ALGEMENE PRACTISCHE RECHTSVERZAMELING

Walter PINTENS
Licentiaat in het notariaat
Aspirant N.F.W.O.
K.U. Leuven

NAAM

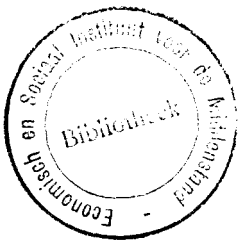

14963

1981
WETENSCHAPPELIJKE UITGEVERIJ
E. STORY - SCIENTIA P.V.B.A.
GENT-LEUVEN

In deze verhandeling is de stof bijgehouden tot 1 januari 1981.

96836 - 196

© 1980
WETENSCHAPPELIJKE UITGEVERIJ
E. STORY-SCIENTIA pvba
P. van Duyseplein 8, 9000 GENT

No part of this work may be reproduced in any form by print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

D/1980/0009/24
ISBN 90 6439 235 8

INHOUD

INHOUD V
AFKORTINGEN EN CITEERWIJZEN XV
LITERATUURLIJST XIX

Nr.

TITEL I **ALGEMENE BEGRIPPEN** 1- 26

HFST. I DEFINITIE 1

HFST. II BELANG 2- 9

AFD. I *INDIVIDUALISERING* 3- 4

AFD. II *AANDUIDING VAN DE FAMILIEBAND* 5- 6

AFD. III *AANDUIDING VAN DE NATIE OF DE ETNISCHE GROEP* 7- 8

AFD. IV *AANDUIDING VAN HET GESLACHT* 9

HFST. III SAMENSTELLING 10- 15

HFST. IV RECHTSHISTORISCH OVERZICHT 16- 26

AFD. I *ROMEINS RECHT* 16- 17

AFD. II *OUDVADERLANDS RECHT* 18- 22

AFD. III *OUDFRANS RECHT* 23

AFD. IV *TUSSENTIJDS RECHT* 24

AFD. V *BURGERLIJK WETBOEK* 25- 26

TITEL II **FAMILIENAAM** 27-279

HFST. I BEGRIP 27

HFST. II ONTSTAAN 28- 29

HFST. III SAMENSTELLING 30- 35

AFD. I *STAM* 31

AFD. II *AANLOOP* 32- 33

AFD. III *TOENAAM* 34- 35

§ 1. Begrip 34

§ 2. Wettelijke regeling 35

HFST. IV VERKRIJGING VAN DE FAMILIENAAM 36- 86

AFD. I *OVERZICHT* 36

AFD. II *VERKRIJGING DOOR AFSTAMMING* 37- 77

§ 1. Wettige afstamming 37- 46

A. Wettige kinderen 37- 44
I. Wettelijke regeling 37- 39
II. Nieuwe opvattingen 40
B. Gewettigde kinderen 45- 46
I. Wettiging 45
II. Nietige wettiging 46

§ 2. Onwettige afstamming 47- 61

A. Rechtstreeks bewezen onwettige afstamming 47- 58
I. Erkenning 48- 51
a) Vrijwillige erkenning 49- 50
b) Gedwongen of gerechtelijke erkenning 51
II. Opeenvolgende erkenningen door de ouders 52- 54
III. Gelijktijdige erkenning door beide ouders in dezelfde akte . 55
IV. Erkenning door één der echtgenoten tijdens het huwelijk . 56
V. Opeenvolgende erkenningen door personen van hetzelfde geslacht 57- 58
B. Onrechtstreeks bewezen onwettige afstamming 59- 61

§ 3. Adoptieve afstamming 62- 77

A. Adoptie 62- 75
I. Eerste adoptie 63- 68
a) Algemene regel 63- 66
b) Adoptie door een weduwe 67- 68
II. Nieuwe of tweede adoptie 69
III. Procedure 70- 71
IV. Gevolgen van de adoptie 72- 74
a) Gevolgen voor de geadopteerde 72- 73
b) Gevolgen voor de afstammelingen van de geadopteerde . 74
V. Herroeping van de adoptie 75
B. Wettiging door adoptie 76- 77

AFD. III *VERKRIJGING DOOR TOEWIJZING* 78- 86

A. Feitelijk onwettige afstamming 78- 81
B. Vondelingen 82- 84
I. Wettelijke regeling 82- 83
II. Voorlopig karakter van de naam 84
C. Onbekende afstamming 85- 86
I. Vaststelling van de naam door de rechtbank 85
II. Voorlopig karakter van de naam 86

HFST. V INVLOED VAN HET HUWELIJKSRECHT OP DE FAMILIENAAM 87-116

AFD. I *HUWELIJK* 87-104

§ 1. Gebruik van de naam van de echtgenoot in het burgerlijk leven . 88- 94

I. Inhoud van het recht op gebruik 90- 91
II. Gevolgen 92- 94

§ 2. Gebruik van de naam van de echtgenoot in de beroepsbetrekkingen 95-104
A. Toestemming van de echtgenoot 96-100
I. Essentiële voorwaarde 96
II. Gevolgen van de toestemming 97-100
a) Voor de toestemmende echtgenoot 97
b) Voor de andere echtgenoot 98-99
c) Voor derden 100
B. Einde van het gebruik 101-104
I. Intrekking van de toestemming 101-102
a) Beginsel: ernstige reden 101
b) Procedure 102
II. Verzet van derden 103-104
a) Beginsel 103
b) Procedure 104

AFD. II *OVERLIJDEN VAN DE ECHTGENOOT* 105-107

§ 1. Gebruik in het burgerlijk leven 105-106
§ 2. Gebruik in de beroepsbetrekkingen 107

AFD. III *NIETIGVERKLARING EN PUTATIEF HUWELIJK* 108-111

§ 1. Nietigverklaring van het huwelijk 108-109
A. Gevolgen voor de echtgenoten 108
B. Gevolgen voor de kinderen 109
§ 2. Putatief huwelijk 110-111
A. Gevolgen voor de echtgenoten 110
B. Gevolgen voor de kinderen 111

AFD. IV *SCHEIDING VAN DE ECHTGENOTEN* 112-116

§ 1. Echtscheiding 112-114
§ 2. Scheiding van tafel en bed 115
§ 3. Feitelijke scheiding 116

HFST. VI NAAMSVERANDERING 117-209

AFD. I *BEGRIP* 117-119

§ 1. Definitie 117
§ 2. Kwalificatie: een gunst 118-119

AFD. II *ENKELE STATISTISCHE GEGEVENS* 120

AFD. III *UITSLUITENDE BEVOEGDHEID VAN DE REGERING* . . 121-125

AFD. IV *VERZOEK TOT NAAMSVERANDERING* 126-145

§ 1. Bekwaamheid van de verzoeker 126-138
A. Echtgenoten 127
B. Onbekwamen 128-138
I. Minderjarigen 128-133
a) Minderjarigen onder ouderlijk gezag 128-131
1) Wettige kinderen 129
2) Geadopteerde kinderen 130
3) Erkende natuurlijke kinderen 131
b) Minderjarigen onder voogdij 132
c) Ontvoogde minderjarigen 133

II. Geesteszieken 134-137
a) Geesteszieken die aan geen beschermingsmaatregelen zijn onderworpen of aan wie een voorlopig bewindvoerder is toegevoegd 134
b) Zwakzinnigen en verkwisters 135
c) Gerechtelijk onbekwaamverklaarden 136
d) Verlengd minderjarigen 137
III. Wettelijk onbekwaamverklaarden 138

§ 2. Vorm van het verzoek 139-141
A. Geen vormvereisten 139
B. Motivering 140
C. Bijlagen 141

§ 3. Voorwerp van het verzoek 142
§ 4. Geen publiciteitsvereisten 143
§ 5. Afstand van het verzoek 144
§ 6. Overlijden van de verzoeker 145

AFD. V *GRONDEN TOT NAAMSVERANDERING* 146-177

§ 1. Eerste voorwaarde: een wettig belang 146-149
§ 2. Overzicht van de voornaamste ingeroepen redenen 150-174
A. Eigenlijke naamsverandering 151-172
I. Belachelijke, hatelijke of onzedelijke naam 152-155
II. Vreemde naam 156-159
III. Bezit van staat 160
IV. Toekenning van de naam van de pleegouder 161-162
V. Overspelige afstamming 163-165
VI. Naamswijziging op latere leeftijd 166-167
VII. Rechtszekerheid 168
VIII. Uitsterven van een naam 169
IX. Pseudoniem 170
X. Wens van de testator 171-172
B. Toevoeging van een aanloop of voorvoegsel 173
C. Naamstoevoeging 174

§ 3. Bijkomende voorwaarden 175-177
A. Goed gedrag en zeden 176
B. Instemming van de familie 177

AFD. VI *BEHANDELING VAN HET VERZOEK* 178-182

AFD. VII *BESLISSING* 183-188

§ 1. Antwoordplicht 183
§ 2. Termijn 184
§ 3. Vorm 185
§ 4. Motivering 186
§ 5. Publikatie in het Belgisch Staatsblad 187
§ 6. Opschorting gedurende een jaar 188

AFD. VIII *VERZET* 189-197

§ 1. Gerechtigden 189-191
§ 2. Gronden 192
§ 3. Procedure 193

§ 4. Beslissing 194-197
A. Antwoordplicht 194
B. Termijn 195
C. Vorm 196
D. Motivering 197

AFD. IX *BEROEP TEGEN EEN BESLISSING INZAKE NAAMSVERANDERING OF VERZET* 198-200

§ 1. Beroep bij de gewone rechtbanken 198
§ 2. Beroep bij de Raad van State 199-200

AFD. X *REGISTRATIERECHT* 201

AFD. XI *OVERSCHRIJVING EN KANTMELDING* 202-204

§ 1. Beginsel 202
§ 2. Overschrijving en kantmelding zonder vonnis 203
§ 3. Modaliteiten 204

AFD. XII *HERROEPING VAN AMBTSWEGE* 205

AFD. XIII *GEVOLGEN* 206-209

HFST. VII RECHTSAARD VAN DE FAMILIENAAM 210-269

AFD. I *DE FAMILIENAAM IS HET VOORWERP VAN EEN RECHT* . 211-253

§ 1. Kwalificatie: van eigendomsrecht naar persoonlijkheidsrecht . 212-215
§ 2. Inhoud 216-253
A. Recht op gebruik 217-220
I. Beginsel 217
II. Toepassing: gebruik voor commerciële doeleinden . . . 218-220
B. Recht bij zijn naam genoemd te worden 221
C. Recht op bescherming 222-253
I. Vordering tot naamsverbetering 223-238
a) Begrip 223-226
b) Verschil met andere instellingen 227-228
1) Vordering van staat 227
2) Naamsverandering 228
c) Gerechtigden 229
d) Gronden tot verbetering 230
e) Procedure 231-236
1) Bevoegdheid 231-232
1°) Volstrekte bevoegdheid 231
2°) Territoriale bevoegdheid 232
2) Bewijs 233-235
3) Verloop van de procedure 236
f) Overschrijving en kantmelding 237
g) Gevolgen 238
II. Vordering tot naamsbetwisting 239-252
a) Begrip 239-240
b) Voorwaarden 241
1) Hoedanigheid 242
2) Belang 243
1°) Misbruik als familienaam 244
2°) Misbruik voor een commercieel doel 245-250

3°) Misbruik als pseudoniem 251
4°) Misbruik in publicitaire slogans, romans, films, ... 252
III. Vordering tot schadevergoeding 253

AFD. II *INSTELLING VAN POLITIE* 254-269

§ 1. Begrip 254
§ 2. Gevolgen 255-269
A. Burgerlijke gevolgen 255-258
I. Verplichting voor de titularis 255
II. Verplichting voor openbare ambtenaren 256
III. Vorderingsrecht van het openbaar ministerie 257-258
B. Strafrechtelijke gevolgen 259-269
I. Artikel 231 Sw. 259-268
a) Kwalificatie van valse naam 260
b) Elementen 261-264
1) Materiële elementen 262-263
2) Intentioneel element 264
c) Sancties 265
d) Uitlevering 266
e) Poging tot valse naamdracht 267
f) Procedure 268
II. Artikel 232 Sw. 269

HFST. VIII KENMERKEN VAN DE FAMILIENAAM 270-279

AFD. I *BESTANDDEEL VAN DE STAAT VAN DE PERSOON* . . . 271

AFD. II *ONVERJAARBAARHEID* 272-273

AFD. III *ONBESCHIKBAARHEID* 274-275

AFD. IV *VERPLICHTING* 276

AFD. V *ONVERANDERLIJKHEID* 277-278

AFD. VI *ONDEELBAARHEID* 279

TITEL III **VOORNAAM** 280-364

HFST. I BEGRIP 280-282

AFD. I *DEFINITIE* 280

AFD. II *BELANG* 281

AFD. III *ONTSTAAN* 282

HFST. II VERKRIJGING VAN DE VOORNAMEN 283-306

AFD. I *KEUZERECHT VAN DE OUDERS* 284-288

§ 1. Beginsel 284-286
§ 2. Uitzonderingen 287-288

AFD. II *VORM EN TERMIJN* 289-290

§ 1. Vorm 289
§ 2. Termijn 289

AFD. III *AANTAL VOORNAMEN* 291

AFD. IV *TOEGELATEN VOORNAMEN* 292-306

§ 1. Wettelijke regeling 292
§ 2. Interpretatie 293-300
§ 3. Taak en verantwoordelijkheid van de ambtenaar van de burgerlijke stand 301-303
§ 4. Voorstel *de lege ferenda* 304-306

HFST. III VOORNAAMSVERANDERING 307-326

AFD. I *WIJZIGING BIJ ADOPTIE EN WETTIGING DOOR ADOPTIE* 308-311

§ 1. Begrip 308
§ 2. Procedure 309-311

AFD. II *VOORNAAMSVERANDERING DOOR DE REGERING TOEGESTAAN* 312-323

§ 1. Vóór de Wet van 2 juli 1974 312-314
A. Onbevoegdheid van de rechterlijke macht 312
B. Onbevoegdheid van de regering 313-314
§ 2. De Wet van 2 juli 1974 315-323
A. Bevoegdheid van de regering 316
B. Gronden tot voornaamsverandering 317-319
C. Korte procedure 320
D. Registratierecht 321
E. Overschrijving en kantmelding 322
F. Statistieken 323

AFD. III *GELEGENHEIDSWETTEN VOOR DE OOSTKANTONS* . . 324-326

§ 1. Wet van 27 juli 1953 324
§ 2. Wet van 25 juli 1974 325-326

HFST. IV RECHTSAARD VAN DE VOORNAMEN 327-360

AFD. I *RECHT* 328-352

§ 1. Kwalificatie 328
§ 2. Inhoud 329-352
A. Recht op gebruik 330
B. Recht om bij zijn voornaam genoemd te worden 331
C. Recht op bescherming 332-352
I. Vordering tot voornaamsverbetering 333-350
a) Begrip 333
b) Gerechtigden 334
c) Gronden tot verbetering 335-347
1) Schending van wettelijke bepalingen 336-339
2) Feitelijke vergissingen 340-344
3) Belachelijke, hatelijke of onzedelijke voornaam . . . 345-346
4) Vreemde voornaam 347
d) Procedure 348-350
II. Vordering tot voornaamsbetwisting 351
III. Vordering tot schadevergoeding 352

AFD. II *INSTELLING VAN POLITIE* 353-360

§ 1. Begrip 353
§ 2. Gevolgen 354-360
A. Burgerlijke gevolgen 354-358
I. Verplichting voor de titularis 354-355
II. Verplichting voor openbare ambtenaren 356-357
III. Vorderingsrecht van het openbaar ministerie 358
B. Strafrechtelijke gevolgen 359-360

HFST. V KENMERKEN VAN DE VOORNAMEN 361-364

AFD. I *BESTANDDEEL VAN DE STAAT VAN DE PERSOON* . . . 361

AFD. II *VERPLICHTING* 362

AFD. III *ONVERANDERLIJKHEID* 363

AFD. IV *INDIVIDUEEL KARAKTER* 364

TITEL IV **PSEUDONIEM** 365-401

HFST. I BEGRIP 365-375

AFD. I *DEFINITIE* 365

AFD. II *DOEL* 366

AFD. III *ONTSTAAN* 367-369

AFD. IV *VERSCHIL MET ANDERE ELEMENTEN UIT HET NAAMRECHT* 370-375

HFST. II VERKRIJGING VAN HET PSEUDONIEM 376-382

AFD. I *VERKRIJGING DOOR KEUZE* 377-381

§ 1. Rechtmatige keuze 378-379
§ 2. Gebruik in het openbaar 380
§ 3. Onbetwist gebruik 381

AFD. II *VERKRIJGING DOOR OVEREENKOMST* 382

HFST. III RECHTSAARD VAN HET PSEUDONIEM 383-397

AFD. I *KWALIFICATIE* 383-385

AFD. II *INHOUD* 386-397

§ 1. Recht op gebruik 387-389
§ 2. Recht bij zijn pseudoniem genoemd te worden 390
§ 3. Recht op bescherming 391-397
A. Vordering tot pseudoniemsbetwisting 391-396
B. Vordering tot schadevergoeding 397

HFST. IV VERLIES VAN HET PSEUDONIEM 398-399

AFD. I *VERLIES DOOR OVERDRACHT* 398

AFD. II *VERLIES DOOR ONBRUIK* 399

HFST. V KENMERKEN VAN HET PSEUDONIEM 400-401

AFD. I *INDIVIDUEEL KARAKTER* 400

AFD. II *GEEN BESTANDDEEL VAN DE STAAT VAN DE PERSOON* . 401

TITEL V **BIJNAAM** 402-407

HFST. I BEGRIP 402-404

AFD. I *DEFINITIE* 402

AFD. II *DOEL* 403

AFD. III *ONTSTAAN* 404

HFST. II RECHTSAARD VAN DE BIJNAAM 405

HFST. III KENMERKEN VAN DE BIJNAAM 406-407

AFD. I *INDIVIDUEEL KARAKTER* 406

AFD. II *GEEN BESTANDDEEL VAN DE BURGERLIJKE STAAT* . . 407

TITEL VI **ADELLIJKE TITEL** 408-463

HFST. I BEGRIP 408-411

AFD. I *DEFINITIE* 408

AFD. II *INDELING* 409-411

HFST. II VERKRIJGING VAN DE ADELLIJKE TITEL 412-434

AFD. I *VERHEFFING IN DE ADELSTAND* 413-424

§ 1. Koninklijk prerogatief 413-414
§ 2. Initiatief 415-416
A. Verlening *motu proprio* 415
B. Verlening op aanvraag 416
§ 3. Criteria 417
§ 4. Procedure 418-420
A. Minister van Buitenlandse Zaken 418
B. Raad van Adel 419-420
§ 5. Beslissing 421-422
A. Vorm 421
B. Bekendmaking 422
§ 6. Registratierecht 423
§ 7. Overschrijving in de registers van de Raad van Adel 424

AFD. II *ERKENNING VAN ADELLIJKE TITELS* 425-433

§ 1. Titels verleend door koning Willem I 425
§ 2. Titels verleend door Napoleon I 426
§ 3. Leenheerlijke titels 427-431
§ 4. Buitenlandse titels 432-433

AFD. III *INLIJVING IN DE ADEL* 434

HFST. III OVERDRACHT VAN ADELLIJKE TITELS 435-445

AFD. I *INLEIDENDE BEGRIPPEN* 435-436

§ 1. Persoonlijke en erfelijke titels 435
§ 2. Alleen de man draagt zijn titel over 436

AFD. II *OVERDRACHT VAN ERFELIJKE TITELS AAN AFSTAMMELINGEN* 437-443

§ 1. Wettige afstamming 437-440

A. Wettige kinderen 437-439
I. Titel van jonkheer of jonkvrouw 437
II. Andere titels 438-439
B. Gewettigde kinderen 440

§ 2. Adoptieve afstamming 441-442

A. Gewone adoptie 441
B. Wettiging door adoptie 442

§ 3. Natuurlijke afstamming 443

AFD. III *OVERDRACHT VAN ERFELIJKE TITELS AAN ZIJVERWANTEN* 444

AFD. IV *GEVOLGEN VAN HET HUWELIJK* 445

HFST. IV RECHTSAARD VAN DE ADELLIJKE TITEL 446-458

AFD. I *KWALIFICATIE* 446

AFD. II *INHOUD* 447-458

§ 1. Recht op gebruik 448-453

A. Algemeen 448
B. Toepassing: vermelding in vonnissen en arresten 449
C. Toepassing: vermelding in de akten van de burgerlijke stand . 450-453

§ 2. Recht op bescherming 454-458

A. Burgerlijke bescherming 454-456
I. Vordering tot verbetering 454
II. Vordering tot betwisting 455
III. Vordering tot schadevergoeding 456
B. Strafrechtelijke bescherming 457-458
I. Art. 230 Sw. 457
II. Art. 232 Sw. 458

HFST. V KENMERKEN VAN DE ADELLIJKE TITEL 459-461

AFD. I *BESTANDDEEL VAN DE STAAT VAN DE PERSOON* . . . 459

AFD. II *KARAKTER VAN OPENBARE ORDE* 460

AFD. III *GEEN VOORRECHTEN* 461

TITEL VII **INTERNATIONAAL PRIVAATRECHT** 462-465

ZAAKREGISTER . . . . . blz. 191

LIJST VAN AFKORTINGEN EN CITEERWIJZEN

ABGB	Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (Oostenrijk)
Ann. Dr. Sc. Pol.	Annales de Droit et de Sciences Politiques
Ann. F. Dr. Liège	Annales de la Faculté de Droit de Liège
Ann. Lég. fr. et étrang.	Annuaire de législation française et étrangère
Ann. nobl.	Annuaire de la noblesse belge
Ann. Not. Enr.	Annales du Notariat et de l'Enregistrement
Ann. Prop. Ind.	Les Annales de la propriété industrielle, artistique et littéraire
Antwerpen	Hof van Beroep te Antwerpen
Arr. R.v.St.	Verzameling der Arresten van de Raad van State, Afd. Bevoegdheid en Adm.
art.	Artikel(en)
a.w.	Aangehaald werk (*opere citato*)
Belg. Jud.	La Belgique Judiciaire (1842-1940)
Bergen	Hof van Beroep te Bergen
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch (Duitsland)
BGBl.	Bundesgesetzblatt (Duitsland)
BGBl. Öst.	Bundesgesetzblatt (Oostenrijk)
blz.	Bladzijde(n)
B.R.H.	Belgische Rechtspraak in Handelszaken — Jurisprudence Commerciale de Belgique
Brussel	Hof van beroep te Brussel
Bull. Av.	Bulletin des Avoués
Bull. Lois	Bulletin des Lois
BVerfG	Bundesverfassungsgericht (Duitsland)
BVerwG	Bundesverwaltungsgericht (Duitsland)
B.W.	Burgerlijk Wetboek
B.Z.	Bijzondere Zittijd
C.	Codex Iustinianus
Cass.	Hof van Cassatie
Cass. fr.	Cour de Cassation (Frankrijk)
C.civ.	Code civil (Frankrijk)
C. civ. it.	Codice civile italiano
chron.	Chronique
C.I.E.C.	Commission Internationale de l'Etat Civil
Cl. et B.	Jurisprudence des tribunaux de première instance (Cloes et Bonjean 1852-1914)
CN	Changement de nom, gevolgd door jaartal en nummer (aanduiding van de dossiers van naamsverandering op het Ministerie van Justitie)
Corr.	Correctionele Rechtbank
Dall.	Recueil Dalloz
Dall. Anal.	Dalloz Analytique
Dall. Hebd.	Dalloz Hebdomaire
Dall. Pér.	Dalloz Périodique
De Gem.	De Gemeente
D.M.J.	Documentaire inzake Jeugdbescherming uitgegeven door het Ministerie van Justitie
doetr.	Doctrine

EheG	Ehegesetz (Duitsland)
e.v.	En volgende
FamRZ	Zeitschrift für das gesamte Familienrecht. Ehe und Familie
FGG	Gesetz über die Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (Duitsland)
Gaz. Pal.	La Gazette du Palais
Gaz. Trib.	La Gazette des Tribunaux
Gedr. St., Kamer	Gedrukte Stukken, Kamer
Gedr. St., Senaat	Gedrukte Stukken, Senaat
Gent	Hof van beroep te Gent
Ger. W.	Gerechtelijk Wetboek
GG	Grundgesetz (Duitsland)
GVG	Gerichtsverfassungsgesetz (Duitsland)
G.W.	Grondwet
H.P.S.	Het Personeel Statuut
H.R.	Hoge Raad der Nederlanden
Ing. Cons.	Revue du Droit Intellectuel, l'Ingénieur Conseil
J.C. Dr. Int.	Juris-Classeur de Droit International (Frankrijk)
J. Comm. Br.	Jurisprudence Commerciale de Bruxelles (1903-1967)
J.C.P.	Juris-Classeur Périodique (Frankrijk)
J. Falc.	Jura Falconis
J. Liège	Jurisprudence de la Cour d'appel de Liège
J.O.	Journal Officiel (Frankrijk)
J.T.	Journal des Tribunaux
JZ	Juristenzeitung (Duitsland)
K.B.	Koninklijk Besluit
Kh.	Rechtbank van Koophandel
Kort ged.	Kort geding
L.R.	Law Reports (Engeland)
Luik	Hof van beroep te Luik
M.O.	Ministeriële Omzendbrief
Mon. belge	Moniteur belge
Mouv. com.	Mouvement communal
M.v.T.	Memorie van Toelichting
Ned. B.W.	Nederlands Burgerlijk Wetboek
NJ.	Nederlandse Jurisprudentie
NJ.B.	Nederlands Juristenblad
NJW	Neue Juristische Wochenschrift (Duitsland)
Nov. dig. it.	Novissimo digesto italiano (Italië)
nr.	Nummer(s)
n.v.	Naamloze vennootschap
O.M.	Openbaar Ministerie
OVG	Oberverwaltungsgericht (Duitsland)
O.W.	Organieke Wet
Pand. B.	Pandectes Belges (1878-1946)
Pand. fr.	Pandectes françaises
Pand. Pér.	Pandectes Périodiques

Parl. Vr., Kamer	Parlementaire Vragen, Kamer
Parl. Vr., Senaat	Parlementaire Vragen, Senaat
Pas.	Pasicrisie
Pasin.	Pasinomie
P.C.	Privy Council
p.v.b.a.	Personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid
R. Adm.	Revue de l'Administration et du Droit Administratif de la Belgique (1854-1970)
Rb.	Rechtbank
R. Cath. Soc. et Jur.	Revue Catholique, Sociale et Juridique
R. com.	La Revue communale de Belgique
R. Crit. J.B.	Revue Critique de Jurisprudence Belge
R. Dr. Fam.	Revue de Droit Familial
R. Dr. Int. Lég. Comp.	Revue de Droit International et de Législation Comparé
R. Dr. Pén.	Revue de Droit Pénal et de Criminologie
Rec. Cours	Recueil des Cours de l'Académie de droit international de la Haye
Rec. Gén. Enr. Not.	Recueil Général de l'Enregistrement et du Notariat
Rec. J. Dr. Adm.	Recueil de Jurisprudence du Droit administratif et du Conseil d'Etat (1946-1975)
Rec. Lég.	Recueil de la législation générale en vigueur en Belgique
Rec. Sirey	Recueil Sirey (Frankrijk)
Rec. Soc. J. Bodin	Recueil de la société Jean Bodin
Rép. Dr. civ.	Encyclopédie juridique Dalloz, Répertoire de Droit Civil
R.G.A.R.	Revue Générale des Assurances et des Responsabilités
R. Int. Dr. Ant.	Revue Internationale des Droits de l'Antiquité
R. Not. B.	Revue du Notariat belge (vanaf 1971)
R.P. Not.	Revue Pratique du Notariat belge (tot 1971)
R.T.	Rechtskundig Tijdschrift (1897-1963)
R. Trim. Dr. Civ.	Revue trimestrielle de droit civil
R. Trim. Dr. Fam.	Revue trimestrielle de droit familial
RVO	Reichsversicherungsordnung (Duitsland)
R.v.St.	Raad van State
R.W.	Rechtskundig Weekblad
Sem. J.	La Semaine Juridique
Stbl.	Belgisch Staatsblad
StAZ	Das Standesamt (Zeitschrift für Standesamtswesen)
Sw.	Strafwetboek
t.a.p.	Ter aangehaalder plaatse (*loco citato*)
T. Best.	Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen
T. Gem.	Tijdschrift voor Gemeenterecht
T. Not.	Tijdschrift voor Notarissen
T.P.R.	Tijdschrift voor Privaatrecht
Trav. Ass. H. Capitant	Travaux de l'Association Henri Capitant
Tw.	Trefwoord (*verbo*)
Uitg.	Uitgave
Venn. W.	Vennootschapswet
Verz. M.O.	Verzameling omzendbrieven, dienstvoorschriften en andere bescheiden uitgegeven door het Ministerie van Justitie
vgl.	Vergelijk
v.z.w.	Vereniging zonder winstoogmerk

W.	Wet, Wetboek
ZGB	Zivilgesetzbuch — Code Civil (Zwitserland)
z.j.	Zonder jaargang, zonder datum
z.pl.	Zonder plaats

LITERATUURLIJST

A. BELGISCH RECHT

ARENDT, L. en DE RIDDER, A., La législation héraldique de la Belgique et la jurisprudence du Conseil héraldique, Brussel, 1896.

AUVRAY, G., *L'adoption et la tutelle officieuse. Commentaire théorique et pratique de la loi du 22 mars 1940*, Brussel, 1949.

BAETEMAN, G., *Het primair huwelijksstelsel, T.P.R.*, 1978, 151 e.v.

BAETEMAN, G., *Overzicht van de wet van 30 april 1958 betreffende de wederzijdse rechten en plichten van de echtgenoten en van enkele rechtsproblemen door haar toepassing gesteld, R.W.*, 1958-59, 1017 e.v.

BAETEMAN, G., DELVA, W. en BAX, M., *Overzicht van rechtspraak* (1964-1974). *Personen- en familierecht, T.P.R.*, 1976, 329 e.v.

BAETEMAN, G., e.a., *Het echtscheidingsrecht in België na de hervorming 1974-1975*, Gent, 1977.

BAETEMAN, G. en LAUWERS, J.P., *Devoirs et droits des époux. Commentaire théorique et pratique des lois du 30 avril 1958 et de la loi du 22 juin 1959*, Brussel, 1960.

BAUGNIET-BAUWENS, M., *Nom et prénom, Rép.P.Dr.B.*, VIII. Brussel, 1936, 688 e.v.

BAX, M,, *Kroniek van het personen- en familierecht, R.W.*, 1976-77, 1623 e.v.; 1665 e.v.

BAX, M., *Personen- en familierecht (1977-1979), R.W.*, 1979-80, 1683 e.v., 1737 e.v.

BAX, M, en CASMAN, H., *Wet van 14 juli 1976 betreffende de wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten en de huwelijksvermogensstelsels, R.W.*, 1976-77, 321 e.v.

BRAAS, A., *La législation nobiliaire en Belgique*, Brussel, 1960.

BRAUN, A. en VAN REEPINGHEN, B., *Chronique de jurisprudence. Droits intellectuels, 1975-1979, J.T.*, 1980, 397 e.v.

BRUYNEEL, A., *Les changements de prénoms. Considérations „de lege ferenda", J.T.*, 1967, 17 e.v., 39 e.v.

BRUYNEEL, A., *Les changements de prénoms vers une solution?, J.T.*, 1970, 115.

BRUYNEEL, A., *Chronique des personnes (1963-1966), J.T.*, 1967, 197 e.v.

BRUYNEEL, A., *L'effet des reconnaissances successives sur le nom de l'enfant naturel, J.T.*, 1967, 325 e.v.

CAMBIER, C., *Droit administratif*, Brussel, 1968.

CANIVET, J., *Aperçu sur l'adoption et la légitimation par adoption entre Belges en Belgique après la loi du 21 mars 1969, Ann.Not.Enr.*, 1969, 185 e.v.

CARNOY, A., *Origine des noms de famille en Belgique*, Leuven, 1953.

CASMAN, H. en VAN LOOK, M., *Huwelijksvermogensstelsels*, Brussel, 1977.

LE CENTRE DE DROIT DE LA FAMILLE DE L'UNIVERSITÉ CATHOLIQUE DE LOUVAIN, *Traité de l'état civil*, I, Brussel, 1979.

CISELET, G., *Le Mariage*, Les Novelles. Droit civil, I, Brussel, 1938;

CLOSSET, C., *Le patronyme des étrangers en Belgique, J.T.*, 1973, 725 e.v.

COLSOUL, A., *Nom et prénom, Rép.P.Dr.B.*, Compl., IV, Brussel, 1972, 609 e.v.

CONSTANT, J., *Traité élémentaire du Droit Pénal. Principes généraux du droit pénal positif belge*, I, Luik, 1965.

D., C., *Mariage célébré en Suisse devant un prêtre. Mariage inexistant. Règles du mariage putatif. Nom de la femme, Ann.Not.Enr.*, 1947, 167 e.v.

DE BAETS, H., *La querelle des noms*, Gent, 1884.

DE BROUCKERE, C. en TIELEMANS, F., *Répertoire de l'administration et du droit administratif de la Belgique*, I, Brussel, 1834.

DE BUSSCHERE, C., *De bescherming van de handelsnaam en de maatschappelijke benaming, en het verlies van deze bescherming door niet te reageren op inbreuken, J. Falc.*, 1971-72 (nr. 4), 29 e.v.

DE BUSSCHERE, C., *De feitelijke scheiding der echtgenoten*, proefschrift, Gent-Leuven, 1978.

DE CALLATAY, E., *De l'usage des noms réels dans les œuvres d'imagination, Belg. Jud.*, 1930, 97 e.v.

DE GAVRE, J. en LAMPE, M.-F., *Le régime primaire ou les droits et devoirs respectifs des époux, La réforme des droits et devoirs respectifs des époux et des régimes matrimoniaux* (loi du 14 juillet 1976), Brussel, 1977, 79 e.v.

DEKKERS, R., *Handboek van Belgisch burgerlijk recht*, I, tweede druk, Brussel, 1972.

DELNOY-MARGRÈVE, C., *L'article 7, alinea premier de la loi du 8 avril 1965 et les attributions „civiles" du juge de la jeunesse, J.T.*, 1968, 197 e.v.

DELNOY-MARGRÈVE, C., *La puissance paternelle après la loi du 8 avril 1965. Questions soulevées par le nouveau „droit civil de la jeunesse", Ann.F.Dr. Liège*, 1967, 189 e.v.

DELVA, W., *Personen- en familierecht*, II, zevende druk, Gent, 1978.

DELVA, W. en BAERT, G., *Overzicht van de rechtspraak (1960-1963). Personen- en familierecht, T.P.R.*, 1964, 231 e.v., 351 e.v.

DEMAN, L., *Vondelingen en hun naamgeving*, Anthroponymica, VII, Leuven-Brussel, 1956.

DEMAN, R., *De nieuwe commentaar op de Burgerlijke Stand in België*, Heule, 1973.

DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge. Principes, doctrine, jurisprudence*, I, derde druk, Brussel, 1962.

DILLEMANS, R., *Testamenten*, Antwerpen-Utrecht, 1971.

ERNST-HENRION, M. en DALCQ, J., *La femme. Pierre d'angle de la famille de demain. Ses droits actuels et futurs*, Brussel, 1975.

FETTWEIS, A., *Handboek van gerechtelijk recht*, II, *Bevoegdheid*, Antwerpen-Utrecht, 1971.

FONCOUX, A., *Le Patronymique. La particule „de". La majuscule ou la minuscule de la lettre initiale, Belg. Jud.*, 1926, 354 e.v.

FREDERICQ, L., *Traité de Droit Commercial Belge*, I en II, Gent, 1946-1947.

GAILLY, R., *Du nom et des prénoms, R.P.Not.*, 1951, 33 e.v.

GALOPIN, G., *Cours de droit civil. L'état et la capacité des personnes*, Luik, 1911.

GAUTIER, H., *Le nom des étrangers en Belgique*, Mouv. com., 1975, 148 e.v.

GERARD, P., *Histoire de la législation nobiliaire de Belgique*, I, Luik, 1846.

GERLO, J., *Het bestuur over de persoon en de goederen van de kinderen na echtscheiding*, R.W., 1974-75, 705 e.v.

GERLO, J., *De gelijkheid van man en vrouw en het burgerlijk wetboek, T.P.R.*, 1976, 207 e.v.

GERLO, J., *Hiërarchie der afstammingen of gelijkheid van statuten, R.W.*, 1972-73, 1889 e.v.

GERLO, J., *Het kind ten aanzien van hetwelk het vaderschap ontkend werd, R.W.*, 1974-75, 2513 e.v.

GILLIS, A., *Adoption. Mineur émancipé. Mort de ses père et mère. Autorisation du conseil de famille. Assistance du curateur. Compétence territoriale du notaire. Titre de noblesse, Ann.Not. Enr.*, 1949, 336 e.v.

GUELTON, G., *Pluralité de noms patronymiques. Enfant naturel. Reconnaissances successives. Provision due au premier acte, R.cath.soc.jur.*, 1923-24, 305 e.v.

HAUCHAMPS, C., *Adoption. Reconnaissance par un mineur d'un enfant naturel simple à l'égard du reconnaissant. Femme mariée. Conditions requises pour qu'elle puisse adopter un enfant. Droits de*

l'adopté spécialement quant à son nom et à sa vocation héréditaire. Autorisation de changer de nom, Ann.Not.Enr., 1948, 253 e.v.

HUMBLET, L., *Traité des noms, des prénoms et des pseudonymes dans le droit civil, commercial, criminel, public, administratif et notarial*, Parijs-Luik, 1892.

KLUYSKENS, A., *Beginselen van burgerlijk recht*, VII, tweede druk, Antwerpen-Brussel-Gent-Leuven, 1950.

KONINKLIJKE FEDERATIE VAN BELGISCHE NOTARISSEN, *Het juridisch statuut van het kind. Notariële dagen Bergen 1979*, z.pl., 1979.

LAMEERE, J., *Titres et noms, Belg. Jud.*, 1883, 1553 e.v.

LAURENT, F., *Principes de droit civil*, IV, tweede druk, Brussel, 1876.

LEENEN, J., *De schrijfwijze van de aanlopen „de" en „van" in geslachtsnamen, Anthroponymica*, XI, Leuven-Brussel, 1959.

LEHRER, J., *À propos des changements de prénoms, J.T.*, 1967, 217 e.v.

LE MAIRE, O., *L'imprescriptibilité de l'ancienne noblesse et de la dérogeance d'après la jurisprudence ancienne*, tweede druk, Brussel, 1962.

LE PAIGE, A., *Handboek voor gerechtelijk recht*, IV, *Rechtsmiddelen*, Antwerpen-Amsterdam, 1973.

LETOURNEUR, M., *La motivation des actes administratifs, T.Best.*, 1970, 421 e.v.

LINDEMANS, J., *Moeilijkheden met „van"-namen, Verslagen en mededelingen der Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde*, 1955, blz. 497 e.v.

MAHILLON, P., *L'adopté peut-il conserver purement et simplement son nom patronymique?, Ann.-Not.Enr.*, 1957, 210 e.v.

MAHILLON, P., *L'énonciation du prénom du notaire dans les actes notariés, R.not.B.*, 1976, 463 e.v.

MAHILLON, P., *De l'interdiction de traduire les prénoms, Ann.Not.Enr.*, 1964, 113 e.v.

MAHILLON, P., *Nom-Armoiries. Armoiries. Accessoire du nom. Différence et lien avec le titre de noblesse. Marque de fabrique. Usurpation, Ann.Not.Enr.*, 1951, 234 e.v.

MAHILLON, P., *Du prénom royal, J.T.*, 1976, 103.

MASSON, J., *La loi du 2 juillet 1974 complétant, pour les changements de prénoms, la loi du 11 germinal an XI relative aux prénoms et changements de noms, J.T.*, 1974, 638.

MASSON, J.P., *Les personnes (1967-1969), J.T.*, 1970, 233 e.v.

MASSON, J.P., *Les personnes (1970-1972), J.T.*, 1973, 301 e.v., 321 e.v.

MASSON, J.P., *Les personnes (1973-1975), J.T.*, 1976, 177 e.v., 197 e.v.

MAST, A., *Overzicht van het Belgisch grondwettelijk recht*, vierde druk, Gent-Leuven, 1973.

MEEUS, A., *Le rôle du ministère public en droit judiciaire privé, T.P.R.*, 1980, 143 e.v.

MEULDERS-KLEIN, M.TH., *Le secret de la maternité, J.T.*, 1976, 417 e.v. en 433 e.v.

MIRGUET, D., *Les prénoms. Essai doctrinal et pratique, R.Adm.*, 1926, 149 e.v.

NIJPELS, J.S.G. en SERVAIS, J., *Le Code pénal belge interprété principalement au point de vue de la pratique*, II, tweede druk, Brussel, 1897.

NUYTINCK, H., *Vader en moeder: gelijk voor de wet, R.W.*, 1974-75, 1345 e.v.

NUYTINCK, H., *De zorg voor de persoon van de minderjarige in het voogdijrecht: theorie en praktijk, T.P.R.*, 1979, 29 e.v.

PANDECTES BELGES, TW. *Acte de l'état civil — Ecuyer — Nom — Noblesse.*

PAUWELS, J.L., *De spelling van de familienamen met „van" en „de", Verslagen en mededelingen der Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde*, Gent, 1959, 309 e.v.

PAUWELS, J.M., *Naar de juridische erkenning van de transseksualiteit?, R.W.*, 1979-80, 2066 e.v.

PAUWELS, J.M., *Nietigverklaring van het huwelijk, T.P.R.*, 1975, 159 e.v.

PAUWELS, J.M., *Personen- en familierecht*, I, vierde druk, Leuven, 1978; II, herwerkte druk, Leuven, 1978.

PAUWELS, J.M., *Rechten en plichten van gehuwden. Het primair huwelijksstelsel* (art. 212-224 B.W.), tweede druk, Leuven, 1980.

PAUWELS, J.M., *De staat van verlengde minderjarigheid (Nieuwe artikelen 487bis tot 487octies B.W.), R.W.*, 1973-74, 673 e.v.

PAUWELS, J.M., *Verandering van de geslachtsaanduiding bij transseksuelen, R.W.*, 1975-76, 873 e.v.

PHILIPPART, F. en LEBOUTTE, J., *Burgerlijke Stand*, I, Brugge, 1973.

PINTENS, W., *De keuze van de voornamen en de interpretatie van artikel I van de wet van 11-21 germinal jaar X (1 april 1803), R.W.*, 1975-76, 1264 e.v.

PINTENS, W., *De naam van buitenlanders in de akten van de burgerlijke stand, Actuele problemen van burgerlijke stand. Internationaal privaatrecht, Antwerpen-Amsterdam, 1979, 36 e.v.*

PINTENS, W., *Actuele ontwikkelingen in het naamrecht, J. Falc.*, 1975-76, 279 e.v.

PINTENS, W., *De verbetering van de naam in de akten van de burgerlijke stand, R.W.*, 1977-78, 837.

PINTENS, W., *Wijziging van voornamen, R.W.*, 1974-75, 2433 e.v.

PIRET, R., *Des conditions et effets du mariage putatif, R. Crit. J.B.*, 1953, 256 e.v.

REMION, F.M., *La motivation des actes administratifs en droit belge, Rapports belges au VIIIe Congrès international de droit comparé. Pescara, 29 août-5 septembre 1970*, Brussel, 1970, 669 e.v.

RENARD, C., *Examen de jurisprudence* (1939-1948), *Personnes et biens, R. Crit. J.B.*, 1950, 150 e.v., 229 e.v.

RENARD, C., *Examen de jurisprudence* (1949-1951), *Personnes et biens, R. Crit. J.B.*, 1953, 131 e.v., 213 e.v.

RENARD, C., *Examen de jurisprudence* (1952-1955), *Personnes et biens, R. Crit. J.B.*, 1957, 55 e.v., 133 e.v.

RENARD, C. en VIEUJEAN, E., *Examen de jurisprudence* (1956-1960). *Personnes et biens, R. Crit. J.B.*, 1961, 465 e.v.; 1962, 77 e.v., 235 e.v.

RIGAUX, F., *Droit international privé*, tweede druk, Brussel, 1977 (I), 1979 (II).

RIGAUX, F., *Les Personnes*, I, *Les relations familiales*, Brussel, 1971.

RIGAUX, F. en MEULDERS-KLEIN, M.T., *Les Personnes, I, Les relations familiales*. Mise à jour au 1er juillet 1978, Brussel, 1978.

RIGAUX, M. en TROUSSE, P.M., *Les crimes et les délits du Code pénal*, IV, Brussel-Parijs, 1963.

ROLAND, A. en WOUTERS, T., *Guide pratique de l'officier de l'état civil*, twaalfde druk, Brussel, 1963.

RONSE, J., *Vennootschappen*. Overzicht van rechtspraak (1964-1967), *T.P.R.*, 1967, 629 e.v.

RONSE, J., VAN HULLE, K., NELISSEN, J.M. en VAN BRUYSTEGEM, B., *Vennootschappen. Overzicht van rechtspraak (1968-1977), T.P.R.*, 1978, 681 e.v.

SCHICKS, A. en VANISTERBEEK, A., *Traité-formulaire de la pratique notariale. Le droit civil*, II (1925), IV (1927), Brussel-Leuven.

SCHOENTJES-MERCHIERS, Y., *De overdracht van een geslachtsnaam als handelsnaam, R.W.*, 1966-67, 1019 e.v.

SCHREUDER, E., *Le nom patronymique et la publicité hypothécaire, R. Not. B.*, 1971, 510 e.v.

SMET, F., *Belgisch-Nederlandse studiedag over geslachtsnamen en voornamen, De Gem.*, 1977, 124 e.v.

SOHET, R. en 'T KINT, J., *Le nom, R. Dr. Fam.*, 1956, 169.

STEENNOT, H., *Het belang van het kind, R.W.*, 1974-75, 1729 e.v.

STICHELBAUDT, L., *Handboek van Burgerlijke Stand,* Brugge, 1959, losbladig.

STICHELBAUDT, L., *La mention dans les actes de l'état civil des titres de noblesse et autres qualifications nobiliaires, R. Adm.*, 1960, 173 e.v.; 1961, 133.

STICHELBAUDT, L., *Les prénoms. État actuel de la question, R. Adm.*, 1970, 149 e.v.

SUETENS, L.P., *Algemene rechtsbeginselen en algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het Belgisch administratief recht, T. Best.*, 1970, 379 e.v.

TAYMANS, A., *Étude sur la loi du 20 juillet 1932 modifiant les dispositions du code civil concernants les droits et les devoirs respectifs des époux, R.P. Not.*, 1932, 657 e.v.

THIRY, V., *Cours de droit civil,* Parijs-Luik, 1892.

TRAEST, G., CASMAN, H. en BOUCKAERT, F., *Het nieuw huwelijksvermogensrecht. De wet van 14 juli 1976, T.P.R.*, 1976, 775 e.v.

VAN DAMME, M., *De juridische grondslagen van de nobiliteitsregeling in België, R.W.*, 1979-80, 1317 e.v.

VAN DEN BROECK, C., VAN POUCKE, P. en ROMMEL, F., *Voornamenregister ten behoeve van de ambtenaren van de burgerlijke stand,* derde druk, Heule, 1969.

VANDENHEUVEL, J., *Les titres de noblesse étrangers, Belg. Jud.*, 1883, 929 e.v.

VAN DIEVOET, E., *Les témoins dans les actes notariés. Commentaire de la loi du 16 décembre 1922, R.P. Not.*, 1923, 17 e.v.

VAN GERVEN, W., *Beginselen van Belgisch privaatrecht,* I, *Algemeen deel,* Antwerpen-Utrecht, 1969.

VAN HOOREBEKE, G., *Études sur l'origine des noms patronymiques flamands et sur quelques questions qui se rattachent aux noms,* Brussel, 1876.

VAN LIER, H., *Conflits entre les dénominations sociales, les noms commerciaux et les marques, B.R.H.*, 1979, III, 51 e.v.

VAN LOOK, M., *Evolutie van het Belgisch adoptierecht. Historische en rechtsvergelijkende benadering, T.P.R.*, 1970, 345 e.v.

VAN LOOK, M., *Het juridisch rolpatroon,* z.pl., z.j.

VAN MALDEREN, C., *Adoptie en wettiging door adoptie, T.P.R.*, 1975, 327 e.v.

VAN MEENEN, F., *La jurisprudence en matière de changement de nom patronymique (loi du 11-21 germinal an XI), J.T.*, 1955, 3.

VAN REEPINGHEN, C., *Verslag over de gerechtelijke hervorming,* II, Brussel, 1964.

VAN RYN, J., *Examen de jurisprudence* (1949-1953). Les sociétés commerciales, *R. Crit. J.B.*,1954, 203 e.v.

VAN RYN, J. en VAN OMMESLAGHE, P., *Examen de jurisprudence (1961-1965).* Les sociétés commerciales, *R. Crit. J.B.*, 1967, 277 e.v.

VERHAEGEN, P., *Les mentions complétives dans les actes de l'état civil, Belg. Jud.*, 1926, 225 e.v.; *Ann. nobl.*, 1923, I, 131 e.v.

VERHEGGE, G., *Toelating tot verandering van familienaam verleend bij K.B. overeenkomstig de wet van 1 april 1803 (11-21 germinal XI). Randvermelding in de geboorteakten, R.W.*, 1953-54, 641 e.v.

VERRIJCKEN, M., *De zaak Jolyet t./ Quoirez-Schoeller, R.W.*, 1959-60, 321 e.v.

VERSTRAETE, L., *Het belang van het kind als beleidsnorm voor de rechter, J. Falc.*, XI, 1974-75, 183 e.v.

VIEUJEAN, E., *Examen de jurisprudence (1960-1964). Personnes et biens, R. Crit. J.B.*, 1965, 423 e.v.; 1966, 181 e.v. en 311 e.v.

VIEUJEAN, E., *Examen de jurisprudence (1965-1969). Personnes, R. Crit. J.B.*, 1970, 393 e.v. en 549 e.v.; 1971, 261 e.v.

VIEUJEAN, E., *Examen de jurisprudence (1970-1975). Personnes, R. Crit. J.B.*, 1977, 499 e.v.; 1978, 281 e.v.

VIEUJEAN, E., *La minorité prolongée, Ann. F. Dr. Liège*, 1977, 15 e.v.

VIEUJEAN, E., *De la puissance paternelle à la puissance parentale, Ann. Dr. Sc. Pol.*, 1976, 5 e.v.

VINCENT, A., *Les noms de famille de la Belgique*, Brussel, 1952.

VROONEN, E., *Essai d'anthroponymie belge*, I, *Les noms de famille de Belgique*, Brussel, 1957.

X, *Changement de prénoms. Autorisation du gouvernement. Enregistrement. Transcription, R. com.*, 1974, 176 e.v.

X, *Du nom et du titre de noblesse de la femme mariée, Ann. nobl.*, 1923, 1, 183 e.v.

B. BUITENLANDS RECHT

I. Duitse Bondsrepubliek

AMBROCK, E., *Ehe und Ehescheidung. Kommentar zu den Vorschriften des materiellen Rechts* (BGB, EheG, RVO u.a.) *und des Verfahrensrechts* (GVG, ZPO, FGG u.a.), Berlijn-New York, 1977.

BECKER, H.-J., *Namensrecht und Namensänderung*, FamRZ, 1955, 40 e.v.

BÖHMER, CHR., *Die CIEC-Konferenz 1974 in Paris und das Recht über den Ehenamen*, StAZ, 1975, 57 e.v.

BREXEL, R., *Die Entwicklung des Namensgebrauchs zu einem Persönlichkeitsrecht*, proefschrift, Berlijn, 1962.

BRINTZINGER, D., *Aktuelle Probleme des Namensrechts*, StAZ, 1970, 89 e.v. en 118 e.v.

COHN, G., *Neue Rechtsgüter*, Berlijn, 1902.

DIEDERICHSEN, U., *Der Ehe- und Familienname nach dem* I. EheRG, NJW, 1976, 1169 e.v.

DÖLLE, H., *Familienrecht*, II, Karlsruhe, 1965.

DOMASCHKE, G., *Das Recht am Decknamen*, Würzburg, 1939.

DÖRNER, H., *Das elterliche Recht zur Wahl des Vornamens*, StAZ, 1973, 237 e.v.

DÖRNER, H., *Timpe und die magische Sieben. Liberalisierungstendenzen im Vornamensrecht, StAZ*, 1980, 170 e.v.

ENNECERUS, L. en NIPPERDEY, C., *Algemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts*, I, vijftiende druk, Tübingen, 1959.

FICKER, H., *Das Recht des Bürgerlichen Namens*, Frankfurt, 1950.

FUGLSANG-PETERSEN, KL.-P., *Vornamensänderung von Transsexuellen*, StAZ, 1971, 127 e.v.

GERNHUBER, J., *Lehrbuch des Familienrechts*, tweede druk, München, 1971; derde druk, München, 1980.

HANSEN, C., *Der Familienname des unehelichen Kindes*, StAZ, 1967, 53 e.v.

HONDIUS, E., *Het nieuwe Duitse namenrecht*, H.P.S., 1977, 2 e.v.

HUBMANN, H., *Das Persönlichkeitsrecht*, tweede druk, Keulen, 1967.

LOOS, W., *Namensänderungsgesetz. Kommentar*, Frankfurt, 1970.

MASFELLER, F. en HOFFMANN, W., *Personenstandsgesetz-Kommentar*, Frankfurt, losbladig.

MAYER, G., *Deutsches Namensrecht*, München, 1939.

PENNRICH, *Kritische Gedanken zu den Richtlinien der Bundesregierung über die Änderung von Familiennamen*, StAZ, 1969, 150 e.v.

RAMM, TH., *Gleichberechtigung und Ehe- und Familienname*, FamRZ, 1962, 281 e.v.

RUTHE, D., *Die Neuordnung des Namensrechts*, FamRZ, 1976, 409 e.v.

SCHNITZERLING, M., *Aktuelles zum Familiennamen des Kindes*, StAZ, 1972, 145 e.v.

SCHREMBS, R., *Geburtsname, Ehename, Familienname und der Geist der Gleichberechtigung*, StAZ, 1975, 193 e.v.

SIMITIS, S., *Zum Namen der geschiedenen Frau*, StAZ, 1969, 275 e.v.

STENZ, H., *Zur Wahl ausländischer Vornamen*, StAZ, 1980, 174 e.v.

STRUYCKEN, A., *De „Einbenennung" of „Namenserteilung" voor de Bundesgerichtshof*, H.P.S., 1973, 84 e.v.

VOIGT, J., *Namensrecht und Gleichheitssatz. Ein Diskussionsbeitrag zur Neuregelung des Familiennamens*, FamRZ, 1972, 187 e.v.

VON BERNSTORFF, C., *Der Familienname als Gegenstand des Gleichberechtigungsgrundsatzes*, FamRZ, 1963, 110 e.v.

VON BUCH, W., *Name, Ehename und Kennzeichen*, JZ, 1974, 445 e.v.

WIECZOREK, A., *Das Pseudonym*, thesis, Würzburg, 1935.

WILL, M., *„Ben Mohamed" und das Mädchen „Mohamed". Islamische Zwischennamen im deutschen Recht*, StAZ, 1974, 291 e.v.

ZÖLLER, P., *Vorname des Kindes in der Qualität eines schutzbedürftigen Moments der kindlichen Entwicklung. Kritische Anmerkungen zu § 1757 Abs. II BGB in der Fassung des Regierungsentwurfes eines „Gesetzes über die Annahme als Kind"*, FamRZ, 1975, blz. 614 e.v.

II. Engeland

BROMLEY, P.M., *Family Law*, vijfde druk, Londen, 1976.

LINELL, A., *The Law of Names*, Londen, 1938.

III. Frankrijk

AGOSTINI, E., *La protection du nom patronymique et la nature du droit au nom, Dall.*, 1973, *Chron.*, 313 e.v.

AUBRY, C., RAU, C., ESMEIN, P. en PONSARD, A., *Droit civil français*, I, zevende druk, Parijs, 1964.

BEROUJON, C. en THOUVENIN, D., *Le nom de la femme mariée, Mariage et famille en question*, II, Parijs, 1979, 117 e.v.

BEUDANT, C., *Cours de droit civil français*, II, tweede druk, Parijs, 1936.

BRIN, H.-L., *La survie des titres de noblesse dans le droit moderne, R. Trim. Dr. Civ.*, 1969, 205 e.v.

CARBONNIER, J., *Droit civil*, I, tiende druk, Parijs, 1974.

COLIN, A., CAPITANT, H. en JULLIOT DE LA MORANDIÈRE, L., *Traité de droit civil*, I, vijfde druk, Parijs, 1957.

DAUZAT, A., *Les noms de personnes. Origine et évolution: prénoms, noms de famille, surnoms, pseudonymes*, Parijs, vierde druk, 1946.

DE BAECKER, L., *La noblesse Flamande de France en présence de l'art. 259 du Code Pénal. Suivie de l'origine de l'orthographe des Noms de Famille des Flamands de France*, Parijs, 1859.

DESPOTOPOULOS, C., *Sur le nom de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1969, 716 e.v.

FOULON-PIGANIOL, J.-J., *Le nom de la personne et les personnages de l'œuvre de l'esprit, Dall.*, 1968, *Chron.*, 117 e.v.

GOBERT, M., *Le nom ou la redécouverte d'un masque, Sem. J.*, 1980, *doctr.*, nr. 2966.

JUBINEAU, A. en MEYER, G., *Des changements de nom par décrets, Gaz. Pal.*, 1948, I, doctr., 33 e.v.

KAYSER, P., *La défense du nom de famille d'après la jurisprudence civile et d'après la jurisprudence administrative, R. Trim. Dr. Civ.*, 1959, 10 e.v.

LAGARDE, G., *Jurisprudence française en matière de droit civil. Personnes et droits de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1952, 43 e.v.

LALLIER, J., *De la propriété des noms et des titres*, Parijs, 1890.

LAUTIER, P., *La protection pénale du nom*, proefschrift, Rennes, 1933,

LE BRIS, R.-F., *L'effet du divorce sur le nom des époux, Dall.*, 1965, *Chron.*, 141 e.v.

LELOUP, J.-M., *Le pseudonyme, R. Trim. Dr. Civ.*, 1963, 449 e.v.

LE ROY, P., *Exposé succinct de la législation sur les noms ou examen des principes qui déroulent des lois du 6 fructidor an II et du II germinal an XI*, Brussel, 1883.

LÉVY, E., *Le manuel des prénoms*, Parijs, 1922.

LINDON, R., *La création prétorienne en matière de droits de la personnalité et son incidence sur la notion de famille*, Parijs, 1974.

LINDON, R., *La nouvelle législation sur le divorce et le recouvrement public des pensions alimentaires, Sem. J.*, 1975, 2728.

LOCRE, J.-G., *Législation civile, commerciale et criminelle ou commentaire et complément des codes français*, II, Brussel, 1836.

MACCARIO, F., *De la sanction civile du droit au nom*, proefschrift, Parijs, 1921.

MAHILLON, P., *Prénoms. Loi française du 12 novembre 1955, Ann. Not. Enr.*, 1956, 159 e.v.

MARTY, G. en RAYNAUD, P., *Droit civil*, I², derde druk, Parijs, 1976.

MAZEAUD, H., L. en J. en DE JUGLART, M., *Leçons de droit civil*, I², vijfde druk, Parijs, 1972.

NANNINGA, E., *Napoleon en de joodse familienaam, 't Exempel Dwinght, Een bundel opstellen aangeboden aan prof. em. I. Kisch*, Zwolle, 1975.

NEPVEU, P., *Du changement de prénom, J.C.P.*, 1962, I, 1713.

NEPVEU, P., *Du pseudonyme, J.C.P.*, 1961, I, 1662.

NERSON, R., *Jurisprudence française en matière de droit civil. Personnes et droits de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1966, 514 e.v.

NERSON, R., *Jurisprudence française en matière de droit civil. Personnes et droits de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1969, 104 e.v.

NERSON, R., *Jurisprudence française en matière de droit civil. Personnes et droits de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1970, 148 e.v.

NERSON, R., *Jurisprudence française en matière de droit civil. Personnes et droits de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1971, 109 e.v.

NERSON, R., *Jurisprudence française en matière de droit civil. Personnes et droits de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1972, 372 e.v.

NERSON, R., *Jurisprudence française en matière de droit civil. Personnes et droits de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1974, 792 e.v.

NERSON, R., *Jurisprudence française en matière de droit civil. Personnes et droits de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1975, 524 e.v.

NERSON, R., *Jurisprudence française en matière de droit civil. Personnes et droits de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1976, 119 e.v.

NERSON, R., *Jurisprudence française en matière de droit civil. Personnes et droits de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1979, 105 e.v.

PARISOT, B., *Le changement de prénom, Dall., Chron.*, 1966, 41 e.v.

PEROT-MOREL, M.-A., *L'usage du nom patronymique d'autrui à titre de marque. Hommage à Henri Desbois, Études de propriété intellectuelle*, Parijs, 1974, blz. 181 e.v.

PERREAU, E.-H., *Du droit de chaque conjoint sur son patronymique et celui de son conjoint, R. Trim. Dr. Civ.*, 1903, 515 e.v.

PERREAU, E.-H., *Le droit au nom en matière civile (Patronymique, titre, prénom, pseudonyme, surnom, armoiries)*, Parijs, 1910.

PERREAU, E.-H., *De la longue possession en matière de nom patronymique, R. Trim. Dr. Civ.*, 1905, 65 e.v.

PERREAU, E.-H., *De la protection du nom patronymique contre les empiètements des tiers, R. Trim. Dr. Civ.*, 1904, 493 e.v.

PLANIOL, M., RIPERT, G. en BOULANGER, J., *Traité élémentaire de droit civil*, I, tweede druk, Parijs, 1943.

PLANIOL, M., RIPERT, G. en SAVATIER, R., *Traité pratique de droit civil français*, I, tweede druk, Parijs, 1952.

PONSARD, A., *Sur quelques aspects de l'évolution du droit des actes de l'état civil. Mélanges offerts à René Savatier*, Parijs, 1965, blz. 779 e.v.

PONSARD, A. en BLONDEL, P., *Nom-prénom, Encyclopédie juridique Dalloz, Rép. Dr. Civ.*, IV, tweede druk, 1973.

TOURNADE, P., *Du nom de la famille et du titre de noblesse, Parijs, 1882.*

WEILL, A., *Droit civil*, I, (tweede deel), derde druk, Parijs, 1972.

IV. Italië

DE CUPIS, A., *Nome e cognome, Nov. dig. it.*, XI, Turijn, 1968, 299 e.v.

FRANCESCHELLI, R., *Essence et protection en Italie du nom commercial ou „ditta", Mélanges Roger Secrétan*, Montreux, 1969, blz. 67 e.v.

TRABUCCHI, A., *Istituzioni di Diritto Civile*, twintigste druk, Padua, 1974.

V. Luxemburg

MAUL, K., *Droit au nom, Trav. Ass. H. Capitant*, XIII, 1959-1960, Parijs, 1963, 88 e.v.

VI. Nederland

DE AFDELING BURGERLIJK RECHT AAN DE RIJKSUNIVERSITEIT TE LEIDEN, *Overzicht van rechtspraak. Enkele belangrijke arresten van de Hoge Raad der Nederlanden* (1970-76), *T.P.R.*, 1977, 57 e.v.

ASSER, C. en DE RUITER, J., *Handleiding tot de beoefening van het Nederlands burgerlijk recht. Personen- en Familierecht*, I, tiende druk, Zwolle, 1974.

BAKKER, P., *Transsexisme en de Burgerlijke Stand, H.P.S.*, 1973, 65 e.v.

BLIJKER, B., *De geslachtsnaam naar buitenlands recht, H.P.S.*, 1975, 53 e.v.

BRINKHOFF, L. e.a., *Liturgisch Woordenboek*, 2 dl., Roermond-Maaseik, 1958-1962,

DEELEN, J., *Van namen en zo, Plus est en vous. Opstellen aangeboden aan A. Pitlo*, Haarlem, 1970, blz. 189 e.v.

DE GROOT, G., *Het recht van de geslachtsnaam in beweging, N.J.B.*, 1975, 1022 e.v.

DE HARTOGH, G., *De geslachtsnaam en de emancipatie van de vrouw, N.J.B.*, 1976, 125 e.v.

DE RIJK, J., *Het patronimicum wás noch ís een voornaam, N.J.B.*, 1972, 946 e.v.

GERLINGS, H., *Namenrecht, N.J.B.*, 1976, 1469 e.v.

GERRITSMA, A., *De geslachtsnaam en de emancipatie van de vrouw, N.J.B.*, 1975, 1017 e.v.

GERRITSMA, A., *De geslachtsnaam en de emancipatie van de vrouw, N.J.B.*, 1976, 126 e.v.

GERRITSMA, A. en TAN, M.L., *Naamrecht in beweging: mogelijkheden en een voorstel, N.J.B.*, 1976, 717 e.v.

HOEFNAGELS, C., *De onzekere vader. Tussen vaderschap en vader-zijn, N.J.B.*, 1976, 469 e.v.

KAREL S, K., *Ontoelaatbare voornaam, H.P.S.*, 1973, 36 e.v.

LUIJTEN, E. e.a., *Het personen- en familierecht in het nieuwe burgerlijke wetboek*, Zwolle, 1977.

LUIKING, H., *Was onder het oude Boek I B.W. de genitiefvorm van een voornaam een voornaam?, N.J.B.*, 1970, 801 e.v.

LUIKING, H., *Ontoelaatbare voornaam*, H.P.S., 1973, 1 e.v.

MEIJERS, E., *Ontwerp voor een nieuw burgerlijk wetboek. Toelichting. Eerste gedeelte* (Boek 1-4), 's-Gravenhage, 1954.

NEPVEU, P., *Remarques sur les changements de noms aux Pays-Bas. Nouvelles instructions du 19 août 1966, Dall.*, 1968, *Chron.*, 84.

NOTA, J., *Geslachtsnamen, voornamen, patronymica, N.J.B.*, 1971, 333.

PETIT, C., *Hoofdstukken van het Nederlands Familierecht*, Haarlem, 1970.

PETIT, C., *Het naamrecht van de gescheiden vrouw, N.J.B.*, 1970, 1136 e.v.

PITLO, A., KASDORP, J. en ROOD-DE BOER, M., *Het Nederlands Burgerlijk Wetboek*, I, *Het personen- en familierecht*, zesde druk, Arnhem, 1979.

PITLO, A. en MEIJLING, G., *Het Personenrecht naar het Nederlands burgerlijk wetboek*, vijfde druk, Haarlem, 1970.

SCHEPEL, A., *De geslachtsnaam en de emancipatie van de vrouw, N.J.B.*, 1976, 125.

TAN, M., *Advies tot wijziging van enkele bepalingen in boek I van het burgerlijk wetboek en diskussienota naamrecht (Verslag Emancipatiecommissie)*, Rijswijk, 1978.

TAN, M., *Namenrecht in het licht van de emancipatie van de vrouw, N.J.B.*, 1975, 108 e.v.

VERWER, CHR., *De geslachtsnaam en de emancipatie van de vrouw, N.J.B.*, 1976, 126.

VLEER, R., *De richtlijnen voor geslachtsnaamsverandering*, 1976, *H.P.S.*, 1977, 22 e.v.

VII. Oostenrijk

EDLBACHER, O., *Das Recht des Namens in systematischer Darstellung. Ein Handbuch vor allem für die Praxis*, Wenen, 1978.

RASCHAUER, B., *Namensrecht. Eine systematische Darstellung des geltenden österreichischen und des geltenden deutschen Rechts, Forschungen aus Staat und Recht 45*, Wenen-New York, 1978.

VIII. Spanje

BOSCHAN, *Namensrecht in Spanien*, StAZ, 1968, 142 e.v.

STICHELBAUDT, L., *Les patronymes espagnols, R. Adm.*, 1965, 46 e.v.

IX. Verenigde Staten

BANDER, E., *Change of Name and Law of Names*, New York, 1973,

WENGLER, W., *Neues zum Familiennamen der verheirateten Frau im anglo-amerikanischen Recht*, StAZ, 1970, 43 e.v.

X. Zweden

CARSTEN, G., *Das schwedische Namensrecht*, StAZ, 1969, 313 e.v.

C. RECHTSVERGELIJKING EN INTERNATIONAAL RECHT

BEITZKE, G., *Die Einbenennung im deutschen und ausländischen Recht*, StAZ, 1969, 287 e.v.

BERGMANN, A. en FERID, M., *Internationales Ehe- und Kindschaftsrecht*, vijfde druk, Frankfurt, losbladig.

BITZI, B., *Der Familienname als Marke unter Berücksichtigung des amerikanischen, deutschen, englischen und französischen Rechts, Europaïsche Hochschulschriften*, Reihe II, Rechtswissenschaft, Bd. 58, Bern-Frankfurt, 1972.

COENE, M., *Een nieuwe UNO-conventie: het verdrag tot afschaffing van de discriminatie ten aanzien van de vrouw, R.W.*, 1979-80, 2739 e.v.

COMMISSION INTERNATIONALE DE L'ETAT CIVIL, *Conventions et Recommandations*, Frankfurt, 1976.

COMMISSION INTERNATIONALE DE L'ETAT CIVIL, *Fichier de documentation*, Fiche III, *Le Nom*, Frankfurt, 1951-1979.

GLENDON, M., *State, Law and Family. Family Law in Transition in the United States and Western Europe*, Amsterdam-New York-Oxford, 1977.

MIRONESCO, C., *Le nom des personnes en droit comparé*, Parijs, 1933.

NAUTRE, S., *Le nom en droit comparé. Europaïsche Hochschulschriften*, Reihe II, Rechtswissenschaft, nr. 180, Frankfurt-Bern-Las Vegas, 1977.

NEUMEYER, K., *Le nom des personnes en droit administratif. Étude de droit comparé et de droit administratif international, R. Dr. Int. Lég. Comp.*, 1938, 827 e.v.; 1939, 41 e.v.

OSCHINSKY, S., *Un nouvel instrument international destiné à promouvoir l'égalité entre femmes et hommes: La Convention sur la discrimination à l'égard des femmes des Nations Unies, J.T.*, 1980, 385 e.v.

OSCHINSKY, S. en GEVAERT-DELATTE, D., *Un nouveau pas en avant vers l'égalité entre femmes et hommes, J.T.*, 1979, 173 e.v.

SCHAETZEL, W., *Le nom des personnes en droit international*, Rec. Cours, 1958, III, 177 e.v.

VON OVERBECK, A., *International encyclopedia of comparative law*, III, *Private International Law*, 15, Persons, Tübingen, 1972.

D. RECHTSGESCHIEDENIS

CHRISTYN, J.B., *Jurisprudentia heroica sive de Iure belgarum circa nobilitatem et insignia Demonstrato in Commentario ad Edictum Serenissimorum Belgii Principum Alberti et Isabellae Emulgatum 14. Decembris 1616*, Brussel, 1668.

CUJACIUS, *Paratitla in libros quinquaginta Digestorum seu Pandectarum, item in libros novem Codicis Imperatoris Iustiniani*, Frankfurt, 1615.

DOER, B., *Die römische Namengebung. Ein historischer Versuch, (Nachdruck der Ausgabe Stuttgart 1937)*, New York, 1974.

GARAUD, M. en SZRAMKIEWICZ, R., *La révolution française et la famille*, Parijs, 1978.

GAUDEMET, J., *Observations sur la manus, R. Int. Dr. Ant.*, 1953, blz. 323 e.v.

GAUDEMET, J., *Le statut de la femme dans l'Empire romain, Rec. Soc. J. Bodin*, XI, La femme, I, 191 e.v.

HERMESDORF, B. en FOCKEMA ANDREAE, S., *Naam en recht, Nomina geographica Flandrica, Studiën VIII, Onomastica Neerlandica*, Brussel, 1956.

HIRZEL, R., *Der Name. Ein Beitrag zu seiner Geschichte im Altertum und besonders bei den Griechen. Abhandlungen der philologisch-historische Klasse der sächsischen Akademie der Wissenschaften*, XXXVI, II, Leipzig, 1918.

JARASSE, G., *Essai historique sur le nom en droit romain et dans le très ancien droit français*, proefschrift, Poitiers, 1902.

MOREL, CH., *Dictionnaire des antiquités grecques et romaines d'après les textes et les monuments*, IV[1], Tw. *Nomen*, Parijs, z.j., 88 e.v.

OURLIAC, P. en DE MALAFOSSE, J., *Histoire du droit privé*, III, *Le droit familial*, Parijs, 1968.

SALVETON, H., *Le nom en droit romain et en droit français*, proefschrift, Lyon, 1887.

SINT, J., *Pseudonymität im Altertum. Ihre Formen und ihre Grünge, Commentationes Oenipontanae*, XV, Insbruck, 1960.

VILLERS, R., *Le statut de la femme à Rome jusqu'à la fin de la République, Rec. Soc. J. Bodin*, XI, La femme, I, 177 e.v.

TITEL I

ALGEMENE BEGRIPPEN

HOOFDSTUK I

DEFINITIE

1 De naam bestaat uit één of meer woorden waarmee een persoon wordt aangeduid ter onderscheiding van andere personen (*vgl.* DE PAGE, I, nr. 273, blz. 401; W. DELVA, *Personen- en familierecht*, IIA, blz. 8; G. MAYER, *Deutsches Namensrecht*, blz. 9).

Deze verhandeling bespreekt de naam van de natuurlijke persoon: familienaam, voornaam, pseudoniem, bijnaam en adellijke titel.

Ook de rechtspersoon heeft een naam. Dit geldt zowel voor de publiekrechtelijke (staten, provincies, gemeenten, openbare instellingen), als voor de privaatrechtelijke rechtspersonen (instellingen van openbaar nut, v.z.w.'s, handelsvennootschappen, landbouwvennootschap).

Vooral in het vennootschapsrecht wordt groot belang gehecht aan de naam die zowel de identiteit als de soort van de vennootschap dient aan te duiden (vereiste van persoons- en soortwaarheid). De naam van een handelsvennootschap is de maatschappelijke naam of firma die eventueel kan samenvallen met de handelsnaam. Dit is de naam waaronder de vennootschap of de eenmanszaak commerciële activiteiten uitoefent. De handelsnaam kan nog gebruikt worden om de producten van de onderneming te identificeren en valt dan samen met het merk. Al deze vormen genieten rechtsbescherming die tot een overvloedige rechtspraak heeft geleid (VAN LIER, H., *Conflits entre les dénominations sociales, les noms commerciaux et les marques, B.R.H.*, 1979, III, 51-75).

De naam van de rechtspersoon blijft hier onbesproken. Deze materie die tot het administratief recht en tot het handels- en vennootschapsrecht behoort, wordt slechts toegelicht wanneer ze raakvlakken met het burgerlijk recht vertoont zoals bij de bescherming van de familienaam tegen misbruik voor een commercieel doel (zie verder, nr. 245-250).

HOOFDSTUK II

BELANG

2 De belangrijkste functie van de naam is de individualisering van de persoon. Andere functies zijn de aanduiding van een familieband en eventueel de aanduiding van de natie of de etnische groep waartoe de drager behoort of de aanduiding van het geslacht.

AFDELING I

INDIVIDUALISERING

3 De individualisering geeft de naam een maatschappelijk belang: hij laat de overheid toe haar onderdanen te identificeren. Aldus is het de staat mogelijk na te gaan of elke burger zijn plichten vervult (*vgl.* A. DE CUPIS, *Nome e cognome, Nov. Dig. it.*, XI, blz. 299; W. DELVA, *a.w.*, IIA, blz. 8).

De naam bevordert daarenboven de rechtszekerheid in andere domeinen zoals de hypothecaire publiciteit. De publiciteit van de hypotheken is naar Belgisch recht immers gebaseerd op de naam van de persoon (zie E. SCHREUDER, *Le nom patronymique et la publicité hypothécaire, R. Not. B.*, 1971, 510 e.v.).

4 Anderzijds heeft de naam een individueel belang. De naam onderscheidt de persoon van de anderen en maakt het mogelijk zijn realisaties te individualiseren (*vgl.* O. BRINTZINGER, *Aktuelle Probleme des Namensrechts, StAZ*, 1970, 79; W. DELVA, *a.w.*, IIA, blz. 8; ENNECERUS/NIPPERDEY, *Algemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts*, I, § 100, blz. 564; R. HIRZEL, *Der Name, Abh. phil.-hist. Klasse S.A.W.*, XXXVI, II, blz. 44; J. LALLIER, *De la propriété des noms et des titres*, nr. 6, blz. 11; A. TRABUCCHI, *Istituzioni di Diritto Civile*, blz. 98). Onder zijn naam oefent de persoon daarenboven zijn burgerlijke en politieke rechten uit en vervult hij zijn verbintenissen (*vgl.* COLIN/CAPITANT/JULLIOT DE LA MORANDIÈRE, I, nr. 825, blz. 495). Deze band tussen naam en persoonlijkheid leidt tot de kwalificatie van het recht op naam als persoonlijkheidsrecht (zie verder, nr. 215).

AFDELING II

AANDUIDING VAN DE FAMILIEBAND

5 De aanduiding van de familieband is een essentiële functie van de naam. Behoudens enkele uitzonderingen is de naam veelal een gevolg van de afstamming (zie verder, nr. 37 e.v.). De naam is aldus het symbool van de eenheid van het gezin of van de familie.

6 De regels over de naam illustreren de traditionele opvattingen over gezin en familie. Door de overdracht van de naam in een bepaalde zin te reglementeren kan de staat immers fundamentele opties inzake gezinspolitiek realiseren. Enkele voorbeelden:

— door de naam van de vader tot familienaam voor de kinderen te kiezen en de overdracht van de naam van de moeder op de wettige kinderen te verhinderen kent de staat een overwicht toe aan de rol van de man in het gezin (zie verder, nr. 40);

— door de naam van de moeder toe te kennen aan het onwettig kind en de naam van de vader voor te behouden voor het wettig kind, onderstreept de staat zijn opvattingen over huwelijk, concubinaat en afstamming;

— een natuurlijk kind dat steeds de naam van zijn moeder heeft gedragen is verplicht de naam van de vader te voeren indien deze het erkent. Deze regel toont aan dat de staat de primauteit van de vader voorstaat en in de vaststelling van de vaderlijke afstamming een voordeel voor het kind ziet (*vgl.* S. NAUTRE, *Le nom en droit comparé*, blz. 20 e.v.).

De realisatie van de gelijkheid tussen man en vrouw, nieuwe opvattingen over huwelijk, concubinaat en afstamming hebben dan ook wijzigingen in het naamrecht tot gevolg.

AFDELING III

AANDUIDING VAN DE NATIE OF DE ETNISCHE GROEP

7 Sommige staten gebruiken de taalkundige kenmerken van de naam om het nationaal gevoel te versterken en buitenlandse invloeden te weren. Dit is het geval wanneer de keuze van de voornamen tot de inlandse worden beperkt (Argentinië en tot in 1969 ook in Italië), indien bij naamsverandering een buitenlandse naam wordt geweigerd (Skandinavië) of buitenlandse namen aan de eigen cultuur worden aangepast of vervangen (Zaïre) (zie S. NAUTRE, *a.w.*, blz. 22 e.v. en de verwijzingen aldaar).

8 Door de relatie tot de natie kan de wetgeving op de naam wijzigen ingevolge de houding van de staat tegenover vreemdelingen. Assimilatie van de vreemdeling door een ruime wetgeving op de naamsverandering kadert in een soepele naturaliseringspolitiek. Anderzijds kan de aanduiding van de etnische groep gelegenheid tot discriminatie geven zoals in Nazi-Duitsland waar de mogelijkheid van naamsverandering voor Joden werd beperkt en Joden met Duitse voornamen verplicht werden een joodse voornaam toe te voegen (zie S. NAUTRE, *a.w.*, blz. 26 e.v. en de verwijzingen aldaar).

AFDELING IV

AANDUIDING VAN HET GESLACHT

9 In sommige talen is een aanduiding van het geslacht terug te vinden in de naam. Dit is het geval met het Pools waar de mannelijke en vrouwelijke naam onderscheidenlijk op -ski of -ska eindigt.

In Argentinië, de Duitse Bondsrepubliek en Spanje moeten de voornamen met het geslacht overeenkomen (zie S. NAUTRE, *a.w.*, blz. 28 en de verwijzingen aldaar).

HOOFDSTUK III

SAMENSTELLING

10 De oude volken in Griekenland en Italië kenden slechts de éénledige naam. Deze vorm van naamgeving bleef in Griekenland behouden. De romeinen ontwikkelden een ingewikkeld systeem (*Dictionnaire des antiquités grecques et romaines*, IV, 1, Tw. *Nomen*, door C. MOREL, blz. 88).

Naast de individuele naam gevolgd door de genitief van de naam van de vader (b.v. Marcus Marci) ontstond een *nomen gentile* of *gentilitium* en een *cognomen.* Reeds vóór Sulla wensten de adellijke families zich door deze *tria nomina nobiliorum* van het *plebs* te onderscheiden. Op het einde van de republiek werd deze naamgeving de regel voor alle vrije mannen.

De *nomen gentile* werd gedragen door al diegenen die tot een *gens* behoorden of er een band mee hadden zoals de vrouwen, de *clientes* en de *affranchi* (*Dictionnaire*, IV, 1, Tw. *Nomen*, blz. 93; B. DOER, *Die römische Namengebung*, blz. 39 e.v.).

De *cognomen* was oorspronkelijk een bijnaam gegeven door vrienden of door het publiek. Hij duidde dikwijls op de oorsprong van de familie b.v. Colatinus, een fysiek kenmerk b.v. Longus of een morele eigenschap b.v. Catus.

Vanaf de tweede Punische oorlog werd het gebruik van een *cognomen* formeel erkend b.v. door vermelding op munten (*Dictionnaire*, IV, 1, Tw. *Nomen*, blz. 93).

In de grote adellijke families vermeerderde het aantal namen nog door het gebruik van een *agnomen* om de verschillende familietakken van elkaar te onderscheiden (*Dictionnaire*, IV, 1, Tw. *Nomen*, blz. 92; B. DOER, *a.w.*, blz. 68 e.v.).

De Romeinse vrouw had slechts één naam, de *nomen gentilitium* eindigend op de vrouwelijke uitgang -a; b.v. in de gens *Cornelia* droegen alle vrouwen de naam *Cornelia.* Waren er in dezelfde familie meerdere kinderen van het vrouwelijk geslacht, dan werd ter onderscheiding een telwoord toegevoegd; b.v. *Cornelia maior* en *Cornelia minor* indien er twee meisjes waren; *Cornelia prima, Cornelia secunda, Cornelia tertia,* enz. indien er meer dan twee meisjes waren (zie B. DOER, *a.w.*, blz. 202 e.v.).

Voor meer gegevens raadplege men: G. JARASSE, *Essai historique sur le nom en droit romain et dans le très ancien droit français*, proefschrift, Poitiers, 1902; H. SALVETON, *Le nom en droit romain et en droit français*, proefschrift, Lyon, 1887.

11 Galliërs en Franken kenden een individuele naam. De familienaam was onbekend. De Galliërs namen later het romeinse systeem over, doch de barbaren behielden de individuele naam en bestendigden deze in onze streken. Slechts in Italië werd het romeinse systeem behouden (J. LALLIER, *De la propriété des noms et des titres*, nr. 9, blz. 18 e.v.).

12 Sinds het ontstaan van de familienaam in de Middeleeuwen is de tweeledige naam bestaande uit voornamen en familienaam in onze streken de gebruikelijke vorm (zie verder, nr. 29).

13 In heel wat samenlevingen is de drieledig samengestelde naam de gebruikelijke vorm. Dit is het geval in de Sovjet-Unie en (facultatief) in Skandi-

navië. Het tweede element van de naam is dan meestal afgeleid van de naam van één van de ouders (zie S. NAUTRE, *Le nom en droit comparé*, blz. 91 en 109).

De muzelmaanse beschaving zowel traditioneel als sedert de invoering van een vaste familienaam kent eveneens een derde element tussen naam en voornaam dat de afstamming verduidelijkt (zie M. WILL, *„Ben Mohamed" und das Mädchen „Mohamed". Islamische Zwischennamen im deutschen Recht*, StAZ, 1974, 291 e.v.).

In de Angelsaksische landen kent men eveneens een derde element, de „middle name" die soms de moederlijke afstamming aanduidt, soms willekeurig is gekozen. Over het algemeen wordt hij beschouwd als een supplementaire voornaam (S. NAUTRE, *a.w.*, blz. 92 en 132).

14 Andere systemen kennen een individuele naam samengesteld uit meerdere delen (zie b.v. voor Zaïre: J.M. PAUWELS, *Ann. Lég. fr. et étrang.*, 1973, 726; zie ook S. NAUTRE, *a.w.*, blz. 133 e.v.).

15 Naast de gewone elementen (voornamen, familienaam, tussennaam) beschouwen sommige naamsystemen vermeldingen zoals adellijke titels, universitaire titels, toenamen, verduidelijkingen zoals junior of senior als bestanddelen van de naam.

HOOFDSTUK IV

RECHTSHISTORISCH OVERZICHT

AFDELING I

ROMEINS RECHT

16 De Romeinse bepalingen inzake naam waren van gewoonterechtelijke aard en verschilden van *gens* tot *gens*. Deze gewoonterechtelijke regelingen waren grondig uitgewerkt. Tijdens de republiek werden ze strikt nageleefd. Willekeurige naamsveranderingen waren uitgesloten. Onder het keizerrijk was dit niet meer het geval. De onveranderlijkheid van de naam ging verloren en elke vrije man kon willekeurig van naam veranderen (H. SALVETON, *Le nom en droit romain et en droit français*, nr. 179 e.v., blz. 156 e.v.; nr. 256, blz. 199).

17 In het late keizerrijk werd hierop slechts één correctie aangebracht. *De constitutio unica de mutatione nominis* van de keizers Diocletianus en Maximinianus verbood een frauduleuze naamsverandering: „Sicut in initio nominis, cognominis, praenominis recognoscendi singulos impositio libera est privatis, ita eorum mutatio innocentibus periculosa non est. Mutare itaque nomen vel praenomen sive cognomen sine aliqua fraude licito iure, si liber es, secundum ea, quae saepe statuta sunt, minime prohiberis, nullo ex hoc praeiudicio futuro" (*C.*, IX, 25; zie ook reeds PAULUS, *Sententiae*, V, 25, § 11 met verwijzing naar de *lex Cornelia de falsis*). Wel wordt het beginsel van de vrijheid van naamsverandering gehandhaafd in zover geen bedrog aanwezig is. Van een eigenlijk naamrecht is nog geen sprake. Niet het naamgebruik op zichzelf maar wel de *dolus* of het *falsum* maken het misdrijf uit (R. BREXEL, *Die Entwicklung des Namensgebrauchs zu einem Persönlichkeitsrecht*, blz. 13).

Deze constitutie doet haar invloed gelden gedurende eeuwen. In bijna alle uitgaven van de glossatoren wordt zij geglosseerd met de uitspraak van Baldus de Ubaldis „Mutatio nominis non fraudulosa liberi homini est permissa" (R. BREXEL, *a.w.*, blz. 15).

AFDELING II

OUDVADERLANDS RECHT

18 De oudste bekende tekst inzake naam is te vinden in de *lex Wisigothorum* of *Liber judiciorum* die onder de Franken voor de rechtbanken kon worden ingeroepen. In deze *codex* door koning Reckeswind ca. 654 n. Chr. uitgevaardigd,

wordt het aannemen van een valse naam als valsheid beschouwd (boek VII, titel V, §6). In de opbouw van de tekst *(Qui sibi nomen falsum imponuit, vel genus mutat, aut parentes finxerit, aut aliquam imposturam fecerit, reus falsitatis habeatur)* komt de invloed van Paulus duidelijk tot uiting. Over de instelling van onze voorvaders tegenover de naam en zijn bescherming kan er dan ook weinig uit afgeleid worden (*vgl.* G. COHN, *Neue Rechtsgüter*, blz. 14).

19 In de Middeleeuwen had de naam een betrekkelijke waarde vermits de nood aan identificatie nog niet zo groot was. Er werd een beroep gedaan op andere identificatiemiddelen zoals het optreden van getuigen bij een dagvaarding in plaats van de vermelding van de naam van de gedagvaarde. De overheid had dan ook geen belangstelling voor een wettelijke reglementering (B. HERMESDORF, *Recht en naam in de Middeleeuwen, Naam en recht*, blz. 32 e.v.).

De costumen kenden het beginsel van de veranderlijkheid van de naam. De naam was veelal gebonden aan de grond. Een verandering van grond (de heerlijkheid) impliceerde eveneens een verandering van naam. De naam was niet alleen gehecht aan een bepaalde familie, maar was tevens een attribuut van de eigendom en ging samen met de eigendom over op de nieuwe eigenaar. Ook het huwelijk, de fantasie van degenen die de naam registreerden, een gril van de drager van de naam waren factoren die een naamsverandering in de hand werkten (G. VAN HOOREBEKE, *Études sur l'origine des noms patronymiques flamands et sur quelques questions qui se rattachent aux noms*, blz. 430; E. VROONEN, *Essai d'anthroponymie belge*, I, blz. 25 e.v., 28).

20 Eerst gedurende de zestiende en zeventiende eeuw wordt de nood aan identificatie groter wegens het toenemende handelsverkeer. Tevens wil men misbruiken inzake willekeurige naamsveranderingen uitsluiten. Van een naamsverandering die ook bij vorstelijke beschikking kon verleend worden, meestal met het recht een wapen te voeren en gebonden aan de grond, evolueert men in het absolute vorstendom naar de uitsluiting van alle andere mogelijkheden. Zo iets met koninklijke machtiging kan geschieden, dan kan het niet zonder deze machtiging was voor het absolutisme een voor de hand liggende redenering (S. FOCKEMA ANDREAE, *Algemeen Naamrecht, Naam en recht*, blz. 47).

21 Naar Frans voorbeeld worden de costumiere regels gecodificeerd in de ordonnantie van Saint-Laurent-le-Royal, afgekondigd door Filips II op 23 september 1595 (zie J.-B. CHRISTYN, *Jurisprudentia heroica*, blz. 3). Deze ordonnantie bleef de basis uitmaken voor latere wetgeving en werd in grote lijnen overgenomen in het *Edit et ordonnance sous forme de déclaration concernant le port d'armoiries, timbres, titres et autres signes d'honneur ou de noblesse* van 14 december 1616 uitgevaardigd door de aartshertogen Albrecht en Isabella (zie ARENDT/DE RIDDER, *La législation héraldique de la Belgique et la jurisprudence du Conseil héraldique*, blz. 147 e.v.; J.-B. CHRISTIJN, *a.w., blz. 4 e.v.)*.

Deze reglementering was op de eerste plaats van toepassing op adellijke titels maar haar toepassingsgebied werd later uitgebreid tot de familienaam (LOCRE, *Législation civile*, II, blz. 142; *Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 487, 414).

Enkele grote principes kunnen uit beide edicten afgeleid worden (*vgl.* ARENDT/DE RIDDER, *a.w.*, blz. 4, 33, 36):

— de adel is een grondadel; de adellijke titel is aan de grond gebonden en wordt samen met het domein overgedragen;

— het is verboden een adellijke titel te dragen zonder dat deze verleend of erkend is door de soeverein;

— het is verboden van naam te veranderen zonder toelating van de soeverein.

Rond het midden van de zeventiende eeuw werden de titels verbonden aan de naam en niet meer aan de grond. De toewijzing van grote domeinen die de toekenning van hogere titels rechtvaardigden was immers onmogelijk geworden (ARENDT/DE RIDDER, *a.w.*, blz. 36).

Een edict van keizerin Maria Theresia, afgekondigd op 11 december 1754, sloot aan bij de beide bovenvermelde edicten, maar bekrachtigde tevens het principe van de aan de naam verbonden titel (ARENDT/DE RIDDER, *a.w.*, blz. 207 e.v.; P. GERARD, *Histoire de la législation nobiliaire de Belgique*, I, blz. 145 e.v.).

Het prinsbisdom Luik dat tot aan zijn bezetting door Frankrijk in 1794 gevolgd door annexatie in 1795 een zelfstandige entiteit vormde, kende eigen regels (zie ARENDT/DE RIDDER, *a.w.*, blz. 61 e.v.; P. GERARD, *a.w.*, blz. 225 e.v.).

22 De receptie van het Romeinse recht belemmert de toepassing van de uitgevaardigde reglementering. Vooral de constitutie van de keizers Diocletianus en Maximinianus heeft duidelijk invloed uitgeoefend (*vgl.* R. BREXEL, *Die Entwicklung des Namensgebrauchs zu einem Persönlichkeitsrecht*, blz. 11). Tegen de reglementering blijft de vrijheid van naam te veranderen dan ook bestaan. In de rechtsleer wordt slechts een frauduleuze naamsverandering verworpen (zie R. BREXEL, *a.w.*, blz. 17 e.v. en 30 e.v.; S. FOCKEMA ANDREAE, *Algemeen Naamrecht, Naam en recht*, blz. 50 en de verwijzingen aldaar).

AFDELING III

OUDFRANS RECHT

23 Vanaf de vijftiende eeuw hielden de Franse koningen zich het recht voor naamsveranderingen toe te staan. Ook hier was de reglementering die werd uitgevaardigd voor adellijke namen bedoeld, doch zij werd ook op de gewone familienamen toegepast (LOCRE, *a.w.*, blz. 142; *Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 487, 414; *vgl.* boven, nr. 21).

Op 25 maart 1555 vaardigde Hendrik II de ordonnantie van Amboise uit. Deze

ordonnantie bepaalde dat „pour éviter la supposition des noms et des armes, défenses sont faites à toutes personnes de changer de nom, sans avoir obtenu des lettres de permission et de dispense, à peine de 1000 livres d'amende, d'être punies comme faussaires et privées des degrés et privilèges de la noblesse". Ze werd slechts geregistreerd door de *Cour des Aides de Normandie* en bleef dode letter (GARAUD/SZRAMKIEWICZ, *La révolution française et la famille*, blz. 12).

De *Code Michaud*, in 1629 afgekondigd door Lodewijk XIII, beval elkeen te ondertekenen met de familienaam en niet met de naam van de heerlijkheid (nom de terre). Deze wetgeving stuitte opnieuw op sterke weerstand — voor de registratie was een *lit de justice* nodig — en werd evenmin toegepast. Op grond van het gewoonterecht bleef het mogelijk van naam te veranderen zo dit zonder kwade trouw geschiedde (P. LE ROY, *Exposé succint de la législation sur les noms*, blz. 14; C. MIRONESCO, *Le nom des personnes en droit comparé*, blz. 17). De Franse historische school van de zeventiende eeuw blijft immers aanleunen bij de humanisten die in de leer van de glossatoren geen verandering brachten (zie R. BREXEL, *a.w.*, blz. 21 e.v.). In zijn *Paratitla* bevestigt Cujacius het beginsel van de vrijheid van naamsverandering. Alleen een listige naamsverandering wordt bestraft (blz. 451).

AFDELING IV

TUSSENTIJDS RECHT

24 Bij de aanvang van de Franse revolutie bevestigde de Nationale Conventie de vrijheid van naamsverandering in het Decreet van 24-26 *brumaire* jaar II (14-16 nov. 1793). Een naamsverandering was mogelijk door het afleggen van een verklaring voor de gemeentelijke overheden (J. LALLIER, *De la propriété des noms et des titres*, nr. 29, blz. 42; C. MIRONESCO, *Le nom des personnes en droit comparé*, blz. 18 e.v.).

Voor de historische feiten die aan de totstandkoming van dit decreet ten gronde lagen, zie GARAUD/SZRAMKIEWICZ, *La révolution française et la famille*, blz. 15.

Herhaalde misbruiken leidden reeds na enkele maanden tot de invoering van het Decreet van 6 *fructidor* jaar II (23 aug. 1794) dat de vastheid van naam beklemtoonde (*Rec. Lég.*, I, nr. 139; zie GARAUD/SZRAMKIEWICZ, *a.w.*, blz. 16-17). Het werd verboden een andere naam te dragen dan deze vermeld in de geboorteakte. Naamsverandering was uitgesloten.

Onder het consulaat werd erkend dat gegronde redenen konden bestaan om van naam te veranderen zodat aan een absolute onveranderlijkheid van de naam niet meer kon worden vastgehouden. Uit deze bezorgdheid ontstond de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI (1 april 1803). Artikel 4 van deze wet geeft de regering de bevoegdheid om wegens enigerlei reden een naamsverandering toe te staan (J. LALLIER, *a.w.*, nr. 32, blz. 45 e.v.; H. SALVETON, *a.w.*, nr. 322 e.v., blz. 255 e.v.; zie verder, nr. 146).

AFDELING V

BURGERLIJK WETBOEK

25 De Code civil van 1804 en de erop gebaseerde wetboeken zoals het oud Nederlands burgerlijk wetboek van 1838 en de *Codice Civile italiano* van 1865 hielden geen algemene bepalingen in over de naam. Het Decreet van 6 *fructidor* jaar II en de Wet van 11-21 *germinal* XI blijven plaats van regeling.

26 Recentere wetboeken hebben de jurisprudentiële regels die het recht op naam erkenden omgezet in wetteksten (art. 4 nieuw Ned. B.W.; § 12 BGB; art. 29 en 30 ZGB; art. 6 C. civ. it.).

TITEL II

FAMILIENAAM

HOOFDSTUK I

BEGRIP

27 De familienaam is het deel van de naam waardoor familieleden zich onderscheiden van andere families (*vgl.* W. DELVA, *Personen- en familierecht*, IIa, blz. 9). De familienaam wordt dan het juridisch en sociaal-psychologisch onderscheidingsteken van diegenen die het recht hebben deze familienaam te dragen (Kh. Brussel, 12 jan. 1948, *J.T.*, 1949, 316). Aldus bepaalt hij mede de staat van de persoon. Hij raakt de openbare orde en is daarom onverjaarbaar en onbeschikbaar. Hij is tevens verplicht, onveranderlijk en ondeelbaar (zie verder, nr. 270 e.v.).

HOOFDSTUK II

ONTSTAAN

28 Met de val van het Romeinse rijk ging de Romeinse wijze van naamgeving verloren (A. DAUZAT, *Les noms de personnes*, blz. 34; S. NAUTRE, *Le nom en droit comparé*, blz. 10). Galliërs en Franken kenden geen familienamen. Elke persoon had een individuele naam. Deze toestand werd geconsolideerd door het Christendom. Tot na de vroege middeleeuwen werd slechts aandacht besteed aan de doopnaam. Elke andere naam kon slechts een *accessorium* van de doopnaam zijn (L. HUMBLET, *Traité des noms*, nr. 7, blz. 4).

29 Na verloop van tijd nam de behoefte aan een familienaam toe gezien verschillende kinderen dezelfde doopnaam verkregen. De bijnaam vormde de basis voor de familienaam. De bijnaam vond zijn oorsprong in morele of fysieke kwaliteiten en gebreken, in beroepen e.d. (E. VROONEN, *Essai d'anthroponymie belge*, I, nr. 5 e.v., blz. 15 e.v.). Het werd de gewoonte de zoon aan te duiden met de bijnaam van de vader. Aldus werden de bijnamen gemeen aan een ganse familie waardoor ze uitgroeiden tot familienamen (HUMBLET, *a.w.*, nr. 7, blz. 5). De overgang van bijnaam naar familienaam geschiedde niet plots maar kende een langzame ontwikkeling. Het was evenmin een algemene tendens. De erfelijke familienaam verscheen voor het eerst in de negende eeuw in Venetië, het handelscentrum van die tijd en breidde zich van daar uit naar Frankrijk en onze streken (S. Nautre, *a.w.*, blz. 10). De gewoonte vond hier ingang bij de adel: de familienaam werd een middel om de adellijke afstamming naar buiten uit te tonen. De patriciërs volgden: wegens de handel waren ze voor een vaste benaming geïnteresseerd. In de steden worden de eerste familienamen dan ook reeds in de twaalfde eeuw gesignaleerd: te Keulen in 1106, te Zürich in 1145, te Bazel in 1168. De boerenstand volgde slechts later. In de zestiende eeuw komen er in vele dorpen nog geen familienamen voor (R. BREXEL, *Die Entwicklung der Namensgebrauchs zu einem Persönlichkeitsrecht*, blz. 7).

Voor de keuze van de familienaam werd hoofdzakelijk een beroep gedaan op de voornaam van de vader of een voorouder, geboortedorp of -streek, het beroep of een fysieke of karakteriële eigenschap.

Voor historische en etymologische gegevens raadplege men: A. CARNOY, *Origine des noms de famille en Belgique*, Leuven, 1953; J. GEWIN, *Vaste regels bij naamgeving in de vroege middeleeuwen, Bijdragen en Mededelingen der Naamkunde-Commissie van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen te Amsterdam*, XIX, *Genealogie en Naamgeving in de Middeleeuwen*, Amsterdam, 1961, 29 e.v.; G. VAN HOOREBEKE, *Études sur l'origine des noms patronymiques flamands et sur quelques questions qui se rattachent aux noms*, Brussel, 1876; A. VINCENT, *Les noms de famille de la Belgique*, Brussel, 1952; E. VROONEN, *Essai d'anthroponymie belge*, I, *Les noms de famille de Belgique*, Brussel, 1957.

HOOFDSTUK III

SAMENSTELLING

30 De familienaam is samengesteld uit verschillende lettergrepen die één of meer woorden vormen verbonden met een koppelteken of met een aanloop of een voorvoegsel. In het laatste geval is het tweede woord een toenaam *(surnom)* (*vgl.* HUMBLET, nr. 17, blz. 13). Alle onderdelen zijn constitutief. De naam wordt niet alleen bepaald door de verschillende woorden doch ook door de schrijfwze van deze woorden (zie verder, nr. 223).

AFDELING I

STAM

31 De stam is het hoofdbestanddeel van de familienaam. De meeste familienamen bestaan uitsluitend uit een stam (Peters,Jansens, Gruyters). Bij andere familienamen wordt de stam voorafgegaan door een voorvoegsel (De Bakker, Van Beneden) of gevolgd door een toenaam met voorvoegsel (de la Faille d'Huysse).

AFDELING II

AANLOOP

32 De aanloop of het voorvoegsel bestaat uit een lidwoord, een voorzetsel of beiden. Het is een constitutief bestanddeel van de naam en kan niet willekeurig weggelaten, toegevoegd of gewijzigd worden (BAERT/DELVA, *T.P.R.*, 1964, 232 e.v., nr. 2; L. HUMBLET, *Traité des noms*, nr. 17, blz. 13).

33 De aanloop is geen teken van adeldom, ook niet wanneer hij met een kleine letter wordt geschreven (Gent, 2 febr. 1892, *Pand. Pér.*, 1892, nr. 624; Gent, 1 juli 1896, *Pas.*, 1897, II, 17; *Belg. Jud.*, 1897, 1 met advies van N. DE PAUW en noot; Luik, 3 mei 1921, *J. Liège*, 1921, 210; Rb. Antwerpen, 3 febr. 1892, *Belg. Jud.*, 1897, 2; Nijvel, 27 nov. 1912, *Pas.*, 1913, III, 121 met gelijkluidende conclusies VERHAEGEN; *Pand. Pér.*, 1913, nr. 746; *Ann. Not. Enr.*, 1913, 82; Bordeaux, 14 juni 1923, *Belg. Jud.*, 1924, 254 met noot; *R. Adm.*, 1924, 397; DE PAGE, I, nr. 288, blz. 411 e.v.; L. HUMBLET, *a.w.*, nr. 18 e.v., blz. 13 e.v.; J. LAMEERE, *Discours sur les titres et noms, Belg. Jud.*, 1883, 26; *Pand. B.*, Tw. *Noblesse*, nr. 256, 164; R. LINDON, *La création prétorienne en matière de droits de la personnalité et son incidence sur la notion de famille*, nr. 225, blz. 128; E. PERREAU, *Le droit au nom en matière civile*, blz. 426; PLANIOL/RIPERT,

nr. 503, blz. 206; PONSARD/BLONDEL, *Nom-Prénom, Rép. Dr. Civ.*, IV, nr. 84, blz. 7). De ongegronde associatie van een voorvoegsel met een adellijke afstamming vloeit waarschijnlijk voort uit het feit dat het gebruik van een voorvoegsel in adellijke kringen ontstond (J. LINDEMANS, *Moeilijkheden met „van"-namen, Verslagen en mededelingen Kon. Vl. Acad. Taal- en Letterkunde*, 1955, blz. 505).

AFDELING III

TOENAAM

§ 1. **Begrip**

34 De toenaam is een woord al dan niet voorafgegaan door een voorvoegsel, dat een geheel vormt met de familienaam en deze nader bepaalt.

De toenaam vindt zijn oorsprong in een gewoonte uit het *Ancien Régime*. In sommige families was het de gewoonte dat de verschillende takken zich van elkaar onderscheidden door het gebruik van een toenaam die zich in de naam incorporeerde. Meestal doch niet noodzakelijk werd de naam van het familiedomein als toenaam gebruikt (DE PAGE, I, nr. 293, blz. 415).

§ 2. **Wettelijke regeling**

35 Artikel 2 van het Decreet van 6 *fructidor* jaar II (23 augustus 1794) verbiedt enige toenaam aan zijn naam toe te voegen, behalve wanneer de toenaam tot op datum van dit decreet gediend heeft om de leden van dezelfde familie te onderscheiden en hij niet herinnert aan feodale of adellijke benamingen.

De wetgever van 1794 had voor deze regeling twee gronden. Enerzijds wenste hij de mogelijkheid van een toenaam af te schaffen om verwarring te vermijden en de onveranderlijkheid van de naam te bestendigen. Anderzijds wilde hij door afschaffing van de toenaam een terugkeer naar adellijke ideeën verhinderen. De adel was immers grondgebonden zodat de toenaam dikwijks op adeldom wees (HUMBLET, nr. 26, blz. 21). Slechts de toenamen die tot op de datum van de afkondiging van het decreet hadden gediend om de families te onderscheiden en geen adellijke of feodale kwalificaties in herinnering riepen, bleven behouden (HUMBLET, nr. 27, blz. 22). Na deze datum is de toevoeging van een toenaam uitsluitend mogelijk onder de vorm van een naamsverandering toegestaan op grond van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI (DE PAGE, I, nr. 294, blz. 415; HUMBLET, nr. 28, blz. 22).

Om behouden te blijven mag de toenaam dus niet dienen om een bepaald persoon van zijn verwanten te onderscheiden, maar wel om de verschillende familietakken van elkaar te onderscheiden (HUMBLET, nr. 29, blz. 22; nr. 30, blz. 24).

De toenaam dient evenmin gedragen te worden door alle familieleden van de bepaalde familietak, omdat de familieleden niet tot het dragen van de toenaam kunnen gedwongen worden (HUMBLET, nr. 30, blz. 23). Een openbaar, langdurig en ononderbroken bezit is noodzakelijk (zie verder, nr. 234).

De toenaam die dient om de verschillende familietakken te onderscheiden mag tenslotte niet verwijzen naar adellijke titels of naar de naam van de grond (de heerlijkheid) waarnaar de adellijke titel verwees (HUMBLET, nr. 47 e.v., blz., 33 e.v.). Doch de naam van de grond geïncorporeerd in de familienaam wordt niet als een adellijke of feodale kwalificatie beschouwd (HUMBLET, nr. 49, blz. 34 e.v.). Slechts indien de naam van de grond gescheiden is van de familienaam door een titel zoals seigneur, heer, toparcha, is er geen sprake van incorporatie (HUMBLET, nr. 36, blz. 27 e.v.).

HOOFDSTUK IV

VERKRIJGING VAN DE FAMILIENAAM

AFDELING I

OVERZICHT

36 Naar geldend Belgisch recht wordt de familienaam verkregen op rechtstreekse wijze of op afgeleide wijze.

Onder de vormen van rechtstreekse verkrijging is de verkrijging door afstamming de belangrijkste. Indien de afstamming langs vaderszijde (bij wettige kinderen) of de afstamming langs moederszijde (bij onwettige kinderen door de moeder erkend) vaststaat, wordt de familienaam door de afstamming bepaald.

Wanneer de afstamming niet vaststaat (niet-bewezen onwettige afstamming; vondelingen) stelt de ambtenaar van de burgerlijke stand de familienaam vast. Eventueel zal de rechtbank de familienaam bepalen (betwisting van de vaststelling van de familienaam door de ambtenaar van de burgerlijke stand; onbekende afstamming).

Een laatste wijze van rechtstreekse verkrijging is de naamsverandering toegestaan door de regering.

De verandering van de familienaam als gevolg van een verandering van staat (erkenning, ontkenning, wettiging, adoptie, wettiging door adoptie) is een eerste vorm van afgeleide verkrijging.

Een tweede vorm van afgeleide verkrijging is de verandering van familienaam als gevolg van de verandering van naam van de ascendent door verandering van staat.

Het huwelijk geeft de echtgenoten een recht van gebruik op elkaars naam. De ontbinding van het huwelijk — dood, echtscheiding — de nietigverklaring van het huwelijk, het putatief huwelijk, de scheiding van tafel en bed beïnvloeden dit recht van gebruik.

AFDELING II

VERKRIJGING DOOR AFSTAMMING

§ 1. **Wettige afstamming**

A. *Wettige kinderen*

I. *Wettelijke regeling*

37 Artikel 1 van het Decreet van 6 *fructidor* jaar II bepaalt dat geen burger een andere naam mag voeren dan deze vermeld in zijn geboorteakte. De naam van het kind wordt niet rechtstreeks in de geboorteakte vermeld, wel de namen van de ouders (art. 57 B.W.). De wet legt dwingend op welke vermeldingen in de akten van de burgerlijke stand verplicht of verboden zijn. De ambtenaar van de burgerlijke stand mag niet alleen geen verboden vermeldingen opnemen, hij mag ook niets meer akteren dan vereist is door de wet (art. 35 B.W.; F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 221 e.v., blz. 101 e.v.). Daar art. 57 B.W. de vermelding van de naam van het kind niet voorschrijft, is het de ambtenaar verboden die naam te vermelden, tenzij bij vondelingen (art. 58, tweede lid B.W.). Hieruit volgt dat niet de geboorteakte maar wel de afstamming die in de geboorteakte tot uiting komt, de familienaam bepaalt (HUMBLET, nr. 11 e.v., blz. 8 e.v.; *Rép. P. Dr. B.*, Tw. *Acte de l'état civil*, nr. 112, blz. 108).

38 Alhoewel de familienaam van *beide* ouders op grond van art. 57 B.W. in de geboorteakte wordt vermeld, draagt het wettig kind slechts de naam van de vader (Cass., 6 dec. 1900, *Pas.*, 1901, I, 70; *Belg. Jud.*, 1901, 406; *Pand. Pér.*, 1901, nr. 829; bevestiging van Brussel, 10 jan. 1900, *Pas.*, 1901, II, 37; *Belg. Jud.*, 1901, 406; *Pand. Pér.*, 1901, nr. 490; Cass., 28 maart 1958, *R.W.*, 1959-60, 243; *Pas.*, 1958, I, 843; DELVA/BAERT, *T.P.R.*, 1964, blz. 231 e.v., nr. 1).

De vermelding van de naam van de vader in de geboorteakte geldt als bewijs van wettige afstamming zolang het tegenbewijs niet geleverd is en het wettig kind heeft dus het recht en de plicht deze naam te dragen (Cass., 5 mei 1890, *Pas.*, 1890, I, 196; K. MAUL, *Droit au nom, Trav. Ass. H. Capitant*, XIII, blz. 89; over de bewijskracht van de geboorteakte met betrekking tot de afstamming in het algemeen, zie: A. PONSARD, *Sur quelques aspects de l'évolution du droit des actes de l'état civil, Mélanges offerts à René Savatier*, blz. 788 e.v.).

De naam van de wettige moeder is onoverdraagbaar (Corr. Seine, 19 april 1956, *Dall.*, 1956, *Somm.*, 147; Rb. Seine, 22 juni 1960, *Dall.*, 1961, *Somm.* 1; BEROUJON/THOUVENIN, *Le nom de la femme mariée, Mariage et famille en question*, II, nr. 36 e.v., blz. 136 e.v.).

Naar Belgisch recht wordt de naam van de moeder slechts bestendigd indien het

kind een naamsverandering of een naamstoevoeging bekomt. Op grond van art. 4 van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI beslist de uitvoerende macht soeverein of ze een naamsverandering toestaat. De bestendiging van de naam van de moeder bij een wettig king komt slechts in zeer uitzonderlijke gevallen in aanmerking: b.v. wegens het ontbreken van mannelijke afstammelingen die het uitsterven van een befaamde naam kunnen verhinderen (zie verder, nr. 169).

39 De band tussen de naam en de vaderlijke afstamming vloeit niet voort uit een strikte interpretatie van artikel 57 van het Burgerlijk Wetboek. DE PAGE spreekt nochtans van „l'usage... consacré par l'article 57 du Code civil, qui ne prescrit de mentionner, dans l'acte de naissance, que les prénoms donnés à l'enfant" (*Traité*, I, nr. 275, blz. 405; *vgl.* C. BEUDANT, *Cours de droit civil français*, II, nr. 401, blz. 279). CARBONNIER schrijft terecht dat het eerder gaat over „une coutume enracinée dans une conception patriarcale de la famille, coutume supposée plutôt que légalisée par les textes" (*Droit civil*, I, blz. 239; *vgl.* E.-H. PERREAU, *Le droit au nom en matière civile*, blz. 209).

Het doorslaggevend vaderlijk gezag kan sinds de Wet van 1 juli 1974 evenmin als argument worden ingeroepen (M. VAN LOOK, *Het juridisch rolpatroon*, blz. 12). In sommige landen bestaat dan ook de mogelijkheid de naam van het kind eveneens naar de moeder te laten verwijzen (CH.-L. CLOSSET, *Le patronyme des étrangers en Belgique, J.T.*, 1973, 725; B. BLIJKER, *De geslachtsnaam naar buitenlands recht, H.P.S.*, 1975, 53 e.v.). In Spanje bijvoorbeeld wordt de naam van het kind gevormd door het eerste lid van de familienaam van de vader gevolgd door het eerste lid van de familienaam van de moeder (art. 114 Código civil; BOSCHAN, *Namensrecht in Spanien, StAZ*, 1968, 142 e.v.; L. STICHELBAUDT, *Les patronymes espagnols, R. Adm.*, 1965, 46 e.v.). In Portugal waar vroeger een met Spanje vergelijkbare regeling bestond, bepaalt het nieuwe art. 1875 I Código civil een keuzemogelijkheid tussen de naam van beide ouders of de naam van één van hen (BERGMANN/FERID, *Internationales Ehe- und Kindschaftsrecht*, VII, Tw. *Portugal*, Vorausblatt nr. 2).

Het wetsontwerp-Van Elslande op de afstamming is weinig vernieuwend en sluit aan bij de gewoonte. Het voorgestelde art. 335 § 1 bepaalt dat het kind wiens vaderlijke en moederlijke afstamming tegelijkertijd komt vast te staan de naam van zijn vader draagt (*Gedr. St., Senaat*, 305 [1977-78] nr. 1, blz. 42).

II. *Nieuwe opvattingen*

40 Vooral in West-Duitsland en recenter in Nederland wordt de traditionele regeling strijdig geacht met de gelijkberechtiging van man en vrouw (H. DÖLLE, *Familienrecht*, II, § 90, I, blz. 110 e.v.; J. GERNHUBER, *Lehrbuch des Familienrechts*, tweede druk, § 46 I, blz. 507 e.v.; G. DE GROOT, *Het recht van de geslachtsnaam in beweging, NJB.*, 1975, 1025; *vgl.* M. SCHNITZERLING, *Aktuelles zum Familiennamen des Kindes, StAZ*, 1972, 145; R. SCHREMBS,

Geburtsname, Ehename, Familienname und der Geist der Gleichberechtigung, StAZ, 1975, 193 e.v.; *vgl.* W. VON BUCH, *Name, Ehename und Kennzeichen, JZ*, 1974, 448 e.v.; zie boven, nr. 6 en verder, nr. 43).

41 *De lege ferenda* werden verschillende voorstellen geformuleerd. Niet iedereen is van de waarde van deze voorstellen overtuigd. De angst dat een andere wijze van naamgeving de eenheid van het gezin en de plaats van het gezin in de maatschappij zal aantasten, speelt hier een grote rol (M. TAN, *Diskussienota naamrecht*, blz. 5; *vgl.* ook: H. GERLINGS, *Namenrecht, N.J.B.*, 1976, 1469 e.v.; C. HOEFNAGELS, *De onzekere vader. Tussen vaderschap en vader-zijn, N.J.B.*, 1976, 469 e.v.).

42 GERRITSMA opteert voor het toekennen van de naam van de moeder als familienaam voor het kind. Deze zienswijze sluit aan bij de biologische werkelijkheid, *mater semper certa est*, en doet het discriminerende onderscheid tussen wettige en natuurlijke kinderen verdwijnen (A. GERRITSMA, *De geslachtsnaam en de emancipatie van de vrouw, N.J.B.*, 1975, 1019). Doch DE GROOT merkt terecht op dat men hier een discriminatie wegwerkt door er een nieuwe in te voeren: de vader komt op zijn beurt in de verdrukking (*Het recht van de geslachtsnaam in beweging, N.J.B.*, 1975, 1025).

DESPOTOPOULOS is voorstander van een systeem van dubbele naamgeving. Een jongen zou in dit vrij ingewikkelde systeem de familienaam van de vader dragen gevolgd door de familienaam van de moeder, een meisje de familienaam van de moeder gevolgd door deze van de vader. Deze dubbele naam blijft behouden tijdens het huwelijk en de familienaam van de volgende generatie wordt volgens bovenvermelde regels samengesteld uit de eerste leden van de familienaam van beide ouders (C. DESPOTOPOULOS, *Sur le nom de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1969, 718; M. TAN, *Namenrecht in het licht van de emancipatie van de vrouw, N.J.B.*, 1975, blz. 110; GERRITSMA/TAN, *Naamrecht in beweging; mogelijkheden en een voorstel, N.J.B.*, 1976, 717 e.v.).

Een voorbeeld zal dit verduidelijken: Juffrouw *Jansens* en de heer *Peters* huwen. Hun zoon draagt de naam *Peters-Jansens* en hun dochter wordt *Jansens-Peters* genoemd. Zoon *Peters-Jansens* huwt juffrouw *Dejonge-Debakker*, dochter van de heer *Debakker* en mevrouw *Dejonge*. De zonen en dochters uit dit huwelijk dragen respectievelijk de namen *Peters-Dejonge* en *Dejonge-Peters*.

We zien dat in de mannelijke lijn de naam van de stamvader en in de moederlijke lijn de naam van de stammoeder wordt bestendigd.

Om discriminaties te vermijden stelt DESPOTOPOULOS voor aan het natuurlijk kind waarvan de moeder in de overgansfase nog geen dubbele naam heeft, de familienamen van de grootouders langs moederszijde toe te kennen. Aan natuurlijke kinderen waarvan de afstamming niet vaststaat wordt een fictieve dubbele naam gegeven (C. DESPOTOPOULOS, *a.w., R. Trim. Dr. Civ.*, 1969, 720; *vgl.* J. GERLO, *De gelijkheid van man en vrouw en het burgerlijk wetboek, T.P.R.*,

1976, blz. 279 e.v., nr. 134; GERRITSMA/TAN, *a.w.*, *N.J.B.*, 1976, 719; M. VAN LOOK, *Het juridisch rolpatroon*, blz. 14).

Dit systeem biedt onmiskenbaar enige voordelen: de namen van beide ouders worden doorgegeven! het gezinsverband wordt benadrukt, geschillen tussen ouders met betrekking tot de keuze van de naam van vader of moeder (bij een enkelvoudig systeem met keuzemogelijkheden) worden ondervangen.

DE GROOT wijst echter zeer terecht op de complexiteit en de praktische implicaties van een dubbele familienaam. Daarom geeft hij de voorkeur aan een enkelvoudige naam. Om de gelijkberechtiging tussen man en vrouw te verwezenlijken stelt hij voor de familienaam van de vader aan de jongens toe te kennen en de familienaam van de moeder aan de meisjes (G. DE GROOT, *Het recht van de geslachtsnaam in beweging, N.J.B.*, 1975, 1031; *vgl.* J. VOIGT, *Namensrecht und Gleichheitssatz. Ein Diskussionsbeitrag zur Neuregelung des Familiennamens, FamRZ*, 1972, blz. 188 e.v.).

43 Alle voorstellen hebben gemeen dat ze een eeuwenoud gebruik op plotse wijze willen veranderen. Een radikale ommezwaai lijkt niet haalbaar. Het invoeren van een verplichting tot het dragen van een dubbele naam of een enkelvoudige naam naargelang het geslacht, lijkt te revolutionair en niet in overeenstemming met het rechtsgevoel en de mentaliteit van de bevolking.

Een dergelijke regeling werd in de Duitse Bondsrepubliek tweemaal door de *Bundesrat* verworpen (*Bundesrat-Drucksache*, 69/75 en 182/75; voor een beter begrip van deze voorstellen, zie: R. DE GROOT, *Het recht van de geslachtsnaam in beweging, N.J.B.*, 1975, 1027 e.v.). Uiteindelijk werd geopteerd voor de huwelijksnaam (Ehename) als naam voor het kind (§ 1616 *BGB*). Aldus kan het kind de naam van de moeder verkrijgen voor zover deze op grond van§ 1355 II BGB door de echtgenoten als *Ehename* werd gekozen (zie J. GERNHUBER, *Lehrbuch des Familienrechts*, derde druk, § 46 I, blz. 680-682; D. RUTHE, *Die Neuordnung des Namensrechts, FamRZ*, 1976, blz. 413; C.I.E.C., *Fichier de documentation*, Fiche III, *Le Nom*, Compl., blz. 4; zie ook verder, nr. 94).

In dit raam moet nog gewezen worden op de resolutie 78/37 over de gelijkheid van de echtgenoten in het burgerlijk recht, op 27 september 1978 aangenomen door het ministercomité van de Raad van Europa (*J.T.*, 1979, 175; zie OSCHINSKY/GEVAERT-DELATTE, *Un nouveau pas en avant vers l'égalité entre femmes et hommes, J.T.*, 1979, 174). Het comité sprak zich niet uit voor een welbepaalde oplossing, maar stelde enkele vrij gematigde systemen voor waaruit de nationale wetgever kan kiezen (art. 17).

Hebben de ouders geen gemeenschappelijke familienaam, dan blijven twee mogelijkheden open:

a) het kind toelaten de naam te dragen van de ouder wiens naam hij niet van rechtswege heeft verkregen;

b) de keuze overlaten aan de ouders die hierover bij onderling akkoord beslissen.

Hebben de ouders een gemeenschappelijke familienaam samengesteld uit de naam van beide echtgenoten, dan mag de weglating van een lid van de gemeenschappelijke familienaam geen aanleiding geven tot discriminatie van één van beide echtgenoten.

Het is duidelijk dat deze resolutie niet meer is dan een beginselverklaring vermits ze geen enkele richtlijn biedt voor de concrete uitwerking van haar opties (*in dezelfde zin:* het nog algemenere art. 16 van het bij UNO-resolutie A/34/180 van 18 december 1979 goedgekeurde verdrag tot afschaffing van de discriminatie ten aanzien van de vrouw; hierover M. COENE, *Een nieuwe UNO-conventie: het verdrag tot afschaffing van de discriminatie ten aanzien van de vrouw, R.W.*, 1979-

80, 2739 e.v., vooral 2747 en 2750; S. OSCHINSKY, *Un nouvel instrument international destiné à promouvoir l'égalité entre femmes et hommes: La Convention sur la discrimination à l'égard des femmes des Nations Unies, J.T.*, 1980, 386).

Voor een overzicht van andere criteria die de uitbouw van een nieuw stelsel mede dienen te bepalen leze men M. TAN, *Diskussienota Naamrecht*, blz. 8 e.v.

44 Beter ware het een keuzemogelijkheid te laten tussen de naam van vader en moeder bij de aangifte van de geboorte. Wat de verdere uitwerking betreft, kan worden gedacht aan de toepassing van art. 373 van het Burgerlijk Wetboek dat elke ouder toelaat afzonderlijk het ouderlijk gezag uit te oefenen op grond van een wederkerig stilzwijgend mandaat (Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door kamerlid BOURGEOIS, *Gedr. St., Kamer*, 112 [1974] nr. 2, blz. 3). Bij toepassing van dit beginsel zou elke ouder de naam van het kind kunnen bepalen bij de aangifte van de geboorte.

De beslechting van eventuele conflicten tussen de ouders blijft een onvermijdelijke moeilijkheid. Elke ouder kan zich tot de jeugdrechtbank wenden op grond van het belang van het kind (art. 373 B.W.). Dit is de enige maar tevens een ontoereikende maatstaf voor de rechter (L. VERSTRAETE, *Het belang van het kind als beleidsnorm voor de rechter, J. Falc.*, 1974-75, 188). Weinig elementen staan hem ter beschikking bij de appreciatie van het belang van het kind. De rechter kan de vraag stellen of het kind er baat bij heeft de naam van vader of moeder te dragen in functie van de progressieve of conservatieve mentaliteit van het milieu waarin het opgroeit. De waarde van dit argument is uiteraard relatief door zijn tijd- en plaatsgebondenheid: mentaliteitsverandering of vervreemding van het milieu zijn niet te voorzien. Anderzijds is het belang van het kind een evolutief begrip (H. STEENNOT, *Het belang van het kind, R.W.*, 1974-75, 1731 e.v.). Door zijn algemeenheid kan de rechter interpreteren volgens de wisselende omstandigheden van het ogenblik en is hij niet door een strakke maatstaf gebonden (W. PINTENS, *Actuele ontwikkelingen in het naamrecht, J. Falc.*, 1975-76, 282 e.v., nr. 10 e.v.).

B. *Gewettigde kinderen*

I. *Wettiging*

45 De wettiging vervangt de natuurlijke door de wettige afstamming die het gevolg is van het huwelijk van de ouders. Het kind draagt uitsluitend de naam van de vader (DE PAGE, I, nr. 276, blz. 405). Het gewettigd kind dat de naam van zijn moeder noch door naamsverandering noch door naamstoevoeging heeft verkregen, is niet gerechtigd deze naam aan te nemen (Besançon, 6 febr. 1866, *Rec. Sirey*, 1886, II, 27).

Op grond van art. 332 B.W. kan de wettiging geschieden ten gunste van overleden kinderen die afstammelingen hebben nagelaten. De afstammelingen verkrijgen de naam die hun overleden vader zou verkregen hebben.

De naam wordt niet met terugwerkende kracht verkregen. Wanneer de kinderen werden erkend voor het huwelijk of in de huwelijksakte, volgt uit art. 331 B.W. dat ze de naam van de vader dragen vanaf de dag van het huwelijk waardoor ze worden gewettigd. Wordt de wettiging uitgesproken krachtens art. 331*bis* B.W., dan draagt het gewettigde kind de naam van de vader vanaf de dag van de overschrijving van het vonnis.

II. *Nietige wettiging*

46 De nietigverklaring van de wettiging laat de voorafgaande erkenning bestaan, indien deze niet met succes is betwist. Het kind blijft de naam van de erkenner dragen (Rb. Brussel, 9 mei 1906, *J.T.*, 1906, 1019; *Pand. Pér.*, 1906, nr. 1151).

De met succes betwiste erkenning doet de wettiging teniet. Het kind verliest het recht op de naam niet als gevolg van de nietigverklaring van de wettiging maar wel als gevolg van de nietigverklaring van de erkenning.

§ 2. **Onwettige afstamming**

47 Het natuurlijk kind heeft uitsluitend het recht de naam te dragen van de ouder ten aanzien van wie de afstamming is vastgesteld (DE PAGE, I, nr. 277, blz. 405; voor rechtsvergelijkende gegevens zie: C.I.E.C., *Fichier de documentation*, Fiche III, *Le Nom*; C. HANSEN, *Der Familienname des unehelichen Kindes, StAZ*, 1967, 53 e.v.). De geboorteakte stelt noch de vaderlijke noch de moederlijke afstamming vast, zelfs indien ze de naam van de vader en de moeder bevat (*vgl.* M. MEULDERS-KLEIN, *Le secret de la maternité, J.T.*, 1976, 423, nr. 24).

Het bewijs van de afstamming kan op rechtstreekse wijze worden geleverd door een vrijwillige of een gedwongen erkenning. De afstamming kan daarenboven op onrechtstreekse wijze worden vastgesteld door andere procedures die verband houden met de staat van de persoon.

A. *Rechtstreeks bewezen onwettige afstamming*

I. *Erkenning*

48 De erkenning stelt de afstamming vast. Het kind draagt de naam van de erkennende ouder (R. GAILLY, *Du nom et des prénoms, R.P. Not.*, 1951, blz. 33; HUMBLET, nr. 60, blz. 43).

a) Vrijwillige erkenning

1) Erkenning

49 De vrijwillige erkenning is alleen mogelijk ten voordele van louter natuurlijke kinderen, overspelige kinderen waarvan het overspelig karakter niet uit de erkenning blijkt en overspelige kinderen die zich in de hypothese van art. 331 B.W. bevinden. Bloedschendige kinderen kunnen door één ouder worden erkend, vermits in dit geval het bloedschendige karakter niet blijkt.

De erkenning is declaratief zodat het kind wordt geacht steeds de naam van de erkennende ouder te dragen.

Indien de erkenning niet is gedaan in de akte van geboorte, wordt overeenkomstig art. 62 B.W. van de authentieke akte melding gemaakt op de kant van de geboorteakte van het kind.

2) Nietige erkenning

50 De erkenning schept slechts een vermoeden en kan worden betwist met alle bewijsmiddelen die kunnen aantonen dat ze niet strookt met de werkelijkheid (Cass., 28 maart 1974, *Pas.*, 1974, I, 773; *J.T.*, 1974, 427; Brussel, 16 dec. 1975, *J.T.*, 1976, 67). Indien een derde erin slaagt de erkenning met succes te betwisten, neemt het kind terug zijn vorige familienaam aan (Parijs, 28 mei 1959, *Ann. Not. Enr.*, 1960, 123 met noot; *Dall.*, 1960, 11 met noot van R. SAVATIER). Het voeren van de naam van de erkenner kan niet worden beschouwd als een verworven recht (Rb. Antwerpen, 12 febr. 1959, *R.W.*, 1959-60, 1953; *R.T.*, 1959, 259). De aangehaalde rechtspraak onderstreept dat de naam staat of valt met de bewezen afstamming.

b) Gedwongen of gerechtelijke erkenning

51 Het louter natuurlijk kind en het overspelig kind dat zich niet in de hypothese van art. 342a B.W. bevindt, kunnen een beroep doen op de gedwongen of de gerechtelijke erkenning door vordering tot onderzoek naar het vaderschap (art. 340a B.W.) of naar het moederschap (art. 341a B.W.) in te stellen (art. 341b, eerste lid, B.W.). Ook de wettelijke vertegenwoordiger kan de vordering instellen, indien hij zich door de familieraad heeft doen machtigen (art. 341b, eerste lid, B.W.). De afstammelingen kunnen de vordering niet instellen. Zij hebben wel het recht om de door hun ascendent ingestelde vordering voort te zetten (art. 341b, laatste lid, B.W.).

De gevolgen van de gerechtelijke erkenning zijn dezelfde als deze van de vrijwillige erkenning: de erkende draagt de naam van de ouder ten aanzien van wie de afstamming is vastgesteld.

II. *Opeenvolgende erkenningen door de ouders*

52 Over de gevolgen voor de naam bij opeenvolgende erkenningen door twee personen van verschillend geslacht bestaat geen eensgezindheid.

Volgens LAURENT kan het kind niet kiezen tussen twee afstammingen. Het kan een erkenning slechts verwerpen door betwisting voor de rechtbank. Gebeurt dit niet, dan wordt aan geen van de twee afstammingen de voorkeur gegeven. Het kind heeft twee namen wat leidt tot gebruik van de dubbele naam (LAURENT, IV, nr. 127, blz. 187; zie ook HUMBLET, nr. 62, blz. 64 e.v.; J. LALLIER, *De la propriété des noms et des titres*, nr. 35, blz. 48; Doornik, 7 juni 1909, *Pas.*, 1909, III, 404).

In een voor zijn tijd revolutionair arrest stelde het hof te Luik dat het niet aanneembaar was dat de wetgever aan het natuurlijk kind een dubbele naam wou opleggen die het als bastaard zou aanwijzen. Het natuurlijk kind put uit zijn geboorteakte met de randvermelding van de erkenning hetzelfde recht op de naam van de vader als het wettig kind (Luik, 28 juli 1920, *Pas.*, 1920, II, 165 met noot; *Belg. Jud.*, 1921, 180; *Pand. Pér.*, 1921, 175; *J. Liège*, 1920, 257; *R. Adm.*, 1921, 126; *R.P. Not.*, 1921, 69). Hierbij aansluitend zegt de rechtbank van Antwerpen dat de opinie van LAURENT en HUMBLET strijdig is met de traditie van het oude recht. In materies waar geen geschreven regels bestaan, moeten de gewoonte en de traditie de rechter tot hulpmiddel dienen. De rechtbank verwerpt uiteindelijk een dubbele familienaam omdat deze nadelig wordt geacht voor het kind. Uit een dubbele familienaam zou een onwettige afstamming af te leiden zijn. De naam van de vader krijgt de voorkeur (Rb. Antwerpen, 6 jan. 1921, *Pas.*, 1923, III, 31; *Pand. Pér.*, 1921, 153; *R.P. Not.*, 1922, 332).

De rechtspraak gaf overwegend de voorkeur aan de naam van de vader, ook wanneer de erkenning door de moeder voorafging (Brussel, 18 jan. 1941, *Rec. Smolders*, I, nr. 195; *R. Crit. J.B.*, 1950, 246 met noot RENARD; Cass. fr., 4 juni 1946, *R.P. Not.*, 1947, 211 met noot; *Dall.*, 1946, 357 met noot SAVATIER; *Gaz. Pal.*, 1946, II, 88; *anders:* Dijon, 6 juni 1911, *Pas.*, 1912, IV, 15, *J.T.*, 1912, 34; *Rec. Gén. Enr. Not.*, 1913, 87; *R. Adm.*, 1913, 285; *R.P. Not.*, 1912, 188 dat de voorkeur geeft aan de naam van de eerste erkenner zolang het kind niet is gewettigd). De rechtsleer stemde in en vond het een gunstige oplossing voor het kind (DE PAGE, I, nr. 277, blz. 405; R. GAILLY, *Du nom et des prénoms, R.P. Not.*, 1951, blz. 34; KLUYSKENS, VII, nr. 29, blz. 40). Een ministeriële omzendbrief van 13 april 1926 sloot zich aan bij deze stelling (*R. Adm.*, 1927, 49).

53 Recentere rechtsleer vestigde er enkele malen de aandacht op dat het dragen van de naam van de vader niet altijd overeenstemt met het belang van het kind (A. BRUYNEEL, *L'effet des reconnaissances successives sur le nom de l'enfant naturel, J.T.*, 1967, 827, nr. 8 e.v.; SOHET/'T KINT, *Le nom, R. Dr. Fam.*, 1956, 172 e.v.; zie ook reeds: PLANIOL/RIPERT/SAVATIER, I, nr. 99, blz. 118). Men verwachtte geen kentering in de rechtspraak, zodat voornamelijk door

BRUYNEEL werd gepleit voor een wetgevend initiatief (*a.w., J.T.*, 1967, 827, nr. 12).

De rechtbank te Luik daarentegen gaf de voorkeur aan de naam van de moeder op grond van het belang van het kind. Zij hield er *in casu* rekening mee dat het kind door de moeder werd opgevoed en onder haar naam was gekend. De rechtbank zag terecht geen enkele reden om de voorkeur te geven aan de naam van de vader (Rb. Luik, 22 maart 1974, *J. Liège*, 1974-75, 219; *J.T.*, 1976, 178 met noot J.P. MASSON; *R. Crit. J.B.*, 1977, 502, nr. 1 met noot E. VIEUJEAN; voor een uitvoerige bespreking zie W. PINTENS, *Actuele ontwikkelingen in het naamrecht, J. Falc.*, 1975-76, 287 e.v., nr. 23 e.v.).

Dit vonnis appreciëert het belang van het kind op realistische wijze. Het staat buiten twijfel dat het dragen van de naam van de vader niet in alle gevallen verenigbaar is met het belang van het kind. Dit is slechts verantwoord wanneer beide ouders een feitelijk gezin vormen zodat assimilatie met het wettig gezin mogelijk is of wanneer het kind door de vader wordt opgevoed. De voorkeur voor de naam van de vader handhaven wanneer het kind door de moeder wordt opgevoed en geen kontakt heeft met zijn vader, kan niet met redelijke argumenten worden gestaafd. Er is immers geen reden tot assimilatie van deze situatie met het wettig gezin. Dit is des te minder het geval wanneer het kind in zijn omgeving gekend is onder de naam van zijn moeder.

54 Het wetsontwerp-Van Elslande houdt een andere regeling in. Het voorgestelde art. 335 § 3 bepaalt dat indien de vaderlijke afstamming na de moederlijke komt vast te staan,de naam van het kind onveranderd blijft. Wel kunnen beide ouders samen, of één van hen indien de andere overleden is, in een door de ambtenaar van de burgerlijke stand op te maken akte opteren voor de naam van de vader. Die verklaring moet worden afgelegd binnen een jaar te rekenen van de dag waarop de personen die de verklaring doen de vaststelling van de afstamming hebben vernomen en vóór de meerderjarigheid van het kind. Van deze verklaring moet een vermelding aangebracht worden in de kant van de geboorteakte en van de andere akten betreffende het kind (*Gedr. St., Senaat*, 305 [1977-78] nr. 1. blz. 42). Door het voorschrift van de *gezamenlijke* verklaring van beide ouders wordt afgeweken van de algemene regel van art. 373 B.W. met name de afzonderlijke uitoefening van het ouderlijk gezag op grond van een stilzwijgend wederkerig mandaat. Beroep op de jeugdrechtbank is dan ook uitgesloten (*a.w.*, blz. 18). Daarnaast bestaat een tweede mogelijkheid om de naam van de laatst erkennende ouder te verkrijgen: één van de ouders of het meerderjarig of ontvoogd kind zelf kan gebruik maken van de Wet van 11-12 *germinal* jaar XI. Deze mogelijkheid biedt een uitkomst indien de termijn voor het afleggen van de verklaring reeds is verstreken of de ouders geen akkoord over een gezamenlijke verklaring bereiken (*vgl. M.v.T., a.w., t.a.p.*).

III. *Gelijktijdige erkenning door beide ouders in dezelfde akte*

55 Gelijktijdige erkenning door beide ouders in dezelfde akte wijst in vele gevallen op het bestaan van een feitelijk gezin. Gezien de assimilatie met het wettig gezin wordt aangenomen dat het kind uitsluitend de naam van de vader draagt (DE PAGE, I, nr. 277, blz. 405; KLUYSKENS, VII, nr. 29, blz. 40; PLANIOL/

RIPERT, I, nr. 99, blz. 117; *in deze zin ook:* wetsontwerp-Van Elslande, *Gedr. St., Senaat*, 305 [1977-78] nr. 1, blz. 42 [voorgesteld art. 335 § 1]; *anders:* HUMBLET, nr. 61, blz. 44 en LAURENT, IV, nr. 124, blz. 188 die geen voorrang wensen te geven aan de naam van de vader gezien er geen juridische band tussen de ouders bestaat en opteren voor een dubbele naam).

IV. *Erkenning door één der echtgenoten tijdens het huwelijk*

56 Indien één der echtgenoten tijdens het huwelijk een natuurlijk kind erkent dat hij vóór het huwelijk heeft verwekt bij een andere persoon dan zijn echtgenoot, mag dit kind volgens DE PAGE zijn naam niet dragen. Deze auteur past art. 337 B.W. toe dat stelt dat deze erkenning noch aan de echtgenoot noch aan de uit dit huwelijk geboren kinderen enig nadeel mag toebrengen (DE PAGE, I, nr. 1188, blz. 1236; R. GAILLY, *Du nom et des prénoms, R.P. Not.*, 1951, 34; *vgl.* met de interpretatie van art. 337 B.W. door Luik, 23 april 1892, *Pas.*, 1892, II, 285; *Belg. Jud.*, 1892, 678).

HUMBLET stelt echter terecht dat art. 337 B.W. enkel materiële belangen beschermt, zodat er geen enkele reden bestaat het kind de naam van de vader te ontzeggen (nr. 63, blz. 45; A. BRUYNEEL, *L'effet des reconnaissances successives sur le nom de l'enfant naturel, J.T.*, 1967, 826, nr. 4; J. LALLIER, *De la propriété des noms et des titres*, nr. 35, blz. 48 e.v.).

V. *Opeenvolgende erkenningen door personen van hetzelfde geslacht*

57 Bij erkenning van een kind door verschillende personen van hetzelfde geslacht, heeft alleen de eerste erkenning gevolg zolang zij niet is vernietigd (art. 339, tweede lid, B.W.; Brussel, 16 dec. 1975, *J.T.*, 1976, 67). Het kind draagt dus de naam van de eerste erkenner.

De rechtbank van Kortrijk stond nochtans een natuurlijk kind toe te huwen onder de naam van de tweede erkenner, alhoewel de eerste erkenning niet wordt vernietigd. De rechtbank acht art. 339, tweede lid, B.W. slechts toepasselijk in een conflictsituatie tussen beide erkenners, die *in casu* niet bestond (Kortrijk, 16 dec. 1966, *R.W.*, 1968-69, 609; *T.P.R.*, 1976, 458 met noot G. BAETEMAN, W. DELVA en M. BAX; *J.T.*, 1970, 233 met noot J.P. MASSON). Anderzijds volgde het vonnis het hof te Luik door de naam als een teken van de afstamming te beschouwen maar niet als het bewijs ervan, zodat het natuurlijk kind niet verplicht zou zijn de naam te dragen van de erkenner (Luik, 28 juli 1920, *Pas.*, 1920, II, 163).

58 Ook bij een latere erkenning die door een wettiging wordt gevolgd, heeft alleen de eerste erkenning gevolg (Cass., 9 sept. 1960, *R.W.*, 1960-61, 1129; Charleroi, 28 okt. 1943, *R.P. Not.*, 1944, 13 met noot van R. GAILLY; Rb. Luik, 6 dec. 1956, *J.T.*, 1957, 132; *J. Liège*, 1956-57, 211; Jrb. Brussel, 26 juni 1967, *D.M.J.*, II, 4; G. GUELTON, *Pluralité de noms patronymiques. Enfant naturel. Reconnaissances successives. Provision due au premier acte, R. Cath. Soc. et Jur.*, 1924, 305 e.v.).

Naar het gestelde recht is deze oplossing juist vermits de eerste erkenning primeert (zie boven, nr. 46). Toch rijst de vraag of het belang van het kind niet vereist de voorkeur te geven aan de wettiging gebaseerd op de tweede erkenning vermits hieruit een kwalitatief beter statuut resulteert.

B. *Onrechtstreeks bewezen onwettige afstamming*

59 Het bewijs van overspelige of bloedschendige afstamming, dat niet rechtstreeks mag worden geleverd, kan onrechtstreeks voortvloeien uit verschillende procedures (W. DELVA, *Personen- en familierecht*, IIB, blz. 313 e.v.).

60 Bij nietigverklaring van een huwelijk wegens bigamie of bloedschande wordt het overspelig of bloedschendig karakter van de afstamming onrechtstreeks vastgesteld. De kinderen dragen de naam van de ouder ten aanzien van wie de afstamming is vastgesteld (SCHICKS/VANISTERBEEK, II, nr. 30, blz. 82).

Bij een putatief of vermeend huwelijk blijven de kinderen wettig. Ze hebben recht op de naam van de vader (DE PAGE, I, nr. 679, blz. 817).

61 Bij een ontkenning van vaderschap verliest het kind zijn wettige afstamming. Alhoewel het kind niet het statuut heeft van een door de moeder erkend natuurlijk kind, blijft de moederlijke afstamming behouden (J. GERLO, *Het kind ten aanzien van hetwelk het vaderschap ontkend werd, R.W.*, 1974-75, 2517 e.v.). Als overspelig kind langs moederszijde moet het de naam van zijn moeder dragen (DE PAGE, I, nr. 1230, blz. 1283; R. GAILLY, *Du nom et des prénoms, R.P. Not.*, 1951, 34). Het wettig karakter van de moederlijke afstamming verandert in een overspelig karakter, maar de afstamming als dusdanig blijft vastgesteld.

§ 3. **Adoptieve afstamming**

A. *Adoptie*

62 De naam is het uitwendig teken van de verwantschap tussen adoptant en geadopteerde (Rb. Alençon, 12 juli 1963, *Gaz. Pal.*, 1964, I, 106; C. VAN MALDEREN, *A.P.R.*, Tw. *Adoptie en wettiging door adoptie*, nr. 367, blz. 265). De naamswijziging is dan ook niet meer dan een gevolg van de adoptie. Alhoewel de adoptant door de adoptie het voortbestaan van zijn familienaam mag nastreven, kan dit niet de enige reden voor adoptie zijn (C. VAN MALDEREN, *A.P.R.*, Tw. *Adoptie en wettiging door adoptie*, nr. 45, blz. 66). De adoptie moet immers op wettige redenen steunen en de geadopteerde tot voordeel strekken (art. 343 B.W.). Het verzoek tot adoptie is ongegrond wanneer een naamsverandering om reden van persoonlijke, mondaine of professionele aard beoogd wordt. Dit doel is immers vreemd aan de wettelijke doelstellingen van de adoptie te weten de verbetering van het statuut van de geadopteerde en de creatie of de vaststelling van een

relatie op grond van een feitelijke afstamming (Brussel, 2 dec. 1977, *J.T.*, 1978, 192 met noot F. POELMAN, bevestiging van Rb. Brussel, 10 okt. 1977, *J.T.*, 1977, 750; M. BAX, *R.W.*, 1979-80, 1754, nr. 60).

I. *Eerste adoptie*

a) Algemene regels

63 De geadopteerde verkrijgt de naam van de adoptant (art. 358 § 1, eerste lid, B.W.). Sinds de Wet van 1969 heeft de wetgever deze regeling verkozen teneinde de geadopteerde duidelijk te assimileren met het wettig kind (M. VAN LOOK, *Evolutie van het Belgisch adoptierecht, T.P.R.*, 1970, 396, nr. 105; C. VAN MALDEREN, *A.P.R.*, Tw. *Adoptie en wettiging door adoptie*, nr. 368, blz. 266).

Behoudens toepassing van art. 358 § 1, tweede lid, B.W. kan de geadopteerde zijn eigen familienaam niet verder voeren. Vermits de familienaam de familieband aanduidt, moet de naam gewijzigd worden indien de familieband verandert (H. FICKER, *Das Recht des bürgerlichen Namens*, blz. 40).

64 Bij gelijktijdige adoptie door twee echtgenoten verkrijgt de geadopteerde de naam van de man (art. 358 § 1, eerste lid, B.W.). Deze oplossing is logisch indien men aanneemt dat de adoptie familiebanden doet ontstaan die met de wettige afstamming te vergelijken zijn (DELVA/BAERT, *T.P.R.*, 1964, 233, nr. 4).

De adoptie door de vrouw van het wettig, natuurlijk of adoptief kind van haar man heeft geen enkel gevolg voor de naam van de geadopteerde (art. 358 § 4 B.W.).

65 Bovenvermelde bepalingen zijn van openbare orde. Zoals bij een verboden naamsverandering kan het openbaar ministerie bij schending van deze bepalingen ambtshalve en bij afzonderlijke vordering de verbetering van de adoptieakte eisen indien het vonnis of het arrest dat de adoptie homologeert in kracht van gewijsde is gegaan (Gent, 12 okt. 1962, *R.W.*, 1962-63, 2007; Ieper, 19 jan. 1955, *Pas.*, 1956, III, 1; C. VAN MALDEREN, *A.P.R.*, Tw. *Adoptie en wettiging door adoptie, nr. 374, blz. 268 e.v.;* A. BRUYNEEL, *Chronique des personnes, J.T.*, 1967, 197, nr. 1; 202, nr. 49; P. MAHILLON, *L'adopté peut-il conserver purement et simplement son nom patronymique?, Ann. Not. Enr.*, 1957, 211, nr. 3; E. VIEUJEAN, *Examen de jurisprudence 1960-1964, Personnes et biens, R. Crit. J.B.*, 1965, blz. 423 e.v., nr. 1; *anders:* Brussel, 14 dec. 1957, *Pas.*, 1958, II, 78; *Ann. Not. Enr.*, 1959, 57 met noot; *R. Adm.*, 1959, 21).

66 Op grond van art. 358 § 1, tweede lid, B.W. kunnen de partijen evenwel overeenkomen dat de geadopteerde zijn naam zal behouden, gevolgd door die van de adoptant of bij adoptie door twee echtgenoten door de naam van de man. Dit is een uitzondering op de algemene regel van art. 358 § 1, eerste lid, B.W. Indien

de partijen overeenkomen dat de naam van de adoptant of van de adopterende man zal worden toegevoegd, dan kan dit nooit geschieden door de naam van de adoptant te laten voorafgaan aan de naam van de geadopteerde. De wet bepaalt immers uitdrukkelijk dat de geadopteerde zijn naam kan behouden, gevolgd door die van de adoptant of van de adopterende man (M.O., 16 juni 1969, *Stbl.*, 4 juli 1969).

Wensen de partijen een dubbele naam, dan dienen ze dit in overeenkomst vast te leggen of dienen de eisers dit aan de rechtbank te vragen. De rechtbank kan in het eerste geval niet weigeren op het verzoek in te gaan (C. VAN MALDEREN, *Adoptie en wettiging door adoptie, T.P.R.*, 1975, 360, nr. 50; *vgl.* verder, nr. 67).

De geadopteerde is dan verplicht de volledige naam te voeren en niet enkel de toegevoegde naam (Cass. fr., 19 nov. 1957, *Ann. Not. Enr.*, 1958, 217 met noot van P.M.; *Dall.*, 1958, 283 met noot van A. PONSARD; G. LAGARDE, *Jurisprudence française en matière de droit civil. Personnes et droits de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1952, 46 e.v., nr. 3; R. LINDON, *La création prétorienne en matière de droits de la personnalité et son incidence sur la notion de famille*, nr. 256, blz. 146 e.v.).

Alhoewel een koppelteken niet uitdrukkelijk is voorgeschreven door de wet en de parlementaire stukken hierover geen enkele aanwijzing geven, is het de gewoonte beide namen met een koppelteken te verbinden. Alleen de rechtbank die de homologatie heeft toegestaan kan met zekerheid uitmaken of de inlassing van het koppelteken een gevolg is van een materiële vergissing of van de toepassing van art. 358 § 5 B.W. Is de invoeging van het koppelteken niet het gevolg van een vergissing maar wel van de wil van de rechter, dan is de vordering tot verbetering van het homologatievonnis ongegrond. Om zekerheid te verkrijgen verwees het hof van beroep alvorens zelf uitspraak te doen de zaak voor informatie terug naar de eerste rechter (Brussel, 7 april 1976, *J.T.*, 1976, 482; *R. Not. B.*, 1976, 442).

De naam van de geadopteerde blijft ongewijzigd, indien de geadopteerde en de adoptant of, bij gelijktijdige adoptie door twee echtgenoten, de adopterende man dezelfde naam hebben (art. 358 § 1 B.W.). In dit geval is een samengestelde naam uitgesloten (Gent, 12 okt. 1962, *R.W.*, 1962-63, 2007; *vgl.* DELVA/BAERT, *T.P.R.*, 1964, 233, nr. 3). Zowel gelijkluidende als gelijkgeschreven namen vallen onder deze regeling (C. VAN MALDEREN, *A.P.R.*, Tw. *Adoptie en wettiging door adoptie*, nr. 369, blz. 266).

Eenzelfde naam kan een gevolg zijn van het toeval, van de omstandigheid dat de geadopteerde het natuurlijk kind is van de adoptant of van het feit dat de geadopteerde tot de familie van de adoptant behoort (G. AUVRAY, *L'adoption et la tutelle officieuse*, nr. 79, blz. 108).

b) Een bijzonder geval: adoptie door een weduwe

67 Bij adoptie door een weduwe kunnen de partijen verzoeken de naam van de overleden man van de adoptante in de plaats te stellen van of toe te voegen aan de naam van de geadopteerde (art. 358 § 4 B.W.). De wetgever heeft het gebruik dat de weduwe toelaat de naam van haar overleden echtgenoot te voeren uitgebreid in

het voordeel van de geadopteerde. Aldus is het mogelijk dat een weduwe meer dan driehonderd dagen na het overlijden van haar man nog kinderen *krijgt* die zijn naam dragen (M. VAN LOOK, *Evolutie van het Belgisch adoptierecht. Historische en rechtsvergelijkende benadering, T.P.R.*, 1970, 397, nr. 107 en noot 5).

Indien de weduwe een tweede huwelijk aangaat, ontbreekt de grondslag van de wet. De vrouw is niet meer bekend onder de naam van haar eerste echtgenoot, daar aan het gebruiksrecht door een tweede huwelijk een einde is gesteld (zie verder, nr. 105).

68 De rechtbank apprecieert soeverein en kan de aanvraag weigeren (*vgl.* boven, nr. 66). De vervanging door of de toevoeging van de naam van de overleden echtgenoot zou niet gerechtvaardigd zijn, wanneer de overleden echtgenoot de geadopteerde niet heeft gekend of hij de geadopteerde onverschillig of misprijzend behandelde. Het is echter zonder belang of de overleden echtgenoot de geadopteerde wenste te adopteren. Het Hof van Beroep te Brussel hervormde dan ook een beslissing van de Rechtbank te Brussel waarbij de toevoeging van de naam van de overleden echtgenoot van de adoptante werd afgewezen omdat niet gebleken was dat de geadopteerde in de familie van de overleden echtgenoot was opgenomen (Brussel, 17 mei 1971, *J.T.*, 1972, 152; *Pas.*, 1971, II, 268; *R. Not. B.*, 1972, 248; *T.P.R.*, 1976, 476 met noot G. BAETEMAN, W. DELVA en M. BAX; *R. Crit. J.B.*, 1977, 502, nr. 2 met noot E. VIEUJEAN; hervorming van Rb. Brussel, 2 okt. 1970, *J.T.*, 1970, 651; *J.T.*, 1973, 309 met noot J.P. MASSON; *R.P. Not.*, 1970, 447; *R. Crit. J.B.*, 1977, 502, nr. 2 met noot E. VIEUJEAN).

II. *Nieuwe of tweede adoptie*

69 Bij nieuwe of tweede adoptie (art. 346, tweede lid, B.W.) krijgt de geadopteerde de naam van de nieuwe adoptant of, bij gelijktijdige adoptie door twee echtgenoten, de naam van de adopterende man (art. 358 § 2, eerste lid, B.W.).

Wanneer bij de vorige adoptie de naam van de adoptant werd toegevoegd aan de naam van de geadopteerde, kunnen de partijen overeenkomen dat de naam van de adoptant of van de adopterende man de naam van de vorige adoptant zal vervangen in de samengestelde naam (art. 358 § 2, tweede lid, B.W.). De rechtbank dient het verzoek in te willigen (C. VAN MALDEREN, *Adoptie en wettiging door adoptie, T.P.R.*, 1975, 360, nr. 50).

De geadopteerde die vóór de vorige adoptie dezelfde naam droeg als de nieuwe adoptant of de adopterende man, neemt deze naam terug aan zonder enige wijziging (art. 358 § 2, derde lid, B.W.).

III. *Procedure*

70 Een verzoek betreffende de naam van de geadopteerde is ontvankelijk tot de sluiting van de debatten (Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de

Senaat uitgebracht door senator HAMBYE, *Gedr. St., Senaat*, 1967-68, nr. 358, blz. 33; M.O., 16 juni 1969, Stbl., 4 juli 1969).

71 Bij een wettelijk toegelaten keuze (art. 358 § 1, tweede lid, en § 2, tweede lid, B.W.) stelt de rechtbank alleen de wettelijkheid van deze keuze vast. Ze kan de keuze niet wijzigen. Slechts bij adoptie door een weduwe (art. 358 § 4 B.W.) en bij een adoptievonnis beslist de rechtbank soeverein (voor meer bijzonderheden over de procedure, zie: C. VAN MALDEREN, *A.P.R.*, Tw. *Adoptie en wettiging door adoptie*, nr. 373, blz. 268).

IV. *Gevolgen van de adoptie*

a) Gevolgen voor de geadopteerde

72 De adoptie heeft haar gevolgen voor de naam van de geadopteerde vanaf de overschrijving van het vonnis of het arrest in de registers van de burgerlijke stand en de kantmelding in de geboorteakte van de geadopteerde overeenkomstig art. 354 B.W. Vanaf dit ogenblik heeft de geadopteerde het recht en de plicht de toegekende naam te voeren.

73 De erkenning of de wettiging door derden of door een van de uit de echt gescheiden adopterende echtgenoten en diens nieuwe echtgenoot na het adoptievonnis of -arrest heeft geen gevolgen voor de naam van de geadopteerde (art. 362, tweede lid, B.W.).

De wettiging van de geadopteerde na het vonnis of het arrest dat de adoptie homologeert of uitspreekt door de adoptant en zijn echtgenote, door de adopterende echtgenoten of door een van hen die weduwnaar of weduwe is geworden en zijn nieuwe echtgenoot maakt voor de toekomst een einde aan de gevolgen van de adoptie (art. 362, laatste lid, B.W.). De gewettigde neemt de naam van de man.

b) Gevolgen voor de afstammelingen van de geadopteerde

74 De naamsverandering geldt eveneens voor alle wettige afstammelingen van de geadopteerde, ook voor diegenen vóór de adoptie geboren (art. 359 § 1 B.W.). De wetgever hecht immers grote waarde aan de eenheid van naam in dezelfde familie (C. VAN MALDEREN, *A.P.R.*, Tw. *Adoptie en wettiging door adoptie*, nr. 376, blz. 269). Van de overschrijving van het beschikkend gedeelte van het homologatievonnis wordt trouwens melding gemaakt op de kant van de akten van de burgerlijke stand van de wettige afstammelingen die vóór de adoptie zijn geboren (art. 354, laatste lid, B.W.).

De wettige meerderjarige kinderen kunnen wel bij verzoekschrift tussen komen om hun eigen naam te behouden (art. 359 § 1 B.W.). De rechtbank is verplicht op

dit verzoek in te gaan. Meerderjarige kinderen die niet van de adoptieprocedure op de hoogte waren kunnen een verzoek tot naamsverandering bij de uitvoerende macht indienen om hun oude naam terug aan te nemen. Hetzelfde geldt voor meerderjarigen die ten tijde van de adoptieprocedure minderjarig waren (*A.P.R.*, Tw. *Adoptie en wettiging door adoptie*, nr. 379, blz. 271; zie verder, nr. 166).

De natuurlijke kinderen kunnen ongeacht de datum van hun erkenning aanspraak maken op de nieuwe naam. Ze zijn hiertoe niet verplicht, maar hebben wel het recht dit te doen (zie VAN MALDEREN, *A.P.R.*, Tw. *Adoptie en wettiging door adoptie*, nr. 378, blz. 270 e.v.; J. CANIVET, *Aperçu sur l'adoption et la légitimation par adoption entre Belges en Belgique après la loi du 21 décembre 1969, Ann. Not. Enr.*, 1969, 253, nr. 131; C. VAN MALDEREN, *Adoptie en wettiging door adoptie, T.P.R.*, 1975, 360, nr. 50).

V. *Herroeping van de adoptie*

75 Door de herroeping houden de gevolgen van de adoptie op. Het vonnis dat de adoptie herroept, bepaalt de naam die de geadopteerde en zijn afstammelingen wier naam door de adoptie werd gewijzigd, zullen dragen (art. 367 § 3, derde lid, B.W.). De herroeping die overgeschreven is in de registers van de burgerlijke stand, doet de gevolgen van de adoptie betreffende de naam ophouden vanaf de dag van de akte van rechtsingang (art. 367 § 6).

B. *Wettiging door adoptie*

76 De wettiging door adoptie verleent het kind de naam van de man (art. 370 § 3 B.W.). Een afwijkende overeenkomst is onmogelijk. Volgens artikel 370 § 1 B.W. wordt de gewettigde door adoptie immers gelijkgesteld met een wettig kind (zie VAN MALDEREN, *A.P.R.*, Tw. *Adoptie en wettiging door adoptie*, nr. 496, blz. 331).

77 Aan de gevolgen van de wettiging door adoptie kan slechts een einde worden gesteld door de wettiging van het kind wanneer deze, na het overlijden van een van de echtgenoten, uitgaat van de overlevende echtgenoot en van de persoon met wie hij is hertrouwd (art. 370 § 4, tweede lid, B.W.). Het kind neemt de naam van de man.

In tegenstelling tot de gewone adoptie is de wettiging door adoptie niet vatbaar voor herroeping (art. 370 § 5 B.W.). Dit leidt tot de vaststelling dat de naamswijziging die het gevolg is van een wettiging door adoptie die in vele gevallen slechts stoelt op een socio-affectieve band, in vergelijking met de erkenning, de wettiging of de adoptie de grootste rechtszekerheid biedt. Behoudens toepassing van art. 370 § 4, tweede lid, B.W. of schending van de wettelijke bepalingen is de naamswijziging onaantastbaar (zie boven, nr. 65).

AFDELING III

VERKRIJGING DOOR TOEWIJZING

A. *Feitelijk onwettige afstamming*

78 Het Romeinse recht plaatste het natuurlijk kind in de familie van de moeder. Vandaar de regel *„mater semper certa est etiam si vulgo conceperit"* (PAULUS, *Digestae*, IV, 5). Het kind droeg de naam van de moeder.

In het Napoleontisch systeem daarentegen behoort het natuurlijk kind dat niet erkend is noch tot de vaderlijke noch tot de moederlijke familie. Een bijzondere naam wordt toegewezen (zie K. NEUMEYER, *Le nom des personnes en droit administratif, R. Dr. Int. Lég. Comp.*, 1938, 859).

79 Uit artikel 361 Sw. en artikel 57 B.W. volgt dat de naam van de moeder dient vermeld te worden in de geboorteakte van het kind (DE PAGE, I, nr. 278, blz. 405; *Rép. P. Dr. B.*, Tw. *Acte de l'état civil*, nr. 115 e.v., blz. 108; SCHICKS/VANISTERBEEK, II, nr. 12, blz. 36; V. THIRY, *Cours de droit civil*, I, nr. 140, blz. 135 e.v.). Hieruit volgt echter geen bewijs van afstamming (Cass., 14 nov. 1853, *Pas.*, 1854, I, 10; Cass., 10 juli 1855, *Pas.*, 1855, I, 303; Rb. Brussel, 17 jan. 1948, *J.T.*, 1948, 656 met noot van M. MAYNE; BEUDANT, II, nr. 403, blz. 281). De vermelding van de naam van de moeder geldt slechts als een begin van schriftelijk bewijs (KLUYSKENS, VII, nr. 29, blz. 40). Het kind mag de familienaam van de vrouw die in de geboorteakte als zijn moeder wordt vermeld dan ook slechts dragen op voorwaarde dat niemand zich tiertegen verzet (Cass., 6 dec. 1900, *Pas.*, 1901, I, 70; *Belg. Jud.*, 1901, 406; *Pand. Pér.*, 1901, nr. 829; Rb. Antwerpen, 11 juli 1885, *Pas.*, 1887, III, 43; Rb. Fontainebleau, 27 mei 1914, *Pas.*, 1914, IV, 124; *R. Adm.*, 1919, 65; *anders:* HUMBLET, nr. 67, blz. 49 e.v. die aan het stilzitten van de moeder geen positieve waarde wenst toe te kennen).

Met het oog op een eventueel verzet van de moeder geven de declaranten of de ambtenaar van de burgerlijke stand twee voornamen aan het kind waarvan de laatste als familienaam kan dienen en overgaat op de afstammelingen naar analogie met artikel 58 B.W. (Rb. Pontivy, 5 maart 1902, *Pas.*, 1902, IV, 164; *R. Adm.*, 1903, 161; *Dall.*, 1903, II, 414; *Rec. Sirey*, 1903, II, 207; HUMBLET, nr. 68, blz. 50; J. LALLIER, *De la propriété des noms et des titres*, nr. 35).

Het kind van wie de geboorteakte in Frankrijk werd opgesteld zonder vermelding van de naam van de moeder, kan door een vordering tot verbetering van de geboorteakte de namen van zijn vermoede ouders niet laten invoegen. Hiertoe is een vordering van staat nodig, die wezenlijk verschilt van de vordering tot verbetering (Rb. Luik, 28 mei 1971, *R.P. Not.*, 1971, 482; Brugge, 5 nov. 1979, *R.W.*, 1979-80, 2777, met noot; P. SENAEVE, *Enige implicaties van anonieme bevallingen in het buitenland op het gebied van het afstammingsrecht.* Noot onder Brussel, 25 mei 1977, *R.W.*, 1979-80, 2766 e.v.; zie verder, nr. 227).

80 Op internationaal vlak is een duidelijke tendens merkbaar om het bewijs van de moederlijke afstamming te vergemakkelijken.

Op 12 september 1962 ondertekenden de statenledenvan de *Commission Internationale de l'État Civil* — waaronder België — een overeenkomst tot vaststelling van de moederlijke afstamming van natuurlijke kinderen. Artikel 1 bepaalt dat de moederlijke afstamming wordt vastgesteld door de geboorteakte van het kind indien de naam van de moeder erin opgenomen is. De Conventie legt echter geen verplichting op om de naam van de moeder te vermelden (*Convention relative à l'établissement de la filiation maternelle des enfants naturels, Conventions et Recommandations*, blz. 55).

De Europese conventie van 15 october 1975 afgesloten in het raam van de *Raad van Europa* gaat verder. Artikel 2 bepaalt dat de moederlijke afstamming wordt vastgesteld door de geboorte, d.w.z. door de bevalling. Is de moeder onbekend, dan is de moederlijke afstamming virtueel vastgesteld maar zal zij slechts gevolgen hebben op het ogenblik dat de identiteit van de moeder gekend is (*Rapport explicatif concernant la convention sur le statut juridique des enfants nés hors mariage*, nr. 13, blz. 8).

Beide overeenkomsten werden door België ondertekend maar zijn nog niet geratificeerd.

81 De interne ontwikkelingen beantwoorden aan de internationale tendens. Uit het unaniem verslag van de *Commissie voor de ethische problemen* blijkt dat algemeen geopteerd wordt voor het behoud van de vermelding van de naam van de moeder in de geboorteakte (*Verslag van de Staatscommissie voor de ethische problemen, Gedr. St., Senaat*, [1976-77] nr. 954, blz. 32; in dezelfde zin: Wetsvoorstel van senator Goor-Eyben, *Gedr. St., Senaat*, 34 [B.Z. 1977] nr. 1, blz. 7 waarin bepaald wordt dat de naam van de moeder in de geboorteakte de afstamming vaststelt (art. 24). De moeder toelaten haar identiteit te verbergen is immers niet alleen een wijziging van een regel van de burgerlijke stand, maar werpt tevens de afstammingsregels omver. Vorderingen van staat worden in dit geval zeer moeilijk (*vgl.* M.-TH. MEULDERS-KLEIN, *Le secret de la maternité*, *J.T.*, 1976, 434 e.v.). Thans laat de vermelding van de naam van de moeder in de geboorteakte het kind toe zijn moeder op te sporen bij gebrek aan spontane erkenning. De rechters nemen over het algemeen genoegen met het vermoeden dat uit de vermelding van de naam van de moeder in de geboorteakte volgt (Verslag Staatscommissie, *Gedr. St., Senaat*, 954 [1976-77], blz. 39 e.v.; M.-TH. MEULDERS-KLEIN, *a.w., J.T.*, 1976, 423 en de verwijzingen aldaar). Het wetsontwerp Van Elslande bepaalt dan ook in het voorgestelde art. 312 § 1 B.W. dat de moederlijke afstamming vaststaat zodra de naam van de moeder in de geboorteakte is vermeld (*Gedr. St., Senaat*, 305 [1977-78] nr. 1, blz. 36; *M.v.T.*, blz. 10).

B. *Vondelingen*

I. *Wettelijke regeling*

82 Uit artikel 58 B.W. volgt dat de ambtenaar van de burgerlijke stand de vondeling een naam dient te geven.

Is de vondeling toevertrouwd aan het O.C.M.W. dan hebben de beheerders van dit centrum het recht de naam van het kind te kiezen (PHILIPPART/LEBOUTTE, *Burgerlijke Stand*, nr. 34, blz. III-26; nr. 38, blz. III-28; F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 231*bis*, blz. 105).

83 De wijze van naamgeving is door geen enkele wettekst voorgeschreven. Artikel 58 bepaalt alleen dat aan de vondeling „namen" worden gegeven. Volgens HUMBLET moet hieronder naam en voornaam verstaan worden (nr. 70, blz. 51).

Over het algemeen geeft de ambtenaar van de burgerlijke stand het kind twee voornamen waarvan de laatste als familienaam dient (F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 231, blz. 105). De keuze van de voornamen moet beantwoorden aan artikel 1 van de Wet van 11-12 *germinal* jaar XI. Is dit niet het geval, dan zal de rechtbank de verbetering van de geboorteakte bevelen (Rb. Narbonne, 26 okt. 1899, *Pas.*, 1900, IV, 57).

Rechtsleer en oudere praktijk nemen eveneens aan dat de ambtenaar van de burgerlijke stand aan de vondeling een familienaam mag geven afgeleid uit de omstandigheden (DEKKERS, I, nr. 66, blz. 58; DE PAGE, I, nr. 280, blz. 406; HUMBLET, nr. 69, blz. 50 e.v.; KLUYSKENS, VII, nr. 29, blz. 40). Doch deze laatste mogelijkheid schijnt niet meer toegepast te worden. Als reactie op de vrij ongelukkige naamgeving in het verleden bepaalt een ministeriële omzendbrief van 1812 immers dat aan het kind geen namen mogen worden gegeven die het levenslang als vondeling bestempelen (M.O., 30 juni 1812; L. DEMAN, *Vondelingen en hun naamgeving*, blz. 5, noot 11).

Het is eveneens verboden aan de vondeling de familienaam van een bestaande familie toe te kennen. De leden van de familie kunnen zich verzetten. De rechtbank zal dan de familienaam van de vondeling bepalen en de verbetering van de geboorteakte bevelen (DE PAGE, I, nr. 280, blz. 406; KLUYSKENS, VII, nr. 29, blz. 40).

II. *Voorlopig karakter van de naam*

84 De naam gegeven door de ambtenaar van de burgerlijke stand heeft slechts een voorlopig karakter. Indien later de afstamming wordt vastgesteld, wordt de geboorteakte verbeterd (SCHICKS/VANISTERBEEK, II, nr. 17, blz. 48; F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 231, blz. 105).

C. *Onbekende afstamming*

I. *Vaststelling van de burgerlijke staat door de rechtbank*

85 Indien de geboorteakte van een persoon ontbreekt, zal de rechtbank de burgerlijke staat vaststellen en bijgevolg de persoon een naam geven (Rb. Luik, 13 juli 1953, *Bull. Av.*, 1953, 20; Rb. Luik, 27 juni 1975, *J. Liège*, 1975-76, 7, Rb. Luik, 24 okt. 1975, *J. Liège*, 1975-76, 79; Rb. Neufchâteau, 23 nov. 1954, *Pas.*, 1955, IV, 104). Artikel 58 B.W. is niet van toepassing (DE PAGE, I,

nr. 438*bis*, blz. 553 e.v.; HUMBLET, nr. 72, blz. 52; *Nov. Droit civil*, I, nr. 118, blz. 268; MARTY/RAYNAUD, I, nr. 665, blz. 677 e.v.

KLUYSKENS acht daarentegen artikel 58 B.W. wel toepasselijk op kinderen van jonge leeftijd (VII, nr. 120, blz. 139; Rb. Sens, 11 juni 1914, *Pas.*, 1914, IV, 128).

De aanvulling van de registers van de burgerlijke stand gebeurt volgens de procedure tot verbetering van de akten van de burgerlijke stand (Advies Conseil d'État, 12 *brumaire* jaar XI, *Rec. Lég.*, I, nr. 319; zie *Pand. B.*, Tw. *Acte de l'état civil*, nr. 418, 1137; *Rép. P. Dr. B.*, Tw. *Acte de l'état civil*, nr. 259, blz. 117; W. PINTENS, Noot onder Antwerpen, 1 okt. 1975, *R.W.*, 1975-76, 2010). Het vonnis dat geldt als geboorteakte heeft een declaratief karakter (DE PAGE, I, nr. 458, blz. 571; PLANIOL/RIPERT, I, nr. 220, blz. 285).

II. *Voorlopig karakter van de naam*

86 De toegekende naam heeft hier eveneens een voorlopig karakter. Hij zal worden vervangen door de naam die voortvloeit uit de afstamming wanneer deze wordt vastgesteld (MARTY/RAYNAUD, I, nr. 719, blz. 808; C. RENARD, *Examen de jurisprudence 1952-1955. Personnes et biens, R. Crit. J.B.*, 1957, 58, nr. 6).

HOOFDSTUK V

INVLOED VAN HET HUWELIJKSRECHT OP DE FAMILIENAAM

AFDELING I

HUWELIJK

87 Het huwelijk oefent geen invloed uit op de familienaam. De familienaam van de echtgenoten blijft bepaald door de afstamming die blijkt uit de geboorteakte. De echtgenoten verliezen hun eigen naam niet, noch verkrijgen ze elkaars naam (*vgl.* art. 1, Decreet van 6 *fructidor* jaar II; BAETEMAN/LAUWERS, *Devoirs et droits des époux*, nr. 219, blz. 244; DEKKERS, I, nr. 67, blz. 58; HUMBLET, nr. 162, blz. 119 e.v.; MARTY/RAYNAUD, I, nr. 718, blz. 804).

Een aloude gewoonte bevestigd door de rechtspraak staat de echtgenoten toe elkaars familienaam te gebruiken. Rechtspraak en rechtsleer beschouwen die gewoonte als de uitdrukking van een *recht:* elke echtgenoot heeft het recht zijn staat van huwelijk te laten blijken (Parijs, 24 maart 1944, *Dall. Anal.*, 1944, *Jur.*, 98; G. GALOPIN, *Cours de droit civil. L'état et la capacité des personnes*, nr. 173, blz. 97; KLUYSKENS, VII, nr. 29, blz. 42; SCHICKS/VANISTERBEEK, II, nr. 17, blz. 48; M. VAN LOOK, *Het juridisch rolpatroon*, blz. 5 e.v.).

Slechts het gebruik van de naam van de echtgenoot in het beroeps- en handelsleven wordt in het primair huwelijksstelsel geregeld (art. 216 § 2 B.W.). Voor het gebruik in het burgerlijk leven bestaan geen wetgevende bepalingen (zie tevens J.M. PAUWELS, *Rechten en plichten van gehuwden*, nr. 168, blz. 151).

Het gebruik van de naam van de echtgenoot is uitgegroeid tot het klassieke voorbeeld van de gewoonte *praeter legem* (W. VAN GERVEN, *Algemeen Deel*, nr. 13, blz. 45).

§ 1. Gebruik van de naam van de echtgenoot in het burgerlijk leven

88 Beide echtgenoten hebben het recht de naam van hun echtgenoot te gebruiken. Beiden beschikken over het recht hun gehuwde staat te laten blijken (W. DELVA, *Personen- en familierecht*, IIA, blz. 11; KLUYSKENS, VII, nr. 29, blz. 42; K. MAUL, *Droit au nom, Trav. Ass. H. Capitant*, 1959-60, 90). DE PAGE spreekt nochtans van „une simple tolérance, fondée sur le respect dû au mariage" (I, nr. 296, blz. 417; zie ook, DEKKERS, I, nr. 67, blz. 58; *Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 186, 359 e.v.).

Vermits er sprake is van een recht, heeft de echtgenoot-gebruiker de toestemming van de echtgenoot-titularis niet nodig (*vgl.* DELVA/BAERT, *T.P.R.*, 1964, 234, nr. 4).

Volgens de Franse rechtspraak is evenwel voor het gebruik door de man de toestemming van de vrouw en haar familie vereist (Parijs, 21 jan. 1903, *Pas.*, 1903, IV, 81; Rouen, 10 nov. 1909, *R.P. Not.*, 1910, 669; *Belg. Jud.*, 1910, 59; Aix, 22 febr. 1928, *Sem. J.*, 1928, 589; R. LINDON, *La création prétorienne en matière de droits de la personnalité*, nr. 290 e.v., blz. 107 e.v.; PLANIOL/RIPERT, I, nr. 113, blz. 138 e.v.).

89 De gebruiker moet zijn recht uitoefenen zonder de rechtmatige belangen van de andere echtgenoot te krenken. Deze kan de verbruiker verbod opleggen nog langer zijn naam te gebruiken voor de betwiste handelingen, indien hij het gebruik schadelijk acht voor zijn belangen of deze van zijn gezin (Kort ged. Saint-Étienne, 2 maart 1970, *J.C.P.*, 1970, II, 16377 met noot P.L.; *R. Trim. Dr. Civ.*, 1970, 343 met noot R. NERSON; *vgl.* E. PERREAU, *Du droit de chaque conjoint sur son patronymique et celui de son conjoint, R. Trim. Dr. Civ.*, 1903, 541; J. LALLIER, *De la propriété des noms et des titres*, nr. 113, blz. 199).

Wanneer één van de echtgenoten een recht van gebruik heeft op de familienaam van de andere houdt dit immers geen beperking in van het recht om de familienaam tegen misbruik te beschermen. Het recht van beide echtgenoten staat daarenboven op een verschillend niveau. De titularis beschikt over een *persoonlijkheidsrecht* met de volheid van bescherming daaraan verbonden. De andere echtgenoot beschikt uitsluitend over een *recht van gebruik*, d.w.z. een beperkt en vooral een functioneel recht: de echtgenoot kan de familienaam slechts gebruiken om zijn hoedanigheid van gehuwde tot uiting te brengen.

Ligt geen ernstige reden tot intrekking voor, dan blijft het recht op gebruik gehandhaafd zolang het huwelijk bestaat.

In een echtscheidingsprocedure kan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, in zodanig geval, dan ook niet bij wijze van voorlopige maatregel aan de echtgenoten verbieden elkaars naam nog te gebruiken (Cass. fr., 12 juli 1972, *Dall.*, 1973, 185 met noot J.-CL. GROSLIÈRE).

I. *Inhoud van het recht op gebruik*

90 De gewoonte heeft een verschillende inhoud gegeven aan het recht van gebruik van beide echtgenoten: de vrouw neemt meestal de naam van de man aan, terwijl de man slechts de naam van zijn vrouw aan de zijne toevoegt.

91 Het aannemen van de naam van de man steunt op het traditionele gezag van de man. Het is een gewoonte die terug gaat tot de oudheid. Ze vormt de uitdrukking van de integratie van de vrouw in de familie van de man en beklemtoont de eenheid van het nieuwe gezin (M. GLENDON, *State, Law and Family*, blz. 128).

In het Romeinse recht behield de vrouw die huwde *sine manu* haar eigen *nomen gentilitium*. Bij een huwelijk *sine manu* was de vrouw immers onafhankelijk van de man. Tussen hun respectieve families bestond geen enkele band (OURLIAC/DE MALAFOSSE, *Histoire du droit privé*, III, blz. 220). De vrouw gehuwd *cum manu* maakte deel uit van de *gens* van de man en nam diens naam aan (C. MIRONESCO, *Le nom des personnes en droit comparé*, blz. 7). Bij een huwelijk *cum manu* werd de persoonlijkheid van de vrouw opgeslorpt door het hoofd van de familie: de man of zijn vader (OURLIAC/DE MALAFOSSE, *a.w.*, III, blz. 220; over het huwelijk *cum manu* en *sine manu*: R. VILLERS, *Le statut de la femme à Rome jusqu'à la fin de la République, Rec. Soc. J. Bodin*, XI, *La*

femme, I, blz. 117 e.v.; J. GAUDEMET, *Observations sur la manus, R. Int. Dr. Ant.*, 1953, blz. 323 e.v.). Onder het keizerrijk verdween de instelling van de *manus*. De naam van de vrouw werd dan gevormd door de *nomen gentilitium* van de vader gevolgd door de genitief van de naam van de man zoals b.v. Livia Augusti (J. GAUDEMET, *Le statut de la femme dans l'Empire romain, Rec. Soc. J. Bodin*, XI, *La Femme*, I, blz. 202; B. DOER, *Die römische Namengebung*, blz. 202 e.v.).

Met de val van het Romeinse rijk ging de Romeinse wijze van naamgeving verloren. Onder invloed van het Christendom werd tot na de vroege middeleeuwen alleen aandacht aan de doopnaam besteed (A. DAUZAT, *Le nom des personnes*, blz. 34).

Vanaf de late middeleeuwen nam de vrouw na het huwelijk overwegend de naam van de man aan (K. NEUMEYER, *Le nom des personnes en droit administratif*, R. Dr. Int. Lég. Comp., 1938, 862).

Dit gebruik dat tot vandaag is blijven bestaan, evolueert. Vele gehuwde vrouwen gebruiken een samengestelde naam: de naam van de man gevolgd door de meisjesnaam of omgekeerd (DEKKERS, I, nr. 67, blz. 58).

Gelijkberechtiging en vermijden van verwarring zijn gronden om te pleiten voor het verdwijnen van dit gebruik (J. GERLO, *De gelijkheid van man en vrouw en het burgerlijk wetboek, T.P.R.*, 1976, 219, nr. 30). Reeds heel wat gehuwde vrouwen geven de voorkeur aan het gebruik van hun meisjesnaam.

Een weliswaar niet zeer verspreid gebruik staat de man toe de naam van zijn vrouw aan zijn familienaam toe te voegen. Er is geen sprake over het dragen van de naam van de vrouw zonder meer.

De historische achtergrond van deze gewoonte is moeilijk te achterhalen. Het schijnt een gewoonte geweest te zijn in de adellijke kringen van de Zuidelijke Provincies.

Indien de gewoonte blijft bestaan, ware een zelfde inhoud voor beide echtgenoten wenselijk. Gelet op de gelijke behandeling van man en vrouw, zijn er geen redenen om de man het eenvoudig gebruik van de naam van zijn vrouw te verbieden. Doch deze tendens heeft nog geen ingang gevonden.

II. *Gevolgen*

92 In de praktijk beschikt de gehuwde vrouw over meer mogelijkheden dan de man: in tegenstelling tot de man die slechts de naam van zijn vrouw aan de zijne kan toevoegen kan ze de naam van haar man gebruiken, kan ze deze laten volgen door haar eigen familienaam of omgekeerd en tenslotte kan ze uitsluitend haar eigen familienaam gebruiken. Gezien de verschillende mogelijkheden, hebben derden de keuze tussen de verschillende vormen. Er werd dan ook geoordeeld dat de gehuwde vrouw niet kan eisen dat een leverancier haar aanduidt onder de naam van haar man bij het afleveren van kwijtschriften (Rb. Seine, 19 jan. 1948, *J.C.P.*, 1948, IV, 78; *Dall.*, 1948, 136; zie ook H., L. en J., MAZEAUD, *Leçons de droit civil*, I_2, nr. 538, blz. 555).

Alleen de openbare ambtenaar die een akte opmaakt is overeenkomstig artikel 4 van het Decreet van 6 *fructidor* jaar II verplicht de gehuwde vrouw met eigen

voornamen en familienaam aan te duiden. Deze naam mag wel gevolgd worden door de hoedanigheid van gehuwde vrouw en de naam van de man b.v. Mevr. Clara Janssens, echtgenote Peters (DE PAGE, I, nr. 296, blz. 417; M. PLANIOL, *Traité élémentaire*, I, nr. 513, blz. 207).

De vrouw kan de akte zowel met de naam van haar man ondertekenen als met haar eigen naam (Brussel, 13 mei 1959, *R.P. Not.*, 1961, 29; R. LINDON, *La création prétorienne en matière de droits de la personnalité et son incidence sur la notion de famille*, nr. 218, blz. 124; VANHALEWIJN/DUPONT, *A.P.R.*, Tw. *Valsheid in geschriften*, nr. 297, blz. 95).

93 De echtgenoten verkrijgen elkaars naam niet (PLANIOL/RIPERT, I, nr. 110, blz. 135; zie boven, nr. 87). Zij kunnen deze dan ook niet doorgeven aan hun afstammelingen (Cass. fr., 10 nov. 1902, *Dall. Pér.*, 1904, I, 85; Besançon, 6 febr. 1866, *Rec. Sirey*, 1866, II, 75; *Dall. Pér.*, 1866, II, 14; Rb. Seine, 22 juni 1960, *Gaz. Pal.*, 1960, II, 228; *Dall.*, 1961, Somm. 1; *Ann. Not. Enr.*, 1961, 34 met noot; DE PAGE, I, nr. 296, blz. 416 e.v.).

94 De vrouw verliest evenmin haar eigen familienaam (ERNST-HENRION/DALCQ, *La femme*, blz. 67). Ze kan in rechte optreden tegen derden om zich tegen aanmatiging van haar meisjesnaam te verzetten (Cass. fr., 16 maart 1841, *Rec. Sirey*, 1841, I, 531).

Ze is niet verplicht de naam van haar man te voeren (R. v. St., 29 maart 1965, *R.W.*, 1964-65, 2017; Parijs, 17 sept. 1941, *Dall. Anal.*, 1941, *Jur.*, 364; Rb. Seine, 19 jan. 1948, *J.C.P.*, 1948, IV, 78, *Dall.*, 1948, 136; DE PAGE, I, nr. 296, blz. 417; F. RIGAUX, *Les Personnes*, I, nr. 1673, blz. 424 e.v.; COLIN/CAPITANT, I, nr. 832, blz. 499; H., L. en J. MAZEAUD, *Leçons de droit civil*, I, 2, nr. 538, blz. 555; ASSER/DE RUITER, I, blz. 28).

PETIT erkent dat de gehuwde vrouw haar geslachtsnaam behoudt, maar meent dat zij over het algemeen jegens haar man verplicht is zijn familienaam te voeren (*Hoofdtrekken van het Nederlands familierecht*, blz. 63). Ook enkele Franse auteurs leiden uit de oude artikels 299 en 311 C. civ. af dat de vrouw in het burgerlijk leven verplicht is de naam van de man te voeren (AUBY/RAU, I, nr. 203, blz. 372; BEUDANT, II, nr. 407, blz. 284; J. CARBONNIER, *Droit civil*, I, blz. 243).

Anders dan in de Romaanse rechtstelsels oefent het huwelijk in de Germaanse rechtsfamilie en in sommige Skandinavische en Oosteuropese landen invloed uit op de familienaam van de echtgenoten. In heel wat landen verliest de vrouw door het huwelijk het recht haar geboortenaam te voeren en is ze verplicht de naam van haar man aan te nemen. In andere staten zijn beide echtgenoten verplicht dezelfde gezinsnaam te voeren, maar bestaat er een keuzemogelijkheid tussen de naam van de man of die van de vrouw (zie O. EDLBACHER, *Das Recht des Namens*, blz. 61 e.v.).

Ook in de *common law* wordt aangenomen dat de vrouw door het huwelijk haar naam verliest. Wel doet zich vooral in de Verenigde Staten een evolutie voor ten voordele van het gebruik van de eigen naam (A. GLENDON, *State, Law and Family*, blz. 129; zie ook W. WENGLER, *Neues zum Familiennamen der verheirateten Frau im anglo-amerikanischen Recht*, *StAZ*, 1976, 43 e.v.).

In het raam van het streven naar gelijkberechtiging van man en vrouw wordt het verlies van de

familienaam in vraag gesteld en worden nieuwe oplossingen gezocht die pogen de gelijkheid tussen man en vrouw te verzoenen met de eenheid van naam in hetzelfde gezin. Deze tendens kan het best verduidelijkt worden aan de hand van het West-Duitse voorbeeld.

Voor de recente hervorming van het familierecht gold in de Duitse Bondsrepubliek volgende regeling. De vrouw verloor er haar familienaam door het huwelijk. Ze was verplicht de naam van haar man aan te nemen. Doch ze kon deze door haar meisjesnaam laten volgen, indien ze een verklaring aflegde voor de ambtenaar van de burgerlijke stand (§ 1455 BGB (oud); zie H. DÖLLE, *Familienrecht*, II, § 37 I, blz. 459 e.v.). Dit systeem stuitte op kritiek wegens strijdigheid met de gelijkheid van man en vrouw (TH. RAMM, *Gleichberechtigung und Ehe- und Familienname, FamRZ*, 1962, 281 e.v.; C. VON BERNSTORFF, *Der Familienname als Gegenstand des Gleichberechtigungsgrundsatzes, FamRZ*, 1963, 110 e.v.; W. VON BUCH, *Name, Ehename und Kennzeichen, JZ*, 1974, 445 e.v.; in dezelfde zin maar eerst uitgesproken na de inwerkingtreding van het 1. EheRG: BVerfG, 31 mei 1978, *BVerfGE*, 1978, 327; *FamRZ*, 1978, 667; *StAZ*, 1978, 263).

Het „Erstes Gesetz zur Reform des Ehe- und Familienrechts", wat de naam betreft van kracht sedert 1 juli 1976, voerde een nieuwe regeling in (*BGBl.*, I, blz. 1421; J. GERNHUBER, *Lehrbuch des Familienrechts*, derde druk, § 16 I, blz. 148 e.v.). Op grond van § 1355 I BGB voeren de echtgenoten een gemeenschappelijke familienaam (Ehename), die tevens de naam van de kinderen wordt (zie boven, nr. 43). De echtgenoten hebben de keuze tussen de *Geburtsname* van de man of van de vrouw. De *Geburtsname* is niet de naam verkregen op het ogenblik van de geboorte, maar wel de naam die uit de geboorteakte tesamen met de randvermelding blijkt (E. AMBROCK, *Ehe und Ehescheidung*, blz. 33 en de verwijzingen aldaar). Een *Ehename* uit een vorig huwelijk kan niet gekozen worden. De *Ehename* kan evenmin samengesteld worden uit de *Geburtsname* van de man én van de vrouw. Een keuze is verplicht. Een samengestelde *Geburtsname* (b.v. Schimer-Maihofer of Meyer zum Hof) kan wel als *Ehename* gekozen worden (E. AMBROCK, *a.w.*, blz. 32).

Op grond van de verloving ontstaat een subjectief *Gestaltungsrecht* waardoor de toekomstige echtgenoten bevoegd zijn een keuze te doen door een verklaring bij de huwelijkssluiting (zie U. DIEDERICHSEN, *Der Ehe- und Familienname nach dem 1. EheRG, NJW*, 1976, 1170; R. HEPTING, in *Personenstandsgesetz-Kommentar*, EheG § 13 a, nr. 33 e.v.). § 13 aI EheG legt de ambtenaar van de burgerlijke stand de plicht op de partijen over de verschillende keuzemogelijkheden in te lichten bij de huwelijksaanvraag (R. HEPTING in *Personenstandsgesetz-Kommentar*, EheG § 13 a, nr. 48 e.v.). Wijziging van de keuze is mogelijk tot aan de huwelijkssluiting.

Wordt geen overeenstemming bereikt, dan geldt de naam van de man als *Ehename*. De gelijkberechtiging werd dus niet volledig gerealiseerd.

De echtgenoot wiens familienaam niet tot *Ehename* werd gekozen, kan deze als *Begleitname* voeren vóór de *Ehename*. Deze *Begleitname* gaat niet over op de kinderen (zie E. HONDIUS, *Het nieuwe Duitse namenrecht, H.P.S.*, 1977, 2 e.v.; R. HEPTING in *Personenstandsgesetz-Kommentar*, PStG § 15 c, nr. 4 e.v.).

De regeling stuit op kritiek wegens haar ingewikkeldheid. Tevens wordt er gevreesd dat de naam van de vrouw niet als *Ehename* zal gekozen worden omwille van de gelijkberechtiging, maar wel om zich aan de schuldeisers te onttrekken. Beroemde namen zullen meer verspreid worden (D. RUTHE, *Die Neuordnung des Namensrechts, FamRZ*, 1976, blz. 415).

Deze regeling geldt slechts voor huwelijken gesloten vanaf 1 juli 1976. Op 31 mei 1978 oordeelde het *Bundesverfassungsgericht* dat het niet in overeenstemming is met de gelijkheid van man en vrouw (art. 3 II GG) dat de echtgenoten gehuwd tussen 1 april 1953 (datum van invoering van het gelijkheidsbeginsel) en 30 juni 1976 niet de kans hebben de geboortenaam van de vrouw als *Ehename* te kiezen. Het grondwettelijk hof was van oordeel dat deze echtparen tenminste gedurende een beperkte tijd over een optiemogelijkheid dienen te beschikken (BVerfG, 31 mei 1978, *StAZ*, 1978, 263). Hieraan werd tegemoet gekomen door het *Ehenamensänderungsgesetz* van 27 maart 1979, *BGBl.*, 1979, I, 401; hierover HEPTING in *Personenstandsgesetz-Kommentar*, EheG § 13 a, nr. 88 e.v.).

Sedert 1 januari 1976 is in Oostenrijk een met de Duitse oplossing te vergelijken regeling van kracht

(Wet van 1 juli 1975, *BGBl. Öst*, 1975, 1773). Wel zijn er enige verschillen (D. EDLBACHER, *Das Recht des Namens*, blz. 67 e.v.; B. RASCHAUER, *Namensrecht*, blz. 168 e.v.).

Ook het ministercomité van de Raad van Europa verzet zich tegen discriminatie. De resolutie 78/37 over de gelijkheid van de echtgenoten in het burgerlijk recht beveelt aan een wijziging van de naam door het huwelijk of een verplichting tot dragen van de naam van de echtgenoot te vermijden (*J.T.*, 1979, 174; OSCHINSKY/GEVAERT-DELATTE, *Un nouveau pas en avant vers l'égalité entre femmes et hommes, J.T.*, 1979, 173). Om hieraan tegemoet te komen laat artikel 6 van deze resolutie de keuze tussen drie systemen:

a) keuze in onderling akkoord tussen beide echtgenoten van de naam van één der echtgenoten, van een naam samengesteld uit de familienaam van beide echtgenoten of van een naam verschillend van de familienaam van beide echtgenoten;

b) behoud van de eigen familienaam door beide echtgenoten;

c) invoering van een verplichte samengestelde naam.

Tenslotte moet nog gewezen worden op artikel 16 van het UNO-verdrag tot afschaffing van de discriminatie ten aanzien van de vrouw dat de gehuwde vrouw gelijke rechten inzake de keuze van de familienaam verzekert (zie boven nr. 43 *in fine*; M. COENE, *Een nieuwe UNO-conventie: het verdrag tot afschaffing van de discriminatie ten aanzien van de vrouw, R.W.*, 1979-80, 2747; S. OSCHINSKY, *Un nouvel instrument international destiné à promouvoir l'égalité entre femmes et hommes: La Convention sur la discrimination à l'égard des femmes des Nations Unies, J.T.*, 1980, 386).

§ 2. **Gebruik van de naam van de echtgenoot in de beroepsbetrekkingen**

95 Een regeling voor het gebruik van elkaars familienaam door de echtgenoten in het beroepsleven, werd ingevoerd door de Wet van 20 juli 1932 (oud art. 213b), en in grote lijnen overgenomen door de Wet van 30 april 1958 die nochtans de gelijkheid van beide echtgenoten verbreekt ten voordele van de vrouw (oud art. 216 B.W.). De Wet van 14 juli 1976 handhaaft het beginsel van het gebruik van de naam van de echtgenoot, maar stelt beide echtgenoten op gelijke voet (art. 216 § 2 B.W.). Hiermee wordt de gelijkheid tussen beide echtgenoten die door de Wet van 1958 was verbroken, weer ingevoerd (G. BAETEMAN, *Het primair huwelijksstelsel, T.P.R.*, 1978, 191, nr. 44).

A. *Toestemming van de echtgenoot*

I. *Essentiële voorwaarde*

96 De toestemming van de echtgenoot is essentiëel (art. 216, § 2 B.W.). Zonder toestemming is het gebruik onrechtmatig en kan schadevergoeding worden gevorderd (zie verder, nr. 101). Gebruik zonder toestemming kan tevens aanleiding geven tot voorlopige maatregelen (art. 223 B.W.) of kan in zeer ernstige gevallen een eis tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed rechtvaardigen (CASMAN/VAN LOOK, I/5, blz. 7).

Elke echtgenoot beslist soeverein of hij zijn toestemming verleent. Tegen zijn

weigering staat geen beroep open bij de rechtbank, ook al is de weigering ongegrond of willekeurig (G. BAETEMAN, *Overzicht van de Wet van 30 april 1958 betreffende de wederzijdse rechten en plichten van de echtgenoten en van enkele rechtsproblemen door haar toepassing gesteld, R.W.*, 1958-59, 1042; BAETEMAN/LAUWERS, *Devoirs et droits des époux*, nr. 221, blz. 245; G. CISELET, *Le Mariage, Les Novelles. Droit civil*, I, nr. 881, blz. 503). Artikel 216 B.W. houdt slechts een mogelijkheid in, geen recht (Brussel, 3 maart 1947, *J.T.*, 1947, 358 met noot).

De toestemming is vormvrij (J.M. PAUWELS, *Rechten en plichten van gehuwden*, nr. 168, blz. 151; TRAEST/CASMAN/BOUCKAERT, *Het nieuw huwelijksvermogensrecht. De Wet van 14 juli 1976, T.P.R.*, 1976, 804, nr. 27). Ze kan schriftelijk of mondeling, stilzwijgend of uitdrukkelijk, worden gegeven (KLUYSKENS, VII, nr. 36, blz. 49). Wel moet ze ondubbelzinnig en zeker zijn (DEGAVRE/LAMPE, *Le régime primaire, La réforme des droits et devoirs respectifs des epoux*, nr. 27, blz. 130).

Acht een echtgenoot de uitoefening van een bepaald beroep door de andere verenigbaar met zijn morele en materiële belangen of deze van zijn minderjarige kinderen en maakt hij derhalve geen gebruik van de mogelijkheid van verzet ingesteld door artikel 215 B.W., dan houdt dit niet in dat hij toestemming verleent tot het gebruik van zijn naam bij de uitoefening van dit beroep.

Gezien de wet terzake niets bepaalt, kan de verstrekte toestemming bewezen worden met alle middelen van recht (BAETEMAN/LAUWERS, *a.w.*, nr. 220, blz. 245).

II. *Gevolgen van de toestemming*

a) Voor de toestemmende echtgenoot

97 Het verlenen van de toestemming brengt geen verruimde burgerlijke aansprakelijkheid mee (BAETEMAN/LAUWERS, *a.w.*, nr. 220, blz. 245; G. CISELET, *a.w.*, nr. 888, blz. 504 e.v.; FREDERICQ, *Traité de Droit Commercial Belge*, I, nr. 97, blz. 185; TRAEST/CASMAN/BOUCKAERT, *Het nieuwe huwelijksvermogensrecht, T.P.R.*, 1976, 804, nr. 27). De echtgenoten blijven aansprakelijk binnen de grenzen van hun huwelijksstelsel.

b) Voor de andere echtgenoot

98 Het oude artikel 216 B.W. hield gelijke tred met het gewoonterecht dat het gebruik van de naam van de echtgenoot in het burgerlijk leven regelt en maakte een onderscheid tussen man en vrouw. De man kon zijn eigen naam dragen of de naam van de vrouw eraan *toevoegen* (art. 216, tweede lid, B.W.). De vrouw kon de naam van haar man *gebruiken* (art. 216, eerste lid, B.W.). Derhalve had ze naast het gebruik van haar eigen naam de keuze tussen drie mogelijkheden: de

naam van haar man, de naam van haar man gevolgd door haar meisjesnaam of omgekeerd (G. CISELET, *a.w.*, nr. 887, blz. 504).

De Wet van 14 juli 1976 betreffende de wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten en de huwelijksvermogensstelsels wijzigde artikel 216 B.W. in het voordeel van de man. Voortaan heeft elke echtgenoot het recht om de naam van de andere echtgenoot met diens toestemming te *gebruiken* voor zijn beroepsbetrekkingen (art. 216 § 2 B.W.). De herziening van het primair stelsel had immers de volledige gelijkheid tussen man en vrouw op het oog (BAX/CASMAN, *Wet van 14 juli 1976, betreffende de..., R.W.*, 1976-77, 326; J.M. PAUWELS, *Rechten en plichten van gehuwden*, nr. 168, blz. 151; anders: F. RIGAUX en M.-T. MEULDERS-KLEIN, *Les Personnes*, I, Mise à jour, nr. 50, blz. 34 e.v.).

De term „gebruiken" moet worden begrepen zoals vroeger: hij betekent toevoeging aan de eigen naam of vervanging ervan (TRAEST/CASMAN/BOUCKAERT, *a.w., T.P.R.*, 1976, 804, nr. 27).

Met FREDERICQ kan aangenomen worden, dat één van die mogelijkheden kan uitgesloten worden zodat de echtgenoot slechts één vorm kan gebruiken (*a.w.*, I, nr. 97, blz. 185). *Qui peut le plus, peut le moins.*

Indien de echtgenoten een samengestelde naam gebruiken, dient de samenvoeging van beide familienamen te blijken uit het gebruik van het koppelteken. Aldus het Hof van Cassatie dat stelde „dat artikel 216 van het Burgerlijk Wetboek, dat de man verbiedt in zijn beroeps- of handelsbetrekkingen de naam van zijn vrouw zonder haar toestemming bij de zijne te voegen, niet is afgeweken van de bepaling van openbare orde van artikel 1 van het Decreet van 6 *fructidor* jaar II; ... dat een gehuwde die gebruik maakt van het recht de naam van de echtgenote bij de eigen naam te voegen, door een schrijfteken, zoals een verbindingsstreepje, moet doen uitkomen, dat de aldus gedragen naam uit de eigen familienaam én uit die van de echtgenote samengesteld is,...". Het niet gebruiken van het koppelteken staat gelijk met valse naamdracht en is een overtreding van artikel 231 Sw. (Cass., 2 febr. 1967, *R.W.*, 1967-68, 1071; *Pas.*, 1967, I, 687; *T. Not.*, 1968, 90 met noot; *R.P. Not.*, 1968, 30 met noot van F.L.; *J.T.*, 1967, 665, *R. Dr. Pén.*, 1966-67, 623; bevestiging van Luik, 7 juni 1966, *R.P. Not.*, 1968, 26 met noot van J.B.).

Volgens de Woordenlijst van de Nederlandse Taal, wordt het koppelteken geschreven in namen van gehuwde vrouwen: Mevrouw A. Jansen-Smit (blz. LXIV). Dezelfde regel dient te gelden wanneer de man de familienaam van zijn vrouw aan de zijne toevoegt. Het koppelteken duidt immers de samenstelling aan.

99 Kunnen de echtgenoten elkaars naam gebruiken in openbare akten? Hierover bestaat betwisting. Een gedeelte van de rechtsleer maakt geen uitzondering voor de professionele sfeer en beschouwt het artikel 4 van het Decreet van 6 *fructidor* jaar II ook hier als richtinggevend (DE PAGE, nr. 296, blz. 417; PLANIOL, *Traité élémentaire*, I, nr. 513, blz. 207). In dezelfde zin oordeelde het Hof te Luik „que la faculté concédée par ledit article 216 ne peut pas être étendue

aux actes de l'état civil ni aux actes dressés par un fonctionnaire public, tel un notaire, lequel dans les actes de son ministère ne peut porter que le nom qui figure en son acte de naissance et à l'arrêté de nomination; ..." (Luik, 7 juni 1966, *R.P. Not.*, 1968, 26 met noot van J.B.).

Deze mening kan niet worden gedeeld. Artikel 216 B.W. houdt juist een bijzondere afwijking in op het algemeen principe van artikel 4 van het Decreet van 6 *fructidor* jaar II (zie de scherpe kritiek van J.B. onder Luik, 7 juni 1966, *t.a.p.*; A. TAYMANS, *Étude sur la loi du 20 juillet 1932 modifiant les dispositions du code civil concernant les droits et les devoirs respectifs des époux, R.P. Not.*, 1932, blz. 659 e.v.). Indien de echtgenoten elkaars naam wensen te gebruiken in een notariële akte, dient de notaris veiligheidshalve na te gaan of de toestemming is verkregen (A. TAYMANS, *a.w., R.P. Not.*, 1932, blz. 660).

Voor de ondertekening van de akte hebben echtgenoten de keuze tussen de eigen of elkaars familienaam (zie boven, nr. 92).

c) Voor derden

100 Een derde mag rechtmatig geloven dat de naam die door een echtgenoot in zijn handelsbetrekkingen gebruikt wordt, de zijne is ofwel dat hij de naam van zijn echtgenoot met zijn toestemming gebruikt.

De aanduiding van de vrouw in een dagvaarding met de naam van haar man heeft geen nietigheid van de rechtspleging tot gevolg gezien in werkelijkheid niet bewezen is dat haar belangen zijn geschaad vermits gedaagde aan wie het exploot ter hand gesteld werd, zich niet heeft kunnen vergissen nopens de indentiteit van de persoon die werd gedagvaard (Brussel, 17 dec. 1975, *R.W.*, 1976-77, 609 met noot).

B. *Einde van het gebruik van de naam*

I. *Intrekking van de toestemming*

a) Beginsel: ernstige reden

101 De gegeven toestemming kan alleen om *ernstige redenen* worden ingetrokken. Indien een echtgenoot de intrekking willekeurig of ongegrond acht, kan hij hiertegen opkomen bij de rechtbank van eerste aanleg en in spoedeisende gevallen bij de voorzitter van die rechtbank (art. 216 § 2, laatste lid, B.W.). De rechtbank van de laatste echtelijke verblijfplaats is territoriaal bevoegd (art. 628, 2° Ger. W.).

De feitenrechter oordeelt soeverein. De redenen worden in de wet niet opgesomd. Men mag ze echter niet gelijkstellen met het gezinsbelang (J.M. PAUWELS, *Rechten en plichten van gehuwden*, nr. 168, blz. 152). Ook het persoonlijk belang van beide echtgenoten dient in aanmerking genomen te worden. Om de inge-

roepen reden tot intrekking als ernstig te kwalificeren zal de rechter ongetwijfeld geneigd zijn rekening te houden met de duur van het gebruik en de bekendheid onder de gebruikte naam in het beroepsmilieu (CASMAN/VAN LOOK, *Huwelijksvermogensstelsels*, I/5, blz. 7).

DELVA merkt terecht op dat in de praktijk de echtgenoot die de toestemming intrekt zelf het initiatief tot een proces zal dienen te nemen (*Personen- en familierecht*, IIA, blz. 91). Op overtreding van artikel 216 B.W. staan geen specifieke sancties. Eventueel kan schadevergoeding worden gevorderd voor het onrechtmatig gebruik na de intrekking van de toestemming.

b) Procedure

102 De Wet van 14 juli 1976 verwees de procedureregels naar het Gerechtelijk Wetboek ter vervanging van het oud artikel 217 B.W. (art. 1253*bis*-1253*quater* Ger. W.).

De vordering wordt ingesteld bij verzoekschrift. Voor zover niets anders is bepaald in de art. 1253*ter* en 1253*quater* zijn de bepalingen van de artikels 1026 tot 1043 Ger. W. toepasselijk (art. 1253*ter*, tweede lid, Ger. W.).

De bijstand van een advokaat is niet verplicht. De eiser mag het verzoekschrift eigenhandig ondertekenen (art. 1253*ter*, tweede lid, Ger. W.).

De rechter roept bij gerechtsbrief de partijen op in raadkamer en poogt ze te verzoenen (art. 1253*quater*, a Ger. W.). De persoonlijke verschijning is dus voorgeschreven. Wel is de bijstand van een advocaat toegelaten (BAETEMAN/LAUWERS, *a.w.*, nr. 255, blz. 305).

De beschikking wordt gewezen binnen vijftien dagen na de indiening van het verzoek. De griffier geeft ervan kennis aan beide echtgenoten (art. 1253*quater*, b Ger. W.). Deze termijn is niet op straffe van nietigheid voorgeschreven. Alhoewel geen enkele sanctie is bepaald, heeft de rechter de wettelijke verplichting binnen de voorgeschreven termijn de beschikking te wijzen.

Is de beschikking bij verstek gewezen, dan kan de partij die niet verschenen is, binnen een maand na de kennisgeving verzet doen bij verzoekschrift ingediend ter griffie van de rechtbank (art. 1253*quater*, c Ger. W.).

De beschikking is vatbaar voor hoger beroep. Het wordt ingesteld binnen een maand na de kennisgeving (art. 1253*quater*, d Ger. W.).

Elk der echtgenoten kan te allen tijde in dezelfde vorm de wijziging of de intrekking van de beschikking vorderen (art. 1253*quater*, e Ger. W.). De wijziging of intrekking moet gebeuren door de in eerste aanleg bevoegde rechtbank, al werd de beschikking in hoger beroep gewezen (BAETEMAN/LAUWERS, nr. 258, blz. 308).

II. *Verzet van derden*

a) Beginsel

103 Indien het gebruik van de naam van de echtgenoot verwarring schept (b.v. tussen echtgenoten en een reeds gevestigde handelaar), kan de rechtbank verbod opleggen de naam verder te gebruiken (R. GAILLY, *Du nom et des prénoms, R.P. Not.*, 1951, 35; C. DE BUSSCHERE, *De bescherming van de handelsnaam en de maatschappelijke benaming, en het verlies van deze bescherming door niet te reageren op inbreuken, J. Falc.*, 1971-72, 32; *anders:* FREDERICQ, *Traité*, II, nr. 14, blz. 38). Het gebruik van de naam van de echtgenoot is immers geen onbeperkt absoluut recht, maar een recht dat beperkt is door reeds gevestigde rechtmatige toestanden (*vgl.* Brussel, 3 maart 1947, *J.T.*, 1947, 358 met noot).

b) Procedure

104 Vennootschappen kunnen een vordering tot wijziging van de handelsnaam instellen (art. 28, derde lid, Venn. W. wat de n.v. betreft; art. 117, derde lid, Venn. W. wat de p.v.b.a. betreft).

Concurrenten kunnen een vordering tot staken instellen op grond van artikel 55 van de Wet van 14 juli 1971 betreffende de handelspraktijken (Brussel, 3 maart 1947, *t.a.p.*, gegrond op het K.B. van 23 dec. 1934, nu vervangen door de aangehaalde wet).

Tenslotte kan schadevergoeding worden gevorderd op grond van artikel 1382 B.W.

AFDELING II

OVERLIJDEN VAN DE ECHTGENOOT

§ 1. **Gebruik in het burgerlijk leven**

105 Zolang de vrouw niet hertrouwt, mag zij de naam van haar overleden echtgenoot blijven gebruiken (ERNST-HENRION/DALCQ, *La femme*, blz. 67; L. HUMBLET, *Traité des noms*, nr. 171, blz. 125 e.v.; SCHICKS/VANISTERBEEK, II, nr. 17, blz. 48; AUBRY/RAU, I, nr. 203, blz. 372; BEROUJON/THOUVENIN, *Le nom de la femme mariée, Mariage et famille en question*, II, nr. 24, blz. 129; COLIN/CAPITANT, I, nr. 832, blz. 499; PLANIOL/RIPERT, I, nr. 110, blz. 136 e.v.).

De weduwe kan rechtsgeldig ondertekenen met de naam van haar overleden echtgenoot voorafgegaan van de vermelding „weduwe" (DELVA/BAERT, *T.P.R.*, 1964, 234, nr. 4).

106 Het voorgaande is van overeenkomstige toepassing voor de weduwnaar. Hij behoudt na de dood van zijn echtgenote het recht haar naam aan de zijne toe te voegen, zolang hij geen tweede huwelijk aangaat en er geen misbruik wordt vastgesteld (Rb. Brussel, 28 oct. 1872, *Pas.*, 1872, III, 311).

§ 2. **Gebruik in de beroepsbetrekkingen**

107 De langstlevende echtgenoot kan de naam van zijn overleden echtgenoot verder gebruiken in het professionele leven, indien hij de toestemming van zijn overleden echtgenoot verkreeg.

Aldus heeft hij het recht de naam van zijn overleden echtgenoot toe te voegen aan zijn eigen naam teneinde deze te gebruiken als maatschappelijke benaming van een naamloze vennootschap die hij sticht (Brussel, 12 febr. 1965, *Pas.*, 1966, II, 48).

De toestemming van de erfgenamen is niet vereist. Bij misbruik kunnen deze wel de intrekking vragen aan de rechtbank. De erfgenamen kunnen de toestemming niet eigenmachtig intrekken, vermits artikel 216 B.W. deze mogelijkheid niet bepaalt (*anders:* G. CISELET, *Le Mariage*, I, nr. 889, blz. 505 die de erfgenamen dit recht wel schijnt toe te kennen).

AFDELING III

NIETIGVERKLARING EN PUTATIEF HUWELIJK

§ 1. **Nietigverklaring van het huwelijk**

A. *Gevolgen voor de echtgenoten*

108 Indien het huwelijk wordt nietigverklaard hebben de echtgenoten geen enkel recht meer op elkaars familienaam (W. DELVA, *Personen- en familierecht*, IIA, blz. 77; R. NERSON, *Jurisprudence française en matière de droit civil. Personnes et droits de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1971, 124, nr. 3; E. PERREAU, *Du droit de chaque conjoint sur son nom patronymique et celui de son conjoint, R. Trim. Dr. Civ.*, 1903, 534 e.v. Het huwelijk heeft immers geen enkel gevolg meer tussen de echtgenoten.

B. *Gevolgen voor de kinderen*

109 De kinderen dragen de naam van de ouder t.a.v. wie de afstamming is vastgesteld (zie boven, nr. 47).

§ 2. **Putatief huwelijk**

A. *Gevolgen voor de echtgenoten*

110 Artikel 201 en 202 B.W. bepalen dat het nietigverklaarde putatief huwelijk ten aanzien van de burgerlijke gevolgen de rechten van de echtgenoot of echtgenoten die te goeder trouw waren, ongewijzigd laat. Volgens PORTALIS behoort het gebruik van de naam van de echtgenoot tot deze burgerlijke gevolgen (LOCRE, II, nr. 56, blz. 395). De rechtspraak sluit hierbij aan en beschouwt het gebruik van de naam als een verworven recht (R. PIRET, *Des conditions et effets du mariage putatif, R. Crit. J.B.*, 1953, 269; CL. RENARD, *Examen de jurisprudence 1952-1955. Personnes et biens, R. Crit. J.B.*, 1957, 65, nr. 15).

De rechtspraak is dan ook geneigd de ex-echtgenoten toe te laten elkaars naam verder te gebruiken (Brussel, 8 juni 1857, *Pas.*, 1857, II, 232; *Belg. Jud.*, 1857, 852; Rb. Brussel, 25 oct. 1952, *J.T.*, 1953, 470; Bordeaux, 16 juli 1937, *Dall. Hebd.*, 1937, 599; *in dezelfde zin:* D., Cl., *Mariage célébré en Suisse devant un prêtre. Mariage inexistant. Règles du mariage putatif, Ann. Not. Enr.*, 1947, 172, nr. 19; KLUYSKENS, VII, nr. 29, blz. 42; THIRY, *a.w.*, I, nr. 305, blz. 270 e.v.

Enerzijds is het billijk het gebruik van de naam als een verworven recht te beschouwen voor de echtgenoot die gedurende geruime tijd de naam van zijn partner heeft gedragen, onder deze naam bekend is of onder deze naam een cliëntele heeft gevormd. Anderzijds is het gebruik van de naam van de echtgenoot de verduidelijking van de gehuwde staat. Het verlies van het recht op gebruik bij putatief of vermeend huwelijk lijkt dan ook logisch en brengt tevens vereenvoudiging in het naamrecht (W. DELVA, *Personen- en familierecht,* IIA, blz. 78; DE PAGE, I, nr. 682, blz. 819; J.M. PAUWELS, *Nietigverklaring van het huwelijk, T.P.R.*, 1975, 174, nr. 28). In deze zin is het standpunt van de laatst geciteerde auteurs gegrond.

B. *Gevolgen voor de kinderen*

111 De kinderen blijven wettig en behouden het recht op de naam van hun vader (Rb. Charleroi, 6 maart 1965, *Pas.*, 1965, 89 en 143 met conclusies O.M.; *R.P. Not.*, 1966, 387; *J.T.*, 1966, 155; DE PAGE, II, nr. 682, blz. 819).

AFDELING IV

SCHEIDING VAN DE ECHTGENOTEN

§ 1. **Echtscheiding**

112 Alhoewel geen wettelijke regeling is bepaald, wordt principiëel aangenomen dat de echtgenoten na echtscheiding het recht verliezen elkaars naam te

gebruiken zowel in het burgerlijk als in het beroepsleven (W. DELVA, *Personen- en familierecht*, IIB, blz. 206; DE PAGE, I, nr. 296, blz. 417; J. GERLO, *De gevolgen van de echtscheiding in het algemeen en van de echtscheiding op grond van bepaalde feiten in het bijzonder voor de echtgenoten en de kinderen. Het echtscheidingsrecht in België*, nr. 71, blz. 52; KLUYSKENS, VII, nr. 29, blz. 42; L. HUMBLET, *Traité des noms*, nr. 172, blz. 126 e.v.; J.M. PAUWELS, *Familierecht*, II, blz. 206; SCHICKS/VANISTERBEEK, II, nr. 17, blz. 47; Rb. Brussel, 14 jan. 1972, *J.T.*, 1972, 211; Rb. Brussel, 8 juni 1977, *Pas.*, III, 46; *R. Trim. Dr. Fam.*, 1978, 91). De staat van gehuwde verdwijnt en meteen ook het recht om door het gebruik van de naam van de echtgenoot die staat te doen blijken.

Artikel 216 B.W. dat het gebruik in de beroepsbetrekkingen regelt behoort tot het primair huwelijksstelsel en is niet meer toepasselijk na de ontbinding van het huwelijk (Rb. Brussel, 14 jan. 1972, *J.T.*, 1972, 211; *T.P.R.*, 1976, 335 met noot BAETEMAN/DELVA/BAX; *vgl.* CASMAN/VAN LOOK, *Huwelijksvermogensstelsels*, I/5, blz. 7).

De handelszaak kan wel voort worden uitgebaat onder de naam van de ex-echtgenoot, vermits de handelsnaam deel uitmaakt van de handelszaak (Gent, 19 dec. 1927, *Belg. Jud.*, 1928, 622; Rb. Brussel, 8 juni 1977, *t.a.p.*; Bordeaux, 14 juni 1973, *Rép. Defrénois*, 1973, 1107; zie verder, nr. 379).

Wegens het belang van de echtgenoot (vooral de vrouw) die zijn beroep uitoefent onder de naam van zijn echtgenoot, neemt de rechtspraak aan dat de echtgenoten elkaar kunnen machtigen elkaars naam ook na de echtscheiding verder te gebruiken (Rb. Brussel, 14 jan. 1972, *t.a.p.; Cass. fr.*, 20 febr. 1924, *Dall. Pér.*, 1924, I, 19; J.P. MASSON, *Les Personnes 1970-1972, J.T.*, 1973, 307, nr. 8; *vgl.* met de Franse rechtspraak die het oude artikel 299 C. civ. niet van openbare orde acht ondanks de voorbereidende werken die duidelijk in die richting wijzen (zie R.-P. LE BRIS, *L'effet du divorce sur le nom des époux, Dall.*, 1965, *Chron.*, blz. 142; R. LINDON, *La création prétorienne en matière de droits de la personnalité et son incidence sur la notion de famille*, nr. 294 e.v., blz. 169 e.v.; R. NERSON, *Jurisprudence française en matière de droit civil. Personnes et droits de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1971, 121 e.v., nr. 3; 1972, 372 e.v., nr. 1).

De echtgenoot die de naam gebruikt dient de instemming van de andere echtgenoot te bewijzen (Grenoble, 3 mei 1959, *Dall.*, 1950, 606).

De rechtspraak neemt overwegend aan dat de toestemming is verleend tot wederopzegging. Ze kan worden herroepen *ad nutum* (Rb. Brussel, 14 jan. 1972, *J.T.*, 1972, 211; Rb. Brussel, 8 juni 1977, *t.a.p.*; Cass. fr., 13 oct. 1964, *J.C.P.*, 1964, II, 13891; Parijs, 4 juli 1956, *Dall.*, 1956, 668; Parijs, 7 jan. 1959, *Dall.*, 1959, 58; *R. Trim. Dr. Civ.*, 1959, 302 met noot DESBOIS; Parijs, 25 mei 1971, *Dall.*, 1972, Somm. 37; *Rép. P. Dr. B.*, Compl. IV, nr. 51; *anders:* Cass. fr., 20 febr. 1924, *Dall. Pér.*, 1924, I, 19; voor een uitgebreide bespreking van de Franse rechtspraak zie BEROUJON/THOUVENIN, *Le nom de la femme mariée, Mariage et famille en question*, II, nr. 25 e.v., blz. 129-133; M. GOBERT, *Le nom ou la redécouverte d'un masque, Sem. J.*, 1980, 2966, nr. 10).

NERSON verwerpt terecht die strakke regel en maakt een onderscheid op grond van het schuldprincipe. Is de toestemming verleend aan de schuldige echtgenoot of is de echtscheiding tegen beide echtgenoten toegestaan, dan is de toestemming herroepelijk *ad nutum*. Werd de toestemming verleend aan een onschuldige echtgenoot, dan is de herroeping *ad nutum* onmogelijk (NERSON, *a.w., R. Trim. Dr. Civ.*, 1971, 375, nr. 1). Het ware verkieslijk — zeker nu de schuldloze echtscheiding doorbreekt — de oplossing los te koppelen van de schuldvraag en een ernstige reden te eisen voor de intrekking van een vrijwillig verleende toestemming (Cass. fr., 20 febr. 1924, *Dall. Pér.*, 1924, I, 19).

De toestemming kan verleend worden bij elke echtscheidingsvorm. Bij echtscheiding door onderlinge toestemming is het toegestaan de toestemming tot verder gebruik op te nemen in de voorafgaande overeenkomsten. De lijst van artikel 1288 Ger. W. is immers niet limitatief. Afspraken die niet opgenomen worden in de voorafgaande overeenkomsten lopen daarenboven het gevaar beschouwd te worden als geheime overeenkomsten die het echtscheidingsverzoek kunnen in het gedrang brengen.

113 In heel wat buitenlandse wetgevingen veroorzaakt de echtscheiding geen plotse breuk in het naamrecht. Vooral rekening houdend met het (in sommige landen verplicht) gebruik van de naam van de man door de vrouw, wordt een gevestigd gebruik ook na echtscheiding bestendigd op grond van het belang van de titularis.

Alhoewel artikel 264 C. civ., in Frankrijk ingevoerd door de Wet nr. 75-617 van 11 juli 1975 en van kracht sedert 1 januari 1976, de inhoud van het oude artikel 199 C. civ. overgenomen heeft en bepaalt dat na echtscheiding elke ex-echtgenoot zijn eigen naam gebruikt, zijn uitzonderingen bepaald. Bij echtscheiding op grond van feitelijke scheiding (art. 237 C. civ.) en op grond van geestesgestoordheid (art. 238 C. civ.) kan de vrouw de naam van de man blijven dragen indien deze de echtscheiding heeft gevraagd (art. 264, tweede lid, C. civ.). In de andere gevallen kan de vrouw de naam van de man blijven gebruiken met zijn toestemming of met machtiging van de rechter, indien zij bewijst dat hieraan een bijzonder belang verbonden is voor haarzelf of voor de kinderen (art. 264, derde lid, C. civ.) (zie de kritische bemerkingen van R. LINDON, *La nouvelle législation sur le divorce et le recouvrement public des pensions alimentaires, Sem. J.*, 1975, I, 2728, nr. 311 e.v.; *vgl.* BEROUJON/THOUVENIN, *Le nom de la femme mariée, Mariage et famille en question*, II, nr. 30 e.v., blz. 133 e.v.).

In sommige landen, o.m.in Nederland, is de tendens nog sterker. De vrouw heeft er het recht de naam van haar man te blijven dragen zolang zij niet hertrouwt. Zo er geen kinderen uit het ontbonden huwelijk werden geboren kan de man de rechtbank om gegronde redenen verzoeken zijn vrouw verbod op te leggen zijn naam te gebruiken (art. 9 Ned. B.W.). Door de moeder toe te laten dezelfde naam als haar kinderen te blijven voeren, wilde de Nederlandse wetgever ook na echtscheiding het gezinsverband beklemtonen. Daarenboven wenste men geen discriminatie te maken tussen de gescheiden echtgenote zonder en met kinderen uit het ontbonden huwelijk (CH. PETIT, *Het naamrecht van de gescheiden vrouw, NJ.B.*, 1970, 1137 en de verwijzingen naar de voorbereidende werken aldaar).

In de Duitse Bondsrepubliek behoudt de uit de echt gescheiden echtgenoot de *Ehename* zoals bij vooroverlijden van zijn echtgenoot. Hij kan wel zijn geboortenaam terug aannemen door het afleggen van een verklaring voor de ambtenaar van de burgerlijke stand (§ 1355 IV 1 BGB; J. GERNHUBER, *Lehrbuch des Familienrechts*, derde druk, § 16 I, blz. 153 e.v.; S. SIMITIS, *Zum Namen der geschiedenen Frau, StAZ*, 1960, 275 e.v.).

In het Engelse recht behoudt de vrouw, die door het huwelijk de naam van haar man aanneemt, eveneens het recht diens naam na de echtscheiding te gebruiken. De man kan alleen optreden bij misbruik (P.M. BROMLEY, *Family law*, blz. 112 en de verwijzingen in noot 2 aldaar).

114 Deze voorbeelden uit het vreemde recht tonen aan dat bij een eventuele hervorming van het Belgisch naamrecht de spanning tussen het verlies van het recht op gebruik van de naam van de echtgenoot bij echtscheiding, de eenheid van naam in het gezin (van moeder en kinderen), en het belang van de titularis en van de gebruiker van de naam, de nodige aandacht moeten krijgen. Hieraan kan tegemoet gekomen worden door de stelling dat eens de toestemming tot verder gebruik door de ex-echtgenoot verleend is, een ernstige reden vereist is om die toestemming in te trekken (*vgl.* M. GOBERT, *Le nom ou la redécouverte d'un masque, Sem. J.*, 1980, *doctr.*, 2966, nr. 10 en de verwijzingen aldaar; zie boven, nr. 112). Elke echtgenoot dient vrij te kunnen beslissen over het verlenen van zijn toestemming. Tussenkomst van de rechter moet uitgesloten worden. Daarnaast dient als algemene regel te blijven gelden dat de echtscheiding het verlies van het recht de naam van de ex-echtgenoot te gebruiken meebrengt. Het verlies van de gehuwde staat moet in beginsel resulteren in het verlies van de rechten aan deze staat verbonden (*vgl.* E. VIEUJEAN, *a.w.*, *R. Crit. J.B.*, 1978, 363, nr. 126; zie boven, nr. 112 en de kritiek van M. BAX, *R.W.*, 1979-80, 1687, nr. 6).

§ 2. **Scheiding van tafel en bed**

115 Scheiding van tafel en bed stelt geen einde aan het huwelijk. De echtgenoten kunnen elkaars naam blijven gebruiken (W. DELVA, *Personen- en familierecht*, IIB, blz. 254; KLUYSKENS, VII, nr. 29, blz. 42; *vgl.* DE PAGE, I, nr. 296, blz. 417 e.v.; J. GERLO, *Gevolgen van de echtscheiding. Het echtscheidingsrecht in België*, nr. 71, blz. 52; *vgl.* M. BAUGNIET-BAUWENS, *Nom et prénom, Rép. P. Dr. B.*, VIII, nr. 47, blz. 695. Wel kan elke echtgenoot het gebruik van zijn naam verhinderen bij misbruik.

In Frankrijk werd deze regeling wettelijk bekrachtigd door het nieuwe artikel 300 C. civ. dat het oude artikel 311 C. civ. vervangt: de echtgenoten kunnen elkaars familienaam blijven gebruiken, indien dit niet verboden wordt door het vonnis dat de scheiding van tafel en bed toestaat of door een later vonnis.

Toch rijst de vraag of een door scheiding van tafel en bed uitgehold huwelijk het recht op gebruik van de naam van de echtgenoot nog kan rechtvaardigen (DE PAGE, I, nr. 296, blz. 417). Het is veeleer wenselijk deze wettelijk georganiseerde scheiding inzake naamrecht met echtscheiding gelijk te stellen en het recht op gebruik te ontzeggen.

§ 3. **Feitelijke scheiding**

116 De feitelijke scheiding tast het huwelijk in rechte niet aan. Beide echtgenoten hebben het recht elkaars naam te gebruiken (*vgl.* Cass. fr., 12 juli 1972, *Dall.*, 1973, 185 met noot J.-CL GROSLIÈRE; zie boven, nr. 89).

Wel dient de feitelijke scheiding in aanmerking te komen als een gegronde reden om de toestemming tot gebruik van de familienaam in het beroep in te trekken. Het lijkt onbillijk dat degene die vrijwillig een feitelijke scheiding veroorzaakt het uitwendig teken van zijn staat van huwelijk te zijner gunste kan blijven aanwenden (*vgl.* C. DE BUSSCHERE, *De feitelijke scheiding der echtgenoten*, blz. 105 en de verwijzingen aldaar).

HOOFDSTUK VI

NAAMSVERANDERING

AFDELING I

BEGRIP

§ 1. **Definitie**

117 Onder een naamsverandering dient men elke verandering van de familienaam toegestaan door de regering te verstaan. Het begrip omvat zowel de vervanging van de naam door een andere, de toevoeging of de weglating van een voorvoegsel of een toenaam als de scheiding van de lettergrepen of elke andere wijziging aan de schrijfwijze van de naam (*vgl.* HUMBLET, nr. 183, blz. 136 e.v.).

§ 2. **Kwalificatie: een gunst**

118 De naamsverandering wordt beschouwd als een gunst verleend door de regering. In de huidige stand van de wetgeving is er geen sprake van een recht. De regering apprecieert soeverein (DE PAGE, I, nr. 281*bis*, blz. 406 e.v.; R. GAILLY, *Du nom et des prénoms, R.P. Not.*, 1951, 35; HUMBLET, nr. 177, blz. 133 e.v.). Hierin ligt het verschil met de vordering tot verbetering: degene wiens naam op foutieve wijze in zijn geboorteakte wordt vermeld, heeft een recht op verbetering. De rechtbanken mogen een gegronde eis niet afwijzen (zie verder, nr. 228).

119 Nochtans is een evolutie merkbaar van gunst naar administratieve beslissing. De naamsverandering, alhoewel nog een gunst, moet steunen op wettige gronden en mag niet willekeurig toegekend of geweigerd worden. De Raad van State oefent een marginale toetsing uit (zie verder, nr. 200).

AFDELING II

ENKELE STATISTISCHE GEGEVENS

120 *Aanvragen*

	Naamsverandering	Naams- en voornaamsverandering
1974	60	21
1975	72	9
1976	76	7
1977	68	16
1978	89	11
1979	100	14

Beslissingen

	Naamsverandering		Naamstoevoeging	
	Toegekend	Verworpen	Toegekend	Verworpen
1969	38	10	1	10
1970	31	3	0	5
1971	39	8	1	1
1972	38	2	0	1
1973	32	1	1	0
1974	38	5	0	3
1975	36	5	4	3
1976	25	6	5	4
1977	31	8	2	1
1978	39	5	0	3
1979	36	3	1	1

In Nederland worden jaarlijks 1400 naamsveranderingen toegestaan (F. SMET, *Belgisch-Nederlandse studiedag over geslachtsnamen en voornamen, De Gem.*, 1977, 124).

Er is reden om aan te nemen dat het gering aantal naamsveranderingen in België te wijten is aan de keuze van andere rechtsinstellingen, zoals erkenning, adoptie, enz. om hetzelfde resultaat te bekomen. Het gemis aan vertrouwdheid van de rechtspractici met de procedure van naamsverandering en de houding van de gerechtelijke overheden zijn hieraan niet vreemd (zie verder, nr. 129, 163 en 180).

AFDELING III

UITSLUITENDE BEVOEGDHEID VAN DE REGERING

121 De bevoegdheid van de regering is strikt omlijnd door de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI. De Koning mag zijn bevoegdheid niet overschrijden door bij wijze van brief van adeldom een naamsverandering te verlenen (HUMBLET, nr. 207 e.v., blz. 151 e.v.). Aan de adellijke titel is geen enkel voorrecht verbonden (art. 75 G.W.). Geen enkel recht aangaande de naam kan uit de brief van adeldom worden geput (Gent, 13 febr. 1886, *Belg. Jud.*, 1886, 1160; Brussel, 22 juli 1891, *Pas.*, 1892, II, 311; *Belg. Jud.*, 1891, 1027; Leuven, 24 nov. 1890, *Belg. Jud.*, 1891, 94 met conclusies van O.M.; Rb. Antwerpen, 28 febr. 1891, *Belg. Jud.*, 1892, 611 met noot; Rb. Gent, 3 febr. 1892, *Belg. Jud.*, 1892, 609).

122 Artikel 4 van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI duidt de regering als bevoegde instantie aan. Naamsveranderingen behoren dan ook tot de uitsluitende bevoegdheid van de uitvoerende macht, d.w.z. de Koning bijgestaan door zijn ministers, de minister van Justitie in het bijzonder (HUMBLET, nr. 179, blz. 134 e.v.).

Deze bevoegdheid is historisch gegroeid. Enerzijds ligt ze in de lijn van de decreten van de Franse koningen (zie boven, nr. 23). Anderzijds is ze te verklaren als een reactie tegen het eigenmachtig optreden van de hoven (parlementen) uit de Leenheerlijke tijd. De wetgever van 1803 was de mening toegedaan dat de uitvoerende macht het belang van de burger beter kon beoordelen dan wie ook (Memorie van toelichting voorgedragen door MIOT voor het *Corps Législatif*, in LOCRE, II, blz. 145).

123 De rechtbanken zijn onbevoegd inzake naamsverandering. Elke vordering tot verbetering waarachter een naamsverandering schuilgaat, dienen ze af te wijzen (Cass., 14 maart 1889, *Pand. Pér.*, 1889, nr. 841; Brussel, 23 mei 1888, *Pand. Pér.*, 1888, nr. 1565; HUMBLET, nr. 180, blz. 135).

Bij een betwisting over een Koninklijk besluit dat een naamsverandering toestaat (betwisting over de wettelijkheid van het besluit, weigering van de ambtenaar van de burgerlijke stand het besluit in de registers over te schrijven), mag de rechtbank een toelating tot naamsverandering niet miskennen (zie verder, nr. 198). Staat de legaliteit van het besluit vast, dan kan de rechtbank slechts de overschrijving bevelen. Elke andere beslissing leidt tot machtsoverschrijding op het gebied van de koninklijke prerogatieven. Op bevel van de minister van Justitie stelt de procureur-generaal een vordering in tot vernietiging van het arrest (Cass., 14 dec. 1911, *Pas.*, 1912, I, 40 met vordering van procureur-generaal TERLINDEN; *Pand. Pér.*, 1912, nr. 645; *Belg. Jud.*, 1912, 360; *R. Adm.*, 1913, 18; *Ann. Not. Enr.*, 1912, 27; Poitiers, 11 april 1911, *Pas.*, 1911, IV, 172).

124 Artikel 9 van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI schrijft voor dat door deze wet geen wijzigingen worden gebracht aan de bepalingen van de bestaande wetten betreffende de vragen van staat die een naamsverandering tot gevolg hebben. Die materie blijft voorbehouden aan de gewone rechtbanken. Hieruit leidt de rechtsleer af dat de regering onbevoegd is een naamsverandering toe te staan die een verandering van staat impliceert (M. BAUGNIET-BAUWENS, *Nom et prénom, Rép. P. Dr. B.*, VII, nr. 116, blz. 700; C. HAUCHAMPS, *Adoption, Ann. Not. Enr.*, 1964, 270 e.v., nr. 55). Dit wil alleen zeggen dat het toestaan van een naamsverandering geen verandering van de staat van de persoon tot gevolg heeft. De regering is evenwel gerechtigd een naamsverandering toe te staan in gevallen waar een oplossing door een verandering van staat (erkenning, wettiging door adoptie, enz.) mogelijk is. De rechtzoekende moet zelf kunnen bepalen op welke procedure hij een beroep doet in functie van de gewenste familieband (zie verder, nr. 163).

125 De regering *kan* eveneens een naamsverandering toestaan indien hetzelfde resultaat kan bekomen worden door het instellen van een vordering tot verbetering van de akten van de burgerlijke stand. De naamsverandering is geen uitzonderingsprocedure, ondergeschikt aan de uitputting van andere rechtswegen.

Tenslotte kan een naamsverandering toegestaan worden indien een procedure van naamsverbetering werd afgewezen. De verwerping van de vordering tot verbetering verhindert het indienen van een verzoek tot naamsverandering niet, vermits er geen strijdigheid is met het gezag van gewijsde. De verzoeker vraagt als gunst wat hij niet verkreeg als recht (CN 72/47). Omgekeerd kan een vordering tot verbetering worden ingesteld na het afwijzen van een verzoek tot naamsverandering (HUMBLET, nr. 178, blz. 134).

AFDELING IV

VERZOEK TOT NAAMSVERANDERING

§ 1 **Bekwaamheid van de verzoeker**

126 De naamsverandering wordt verkregen op eigen verzoek of op verzoek van de wettelijke vertegenwoordiger van de belanghebbende (*vgl.* art. 7 Ned. B.W.).

A. *Echtgenoten*

127 Elke echtgenoot is bevoegd een verandering van zijn eigen naam aan te vragen, vermits het huwelijk de burgerlijke bekwaamheid niet wijzigt (art. 212, derde lid, B.W.).

De echtgenoten kunnen evenwel geen verandering van elkaars naam aanvragen. Zij verkrijgen immers door het huwelijk elkaars naam niet, doch slechts een recht van gebruik (JUBINEAU/MEYER, *Des changements de nom par décrets, Gaz. Pal.*, 1948, I, *doctr.* blz. 33; zie boven, nr. 88).

B. *Onbekwamen*

I. *Minderjarigen*

a) Minderjarigen onder ouderlijk gezag

128 De vertegenwoordigingsbevoegdheid van de ouders strekt zich uit tot hoogst persoonlijke aangelegenheden zoals de aanvraag van een naamsverandering. De vertegenwoordiging inzake persoonlijkheidsrechten uitsluitend betekent immers dat dat de handelingsonbekwaamheid van de minderjarige zonder onderscheidingsvermogen omgezet wordt in een rechtsonbekwaamheid. De stelling dat de minderjarige met onderscheidingsvermogen niettegenstaande zijn algemene handelingsonbekwaamheid de bekwaamheid bezit in rechte op te treden inzake hoogst persoonlijke aangelegenheden is daarenboven nog niet doorgedrongen. De enige uitzondering is de erkenning van een natuurlijk kind (zie J.M. PAUWELS, *Over de stuiting van het huwelijk.* Noot onder Dendermonde, 1 april 1976, *R.W.*, 1975-76, 2511).

1) Wettige kinderen

129 Op grond van artikel 373 B.W. dat elke ouder toelaat afzonderlijk daden van ouderlijk gezag te stellen tijdens het huwelijk, is elke ouder bevoegd een verzoek tot naamsverandering in te dienen voor de minderjarige niet-ontvoogde kinderen. Bij feitelijke scheiding is alleen de ouder die de materiële bewaring van het kind heeft, hiertoe gerechtigd (art. 373, tweede lid, B.W.; zie H. NUYTINCK, *Vader en moeder: gelijk voor de wet, R.W.*. 1974-75, 1345 e.v.).

In beide gevallen kan een ouder zich tot de jeugdrechtbank wenden op grond van het belang van het kind.

Onder het oude artikel 373 B.W. (doorslaggevende wil van de vader — recht van de moeder zich tot de jeugdrechtbank te wenden) verklaarde de jeugdrechtbank van Verviers zich onbevoegd *ratione materiae* (Jrb. Verviers, 25 maart 1969, *J.T.*, 1969, 352; *J. Liège*, 1968-69, 254; *R. com.*, 1969, 237 met noot; *D.M.J.*, I, 120; J.P. MASSON, *Les Personnes 1967-1970, J.T.*, 1970, 234, nr. 7). De rechtbank motiveerde haar beslissing door erop te wijzen dat het verzoek tot doel had langs de omweg van een ouderlijk geschil door de rechtbank een beslissing te doen treffen die tot de uitsluitende bevoegdheid van de uitvoerende macht behoort.

Deze uitspraak wordt terecht bekritiseerd. De beslechting van het geschil tussen de ouders viel wel degelijk onder toepassing van artikel 373. Het voorafgaand geschil had geen betrekking op de grond van de zaak. Indien de rechtbank het verzet van de ouder verwerpt, dan is de uitvoerende macht niet verplicht een naamsverandering toe te staan (zie BAETEMAN/DELVA/BAX, *T.P.R.*, 1976, 337, nr. 5; E. VIEUJEAN, *Examen de jurisprudence, R. Crit. J.B.*, 1970, 394, nr. 2).

Aanvaardt men de uitspraak van de rechtbank van Verviers, dan laat men de uitvoerende macht toe zelf te beslissen of het verzet van de ouder gerechtvaardigd is. Hierdoor beslecht de uitvoerende macht een geschil dat op grond van artikel 373 B.W. aan de jeugdrechtbank is voorbehouden.

Het probleem blijft actueel nu beide ouders zich tot de jeugdrechtbank kunnen wenden.

Een deel van de rechtsleer wenst het toepassingsgebied van artikel 373 B.W. te beperken tot de rechtshandelingen van het dagelijks leven en vereist voor belangrijke rechtshandelingen de toestemming van beide ouders (zie Kon. Fed. Belg. Notarissen, *Het juridisch statuut van het kind*, blz. II-5).

Deze stelling kan niet bijgetreden worden. Uit de tekst van artikel 373 B.W. blijkt dat de wetgever de afzonderlijke bevoegdheid als algemene regel heeft willen vooropstellen behoudens de uitzonderingen bij de wet bepaald. Deze uitzonderingen (het ouderlijk gezag *sensu lato* of de zogenaamde toestemmingsrechten) zijn limitatief opgesomd in de wet: toestemming tot huwelijk (art. 148 B.W.), ontvoogding (art. 477 B.W.), enz. Een uitbreiding van deze lijst zonder duidelijke wettekst is niet verenigbaar met de tekst van artikel 373 B.W. noch met de wil van de wetgever. Een voorstel om het toepassingsgebied van artikel 373 B.W. tot de gewone rechtshandelingen te beperken werd immers door de Kamercommissie voor de Justitie verworpen om interpretatiemoeilijkheden te vermijden (zie H. NUYTINCK, *Vader en moeder: gelijk voor de wet*, *R.W.*, 1974-75, 1351, nr. 10).

Na echtscheiding of scheiding van tafel en bed wordt het verzoek ingediend door de ouder die belast is met de zorg over de persoon.

2) Geadopteerde kinderen

130 De adoptant oefent over de geadopteerde het ouderlijk gezag uit (art. 361 § 1 B.W.). Aldus kan hij een verzoek tot naamsverandering indienen.

Is de minderjarige geadopteerd door twee echtgenoten of is de geadopteerde een wettig of adoptief kind van de echtgenoot van de adoptant, dan oefenen beiden de ouderlijke macht uit zoals over wettige kinderen (art. 361 § 2 B.W.). Elke ouder afzonderlijk kan een verzoek tot naamsverandering indienen, behoudens het recht van de andere ouder zich in het belang van het kind tot de jeugdrechtbank te wenden (zie boven, nr. 129).

3) Erkende natuurlijke kinderen

131 Heeft slechts één ouder het kind erkend, dan oefent hij zowel het ouderlijk gezag als de voogdij uit. Hij is dus bevoegd om alleen een verzoek tot naamsverandering in te dienen.

Hebben beide ouders het kind erkend, dan staan ze op voet van gelijkheid (Rb. Brussel, 18 nov. 1966, *J.T.*, 1967, 101). Artikel 373 B.W. is immers slechts op wettige kinderen toepasselijk (E. VIEUJEAN, *De la puissance paternelle à la puissance parentale, Ann. Dr. Sc. Pol.*, 1976, 16 en de verwijzingen aldaar). Het verzoek tot naamsverandering moet door beide ouders gezamenlijk worden ingediend.

b) Minderjarigen onder voogdij

132 De langstlevende ouder die de voogdij uitoefent is voor de zorg over de persoon van de minderjarige kinderen niet onderworpen aan de regels over de voogdij maar wel aan de regels over het ouderlijk gezag (zie H. NUYTINCK, *De zorg voor de persoon van de minderjarige in het voogdijrecht: theorie en praktijk, T.P.R.*, 1979, 33, nr. 5 en de verwijzingen aldaar). Hij is dan ook bevoegd een naamsverandering voor de minderjarige kinderen aan te vragen.

Ook de overlevende ouder die uitzonderlijk (wegens vrijstelling of ontzetting) niet met de voogdij is belast, blijft het ouderlijk gezag uitoefenen (Cass., 7 jan. 1918, *Pas.*, 1918, I, 170; DE PAGE, II, nr. 37, blz. 66). In dit geval dient de ouder en niet de voogd de naamsverandering aan te vragen.

Zijn beide ouders overleden of is de afstamming niet of slechts onrechtstreeks vastgesteld, dan oefent de voogd het ouderlijk gezag uit onder toezicht van de familieraad (G. BAERT, *A.P.R.*, Tw. *Familieraad*, nr. 124; BAETEMAN/DELVA/BAX, *T.P.R.*, 1976, 499, nr. 145; DE PAGE, II, nr. 140, blz. 140; H. NUYTINCK, *a.w., T.P.R.*, 1979, 37 e.v., nr. 12 e.v.). Vermits het indienen van een verzoek tot naamsverandering de gewone vertegenwoordigingsbevoegdheid van de voogd overschrijdt, kan deze slechts optreden met toestemming van de familieraad (*vgl.* R. GAILLY, *Du nom et des prénoms, R.P. Not.*, 1951, 36 e.v.; *Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 215 e.v., 364 e.v.; SOHET/'T KINT, *Le nom, R. Dr. Fam.*, 1956, 175 e.v.).

Ten aanzien van het overspelig kind aan moederszijde wordt door vele vrederechters aangenomen dat de moeder wettige voogdes, en geen datieve voogdes, is. Slechts wanneer het belang van het wettig gezin van de moeder die nog met haar gezin leeft, dit vereist, wordt een datieve voogd aangesteld. Alhoewel dit onderscheid juridisch niet consequent is, menen deze vrederechters aldus op een realistische wijze tegemoet te komen aan het belang van het kind. Is de voogdes niet door de familieraad maar van rechtswege aangesteld, dan dient aangenomen te worden dat ze een verzoek tot naamsverandering kan indienen zonder toestemming van de familieraad.

c) Ontvoogde minderjarigen

133 De ontvoogde minderjarige staat niet meer onder het ouderlijk gezag (art. 372 B.W.). Hij dient op eigen initiatief een naamsverandering aan te vragen vermits hij voor daden die zijn persoon betreffen handelingsbekwaam is (*Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 221, 366).

II. *Geesteszieken*

a) Geesteszieken die aan geen beschermingsmaatregel zijn onderworpen of aan wie een voorlopig bewindvoerder is toegevoegd

134 De verzoeker moet in staat zijn een geldige toestemming te verlenen. De geesteszieke kan dus enkel op een helder ogenblik een verzoek indienen (*Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 213, 364). De regering beslist rekening houdend met alle elementen.

De voorlopige bewindvoerder is onbevoegd. Artikel 31 van de Wet van 18 juni 1850 op de behandeling van de krankzinnigen, zoals gewijzigd door de Wetten van 7 april 1964 en 7 mei 1973, en artikel 30 van de Wet van 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en gewoontemisdadigers kennen hem slechts een vermogensrechtelijke bevoegdheid toe.

b) Zwakzinnigen en verkwisters

135 De zwakzinnige of de verkwister is bevoegd een verzoek in te dienen zonder bijstand van zijn gerechtelijk raadsman. Artikel 513 B.W. heeft geen betrekking op de persoonlijkheidsrechten (R. GAILLY, *Du nom et des prénoms, R.P. Not.*, 1951, blz. 36; *Pand. B.*, Tw. Nom, nr. 222, 366; SOHET/'T KINT, *Le nom, R. Dr. Fam.*, 1956, blz. 175).

c) Gerechtelijk onbekwaamverklaarden

136 De gerechtelijk onbekwaamverklaarde kan geen aanvraag indienen (art. 502 B.W.). Hij wordt gelijkgesteld met een minderjarige onder voogdij (art. 509 B.W.; DEKKERS, I, nr. 653, blz. 385; *Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 219, 385).

d) Verlengd minderjarigen

137 Uit artikel 487*bis*, vierde lid, B.W. volgt dat de verlengd minderjarige onder het gezag van zijn ouders of van een voogd wordt geplaatst en door hen wordt vertegenwoordigd bij het stellen van rechtshandelingen. De vertegenwoordigingsbevoegdheid is echter beperkt tot rechtshandelingen die tot het privaatrecht behoren (zie J.M. PAUWELS, *De staat van verlengde minderjarigheid. Nieuwe artikelen 487*bis *tot 487*octies *B.W.*, *R.W.*, 1973-74, 686 e.v.). Doch anders dan nationaliteitskwesties die duidelijk tot het administratief recht behoren, behoort het recht op naam als persoonlijkheidsrecht tot het privaatrecht. Elke ouder afzonderlijk of de voogd is dan ook bevoegd een verzoek tot naamsverandering in te dienen overeenkomstig de regels uiteengezet inzake minderja-

rigen onder voogdij (zie boven, nr. 132). Is de ouderlijke macht tijdens het leven van de ouders door de voogdij vervangen overeenkomstig artikel 487*quater* B.W., dan kan de voogd een verzoek tot naamsverandering indienen met toestemming van de familieraad. De toestemming van de ouders is wettelijk niet vereist vermits de voogd zowel over de persoon als over de goederen van de verlengd minderjarige de voogdij uitoefent (J.M. PAUWELS, *a.w., R.W.*, 1973-74, 691). De vervanging van de ouderlijke macht door de voogdij ontneemt de ouders de bevoegdheid bepaald bij artikel 373 B.W. (E. VIEUJEAN, *La minorité prolongée, Ann. F. Dr. Liège*, 1977, 63, nr. 33). De naamsverandering maakt evenmin deel uit van de toestemmingsrechten die aan beide ouders voorbehouden blijven (zie boven, nr. 129). Wel is het duidelijk dat de ouders tijdens de procedure met aandacht zullen gehoord worden (zie verder, nr. 177). Gelet op de bijzondere positie van de ouders van een verlengd minderjarige dient aan hun advies een grote waarde gehecht te worden. Doch ook hier is het belang van de verlengd minderjarige doorslaggevend.

III. *Wettelijk onbekwaamverklaarden*

138 De wettelijk onbekwaamverklaarde kan een verzoek indienen. Zijn curator is onbevoegd. Artikel 22 en 23 Sw. wijzen alleen op een vermogensrechtelijke bevoegdheid (*Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 220, 365).

§ 2. **Vorm van het verzoek**

A. *Geen vormvereisten*

139 De aanvraag is aan geen bijzondere vormvereisten onderworpen. Een brief op ongezegeld papier gericht tot de Koning of de minister van Justitie of zelfs tot de procureur des Konings volstaat. De bijstand van een advocaat is niet vereist. De belanghebbende of zijn wettelijke vertegenwoordiger dient zijn verzoek eigenhandig te ondertekenen. Vertegenwoordiging door een advocaat is in hoogstpersoonlijke materies niet toegestaan.

B. Motivering

140 Het verzoek dient evenwel gemotiveerd te zijn. Een niet-gemotiveerd verzoek wordt *de plano* verworpen (*vgl.* F. BALLON, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 235, blz. 108).

Het is geraden de stukken waaruit de gegrondheid van het verzoek blijkt bij het verzoekschrift te voegen. B.v. wanneer men de moeilijke schrijfwijze van de naam inroept: briefwisseling waaruit spellingfouten blijken.

C. *Bijlagen*

141 Naast de stukken waaruit de gegrondheid van het verzoek blijkt, kunnen uit vooruitziendheid volgende bijlagen worden toegevoegd:

— de verbintenis tot betaling van het verschuldigde registratierecht (kan ook in het verzoekschrift worden opgenomen);

— een afschrift van de geboorteakte van de personen voor wie de naamsverandering wordt gevraagd;

— een getuigschrift waaruit de staat van Belg, UNO-vluchteling of staatloze blijkt;

— vereiste toestemmingen (zie verder, nr. 177).

Worden die stukken niet overgelegd, dan zal de verzoeker uitgenodigd worden ze langs het parket over te maken.

§ 3. **Voorwerp van het verzoek**

142 Elke verandering aan de naam komt in aanmerking (zie boven, nr. 117).

Het verzoekschrift dient wel de gevraagde naam te bevatten. Er wordt immers geen algemene doch een *welbepaalde* naamsverandering toegestaan (HUMBLET, nr. 186, blz. 137 e.v.; zie verder, nr. 183).

Er bestaan geen vaste regels voor de keuze van de nieuwe naam. Wel geeft het ministerie van Justitie te kennen dat de nieuwe naam enigszins moet aansluiten bij de oude, indien de grond van het verzoek zich daartoe leent (zie verder, nr. 159; *vgl. Richtlinien für die Bearbeitung der Anträge auf Änderung des Familiennamens*, in BERGMANN/FERID, Tw. *Deutschland*, blz. 80e). Bij een verzoek tot naamstoevoeging moet de voorgestelde naam toegelicht worden (zie verder, nr. 174).

§ 4. **Geen publiciteitsvereisten**

143 Het verzoek is aan geen enkele vorm van publiciteit onderworpen.

In Frankrijk dient het verzoek gepubliceerd te worden in het *Journal Officiel* en in een lokale krant van geboorte- en woonplaats (JUBINEAU/MEYER, *Des changements de nom par décret, Gaz. Pal.*, I, 1948, *Doctr.*, blz. 37; MARTY/RAYNAUD, I_2, nr. 723, blz. 809; PLANIOL/RIPERT, I, nr. 107, blz. 128).

§ 5. **Afstand van het verzoek**

144 De verzoeker kan in elke stand van de procedure afstand doen van zijn verzoek. De uitvoerende macht kan geen naamsverandering opdringen. De afstand dient niet te worden gemotiveerd.

De meest voorkomende gronden van afstand zijn: de gevorderde leeftijd van de verzoeker die uiteindelijk de enige is die de naam nog draagt (CN 72/38); echtscheiding (CN 72/43); besef van gebrek aan eerbied ten aanzien van de wettige vader (CN 72/20); verzoek gedaan tijdens een zenuwbehandeling (CN 71/31).

§ 6. **Overlijden van de verzoeker**

145 Het verzoek blijft zonder gevolg bij overlijden van de verzoeker (*Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 257).

AFDELING V

GRONDEN TOT NAAMSVERANDERING

§ 1. **Eerste voorwaarde: een wettig belang**

146 De gronden die een naamsverandering rechtvaardigen zijn niet wettelijk vastgelegd. Artikel 4 van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI spreekt van „enige reden". Dit *unbestimmter Rechtsbegriff* laat niet toe om het even welke reden in te roepen (*vgl.* W. LOOS, *Namensänderungsgesetz. Kommentar*, blz. 47). Het gaat hier over een geijkte uitdrukking die als „ernstige reden" wordt uitgelegd (*vgl.* Verslag BAUDSON, *Gedr. St., Kamer*, 300 [1970-71] nr. 2, blz. 3; Verslag PEDE, *Gedr. St., Senaat*, 243 [1974] nr. 2, blz. 2 inzake voornaamsverandering; LALLIER, *De la propriété des noms et des titres*, nr. 116, blz. 206 e.v.).

147 De regering heeft geleidelijk een vaste rechtspraak uitgebouwd. De verzoeker heeft een ernstige reden indien hij een *wettig belang* kan laten gelden (DE PAGE, I, nr. 282, blz. 407). De regering appreciëert soeverein de ernst en de gegrondheid van de ingeroepen reden, zonder door vaste criteria gebonden te zijn. Een soevereine appreciatie mag echter niet tot willekeur leiden. Ook het Staatshoofd is bij het nemen van een besluit door beginselen van behoorlijk bestuur gebonden (zie boven, nr. 119 en verder, nr. 200). Een verzoek mag slechts afgewezen worden wanneer het niet gemotiveerd is, wanneer de ingeroepen redenen onrechtmatig zijn of gelijk staan met een zuivere gril of wanneer de verzoeker op grond van zijn persoonlijke gedragingen niet voor een gunst kan in aanmerking komen. Het niet-bevallen van een naam, het zonder enige ernstige reden willen

afstand nemen van zijn familie of andere dragers, betere (b.v. commerciële) vooruitzichten met een nieuwe familienaam, kunnen niet als ernstige redenen gelden (*vgl. Richtlinien für die Bearbeitung der Anträge auf Änderung des Familiennamens*, in BERGMANN/FERID, *Internationales Ehe- und Kindschaftsrecht*, Tw. *Deutschland*, blz. 80e).

148 Of er sprake is van een wettig belang kan met nut getoetst worden aan de definitie van het Duitse *Bundesverwaltungsgericht*: „Ob ein wichtiger Grund vorliegt, ist von objektiven Merkmalen abhängig. Es bedarf einer Interessenabwägung, bei der zu prüfen ist, ob das Interesse des Antragstellers an der Namensänderung nach allgemeiner Verkehrsauffassung schutzwürdig ist und seine Gründe, künftig einen anderen Namen zu führen, so wesentlich sind, dass die Belangen der Allgemeinheit zurücktreten müssen, die vor allem in der sozialen Ordnungsfunktion des Namens und in dem sicherheitspolizeilichen Interesse an der Führung des überkommenen Namens ihre Grundlage haben" (BVerwG, 7 dec. 1962, *NJW*, 1963, 604; *StAZ*, 1963, 216; *vgl.* BVerwG, 31 jan. 1969, *StAZ*, 1970, 57).

In deze definitie wordt geen al te grote betekenis gehecht aan de publiekrechtelijke functies van de naam, vermits als uitgangspunt gesteld wordt dat de identificeringsfunctie principiëel moet wijken voor de belangen van de verzoeker indien deze het beschermen waard zijn (*vgl.* O. BRINTZINGER, *Aktuelle Probleme des Namensrechts, StAZ*, 1970, 91; PENNRICH, *Kritische Gedanken zu den Richtlinien der Bundesregierung über die Änderung von Familiennamen, StAZ*, 1969, 151).

149 In West-Duitsland en Nederland staan de ambtenaren bij het beoordelen van het wettig belang of de ernstige reden daarenboven richtlijnen ter beschikking die meer rechtszekerheid in de materie brengen (voor de Duitse Bondsrepubliek: *Richtlinien für die Bearbeitung der Anträge auf Änderung des Familiennames*, in BERGMANN/FERID, *a.w., t.a.p.*; zie PENNRICH, *Kritische Gedanken über die Änderung von Familiennamen, StAZ*, 1969, 150 e.v.; voor Nederland: *Richtlijnen voor geslachtsnaamwijziging 1976, H.P.S.*, 1977, 9-17; enigszins gewijzigd met ingang van 1 juni 1980 en nieuw gecoördineerd bij beschikking van de staatssecretaris van Justitie van 24 april 1980, nr. 172/180, *H.P.S.*, 1980, 34 e.v.; R. VLEER, *De richtlijnen voor geslachtsnaamsverandering 1976, H.P.S.*, 1977, 22 e.v.; PITLO/KASDORP/ROOD-DE BOER, *Personen- en familierecht*, blz. 30).

In tegenstelling tot België waar de aangelegde principedossiers slechts de waarde van een precedent hebben, hebben de richtlijnen een bindend karakter. Toch wordt in Nederland met nadruk vooropgesteld dat de Kroon verplicht is elk geval afzonderlijk op eigen merites te bezien en met inachtneming hiervan te beslissen. In bijzondere gevallen kan van de richtlijnen worden afgeweken en kan ook buiten de richtlijnen om een naamsverandering worden verleend (*Toelichting richtlijnen voor geslachtsnaamwijziging, H.P.S.*, 1980, 38). Hierdoor blijft de materie beginselvast, maar wordt toch verstarring voorkomen (*vgl.* R. VLEER, *a.w., H.P.S.*, 1977, 22). Ook in Duitsland wordt het bindend karakter van de richtlijnen enigszins gerelativeerd (zie B. RASCHAUER, *Namensrecht*, blz. 211 e.v. en de verwijzingen aldaar).

§ 2. Overzicht van de voornaamste ingeroepen redenen

150 Uitgaande van een beperkt aantal bronnen, summiere vermelding in de rechtsleer en onderzoek van dossiers op het Ministerie van Justitie, volgt een overzicht van de voornaamste gronden tot naamsverandering.

Het onderzoek van de dossiers op het Ministerie van Justitie beslaat de verzoeken die in 1972 en 1973 werden afgehandeld (75 verzoeken). Verwerking van dossiers uit recentere jaren was op datum van het onderzoek (1976) niet mogelijk om redenen van technische aard. Het onderzoek behoudt echter zijn actualiteit gezien de jurisprudentie sedert 1972-73 niet werd gewijzigd. Dit blijkt uit een onderzoek van de principedossiers (dit zijn dossiers waaraan door de administratie een bijzonder belang wordt gehecht en die derhalve bijna als precedenten gelden) van de laatste jaren.

A. *Eigenlijke naamsverandering*

151 De voornaamste gronden zijn: een belachelijke, hatelijke of onzedelijke naam (ongeveer twintig t.h. van het aantal verzoeken), belgicisering van een vreemde naam (ongeveer dertig t.h. van het aantal verzoeken), en de toekenning van de naam van de fysiologische vader (ongeveer veertig t.h. van het aantal verzoeken). Andere ingeroepen redenen zijn: bezit van staat, wens om de naam van de pleegouder te dragen, het vermijden van een naamsverandering op latere leeftijd, het verzekeren van de rechtszekerheid, het uitsterven van een naam, enz.

De opgesomde gronden zijn niet exhaustief en voor evolutie vatbaar. Andere gronden die in België vrij zelden worden ingeroepen, zijn denkbaar.

Aldus kan in Nederland een veel voorkomende naam veranderd worden, indien hij geen onderscheidend vermogen meer bezit. Of een naam veelvuldig voorkomt wordt in beginsel beoordeeld naar de mate waarin hij in het ganse land voorkomt. Verder komt het niet aan op de uitspraak van de naam, maar wel op de spelling. Van deze mogelijkheid tot naamsverandering wordt ook in Nederland weinig gebruik gemaakt (*Toelichting richtlijnen voor geslachtsnaamswijziging 1976, H.P.S.*, 1977, 13; zie ook R. VLEER, *De richtlijnen voor geslachtsnaamsverandering 1976, H.P.S.*, 1977, 22; P. NEPVEU, *Remarques sur les changements de noms aux Pays-Bas. Nouvelles instructions du 19 août 1966, Dall.*, 1968, *Chron.*, blz. 84).

Ook in Duitsland komen „Sammelnamen" zoals Braun, Haase, Lange, Schmidt, Weber en Zimmerman zowel op grond van het algemeen als van het individueel belang voor verandering in aanmerking (BERGMANN/FERID, blz. 80g e.v.).

In Zweden hebben titularissen van een veel voorkomende familienaam *recht* op een naamsverandering (W. 11 okt. 1963, § 8). De procedure is in deze gevallen erg eenvoudig. Als familienamen met weinig onderscheidingskracht gelden 154 veel voorkomende namen die op een rijkslijst werden opgetekend. Komt een familienaam op deze lijst voor, dan wordt de naamsverandering *de plano* toegestaan (G. CARSTEN, *Das schwedische Namensrecht, StAZ*, 1969, 321).

I. *Belachelijke, hatelijke of onzedelijke naam*

152 Het belachelijk, hatelijk of onzedelijk karakter van een naam staat volgens een gevestigde rechtspraak gelijk met een wettig belang (DEKKERS, I, nr. 70, blz. 60; KLUYSKENS, VII, nr. 32, blz. 45; R. LINDON, *La création prétorienne*, nr. 219, blz. 124; ASSER/DE RUITER, I, blz. 21). Afwijzingen zijn zeldzaam. Elk verzoek dat een betere integratie van de belanghebbende in de maatschappij waarborgt, wordt aanvaard.

153 In de volgende gevallen werd geoordeeld dat de verzoeker een wettig belang deed gelden (de toegestane naam wordt wegens bescherming van de privacy niet vermeld):

— Anus (CN 73/25);

— Anus (CN 73/15; als bijkomend element werd de verkrijging door enkele familieleden van de gevraagde naamsverandering in aanmerking genomen);

— Cabaret (CN 72/41);

— Carcan (CN 71/17; de verzoeker beweerde dat de voorgestelde naam die op een Italiaanse afkomst wees, door zijn Italiaanse voorouders werd gedragen. Alhoewel het Ministerie aandrong op de keuze van een meer Belgisch-klinkende naam, werd het verzoek ingewilligd wegens de volharding van de verzoeker);

— Cocu (CN 72/21; de verzoeker opteerde voor de naam van zijn moeder. Het Ministerie adviseerde een andere naam om een eventuele assimilatie met het natuurlijk kind te vermijden. Het verzoek werd uiteindelijk ingewilligd wegens volharding van de verzoeker);

— Coqu (CN 72/35);

— Kaca (CN 72/44; de verzoeker, een UNO-vluchteling van Poolse afkomst vroeg de aanpassing van zijn naam aan de Poolse uitspraak);

— Lavatori (CN 71/60);

— Laverge (CN 72/5);

— Lemort (CN 73/10; medische studies [tandarts] werden als bijkomend element aanvaard, gezien het leggen van een verband tussen naam en beroep tot bijkomende spot kon leiden en aldus de verzoeker in zijn beroep schade kon berokkenen);

— Merpoel (CN 71/48; het verzoek werd aanvaard ondanks de minieme motivatie (spot en woordspelingen) die niet werd bewezen);

— Verrekt (CN 73/6; analoge naamsveranderingen vormden een bijkomend element);

— Vodderie (CN 68/49);

JUBINEAU en MEYER geven enkele voorbeelden van hatelijke namen (*Des changements de nom par décret, Gaz. Pal.*, 1948, I, *Doctr.*, blz. 35): Assassaint vervangen door Allain (*J.O.*, 14 april 1946); Hitler vervangen door Monod (*J.O.*, 7 sept. 1946); Judas vervangen door Joudet (*J.O.*, 23 okt. 1947); (*vgl.* W. LOOS, *Namensänderungsgesetz*, blz. 58 e.v.).

154 Onder deze grond valt eveneens de verandering van naam wegens een bijzondere smet die aan de naam van de vader kleeft b.v. wegens een veroordeling tot levenslange hechtenis voor een moord die in de streek van de verzoeker nog steeds grote ophef maakt (KLUYSKENS, VII, nr. 32, blz. 45; *Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 265, 372; CN 72/31). De verwerping van de naam van de vader werd eveneens toegestaan in een geval waar vader en zoon elkaar als vreemden beschouwden, de vader zich nooit om het onderhoud van zijn zoon bekommerd had en daarenboven nog een slechte reputatie bezat (CN 72/54). In beide gevallen verkoos de verzoeker de naam van zijn moeder.

Doch de verwerping van de naam van de vader omdat hij niet de fysiologische vader zou zijn vormt daarentegen geen voldoende reden (CN 75/64).

De kinderen die na de echtscheiding van hun ouders aan de moeder worden toegewezen, hebben geen reden tot naamsverandering indien de naam van hun vader hen geen bijzonder nadeel berokkent (CN 75/44).

155 Wanneer het belachelijk, hatelijk of onzedelijk karakter van een naam niet klaarblijkelijk is, dan moet de verzoeker hiervan het bewijs leveren.

Er werd geoordeeld dat het ondervinden van enkele onaangenaamheden geen voldoende reden uitmaakt, zelfs niet indien dit de enige grond is voor het mislukken van huwelijksplannen met een gravin (*Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 299).

De diplomatieke loopbaan schept geen grotere nadelen voor de drager van een eigenaardige naam (*Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 308).

II. *Vreemde naam*

156 De naamsverandering van een vreemde naam die voortdurend aanleiding geeft tot schrijffouten of uitspraakmoeilijkheden wordt toegestaan.

Enkele voorbeelden:

— Czeschalk (CN 71/59);

— Glowiczower (CN 73/8);

— Jakubowicz (CN 72/14; precedenten vormden een bijkomend element);

— Jonisz (CN 72/42; de naamsverandering van een oom was een precedent);

— Kalmanowicz-Aleksandrowicz (CN 71/52);

— Kozlowski (CN 72/11);

— Kreszener (CN 71/44; de nieuwe naam werd slechts in tweede orde opgegeven. De eerste keuze ‚Cressin' week volgens het openbaar ministerie te veel af van de oorspronkelijke naam en poogde een buitenlandse afkomst te verbergen. De uitvoerende macht volgde deze thesis);

— Mordkowicz (CN 72/27);

— Olecksinitser (CN 73/7; het dragen van de voorgestelde naam door de broer van de verzoeker vormde een bijkomend element);

— Szewczukoski (CN 72/56);

— Wojczyk (CN 72/7).

157 Indien een vreemde naam daarenboven nog een belachelijk, hatelijk of onzedelijk karakter heeft, wordt de verandering steeds toegestaan (b.v. Breyre werd vervangen daar de naam op het balken van een ezel wees, CN 59/99).

158 De andere gevallen van vreemde namen kenden een evolutie (inlichtingen verkregen op het Ministerie van Justitie).

Oorspronkelijk nam men aan dat uit het dragen van een vreemde naam niet *a priori* een nadeel voor de betrokkene voortvloeide. Het dragen van een vreemde naam op zichzelf werd dan ook niet als een gegronde reden beschouwd. Dit principe werd vooral strikt toegepast inzake Duitstalige namen om te vermijden dat zestigduizend Belgen in de Oost-kantons een naamsverandering zouden aanvragen (*vgl.* JUBINEAU/MEYER, *Des changements de nom par décret, Gaz. Pal.*, 1948, I, *Doctr.*, blz. 31). Hierop werden nochtans uitzonderingen aanvaard b.v. wegens diensten bewezen aan de gemeenschap.

Na de oorlog 1940-45 werd zeer strikt geïnterpreteerd op grond van de adviezen van het parket. In augustus 1948 gaat men terug naar de vooroorlogse rechtspraak. In maart 1955 wordt de rechtspraak verder verruimd door nieuwe bijkomende criteria toe te laten zoals Belgische universitaire titels, een lang verblijf in België, de grote naturalisatie, een perfecte assimilatie, patriotische titels. Dit is het begin van een evolutie naar een zeer ruime administratieve rechtspraak die in sterke tegenstelling staat tot de vrij beperkende adviezen van de gerechtelijke overheden (zie verder, nr. 180). Het hoofdcriterium werd de *integratie* van de verzoeker. Zijn belang is doorslaggevend.

Voorstellen voor een afzonderlijke procedure van naamsverandering voor Belgen door optie of naturalisatie hebben dan ook weinig kans op slagen (Wetsvoorstel van de kamerleden ROMBAUT en BOHY van 18 dec. 1956 betreffende de wijziging aan naam en voornaam van Belgen door optie of door naturalisatie, *Gedr. St., Kamer*, 623 [1956-57] nr. 1). Deze personen ondervinden onder de huidige wetgeving geen enkele moeilijkheid om van geslachtsnaam te veranderen (Antwoord van de Minister van Justitie op vraag nr. 74 van senator HOYAUX dd. 14 mei 1975, *Parl. Vr., Senaat*, 1974-75, blz. 1368).

Enkele voorbeelden:

— Adamkiewicz (CN 72/6);

— Even (CN 72/28);

— Harary (CN 72/1);

— Klemm (CN 71/54);

— Michalowicz en Michaelowicz (CN 71/56);

— Rozberg (CN 71/53; precedenten vormden een bijkomend element);

— Vilimonic (CN 71/36);

— een door grote naturalisatie Belg geworden Zaïrees die in het kader van de Zaïrese authenticiteitspolitiek verplicht werd een inlandse naam aan te nemen werd toestemming verleend zijn oude meer europees klinkende naam terug aan te nemen (CN 75/30);

— ook de wens tot integratie in een buitenlandse samenleving komt in aanmerking. De naam Uyttebroek werd gefranciseerd gezien het belang van de verzoeker die werkzaam was in de streek van Quebec en er moeilijkheden zou ondervonden hebben wegens zijn Vlaamse naam (CN 68/57).

159 De afdeling Burgerlijke stand van het Bestuur der Wetgeving geeft te kennen dat de nieuwe naam enigszins moet aansluiten bij de oude door het behoud van de stam (voor een voorbeeld, zie boven, nr. 156 zaak-Kreszener). Meestal sluit de keuze van de verzoeker hierbij aan en vraagt hij slechts de vernederlandsing of verfransing van zijn naam. Er wordt niet strikt aan deze vereiste gehouden vooral wanneer er precedenten zijn b.v. wanneer een familielid in het buitenland een van de stam afwijkende naam heeft verkregen (zie boven, nr. 156 zaak-Olecksinitser.

Inzake Szewczykowski ging men wellicht al te ver (zie boven, nr. 156). Niet alleen wijkt de nieuwe naam sterk af van de oude naam, doch tevens werd de uitvoerende macht bereid gevonden de grillen van de verzoeker te volgen: hij koos de naam wegens zijn gestalte.

III. *Bezit van staat*

160 Het eenvoudig bezit van staat in de betekenis van een feitelijk gebruik volstaat niet voor een naamsverandering indien het terug aannemen van de echte naam niet schaadt aan de handel of het krediet van de verzoeker (*Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 314, 377). Volgens zekere rechtsleer is dit wel het geval indien aan het terug aannemen van de echte naam een materieel of moreel nadeel voor de verzoeker is verbonden (*Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 317). Deze stelling kan niet bijgetreden worden. Enerzijds is de naam een bepalend element van het bezit van staat en kan de naam dus niet door bezit van staat verkregen worden (zie verder, nr. 271). Anderzijds mag valse naamdracht niet in de hand gewerkt worden. De goede trouw van de verzoeker is essentiëel.

In uitzonderlijke gevallen wordt nochtans de toelating verleend (b.v. CN 72/17).

Meestal is een bijkomend element vereist. Aldus werd de verandering van de naam toegestaan aan een verzoeker die gekend was onder zijn handelsnaam en

meende dat een joodse naam nadelig was bij het afhandelen van de nalatenschap van zijn schoonbroer-kunstschilder (CN 47/70).

Aan een militair werd de toelating verleend de naam te dragen vermeld op zijn dienststaten in plaats van deze vermeld in zijn geboorteakte om te vermijden dat moeilijkheden in verband met zijn pensioen zouden ontstaan (*Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 281).

Anderzijds werd de vermelding van het voorvoegsel „de" in het toelatingsbrevet van het *Légion d'honneur* niet aanvaard als geldige reden om de toevoeging van die aanloop toe te staan (*Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 287).

Indien bij adoptie een dubbele naam overeengekomen is, maar feitelijk slechts de laatste naam wordt gebruikt, kan de toelating verleend worden om de eerste naam weg te laten (*Inlichtingen, Ministerie van Justitie; Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 266).

IV. *Toekenning van de naam van de pleegouder*

161 Wanneer een kind door een pleeggezin wordt opgevoed b.v. omdat het door de ouders is verlaten, wordt verandering van de naam in deze van de pleegouder toegestaan wanneer de adoptie of de wettiging door adoptie uitgesloten is (CN 62/88; CN 68/1; CN 72/49). Dit wordt met des te meer reden toegestaan voor natuurlijke kinderen van de vrouw (CN 48/28; CN 48/85). Ook indien het kind door een derde werd erkend (CN 48/28).

Het *belang van het kind* is doorslaggevend. Veelal beoogt men lastige vragen in de omgeving van het kind te vermijden.

162 Bovenvermelde regels gelden eveneens wanneer het pleeggezin een feitelijk gezin is dat berust op een concubinaatsverhouding. Er werd geoordeeld dat ook in dit geval het belang van het kind eist dat het de naam van de persoon draagt die in zijn onderhoud voorziet (CN 73/45).

Een stabiel concubinaat is vereist (zie verder, nr. 164). Het gemis aan goede naam van de wettige vader van het kind vormt een bijkomende reden (CN 72/50).

V. *Overspelige afstamming*

163 Indien een overspelig kind wordt opgevoed in het gezin gevormd door zijn moeder en zijn natuurlijke vader, wordt de naamsverandering toegestaan wanneer erkenning, wettiging, adoptie of wettiging door adoptie zijn uitgesloten (CN 72/8; CN 72/15; CN 72/33; CN 72/34; CN 71/46).

Het lijkt wenselijk de verschillende regularisatieprocedures — erkenning, wettiging, adoptie of wettiging door adoptie enerzijds en naamsverandering anderzijds — niet van elkaar afhankelijk te maken. Ook de verzoeker die geen volledige familieband wenst te vestigen moet een beroep kunnen doen op een naamsverandering met minder verregaande familiale gevolgen. Een erkenning, adoptie enz. mag niet worden afgedwongen door het weigeren van een verzoek tot naamsver-

andering (*vgl. voor Nederland:* R. VLEER, *De richtlijnen voor geslachtsnaamsverandering 1976, H.P.S.*, 1977, 23 e.v.; zie boven, nr. 124).

164 Het gaat hier over een zeer oude administratieve rechtspraak. De eerste zaak dateert uit 1840. Na enige aarzelingen kwam men tot een gevestigde rechtspraak rond 1895 *(Inlichtingen, Ministerie van Justitie).*

Voor 1960 was men vrij streng. Het verzoek werd geweigerd indien de ouders niet waren gehuwd. Geleidelijk werd de assimilatie van het feitelijk met het wettig gezin aanvaard. Wel werden drie voorwaarden gesteld: de instemming van de wettige familie, de bekendheid van het kind onder de naam van zijn natuurlijke vader en een bepaalde duur van het concubinaat. De eerste voorwaarde is later weggevallen (b.v. CN 72/33: de naamsverandering werd toegestaan ondanks het verzet van de ex-echtgenote en de wettige zoon).

Ook de vereisten betreffende de duur van het concubinaat evolueerden van twintig naar vijf jaar (*vgl.* voor Nederland: R. VLEER, *a.w., H.P.S.*, 1977, 23). Voor het ogenblik wordt niet veel aandacht besteed aan de duur, maar wel aan de stabiliteit van het concubinaat (CN 71/47).

Het huwelijk van de natuurlijke vader vormt geen beletsel (CN 66/76). Het verzet van de wettige echtgenote vormt geen hindernis (CN 69/50: afwijzing van de tegenkantingen van de wettige echtgenote die dreigde zich met alle middelen van recht te zullen verzetten).

Een harmonisch gezin en de degelijke opvoeding die het kind er ontvangt, vormen een waardevol bijkomend element (CN 73/12).

165 Deze grond toont aan dat de naamsverandering in belangrijke mate gebruikt wordt om de regels van het Burgerlijk Wetboek inzake overspelige afstamming te temperen (zie boven, nr. 163 e.v.). Enerzijds is dit een positief element. Anderzijds holt deze praktijk de regels van het Burgerlijk Wetboek uit. Het ware wenselijk dat in deze tijd waarin de mentaliteit ten aanzien van het overspelig kind gewijzigd lijkt, de uitvoerende macht zich zou inspannen om het statuut van deze kinderen langs wettelijke weg te verbeteren door het uitbreiden van de mogelijkheden van erkenning.

VI. *Naamswijziging op latere leeftijd*

166 De wettige afstammelingen die niet op de hoogte waren van de adoptie van hun ascendent en die derhalve niet aan de rechtbank hebben verzocht hun naam onveranderd te laten, kunnen vragen hun oude naam weer aan te nemen (zie boven, nr. 74).

167 Degene die op latere leeftijd wordt gewettigd, kan vragen zijn oude naam terug aan te nemen. Aldus werd geoordeeld dat degene die steeds de naam van zijn moeder heeft gedragen en wiens naam, buiten zijn weten, toen hij reeds tweeënveertig jaar oud was, werd gewijzigd door het huwelijk van zijn moeder

met een persoon die zijn natuurlijke vader niet is, zijn oude naam terug mag aannemen (CN 73/4).

VII. *Rechtszekerheid*

168 De rechtszekerheid komt in het gedrang wanneer een persoon in verschillende landen een andere naam draagt. Een in het buitenland op regelmatige wijze verkregen naamsverandering (als gevolg van een verandering van staat zoals een erkenning van een overspelig kind) wordt in aanmerking genomen als een gegronde reden om in België dezelfde naamsverandering te krijgen.

Twee toepassingen:

— In het Duitse recht kon vóór het 1. EheRG een man zijn naam toekennen aan het natuurlijk kind van zijn vrouw, op voorwaarde dat het niet van hem afstamde. Sedert de inwerkingtreding van het 1. EheRG bestaat dezelfde mogelijkheid voor de *Ehename* (§ 1618 BGB; zie J. GERNHUBER, *Lehrbuch des Familienrechts*, derde druk, § 58 II, blz. 904 e.v.). Deze *Einbenennung* is noch een wettiging, noch een erkenning en doet geen verplichting tot onderhoud ontstaan. Haar rechtsgevolgen beperken zich tot de naam (Luik, 11 april 1935, *Pas.*, 1935, II, 163; *J. Liège*, 1955, 193; Charleroi, 5 april 1968, *J.T.*, 1968, 549; H. DÖLLE, *Familienrecht*, II, blz. 376 e.v.; A. STRUYCKEN, *De „Einbenennung" of „Namenserteilung voor de Bundesgerichtshof, H.P.S.*, 1973, 84). De „Einbenennung" heeft slechts territoriale werking en heeft geen gevolgen in België (zie G. BEITZKE, *Die Einbenennung in deutschen und ausländischen Recht, StAZ*, 1969, blz. 287 e.v.). Om redenen van rechtszekerheid staat de uitvoerende macht een naamsverandering in dezelfde zin toe (CN 72/3 en CN 71/25).

— De naamsverandering werd toegestaan aan het kind dat de gevraagde naam reeds bekwam in Groot-Brittannië op grond van een wettiging die in België niet werd erkend gezien het overspelig karakter van de afstamming (CN 70/42).

VIII. *Uitsterven van een naam*

169 Het verlangen een bekende naam zoals Gevaert, Plantin, Rogier niet te laten uitsterven is in het verleden in aanmerking gekomen als een gegronde reden (KLUYSKENS, VII, nr. 92, blz. 42; *Pand. B.*, nr. 232). Eigenlijk wenst de regering dit voorrecht voor te behouden aan de descendenten en de naamsverandering slechts toe te staan op voorwaarde dat de naam anders volledig zou uitsterven. In de praktijk stond men het voorrecht reeds toe aan neven (*Inlichtingen, Ministerie van Justitie*).

Verzoeken zijn zeldzaam. Er wordt eerder een beroep gedaan op de naamstoevoeging.

IX. *Pseudoniem*

170 Wanneer de familienaam van een bekend auteur of kunstenaar volledig in de vergetelheid raakt, wordt de vervanging van de naam door het pseudoniem toegestaan (*Inlichtingen, Ministerie van Justitie*; MARTY/RAYNAUD, I, 2, nr. 723, blz. 809).

X. *Wens van de testator*

171 Vooral in de negentiende eeuw kwam het voor dat aan een legaat of een schenking het beding was verbonden de naam van de beschikker aan te nemen of toe te voegen. De oudere rechtsleer beschouwde deze bedingen als geoorloofd. Ze werden niet strijdig geacht met de openbare orde daar geen enkele tekst van het Burgerlijk Wetboek deze beschikkingen verbiedt (HUMBLET, nr. 219, blz. 157; P. LE ROY, *Exposé succint de la législation sur les noms*, blz. 42; G. VAN HOOREBEKE, *Études sur l'origine des noms patronymiques flamands*, blz. 487).

De regering is enkele malen op deze verzoeken ingegaan (*Pand. B.*, nr. 268). Nu schijnen deze beschikkingen maar zelden meer voor te komen.

172 Meestal werd bij verwerping van het verzoek de wens van de testator geïnterpreteerd als een onmogelijke voorwaarde zodat bij toepassing van art. 900 B.W. het legaat of de schenking behouden bleef (P. LE ROY, *Exposé succint de la législation sur les noms*, blz. 42; SCHICKS/VANISTERBEEK, IV, nr. 770, blz. 397; G. VAN HOOREBEKE, *a.w.*, blz. 487 e.v.; *anders:* HUMBLET, nr. 219, blz. 157 e.v. en LAURENT, XI, nr. 437 die het legaat vervallen achten; zie ook: S. NAUTRE, *Le nom en droit comparé*, blz. 82 e.v.).

Deze interpretatie stuit op twee bezwaren. Enerzijds lijkt de kwalificatie van het beding dat de naamsverandering voorschrijft foutief. Het onderscheid tussen een voorwaarde en een last bestaat erin dat een voorwaarde de legataris geen verplichting oplegt om iets te doen, een last wel. Een voorwaarde maakt het legaat alleen afhankelijk van het wel of niet optreden van een bepaalde gebeurtenis zonder hierop aan te sturen (R. DILLEMANS, *Testamenten*, nr. 136, blz. 269). Vermits het beding de verzoeker voorschrijft een naamsverandering aan te vragen, dient het als een *last* gekwalificeerd te worden. Artikel 900 B.W. is echter zowel van toepassing op een onmogelijke last als op een onmogelijke voorwaarde, zodat het onderscheid uitsluitend van rechtstheoretische aard is (R. DILLEMANS, *Testamenten*, nr. 139, blz. 275).

Anderzijds wordt het recht op naam vandaag als een persoonlijkheidsrecht beschouwd. In principe is een persoonlijkheidsrecht onvervreemdbaar zowel om niet als onder bezwarende titel. Dit is een voldoende grond om het beding te beschouwen als een *ongeoorloofde last.* Alhoewel het verzoek eerbaar kan zijn en de verzoeker een belang heeft, is het belang onrechtmatig omdat het niet strookt

met het begrip van het recht op naam (*vgl.* E. PERREAU, *Le droit au nom en matière civile*, blz. 153 e.v.). Bij toepassing van artikel 900 B.W. blijft het legaat geldig. De begiftigde is niet verplicht de naamsverandering aan te vragen.

Slechts als kan bewezen worden dat de naamsverandering de beslissende oorzaak van het legaat was, is het vervallen wegens verdwijning van de oorzaak (zie R. DILLEMANS, *a.w.*, nr. 238, blz. 457).

B. *Toevoeging van een aanloop of voorvoegsel*

173 Aangezien elke verandering aan de schrijfwijze van een naam aan het begrip naamsverandering beantwoordt, is de regering bevoegd de toevoeging van een voorvoegsel toe te staan (E.H. PERREAU, *Le droit au nom en matière civile*, blz. 246; zie boven, nr. 117).

Gezien de verzoekers zich dikwijls een adellijk predikaat willen toeëigenen, staat de uitvoerende macht weigerachtig.

Sinds 1830 werden dergelijke verzoeken slechts vijfmaal ingewilligd: in 1847 (de Terwagne), in 1855 (Defoullon), in 1856 (de Venich), in 1937 en 1939 (de Grenade). Als reden werd steeds een feitelijk gebruik van het voorvoegsel ingeroepen. In het laatste geval (de Grenade) stond de regering als gunst toe wat de verzoekers niet als recht hadden verkregen, nadat een vordering tot gerechtelijke verbetering met hetzelfde voorwerp was afgewezen (Luik, 1 mei 1907, *J. Liège*, 1970, 161; *Pand. Pér.*, 1907, nr. 746; zie boven, nr. 160).

C. *Naamstoevoeging*

174 Een naamstoevoeging wordt sinds enkele jaren slechts wegens zeer belangrijke redenen en in uitzonderlijke omstandigheden verleend.

In het verleden werden volgende naamstoevoegingen toegestaan *(Inlichtingen, Ministerie van Justitie)*:

— incorporatie van de voornaam in de familienaam als herinnering aan een illustere voorvader;

— incorporatie van de familienaam van de moeder of van een voorvader indien deze naam samen met de naam van de verzoeker een commerciële benaming vormt waaruit een moreel en professioneel voordeel volgt voor de verzoeker;

— toevoeging van de naam van een ascendent of een collateraal wegens schitterende diensten bewezen aan het vaderland of toevoeging van de naam van de plaats waar de feiten plaatsvonden (b.v. Jacques de Dixmude, Tombeur de Tabora);

— incorporatie van een « nom terrien » in gevallen waarbij de verzoekers niet slaagden langs gerechtelijke weg vermits het bewijs van een incorporatie door de voorouders niet kon geleverd worden;

— incorporatie van een « nom terrien » wegens langdurig bezit van staat, minimum een halve eeuw, b.v. Pelgrims de Bigard;

— toevoeging van de naam van de tweede man van de moeder aan de naam van een kind uit een eerste huwelijk. Hierbij werd rekening gehouden met volgende gegevens: het kind beschouwde de tweede echtgenoot van de moeder als haar vader en had geen contact meer met haar wettige vader; de tweede echtgenoot wenste het kind niet te adopteren waardoor dezelfde oplossing kon bereikt worden, om zijn wettige kinderen niet te benadelen op het gebied van het erfrecht; het kind had de naam waarvan de toevoeging werd gevraagd reeds feitelijk gebruikt in haar ruiterloopbaan (CN/F/75/32).

§ 3. **Bijkomende voorwaarden**

175 Theoretisch stelt de regering twee bijkomende voorwaarden:

1) goed gedrag en zeden,

2) instemming van de familie.

A. *Goed gedrag en zeden*

176 De regering is niet verplicht een naamsverandering toe te staan. Een verstrekte toelating is een *gunst*. Om van een gunst te kunnen genieten wordt principiëel vereist dat de verzoeker blijk geeft van goed gedrag en zeden. Dit vereiste wordt grondig onderzocht door de gerechtelijke overheden (zie verder, nr. 181).

B. *Instemming van de familie*

177 Door een verzoek tot naamsverandering geeft de verzoeker te kennen dat hij afstand wil doen van de naam die hij van zijn voorouders kreeg en die hij normaal zou doorgeven aan zijn afstammelingen. Om te vermijden dat de familie zich zou verzetten tegen de verwerping van haar familienaam wordt de instemming van de familieleden nagegaan. Vooral de toestemming van de ascendenten is van belang. De toestemming van de vader is echter niet altijd noodzakelijk b.v. bij familieverlating of ongegronde weigering (JUBINEAU/MEYER, *Des changements de nom par décret, Gaz. Pal.*, 1948, I, *Doctr.*, blz. 33).

Ook de uit de echt gescheiden ouder die het hoederecht verloren heeft wordt gehoord (*vgl.* H.-J. BECKER, *Namensrecht und Namensänderung, FamRZ*, 1955, 40 e.v.).

Het gebrek aan instemming van de familie belet de regering niet de naamsverandering toe te staan. Zij beoordeelt die weigering onder eigen vrij beheer.

AFDELING VI

BEHANDELING VAN HET VERZOEK

178 Artikel 5 van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI bepaalt dat de regering uitspraak doet in de vorm die voor de verordeningen van algemeen bestuur is voorgeschreven. Gezien de wet niets over een onderzoeksprocedure bepaalt, beslist de uitvoerende macht soeverein over de wijze waarop ze de aanvraag onderzoekt.

Voor het tribunaat stelde CHALLAN dat de lokale overheden dienen geraadpleegd te worden (*Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 248). Gezien deze vormvereiste niet meer bestaat voor de koninklijke besluiten van algemeen belang, is deze uitspraak niet meer terzake (HUMBLET, nr. 187, blz. 138; *Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 247 e.v.).

179 Het advies van de Raad van State is niet voorgeschreven. Artikel 3 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State vereist dit advies slechts voor organieke en reglementaire uitvoeringsbesluiten.

In Frankrijk daarentegen brengt de Raad van State een niet-gemotiveerd advies uit over de opportuniteit van het verzoek (COLIN/CAPITANT, I, nr. 834, blz. 500; PLANIOL/RIPERT, I, nr. 107, blz. 129).

180 In de praktijk wordt het verzoek steeds voor advies overgemaakt aan het parket-generaal in wiens ressort de verzoeker zijn woonplaats heeft.

De gerechtelijke overheden spreken zich uit over de ontvankelijkheid en de grond van het verzoek. Wat de *ontvankelijkheid* van het verzoek betreft, wordt nagegaan of de verzoeker over de nodige bekwaamheid en bevoegdheid beschikt. Eventueel wordt het dossier vervolledigd. De gerechtelijke overheden onderzoeken vervolgens met zeer veel aandacht of het verzoek geen verband houdt met een vordering van staat. Wanneer hetzelfde resultaat kan worden bereikt langs een erkenning, adoptie, wettiging door adoptie of verbetering van een akte van de burgerlijke stand raden de gerechtelijke overheden deze weg aan. Wat de *grond* van het verzoek betreft, wordt nagegaan of de verzoeker voldoende motieven heeft. Vooral inzake de belgicisering van vreemde namen gaan de gerechtelijke overheden na of de in het verzoek uitgedrukte motieven de werkelijke motieven zijn. Er wordt gezocht naar verborgen beweegredenen zoals de verberging van een vreemde afkomst of een ongunstig verleden. Bij een verzoek tot naamstoevoeging gaan de gerechtelijke overheden na of het verzoek niet berust op ijdelheid en of de verzoeker geen schijn van adeldom wil creëren.

Over het algemeen houden de adviezen van de gerechtelijke overheden rekening met het belang van de verzoeker vooral bij overspelige afstamming. Het parket staat slechts ongunstig tegenover de belgicisering van vreemde namen wanneer geen bijkomende elementen zoals moeilijke uitspraak of moeilijke schrijfwijze worden ingeroepen. Vooral het parket-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel hield aan de vastheid van de naam en wenste vooral de verberging van een

vreemde afkomst te vermijden. Naamsverandering uitsluitend om redenen van integratie werd niet aanvaard. De laatste jaren werd een ruimere houding aangenomen.

Het verslag vermeldt tevens of de nieuwe naam niet van aard kan zijn om bepaalde personen te hinderen of te benadelen. Bij een verzoek tot naamstoevoeging wordt hieraan groot belang gehecht.

181 Vermits de naamsverandering in ons recht als een gunst wordt beschouwd, is in principe een onberispelijk gedrag noodzakelijk (zie boven, nr. 176). Er wordt nagegaan of de verzoeker van goed gedrag en zeden is. Het parket is echter zeer ruim.

Om inzake overspelige afstamming tot een gunstig advies te komen zijn de gerechtelijke overheden er trouwens toe gedwongen abstractie te maken van overspel, concubinaat en familieverlating (niet noodzakelijk in de zin van art. 391*bis* Sw.).

182 Het advies van het parket-generaal wordt voorafgegaan van een advies van het parket. In de meeste gevallen stemmen beide adviezen overeen.

De verzoekers dienen vooraf hun aanvraag in een proces-verbaal te bevestigen. Ze worden hiertoe opgeroepen door het politiecommisariaat van hun woonplaats.

Ook andere personen zoals wettige familieleden worden ondervraagd. Dit stelt de regering instaat om reeds tijdens de procedure met officieus verzet rekening te houden.

Het advies van de gerechtelijke overheden wordt eventueel vervangen of aangevuld door een advies van de consul-generaal indien de verzoeker zijn vaste verblijfplaats heeft in het buitenland of er vreemdelingen in de zaak betrokken zijn.

Bij een naamstoevoeging wordt tevens het advies gevraagd van de minister van Buitenlandse Zaken onder wiens bevoegdheid de Raad van Adel ressorteert. In een recente zaak bracht de minister van Buitenlandse Zaken geen advies uit, vermits het verzoek niet op adellijke overwegingen was gesteund (CN/F/75/32).

AFDELING VII

BESLISSING

§ 1. **Antwoordplicht**

183 Uit artikel 5 van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI volgt dat de regering *verplicht* is een beslissing te treffen onverschillig of het verzoek wordt aanvaard of verworpen (*Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 251). Hierbij kan de uitvoerende macht slechts de voorgestelde naamsverandering inwilligen of verwerpen. Zij kan slechts

op het verzoek antwoorden. De uitvoerende macht zou haar bevoegdheid overschrijden indien ze een andere naam aan de verzoeker opdrong (HUMBLET, nr. 192, blz. 149 e.v.; W. LOOS, *Namensänderungsgesetz*, blz. 37 e.v.; zie boven, nr. 142).

Wanneer de minister van Justitie geen bezwaar heeft tegen de naamsverandering maar meent de gevraagde naam niet te kunnen aanvaarden (b.v. wegens een te grote afwijking van de oorspronkelijke naam) neemt de administratie informeel contact op met de verzoeker om een tussenoplossing te zoeken. Hiermee wenst men te vermijden dat de verzoeker, na afwijzing van zijn aanvraag, een tweede verzoek moet indienen.

§ 2. **Termijn**

184 De wet bepaalt geen termijn binnen dewelke de regering een beslissing moet treffen. Het staat buiten twijfel dat een beslissing niet nodeloos mag worden uitgesteld. Tijdige afhandeling van een verzoek is inherent aan een behoorlijk bestuur. Doch de verzoeker beschikt over geen enkel rechtsmiddel om de uitvoerende macht te dwingen binnen een redelijke termijn uitspraak te doen.

Artikel 14, tweede lid, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State bepaalt wel dat de administratieve overheid die binnen vier maanden na een aanmaning om te beslissen geen stelling heeft gekozen, geacht wordt een afwijzende beslissing te hebben genomen, waartegen beroep open staat. Doch gezien de uitvoerende macht wel verplicht is een beslissing te treffen maar niet verplicht is een naamsverandering toe te staan, heeft dit rechtsmiddel geen gevolg.

In de praktijk doet de verzoeker vaak beroep op zijn vertegenwoordiger in het parlement om langs het kabinet de procedure enigszins te bespoedigen.

De meeste verzoeken worden binnen een termijn van vijf tot zeven maanden afgehandeld. In dertig tot vijfendertig ten honderd van de gevallen duurt de procedure langer. De publikatie in het *Belgisch Staatsblad* blijft dan nog enkele maanden uit. Wordt een verzoek tot naamsverandering niet onmiddellijk afgewezen, dan kan het jaren hangende blijven.

§ 3. **Vorm**

185 Uit artikel 5 van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI volgt dat de regering zich dient uit te spreken in een *Koninklijk besluit*. Een Ministerieel besluit volstaat niet (HUMBLET, nr. 188, blz. 138; *Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 324). Uit de samenhang van artikel 5 en 6 van bovenvernoemde wet is af te leiden dat de uitvoerende macht eveneens gehouden is uitspraak te doen bij Koninklijk besluit wanneer zij het verzoek afwijst (HUMBLET, nr. 188 e.v., blz. 138 e.v.). Dit voorschrift wordt niet nageleefd.

Wanneer de uitvoerende macht het verzoek afwijst, wordt dit namens de minister bij brief aan de verzoeker meegedeeld. Deze praktijk is strijdig met de letter van de wet.

§ 4. Motivering

186 Noch de wettekst noch de parlementaire verslagen vereisen de motivering van het Koninklijk besluit. De regering is dan ook niet verplicht haar beslissing met redenen te omkleden (HUMBLET, nr. 191, blz. 140; *Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 258). In het Belgisch administratief recht dient de administratieve akte slechts gemotiveerd te zijn wanneer een tekst of een algemeen rechtsbeginsel dit vereist (M. LETOURNEUR, *La motivation des actes administratifs, T. Best.*, 1970, 423; F.-M. REMION, *La motivation des actes administratifs en droit Belge, Rapports belges au VIIe congrès international de droit comparé*, blz. 670 e.v.). Doch dit betekent enkel dat het beschikkend gedeelte niet moet voorafgegaan zijn door overwegingen die de motieven kenbaar maken. Er moeten echter wettelijke motieven zijn waarop het besluit steunt (L.P. SUETENS, *Algemene rechtsbeginselen en algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het Belgisch administratief recht, T. Best.*, 1970, 382, nr. 6).

§ 5. Publikatie in het „Belgisch Staatsblad"

187 Artikel 6 van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI bepaalt dat het Koninklijk besluit dat het verzoek inwilligt, in het Belgisch Staatsblad wordt gepubliceerd. Gezien het gaat over een besluit dat de algemeenheid van de burgers niet aanbelangt, geschiedt de publicatie bij uittreksel (zie A. MAST, *Overzicht van het Belgisch grondwettelijk recht*, nr. 183, blz. 179 e.v.).

§ 6. Opschorting gedurende een jaar

188 Met ingang van de dag van publikatie wordt de tenuitvoerlegging van het Koninklijk besluit gedurende een jaar opgeschort. Gedurende dat jaar wordt iedere daartoe gerechtigde persoon toegelaten verzet aan te tekenen bij verzoekschrift gericht aan de regering (art. 6 en 7).

Mede gelet op de periode die verstrijkt vooraleer het besluit in het Belgisch Staatsblad wordt gepubliceerd (onderzoek, wachttijd wegens vertraging van de publikatie) lijkt een verkorting van deze termijn tot drie maanden aangewezen (*vgl.* R. VLEER, *De richtlijnen voor geslachtsnaamverandering, 1976, H.P.S.*, 1977, 24).

Na een jaar is geen Koninklijk besluit van bevestiging nodig (arg. art. 8, Wet 11-21 *germinal* jaar XI). De verwerping van het eventueel verzet volstaat (HUMBLET, nr. 295, blz. 150). Het ministerie van Justitie levert een bewijsschrift af waaruit blijkt dat het besluit definitief is geworden.

AFDELING VIII
VERZET

§ 1. Gerechtigden

189 Ieder daartoe gerechtigd persoon wordt toegelaten een verzoekschrift bij de regering in te dienen om herroeping te verkrijgen van het besluit dat de naamsverandering toestaat (art. 7, Wet 11-21 *germinal* jaar XI).

De uitdrukking moet niet in haar enge juridische betekenis verstaan worden: iedere persoon die een voldoende belang heeft, kan verzet aantekenen (R. v. St., 8 febr. 1978, *R. Trim. Dr. Fam.*, 1978, 151; HUMBLET, nr. 194, blz. 141 e.v.; *vgl.* P. KAYSER, *La défense du nom de famille d'après la jurisprudence civile et d'après la jurisprudence administrative, R. Trim. Dr. Civ.*, 1959, 10 e.v.).

190 Degenen die de toegestane naam dragen zijn op de eerste plaats gerechtigd verzet aan te tekenen (KLUYSKENS, VII, nr. 32, blz. 46). Doch alleen het feit deze naam te dragen is onvoldoende (R. LINDON, *La création prétorienne*, nr. 306, blz. 175 e.v.). Bijkomende elementen zijn noodzakelijk zoals een gevaar voor verwarring, vermijden van oneerlijke concurrentie. Er dient geen onderscheid gemaakt naargelang de naam weinig of veelvuldig voorkomt (HUMBLET, nr. 194, blz. 142). Het is duidelijk dat in dit laatste geval de bijkomende elementen wel van groter belang zijn.

Een familie kan verzet aantekenen door enkele van haar leden (G. VAN HOOREBEKE, *Études sur l'origine des noms*, blz. 435; P. LE ROY, *Exposé succinct*, blz. 21).

De weduwe die na het overlijden van haar echtgenoot het recht heeft zijn naam verder te gebruiken, is gerechtigd verzet aan te tekenen met betrekking tot de naam van haar overleden echtgenoot (P. KAYSER, *La défense du nom de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1959, 16, nr. 8). Hetzelfde is van overeenkomstige toepassing voor de weduwnaar.

De regering kent een belang toe aan degene die tijdens zijn minderjarigheid een naamsverandering verkreeg en zich hiertegen verzet wanneer hij meerderjarig wordt gedurende het jaar van opschorting (CN 46/30).

Wanneer een Koninklijk besluit toestaat de naam van een rechtspersoon te voeren, dan heeft deze het recht verzet aan te tekenen bij monde van zijn vertegenwoordigers (P. KAYSER, *La défense du nom de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1959, 17, nr. 8). Zo wordt aanvaard dat een gemeente door het college van burgemeester en schepenen verzet kan aantekenen tegen de toekenning van haar naam (Conseil d'État, 16 aug. 1862, *Rec. Sirey*, 1863, II, 182; P. LE ROY, *a.w.*, blz. 21; G. VAN HOOREBEKE, *a.w.*, blz. 435; *anders: Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 341, 381).

191 Doch ook personen die de toegekende naam niet dragen, kunnen een wettig belang inroepen. Aan de echtgenote en aan de ascendenten wordt een moreel belang toegekend (CN 46/30). Het aannemen van een andere naam kan immers geïnterpreteerd worden als een verwerping van de afstamming (zie boven, nr. 177).

De Franse Conseil d'État heeft een recht van verzet toegekend aan de kinderen om de naam van hun overleden moeder te verdedigen (Conseil d'État, 23 mei 1890, *Rec. Sirey*, 1892, III, 108; *Dall.*, 1892, III, 4). De Franse rechtsleer kent dit recht eveneens toe aan de zijverwanten (zie P. KAYSER, *La défense du nom de famille..., R. Trim. Dr. Civ.*, 1959, 18, nr. 9).

§ 2. **Gronden**

192 De uitvoerende macht beoordeelt soeverein de ingeroepen motieven zoals bij een verzoek tot naamsverandering.

Er werd geoordeeld dat het verzet van een persoon wiens naam op initiatief van zijn moeder veranderd was in de naam van haar tweede echtgenoot wegens de slechte faam van de vader en de bekendheid onder de naam van de tweede echtgenoot, gerechtvaardigd was wegens de opnieuw goedgemaakte banden tussen vader en zoon, het eerherstel door de vader aangevraagd en de krenking van de grootmoeder wegens verwerping van de naam van haar zoon (CN 46/30).

Het verzet van de moeder die oorspronkelijk haar toestemming had gegeven om haar drie kinderen de naam te verlenen van haar tweede echtgenoot, werd ingewilligd gezien de mentale toestand van de man wiens naam werd aangenomen achteruit ging en de verbreking van het huwelijk in het vooruitzicht werd gesteld (CN 46/49).

Het verzet van de moeder die oorspronkelijk haar toestemming had verleend voor de verandering van naam van haar overspelig kind in de naam van de pleegvader en deze toestemming herriep gezien ze terug in het huwelijk was getreden en het kind zelf wenste op te voeden, werd verworpen gezien het tweede huwelijk een mislukking bleek te zijn (CN 61/71). (Voor enkele oudere gevallen, zie: *Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 349 e.v.)

§ 3. **Procedure**

193 De procedure van verzet vertoont gelijkenis met de procedure van naamsverandering.

Het verzoek wordt gericht tot de Koning of de minister van Justitie en niet tot de Raad van State (R. v. St., 21 juni 1954, *Pas.*, 1955, IV, 129).

De bijstand van een advocaat is niet vereist.

Het verzoek dient gemotiveerd te zijn om een verwerping *de plano* te vermijden.

De uitvoerende macht legt zelf de procedure vast. Het advies van de gerechtelijke overheden wordt gevraagd.

§ 4. **Beslissing**

A. *Antwoordplicht*

194 Zie boven, nr. 183.

B. *Termijn*

195 De regering is niet verplicht binnen het jaar een beslissing te treffen. Het verzet is ontvankelijk tot de laatste dag van het jaar na publikatie van het Koninklijk besluit dat de naamsverandering toestaat. De uitvoerende macht moet niet nog dezelfde dag uitspraak doen (R. v. St., 21 juni 1954, *Arr. R. v. St.*, 1954, nr. 3506; *Pas.*, 1955, IV, 129; *R.P. Not.*, 1955, 36; *R. Adm.*, 1955, 137; *R.W.*, 1954-55, 1054; *Rec. J. Dr. Adm.*, 1954, 263 met noot van H. VLIERBERGH).

C. *Vorm*

196 De vorm van de beslissing is het Koninklijk besluit ongeacht de inwilliging of de verwerping van het verzet (HUMBLET, nr. 203, blz. 149; *anders: Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 355).

De verwerping van het verzet wordt uitdrukkelijk in het Koninklijk besluit vermeld. Bij aanvaarding wordt het Koninklijk Besluit dat de naamsverandering toestond, herroepen. In dit geval wordt het Koninklijk besluit bij uittreksel in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd.

D. *Motivering*

197 De Raad van State besliste dat het Koninklijk besluit dat zich over het verzet uitspreekt, niet hoeft gemotiveerd te zijn:

„Overwegende dat de regering, wanneer zij een naamwijziging toestaat, dit alleen om redenen van voegzaamheid en opportuniteit doet; dat de machtiging alleen volledig uitwerking heeft indien binnen de wettelijke termijn geen verzet is gedaan of indien het gedane verzet niet is aangenomen; dat de Regering, wanneer zij de intrekking van de machtiging beveelt, geen uitspraak doet over tegenstrijdige aanspraken, maar zich enkel door redenen van voegzaamheid en opportuniteit laat leiden; dat de Regering niet hoeft aan te geven om welke redenen zij heeft geoordeeld dat de machtiging welke zij voorwaardelijk had toegestaan, onvoegzaam of inopportuun was; dat de motivering van het besluit dat de machtiging intrekt, noch een uitdrukkelijke door de Wet van 11-21 *germinal*, Jaar XI, voorgeschreven formaliteit, noch een substantiële vorm is;..." (R. v. St., 21 juni 1954,

t.a.p.). Hiermee verwierp de Raad van State het contentieus karakter van het verzet.

Deze zienswijze verschilt van de opvatting van het Hof van Cassatie dat stelt dat door het verzet de willige rechtsmacht wordt omgezet in een contentieuse procedure (Cass., 7 april 1888, *Pas.*, 1888, I, 170; zie hierover: H. VLIEBERGH, Noot onder R. v. St., 21 juni 1954, *Rec. J. Dr. Adm.*, 1954, 269 e.v.).

AFDELING IX

BEROEP TEGEN EEN BESLISSING INZAKE NAAMSVERANDERING OF VERZET

§ 1. **Beroep bij de gewone rechtbanken**

198 Het beginsel van de scheiding der machten legt de rechtbanken verbod op een Koninklijk besluit te hervormen (Cass., 7 april 1888, *Pas.*, 1888, I, 166; *J.T.*, 1888, 513; *Belg. Jud.*, 1888, 679 met conclusies van MESDACH DE TER KIELE; bevestiging van Brussel, 22 juni 1887, *Pas.*, 1887, II, 399; *J.T.*, 1887, 867; *Belg. Jud.*, 1887, 1073; bevestiging van Rb. Brussel, 23 mei 1885, *Pas.*, 1885, III, 182; *J.T.*, 1885, 903; *Belg. Jud.*, 1885, 753; HUMBLET, nr. 196, blz. 142 e.v.; zie boven, nr. 123).

Doch wanneer in een geding een Koninklijk besluit van naamsverandering of verzet wordt ingeroepen, beschikken de rechtbanken op grond van artikel 107 van de Grondwet over de bevoegdheid de wettelijkheid van het besluit te toetsen (HUMBLET, nr. 182, blz. 136; over de toepassing van art. 107 G.W., zie C. CAMBIER, *Droit administratif*, blz. 592 e.v.). Wanneer blijkt dat het besluit niet tegengetekend is door de minister, niet werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad, de wachttijd niet werd gerespecteerd of de regering zich ingelaten heeft met een verandering van staat, dienen de rechtbanken te weigeren aan dat besluit gevolgen te hechten.

§ 2. **Beroep bij de Raad van State**

199 Op grond van artikel 14, eerste lid, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State is de afdeling administratie van de Raad van State bevoegd uitspraak te doen inzake een beroep tot nietigverklaring tegen een beslissing van naamsverandering of verzet.

In 1954 wenste de Raad van State niet verder te gaan dan een externe controle van de wettelijkheid van de genomen beslissing (R. v. St., 21 juni 1954, *t.a.p.*). De Raad van State zal derhalve de beslissing vernietigen wegens schending van substantiële vormen of machtsoverschrijding in de gevallen waarin de gewone rechtbanken geen gevolgen aan de beslissing kunnen hechten (zie boven, nr. 245).

De Raad van State achtte zich onbevoegd voor een intrinsieke controle van de beslissing gezien deze steunt op motieven van opportuniteit. Wel onderzocht de Raad of de Koning binnen de grenzen van zijn soevereine appreciatiebevoegdheid gebleven was (R. v. St., 21 juni 1954, *t.a.p.*). Aldus werd een begin van marginale toetsing uitgeoefend.

200 Ondertussen kende de rechtspraak een verdere evolutie. Er kan dan ook aangenomen worden dat de Raad van State bevoegd is de beslissing te toetsen aan het verbod van willekeur. Het bijzonder karakter van de toelating tot naamsverandering houdt immers niet in dat de uitvoerende macht een willekeurige beslissing mag treffen (*vgl.* met Nederland waar de Raad van State nagaat of de uitgevaardigde richtlijnen op redelijke wijze d.i. niet willekeurig werden toegepast, zonder zich uit te spreken over de intrinsieke waarde van de aanvraag). Het verbod van willekeur wordt als marginale toetsingsgrond gesanctioneerd langs een controle van de motieven (L.P. SUETENS, *Algemene rechtsbeginselen en algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het Belgisch administratief recht, T. Best.*, 1970, 384, nr. 10).

Deze evolutie wordt bevestigd door het arrest van de Raad van State van 8 februari 1978 (*R. Trim. Dr. Fam.*, 1978, 151). De Raad verbrak hier weliswaar een Koninklijk besluit dat het verzet tegen een besluit dat een naamstoevoeging toestond wegens machtsoverschrijding, maar onderzocht de zaak ten gronde om het belang van de verzoeker te appreciëren.

AFDELING X

REGISTRATIERECHT

201 De verzoeker dient er zich schriftelijk toe te verbinden het registratierecht te betalen. Voor een gewone naamsverandering bedraagt dit recht zeshonderd frank (art. 249, eerste lid, W. der Registratie-, Hypotheek- en Griffierechten). Het wordt op twintigduizend frank gebracht voor de toevoeging van een naam of een voorvoegsel of de vervanging van een hoofdletter door een kleine letter (art. 249, tweede lid).

Op grond van artikel 251 kan de Koning het in artikel 249, tweede lid, vastgestelde recht verminderen bij met redenen omklede en in ministerraad overlegde besluiten. Het aldus verminderde recht mag nooit minder dan vijfduizend frank bedragen voor het gezamenlijk in hetzelfde besluit begrepen aantal personen. De vermindering mag slechts worden verleend wegens uitstekende diensten bewezen aan staat of kolonie hetzij door de begunstigde, hetzij door een van zijn ascendenten of afstammelingen (art. 251, tweede lid; zie ook: FL. WERDEFROY, *A.P.R.*, Tw. *Registratierechten*, nr. 1301, blz. 845). Van deze regeling wordt zelden toepassing gemaakt. Uitzonderlijke prestaties zoals een schitterende staat van mili-

taire dienst gedurende de oorlog, een voorbeeldige houding in het verzet of een voorname bijdrage tot de wetenschap komen in aanmerking.

Behoudens de vermindering van artikel 251 wordt het recht berekend volgens het tarief dat van kracht is op de datum van het besluit van naamsverandering (art. 252).

Op straffe van een boete gelijk aan het verschuldigde registratierecht dient het afschrift van het Koninklijk besluit geregistreerd teworden binnen de zes maanden te rekenen van de dag waarop het Koninklijk besluit definitief is geworden (art. 253). Van de betaling wordt melding gemaakt op het afschrift (art. 254; zie verder, FL. WERDEFROY, *A.P.R.*, Tw. *Registratierechten*, nr. 1302, blz. 845 e.v.).

AFDELING XI

OVERSCHRIJVING EN KANTMELDING

§ 1. **Beginsel**

202 Uit het verbod van artikel 1 van het Decreet van 6 *fructidor* jaar II een andere naam te dragen dan deze bepaald in de geboorteakte, en uit de uitvoerbare kracht van het Koninklijk besluit volgt dat het Koninklijk besluit dient overgeschreven te worden in de registers van de burgerlijke stand en vermeld te worden op de kant van de geboorteakte van de betrokkene (Cass., 8 mei 1959, *R.W.*, 1959-60, 1219 met noot G. BAERT; *J.T.*, 1960, 261; *Pas.*, 1959, I, 909, met advies van het O.M. en noot; *R. Adm.*, 1960, 29 met advies van het O.M., en *erratum* blz. 85; DELVA/BAERT, *T.P.R.*, 1964, blz. 237 e.v., nr. 10). De besluiten van naamsverandering hebben evenwel geen verplicht karakter vermits ze enkel een machtiging zijn om van naam te veranderen (M.O., 18 nov. 1959, *Verz. M.O.*, 1959, 93; *anders:* Brugge, 1 mei 1912, *Pas.*, 1912, III, 201). De belanghebbenden zijn dan ook niet verplicht de overschrijving te vragen. Evenmin is er hiervoor een termijn bepaald (M. BAUGNIET-BAUWENS, *Nom et prénom, Rép. P. Dr. B.*, VIII, nr. 134, 701; DE PAGE, I, nr. 284, blz. 408).

De verplichting tot overschrijving alvorens de naam te dragen is niet absoluut. De Belg wiens geboorteakte in het buitenland werd opgesteld is niet verplicht zijn geboorteakte te laten kantmelden om een nieuw huwelijk te kunnen aangaan. Door voorlegging van de oorspronkelijke geboorteakte is voldaan aan de vereiste van artikel 70 B.W. (Brussel, 22 juli 1913, *Pas.*, 1913, II, 230; *R. Adm.*, 1914, 386; *vgl.* F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 236, blz. 108 die de stelling van dit arrest enigszins veralgemeent).

§ 2. Overschrijving en kantmelding zonder vonnis

203 Voor de overschrijving is geen vonnis vereist (Cass., 8 mei 1959, *R.W.*, 1959-60, 1219; M.O., 18 nov. 1959).

Deze kwestie is lange tijd betwist geweest. Meestal werd geoordeeld dat een vonnis nodig was om de ambtenaar van de burgerlijke stand te bevelen de overschrijving uit te voeren. Als redenen worden ingeroepen: de algemene draagwijdte van het nu in het Ger. W. opgenomen artikel 99 B.W. en het gemis aan scholing van de ambtenaar van de burgerlijke stand om de wettelijkheid van het Koninklijk besluit te onderzoeken (Brussel, 28 febr. 1849, *Pas.*, 1849, II, 65; *Belg. Jud.*, 1849, 369, Brussel, 9 aug. 1876, *Pas.*, 1876, II, 357; Brussel, 16 maart 1885, *Pas.*, 1885, II, 370; *Belg. Jud.*, 1885, 857 met noot; Brussel, 8 febr. 1866, *Pas.*, 1866, II, 169; *J.T.*, 1886, 459; Gent, 30 juni 1888, *Pas.*, 1889, II, 46; Gent, 25 juli 1912, *Pas.*, 1912, II, 225; Rb. Brussel, 24 juni 1865, *Belg. Jud.*, 1865, 871; Rb. Gent, 5 nov. en 11 dec. 1878, *Pas.*, 1879, III, 140; Rb. Gent, 9 mei 1883, *Pas.*, 1883, III, 220 met conclusies van VAN BIERVLIET; *Belg. Jud.*, 1883, 974; Rb. Gent, 22 febr. 1886, *Belg. Jud.*, 1886, 663 met noot; Verviers, 19 juli 1912, *Pand. Pér.*, 1913, nr. 830; *J. Liège*, 1912, 309; Brugge, 21 dec. 1953, *R.W.*, 1953-54, 1293 met noot; Oudenaarde, 6 jan. 1954, *R.W.*, 1953-54, 1296 met noot; *R. com.*, 1954, 111; *J.T.*, 1954, 156; HUMBLET, nr. 209 e.v., blz. 152 e.v.; KLUYSKENS, VII, nr. 32, blz. 46; G. VERHEGGE, *Toelating tot verandering van familienaam verleend bij K.B. overeenkomstig de Wet van 1 april 1803 (11-21 germinal XI). Randvermelding in de geboorteakten, R.W.*, 1953-54, 646 e.v.). Andere rechtspraak — vooral recentere — achtte de overschrijving mogelijk zonder tussenkomst van de rechtbanken gezien er van een verbetering in de strikte zin geen sprake was (Brussel, 7 febr. 1958, *Pas.*, 1958, II, 109; *R. Adm.*, 1959, 111; Rb. Brussel, 24 febr. 1849, *Belg. Jud.*, 1849, 331; Dendermonde, 5 maart 1898, *Pas.*, 1898; III, 153; *Belg. Jud.*, 1898, 332; Rb. Brussel, 17 nov. 1951, *Pas.*, 1952, III, 76 met noot van J.R.; *J.T.*, 1952, 385 met advies van het O.M.; *R. Adm.*, 1952, 252 met noot; Rb. Bergen, 21 dec. 1951, *Pas.*, 1952, III, 79; Rb. Gent, 17 jan. 1953, *R.W.*, 1953-54, 232; *Pas.*, 1953, III, 85 met noot; *J.T.*, 1953, 311 met advies van het O.M.; CL. RENARD, *Examen de jurisprudence, 1952-1955, R. Crit. J.B.*, 1957, blz. 56 e.v., nr. 3; zie ook: F. VAN MEENEN, *La jurisprudence en matière de changement de nom patronymique (loi des 11-21 germinal an XI)*, *J.T.*, 1955, 3 die pleitte voor een wetgevend initiatief).

Het Hof van Cassatie sprak zich uit voor deze tweede strekking (Cass., 8 mei 1959, *t.a.p.*). Deze pragmatische stellingname werd door de rechtsleer gunstig beoordeeld (DELVA/BAERT, *T.P.R.*, 1964, blz. 237, nr. 9; RENARD/VIEUJEAN, *Examen de jurisprudence 1956-1960, R. Crit. J.B.*, 1961, 469, nr. 5; ROLAND/WOUTERS, *Guide pratique de l'officier de l'état civil*, nr. 87, blz. 31 e.v.; F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 236, blz. 109).

§ 3. Modaliteiten

204 De werkwijze van de overschrijving en de kantmeldingen wordt geregeld door de ministeriële omzendbrief van 18 november 1959, aangevuld door de omzendbrief van 28 februari 1961 (*Verz. M.O.*, 1959, 93; 1961, 35).

Het besluit dient overgeschreven te worden in de geboorteplaats. Degenen die in het buitenland geboren zijn wenden zich tot de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar hun geboorteakte werd overgeschreven. Eventueel kunnen deze personen hun geboorteakte nog laten overschrijven. Zij kunnen zich echter ook wenden tot de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar een andere akte van de burgerlijke stand werd opgemaakt of overgeschreven (zie R. DE MAN, *De nieuwe commentaar op de Burgerlijke Stand in België*, II, 4, nr. 618; PHILIPPART/LEBOUTTE, *Burgerlijke Stand*, III, nr. 55). Indien geen enkele hen betreffende akte in België werd opgesteld of overgeschreven, hebben de verkrijgers van de naamsverandering er belang bij het besluit te doen overschrijven in hun gewone verblijfplaats (M.O., 18 nov. 1959). Er bestaat geen verplichting tot kantmelding van de in het buitenland opgestelde geboorteakte (*vgl.* Brussel, 22 juli 1913, *Pas.*, 1913, II, 320; *Pand. Pér.*, 1914, nr. 905-6; *R. Adm.*, 1914, 386; zie boven, nr. 202).

De overschrijving blijft beperkt tot het eerste artikel van het besluit (M.O., 28 febr. 1961). Het besluit dient slechts in één taal overgeschreven te worden. De ambtenaar moet hierbij rekening houden met de wettelijke voorschriften inzake het gebruik der talen in bestuurszaken.

Wanneer niet alle begunstigden het registratierecht betaald hebben, moet het besluit bij uittreksel overgeschreven worden zodat in de akte van overschrijving alleen de namen vermeld worden van de begunstigden ten opzichte van wie het besluit definitief is geworden. Niet enkel de verkrijger van de naamsverandering of zijn wettelijk vertegenwoordiger, maar ook andere personen zoals degene wiens naam aan de begunstigde verleend werd of de afstammelingen van de overleden begunstigde kunnen de overschrijving vorderen. Doch de ambtenaar dient erover te waken dat het besluit niet overgeschreven wordt tegen de wil van de betrokkene. Bij twijfel, b.v. over de geldigheid van een volmacht, moet hij de procureur des Konings of de minister van Justitie raadplegen (M.O., 18 nov. 1959; R. DE MAN, *a.w.*, II, 4, nr. 619; F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, nr. 237, blz. 109).

Het volstaat indien één van beide ouders de overschrijving vraagt. Hetzelfde geldt voor één adoptant indien beide echtgenoten adopteerden.

De niet-ontvoogde minderjarige kan zelf de overschrijving vragen gezien hij bevoegd is om in persoonlijke materies op te treden (zie boven, nr. 133; *anders:* Parl. Vr. van senator Nauwelaerts, *Parl. Vr., Senaat*, 1977, 1222; *De Gem.*, 1978, 253).

Na de overschrijving vermeldt de ambtenaar de naamsverandering in de kant

van de akten van de burgerlijke stand betreffende de begunstigden of hun afstammelingen die van het besluit genieten (M.O., 18 nov. 1959).

Overeenkomstig de voorschriften omtrent het bijhouden van de bevolkingsregisters moet de ambtenaar van de burgerlijke stand, die de overschrijving heeft gedaan, het bevolkingsbureau van de gemeente waar de belanghebbende is ingeschreven, verwittigen. De verandering van naam wordt in het bevolkingsregister van deze gemeent vermeld en de betrokkene krijgt hiervan bericht met het oog op de vervanging of de wijziging van zijn identiteitskaart.

AFDELING XII

HERROEPING VAN AMBTSWEGE

205 Blijkt na het toestaan van de naamsverandering dat de verzoeker deze bekwam door bedrog, b.v. door het afleggen van valse verklaringen of door een verkeerde voorstelling van de feiten te geven, dan kan de regering het Koninklijk besluit ambtshalve herroepen (*in deze zin:* W. LOOS, *Namensänderunggesetz*, blz. 121; *anders:* HUMBLET, nr. 204, blz. 149).

De Koning heeft slechts enkele malen van dit recht gebruik gemaakt.

AFDELING XIII

GEVOLGEN

206 Er is geen verplichting noch een termijn om het besluit te laten overschrijven (zie boven, nr. 202).

Vanaf de overschrijving is de begunstigde gerechtigd en verplicht de nieuwe naam te dragen (HUMBLET, nr. 213, blz. 154 e.v.). Er is geen sprake van terugwerkende kracht vermits de naamsverandering geen gevolg is van de afstamming (SOHET/'T KINT, *Le Nom, R. Dr. Fam.*, 1956, 179).

De notaris die een naamsverandering verkreeg dient bij toepassing van art. 49 van de Wet van 22 *ventôse* jaar XI (16 maart 1803) zijn handtekening en paraaf opnieuw neer te leggen op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en op het gemeentesecretariaat van zijn standplaats (*Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 387*bis*).

207 De oudere rechtspraak heeft aangenomen dat de kinderen van de begunstigde, ook wanneer zij niet in het Koninklijk besluit vermeld waren, krachtens hun afstamming de nieuwe naam van hun vader verkregen (Gent, 26 jan. 1911, *Pas.*, 1911, II, 52; *Pand. Pér.*, 1911, nr. 1134; *R.P. Not.*, 1911, 588; Marche, 4 maart 1876, *Pas.*, 1876, III, 228; Ieper, 13 juli 1887, *Pas.*, 1887, III, 334; *J.T.*, 1888, 265; *Pand. Pér.*, 1888, nr. 471; Marche, 17 dec. 1909, *Pas.*, 1910, III, 267; *Pand. Pér.*, 1911, nr. 271; *Belg. Jud.*, 1910, 606).

Deze regel geldt nog in het Groothertogdom Luxemburg waar de minderjarige kinderen geboren op datum van het besluit en die onderworpen zijn aan het ouderlijk gezag, impliciet in het besluit zijn begrepen, zelfs al wordt alleen de vader aangeduid (Cour supérieure de Justice, 13 dec. 1966, *Pas. lux.*, XX, 231). Ook in Nederland geeft de eenheid van naam in het gezin de doorslag: art. 7 Ned. B.W. bepaalt dat de naam van de minderjarige kinderen automatisch wordt gewijzigd. Een verzoekschrift waaruit blijkt dat de verzoeker zijn minderjarige kinderen niet bij de gevraagde naamsverandering wil betrekken, kan niet in behandeling worden genomen wegens strijdigheid met de wet (PITLO/MEIJLING, *Het Personenrecht naar het Nederlands burgerlijk wetboek*, nr. 7, blz. 27; zie ook ASSER/DE RUITER, I, blz. 26).

De recentere rechtspraak stelt zich terecht op een ander standpunt en beschouwt de naamsverandering als een persoonlijke gunst. Het staat de Koning vrij een naamsverandering toe te kennen aan de vader en niet aan de zoon. De omgekeerde situatie zou ertoe leiden dat de zoon de nieuwe naam van de vader bekomt, ook wanneer de vader juist een naamsverandering aanvraagt wegens de ontering van zijn naam door de zoon (Brussel, 15 juni 1929, *Pas.*, 1930, II, 31; *J.T.*, 1929, 729; *Pand. Pér.*, 1229, nr. 228; *Rec. Gén. Enr. Not.*, 1930, 18; *Ann. Not. Enr.*, 1930, 156; *R.P. Not.*, 1930, 107; *R. Adm.*, 1930, 241; Luik, 4 febr. 1932, *Pas.*, 1933, II, 46; *Pand. Pér.*, 1933, nr. 155 (op datum van 14 febr.); *R.P. Not.*, 1933, 662; *R. Adm.*, 1933, 371). Deze oplossing vermijdt tevens latere verzoeken van meerderjarig geworden kinderen die niet akkoord gaan met de verkregen naamsverandering, om de oude naam terug aan te nemen.

208 Het kind geboren tijdens de wachttijd heeft een latent recht op de naamsverandering. Het kan en moet niet in het verzoek worden opgenomen en verkrijgt de nieuwe naam (Rb. Antwerpen, 13 dec. 1957, *R.W.*, 1958-59, 759; zie de positieve bespreking: RENARD/VIEUJEAN, *R. Crit. J.B.*, 1961, blz. 469 e.v., nr. 6; *anders:* Brugge, 19 okt. 1910, *Pas.*, 1910, III, 407; *Pand. Pér.*, 1911, nr. 1050; *R. Adm.*, 1912, 134).

209 De naamsverandering heeft geen absoluut karakter en heeft derhalve geen gevolgen voor de zijverwanten (DEKKERS, I, nr. 70, blz. 60; HUMBLET, nr. 218, blz. 157).

HOOFDSTUK VII

RECHTSAARD VAN DE FAMILIENAAM

210 De naam is zowel het voorwerp van een recht als een instelling van politie. De naam verschaft de titularis immers zowel rechten als plichten (*vgl.* MARTY/RAYNAUD, I, 2, nr. 726, blz. 812).

AFDELING I

DE FAMILIENAAM IS HET VOORWERP VAN EEN RECHT

211 Dat de familienaam het voorwerp van een recht uitmaakt kan afgeleid worden uit het feit dat de naam beschermd wordt (*vgl.* MARTY/RAYNAUD, I, 2, nr. 726, blz. 812).

In het Belgisch recht (ook in Frankrijk) is het recht op naam slechts jurisprudentieel erkend. In meerdere staten wordt het recht op naam door de wet gewaarborgd (Duitse Bondsrepubliek: § 12 BGB; Zwitserland: § 29; Oostenrijk: § 43 ABGB; Italië: art. 6 C. civ. it.).

De *common law* verwerpt het bestaan van een subjectief recht op naam. In de *leading case* Du Boulay v. Du Boulay stelde de rechter: „The mere assumption of a name which is the patronymic of the family by a stranger who had never been called by that name, whatever, cause of annoyance it may be to the family, is a grievance for which our law affords no redress" (L.R., 2P.C.430; 35 Digest 702, 15). Wel mag men hieruit niet afleiden dat optreden in rechte tegen misbruik van de naam uitgesloten is. Door middel van de *action of libel* en de *action of slander* kunnen misbruiken beteugeld worden.

§ 1. Kwalificatie: van eigendomsrecht naar persoonlijkheidsrecht

212 Oorspronkelijk werd de naam als een eigendomsrecht gekwalificeerd (Brussel, 5 aug. 1854, *Belg. Jud.*, 1855, 840; Brussel, 28 juni 1859, *Belg. Jud.*, 1859, 934; voor de Franse rechtspraak zie de verwijzingen bij R. LINDON, nr. 210, blz. 120 e.v.). Deze kwalificatie verschafte de grootste bescherming. De eigendom is immers het recht om een *absoluut* gebruik en beschikking van een zaak te hebben (art. 544 B.W.). Op grond van een gevestigde jurisprudentie vond deze notie tot in recente rechtspraak navolging (Cass. fr., 11 juni 1963, *Dall.*, 1964, 186 en de overige verwijzingen bij R. LINDON, nr. 212, blz. 122).

213 Toch werd er al vlug op gewezen dat het recht op naam zich niet met een eigendomsrecht laat gelijkstellen (zie reeds Cass., 7 april 1888, *Pas.*, 1888, I, 166 met conclusies MESDACH DE TER KIELE, *J.T.*, 1888, 513; *Belg. Jud.*, 1888, 679).

Het recht beantwoordt immers niet aan art. 544 B.W. Alhoewel de titularis een volledig gebruik heeft van zijn naam beschikt hij niet over het uitsluitend gebruik: dezelfde naam behoort toe aan verschillende personen. De titularis heeft geen recht van beschikking. Het is hem niet toegelaten zijn naam te vervreemden, niet onder bezwarende titel noch om niet. Daarenboven is hij niet vatbaar voor beslag of onteigening (*vgl.* HUMBLET, nr. 224, blz. 163; *Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 590-602, 441 e.v.; C. BEUDANT, II, nr. 415, blz. 290; PLANIOL, *Traité élémentaire*, tweede druk, I, nr. 388; P. TOURNADE, *Du nom de la famille et du titre de noblesse*, blz. 21).

Maar ook de historische oorsprong van de naam verwerpt de idee van een eigendomsrecht. Het recht op de feodale naam die gebonden was aan het heerlijk domein en met het domein werd verkregen en overgedragen, werd verward met het eigendomsrecht op het domein zelf (*vgl.* PLANIOL/RIPERT/SAVATIER, *Traité pratique*, I, nr. 114, blz. 141).

Degenen die de notie eigendomsrecht wensten te behouden zagen zich verplicht dit begrip af te zwakken tot een *eigendomsrecht sui generis* dat veel gelijkenis vertoonde met een persoonlijkheidsrecht (*vgl.* Cass., 25 mei 1962, *Pas.*, 1962, I, 1088; *R. Adm.*, 1963, 198; *R.W.*, 1962-63, 889; Cass., 7 april 1888, *Pas.*, 1888, I, 166 met conclusies MESDACH DE TER KIELE, *J.T.*, 1888, 513; *Belg. Jud.*, 1888, 679; Riom, 2 jan. 1865, *Dall. Pér.*, 1865, II, 17; F. MACCARIO, *De la sanction civile du droit au nom*, blz. 7).

214 Andere theorieën werden ontwikkeld (voor een overzicht zie R. BREXEL, *Die Entwicklung des Namensgebrauchs zu einem Persönlichkeitsrecht*, blz. 121 e.v.).

Verschillende uitspraken onderstrepen het familiaal karakter van de naam. De familienaam behoort meestal toe aan meerdere personen: de familie. Het recht om tegen aanmatiging op te treden is niet uitsluitend aan de titularis voorbehouden. Dit leidt sommigen tot de kwalificatie *familiaal eigendom* of *familierecht* (zie CARBONNIER, I, nr. 57, blz. 251; R. LINDON, nr. 215, blz. 123 en de verwijzingen naar de rechtspraak aldaar). Andere auteurs kwalificeren wegens het individueel en familiaal karakter de familienaam als een *recht sui generis* (zie E. AGOSTINI, *La protection du nom patronymique et la nature du droit au nom*, *Dall.*, 1973, *Chron.*, blz. 314). Het valt inderdaad moeilijk het familiaal karakter van de familienaam te ontkennen: hij wordt verkregen op grond van het behoren tot een familie en alle leden van deze familie dragen hem (MARTY/RAYNAUD, I, 2, nr. 726, blz. 813). Dit familiaal karakter is slechts een bijkomend element. Het gaat hier eerder over een kenmerk dan over een kwalificatie. Familierechten zijn immers rechten die aan het individu toekomen in verband met het gezin waartoe hij behoort of dat hij wenst te stichten (W. VAN GERVEN, *Algemeen deel*, nr. 33, blz. 95). Dit geldt slechts gedeeltelijk voor de naam en is b.v. niet van toepassing op het instituut van de naamsverandering waardoor de verzoeker eventueel afstand kan nemen van zijn familie.

215 Onder invloed van de Duitse rechtsliteratuur werd de familienaam gekwalificeerd als een absoluut en subjectief persoonlijkheidsrecht (ENNECERUS/NIPPERDEY, I, § 100, blz. 565; Antwerpen, 26 april 1978, *R.W.*, 1978-79, 503 met noot; *T. Not.*, 1979, 89 met noot; *R. Not. B.*, 1979, 485; Parijs, 2 juli 1957, *J.C.P.*, II, 10157 met noot LINDON; Parijs, 8 maart 1966, *J.C.P.*, 1967, II, 14934 met noot NEPVEU; Parijs, 4 juni 1968, *Dall.*, 1969, 338 met noot FOULON-PIGANIOL; zie ook R. LINDON, nr. 214, blz. 122 en de aangehaalde rechtspraak aldaar). Deze kwalificatie erkent dat de naam een recht is waaraan een persoon nood heeft om te leven en zich te ontwikkelen in zijn maatschappelijk milieu (F. MACCARIO, *a.w.*, blz. 8; MARTY/RAYNAUD, I, 2, nr. 726, blz. 813; zie boven, nr. 4). Het is een absoluut recht omdat de naam, alhoewel aan meerderen toebehorend, tegenover iedereen die er geen recht op heeft wordt beschermd. Het is een persoonlijkheidsrecht omdat het, ondanks sterke elementen uit het publiekrecht, de persoon betreft (H. FICKER, *Das Recht des bürgerlichen Namens*, blz. 175).

AGOSTINI argumenteert dat het recht op naam wel als persoonlijkheidsrecht maar niet als een subjectief recht kan gekwalificeerd worden. Niet de naam zelf wordt beschermd maar wel de persoonlijkheid. De naam wordt slechts beschermd indien langsheen de naam de persoon wordt aangetast (E. AGOSTINI, *La protection du nom patronymique et la nature du droit au nom, Dall.*, 1973, *Chron.*, blz. 316; *vgl.* CARBONNIER, I, nr. 57, blz. 251). Deze opvatting kan niet gevolgd worden. Enerzijds is elk persoonlijkheidsrecht een subjectief recht. Anderzijds beschermt dit persoonlijkheidsrecht de door de naam vertegenwoordigde eigenwaarde, „das Identitätsinteresse der Person in der Umwelt" (H. HUBMANN, *Das Persönlichkeitsrechts*, blz. 277). Elke aantasting van de naam is een aantasting van de persoonlijkheid.

De recente burgerlijke wetboeken hebben het recht op naam als een persoonlijkheidsrecht gekwalificeerd (zie S. NAUTRE, *Le nom en droit comparé*, blz. 63 e.v.).

In die zin schreef LAURENT: „le nom est certainement antérieur à la loi, qui l'a réglementé; les hommes se sont distingués par le nom qu'ils portent, avant qu'il y eût des lois. Au nom s'attache le travail de l'homme, dans toutes ses variétés, travail littéraire, commercial, industriel, moral; c'est un héritage qu'il transmet et qui a plus de valeur que les biens matériels qu'il laisse à ses enfants. Cet héritage, fécondé par l'emploi de nos facultés, n'est pas d'une autre nature que le sol fécondé par nos bras; il est dans notre domaine" (Droit civil international, III, nr. 353, blz. 624 e.v.).

§ 2. **Inhoud**

216 Het recht op naam omvat het recht zijn naam te gebruiken, het recht bij zijn naam genoemd te worden en het recht de naam tegen aanmatiging te beschermen.

A. *Recht op gebruik*

I. *Beginsel*

217 Elke persoon kan de naam die hij wettelijk heeft verkregen zonder enige beperking gebruiken om zich aan te duiden in het maatschappelijk leven in het algemeen en bij rechtshandelingen in het bijzonder tenzij de wet anders bepaalt (Cass., 4 mei 1962, *R.W.*, 1962-63, 1303, *Pas.*, 1962, I, 987; *R.G.A.R.*, 1963, 7114; *Ing. Cons.*, 1963, 393; CARBONNIER, I, nr. 56, blz. 247; MARTY/RAYNAUD, I, 2, nr. 726, blz. 813).

II. *Toepassing: gebruik voor commerciële doeleinden*

218 Een koopman kan zijn familienaam of een gedeelte ervan voor commerciële doeleinden aanwenden als handelsnaam of merk, zelfs al wordt dezelfde familienaam door een concurrent gebruikt (B. BITZI, *Der Familienname als Marke,* blz. 34; C. DE BUSSCHERE, *De bescherming van de handelsnaam en de maatschappelijke benaming, J. Falc.*, 1971-72 (nr. 4), blz. 32; R. FRANCESCHELLI, *Essence et protection en Italie du nom commercial ou „ditta", Mélanges Secrétan*, blz. 70; KLUYSKENS, VII, nr. 36, blz. 50; MARTY/RAYNAUD, I, nr. 726, blz. 812; voor de verschillende vormen van gebruik voor een commercieel doel, zie: H. VAN LIER, *Conflits entre les dénominations sociales, les noms commerciaux et les marques, B.R.H.*, 1979, III, 53).

Doch de laatst gevestigde handelaar moet de nodige maatregelen treffen om verwarring te vermijden (Cass., 4 mei 1962, *t.a.p.*; zie ook de onuitgegeven rechtspraak aangehaald bij A. BRAUN en B. VAN REEPINGHEN, *Chronique de jurisprudence. Droits intellectuels 1975-1979, J.T.*, 1980, 408-409, nr. 69; Y. SCHOENTJES-MERCHIERS, *De overdracht van een geslachtsnaam als handelsnaam, R.W.*, 1966-67, 1019 e.v.). De eerst gevestigde handelaar heeft immers verworven rechten. Hij is niet degene die van het stichten van verwarring zal worden beschuldigd (HUMBLET, nr. 270, blz. 206). De laatst gevestigde handelaar kan verplicht worden tot toevoeging van zijn voornaam of een andere aanduiding zoals de naam van zijn echtgenoot met toestemming van deze laatste (KLUYSKENS, VII, nr. 36, blz. 50; zie boven, nr. 96; voor rechtsvergelijkende gegevens zie B. BITZI, *a.w.*, blz. 53; S. NAUTRE, *a.w.*, blz. 66 e.v.).

219 De titularis van een als handelsnaam of merk gecedeerde familienaam mag van zijn naam geen gebruik maken in dezelfde specialiteit zonder voorzorgen om verwarring te vermijden (Rb. Marseille, 12 febr. 1952, *Dall.*, 1952, 247; zie verder, Y. SCHOENTJES-MERCHIERS, *a.w.*, *R.W.*, 1966-67, 1026 en de verwijzingen aldaar).

220 Is de familienaam op regelmatige wijze omgevormd tot een handelsnaam of een merk, dan is hij in deze hoedanigheid geen element meer van de staat van de persoon, maar wel een onderdeel van de handelszaak waarin hij geïncorporeerd is. Hij heeft het karakter van een eigendomsrecht, vertegenwoordigt een patrimoniële waarde en kan het voorwerp van commerciële transacties uitmaken (R. LINDON, nr. 233, blz. 133; M.-A. PEROT-MOREL, *L'usage du nom patronimyque d'autrui à titre de marque, Hommage à Henri Dubois*, blz. 182).

B. *Recht bij zijn naam genoemd te worden*

221 De rechtspraak erkent dat het recht op naam tegenstelbaar is aan derden. De titularis heeft het recht op te treden in rechte tegen diegene die weigert hem zijn echte naam toe te kennen.

In twee Franse vonnissen die dit recht erkennen, ging de betwisting van de naam met enige publiciteit gepaard (Rb. Seine, 26 nov. 1869, *Dall. Pér.*, 1870, III, 25; Rb. Seine, 19 jan. 1948, *Dall.*, 1948, 136; *in dezelfde zin:* de Oostenrijkse interpretatie van § 43 ABGB). Deze beperkende interpretatie van het recht op naam lijkt niet te rechtvaardigen. De kwaliteit van het recht op naam mag niet verschillen in functie van de wijze van aantasting. De drager van een naam dient elke weigering van een derde om hem op de juiste wijze te noemen te kunnen beteugelen (*in deze zin:* de interpretatie van § 12 BGB en § 29 ZGB; zie S. NAUTRE, *Le nom en droit comparé*, blz. 56 e.v. en de verwijzingen in noot 70 en 71 aldaar).

Wel verliest een persoon die gekend is onder een pseudoniem het recht zich met zijn werkelijke naam aangeduid te zien. Dit geldt echter uitsluitend voor de activiteit die onder het pseudoniem wordt uitgeoefend. Aldus kan een auteur niet verhinderen dat zijn uitgever het pseudoniem in de briefwisseling gebruikt (S. NAUTRE, *a.w.*, blz. 57).

C. *Recht op bescherming*

222 De naam wordt beschermd door drie verschillende vorderingen. Een ieder wiens naam foutief wordt geschreven in de akten van de burgerlijke stand, beschikt over een vordering tot naamsverbetering. Degene wiens naam wordt aangematigd, kan zich tegen dit misbruik verzetten door de vordering tot naamsbetwisting. Tenslotte kan schadevergoeding gevorderd worden op grond van artikel 1382 B.W.

I. *Vordering tot naamsverbetering*

a) Begrip

223 Uit artikel 57 B.W. volgt dat een ieder het moreel recht heeft op de vermelding van de juiste naam van zijn vader in de geboorteakte (Brussel, 25 april 1888, *Pas.*, 1888, II, 280; *J.T.*, 1888; 675; *Pand. Pér.*, 1888, nr. 1010). De ambte-

naar van de burgerlijke stand moet daarom een bijzondere zorg besteden aan de schrijfwijze van de familienaam.

De naam moet volgens de oorspronkelijke schrijfwijze genoteerd worden. Hierbij moet niet alleen met de schrijfwijze van de letters maar ook met de leestekens rekening gehouden worden (zie verder, nr. 230). Aanpassing aan nieuwe spellingsregels is uitgesloten.

224 De stam wordt bijna steeds met een hoofdletter geschreven ook wanneer hij voorafgegaan wordt door een aanloop of voorvoegsel (Rb. Gent, 11 dec. 1878, *Pas.*, 1879, III, 140; G. VAN HOOREBEKE, *Études sur l'origine des noms patronymiques flamands et sur quelques questions qui se rattachent aux noms*, blz. 402 e.v.).

Naar Noord-Nederlands voorbeeld pleiten de taalkundigen voor het los en met kleine letter schrijven van het voorvoegsel (zie J. LEENEN, *De schrijfwijze van de aanlopen „de" en „van" in geslachtsnamen, Anthroponymica*, XI, blz. 22 e.v., 65; J.L. PAUWELS, *De spelling van de familienamen met „van" en „de", Verslagen en Mededelingen Kon. Vl. Acad. Taal- en Letterkunde*, 1959, blz. 309 e.v., 316). Deze opvatting mist alle grond: gezien het voorvoegsel een integrerend deel van de naam uitmaakt, is de schrijfwijze niet vrij. Het voorvoegsel wordt aldus beheerst door de algemene regels betreffende de schrijfwijze van de naam. Werd het voorvoegsel of de aanloop niet geschreven zoals in de naam van de vader, dan beschikt de belanghebbende over het recht de verbetering te vorderen (A. FONCOUX, *Le Patronymique. La particule „de". La majuscule ou la minuscule de la lettre initiale, Belg. Jud.*, 1926, 354; zie verder, nr. 230).

Op 19 oktober 1976 diende senator LINDEMANS bij de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap een voorstel van decreet in tot wijziging van de schrijfwijze van de aanlopen „de" en „van" in Nederlandse geslachtsnamen (*Gedr. St., Cultuurraad*, 168 [1976-77] nr. 1). Artikel 1 van dit voorstel bepaalt dat in Nederlandse geslachtsnamen de aanlopen „de" en „van" met kleine „d" en „v" worden geschreven, gescheiden van het stamwoord. Wel wordt de hoofdletter in de eerste aanloop behouden, als de voornaam niet wordt vermeld: b.v. Pieter *v*an der Weghen i.p.v. Pieter Vanderweghen, maar *V*an der Weghen (*M.v.T.*, blz. 1). Het voorstel van decreet wil aldus de oorspronkelijke schrijfwijze van de Nederlandse familienamen zoals die in onze gewesten bestond vóór de Franse revolutie en zoals die werd bewaard in Noord-Nederland in eer herstellen (*M.v.T.*, blz. 1; zie J. LEENEN, *De schrijfwijze van de aanlopen „de" en „van" in geslachtsnamen, Anthroponymica*, XI, Brussel-Leuven, 1959; J.L. PAUWELS, *De spelling van de familienamen met „van" en „de", Verslagen en Mededelingen Kon. Vl. Acad.*, 1959, blz. 309 e.v. en 316; *vgl.* L. DE BAECKER, *La noblesse Flamande de France en présence de l'article 259 du Code Pénal. Suivie de l'origine de l'orthographe des Noms de Famille des Flamands de France*, blz. 62 e.v.).

Artikel 2 van dit voorstel stelt dat deze gewijzigde schrijfwijze niet als een verandering van de familienaam wordt aanzien. In zijn toelichting schrijft senator LINDEMANS dat het hier slechts gaat over een verandering van schrijfwijze zodat het Decreet van 6 *fructidor* jaar II dat de onveranderlijkheid van de naam voorschrijft, niet wordt overtreden (blz. 1). Deze interpretatie van het begrip naamsverandering is foutief. Dit begrip omvat niet alleen de vervanging van de naam door een andere en de toevoeging of de weglating van een voorvoegsel of een bijnaam, maar ook een verandering van schrijfwijze door de scheiding van de lettergrepen of de vervanging van een hoofdletter door een kleine letter (*vgl.* HUMBLET, nr. 183, blz. 136 e.v.). Deze zienswijze vindt tevens steun in artikel 249 van het Wetboek der Registratierechten.

225 Zolang de akte nog niet ondertekend is, kan de ambtenaar van de burgerlijke stand een vergissing rechtzetten door een vermelding op de kant van de akte,

op voorwaarde dat deze melding door alle partijen wordt ondertekend (F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 272, blz. 124; nr. 263 e.v. blz. 121 e.v.).

Wanneer de akte is ondertekend, is alleen de rechtbank bevoegd de verbetering van de vergissing te bevelen (art. 1383-1385 Ger. W.). Deze opvatting is gegrond op de authenticiteit van de registers die zou verdwijnen bij een verbetering zonder tussenkomst van de rechtbank (DE BROUCKERE/TIELEMANS, *Répertoire de l'administration et du droit administratif de la Belgique*, I, Tw. *Acte de l'état civil*, nr. 1, blz. 259). De instelling van een vordering tot verbetering is noodzakelijk.

Zie echter het advies van de *Conseil d'État* van 30 maart 1808 over de gevallen in dewelke geen verbetering van de registers van de burgerlijke stand door de rechtbanken nodig is (*Rec. Lég.*, I. nr. 512; *Pasin*, 1808, 266, zoals gewijzigd door art. 5, Wet van 7 jan. 1908, *Pasin.*, 1908, 11). Hierin wordt bepaald dat in geval de naam van één van de aanstaande echtgenoten in zijn geboorteakte niet geschreven werd zoals die van zijn vader of één van de voornamen van zijn ouders werd weggelaten, het getuigenis van de vaders en moeders of grootouders die het huwelijk bijwonen en de identiteit bevestigen, voldoende is om het huwelijk te voltrekken zonder dat het nodig is vooraf de registers te verbeteren.

226 Het recht op verbetering is beperkt tot de akten van de burgerlijke stand. Het recht strekt zich niet uit tot andere administratieve stukken opgesteld vóór de wijziging van de naam (Brussel, 23 juni 1965, *Pas.*, 1966, II, 187: parochieregisters, Cons. d'État, 20 juli 1951, *Rec. Sirey*, 1952, III, 79; *R. Trim. Dr. Civ.*, 1952, 488 met noot LAGARDE: universitaire diploma's).

b) Verschil met andere instellingen

1) Vordering van staat

227 De vordering tot verbetering verschilt essentieel van de vordering van staat. Bij de vordering tot verbetering gaat het enkel om de verbetering van een vergissing of vergetelheid. De familienaam van de verzoeker of deze van zijn vader werd verkeerd geschreven. De afstamming wordt niet betwist. De vordering van staat daarentegen betwist de afstamming die blijkt uit de geboorteakte. Een vordering tot verbetering die eigenlijk een vordering van staat blijkt te zijn, moet afgewezen worden (HUMBLET, nr. 105, blz. 82; F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 283, blz. 129 e.v.).

Aldus moet de vordering tot verbetering van de geboorteakte van een kind geboren uit onbekende ouders tot invoeging van de namen van zijn vermoedelijke ouders worden afgewezen (Rb. Seine, 6 juni 1948, *Sem. J.*, 1948, II, 4252). Hier gaat het niet meer over een vordering tot verbetering. Door de invoeging wordt de staat van het kind immers gewijzigd door vaststelling van de afstamming. De vordering tot verbetering die enig verband met de afstamming vertoont, is slechts ontvankelijk indien ze uitsluitend tot doel heeft feitelijke gegevens die in de regis-

ters van de burgerlijke stand vermeld zijn in overeenstemming te brengen met de wettelijke voorschriften van de vaststelling van de afstamming (F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 283, blz. 130 en de verwijzingen aldaar).

2) Naamsverandering

228 De naamsverbetering verschilt eveneens van de naamsverandering. De verbetering is geen verandering maar wel de vaststelling van de werkelijke naam (zie ook boven, nr. 118).

c) Gerechtigden

229 Een ieder die een belang kan laten gelden, is rechtsbevoegd om een vordering tot verbetering in te stellen (Cass.; 28 jan. 1926, *Pas.*, 1926, I, 198; *J. Liège*, 1926, 153; *R. Adm.*, 1927, 93; HUMBLET, nr. 88, blz. 69; SCHICKS/VANISTERBEEK, II, nr. 16, blz. 45; F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 307, blz. 138). Het is niet noodzakelijk dat de persoon die de vordering instelt, zelf drager is van de naam in geding. Doch indien zijn belang niet klaarblijkelijk is, wordt het door de feitenrechter geappreciëerd (Cass., 28 jan. 1926, *t.a.p.*; *vgl.* Brussel, 5 aug. 1854, *Pas.*, 1857, II, 243; *Belg. Jud.*, 1855, 840; *vgl.* KRINGS, conclusie bij Cass., 29 okt. 1976, *T. Gem.*, 1978, 6-7).

d) Gronden tot verbetering

230 Sinds het Decreet van 6 *fructidor* jaar II of meer bepaald vanaf 26 januari 1797, datum waarop dit decreet in België van kracht is geworden, kan een naam niet meer verkregen worden door langdurig bezit, maar hij kan evenmin verloren gaan door onbruik. Een persoon kan zijn naam niet meer verliezen vermits hij er slechts één heeft en er geen naamsverandering is toegestaan buiten de gevallen bij de wet voorzien. Aldus is een vordering tot bescherming van de naam zoals de vordering tot verbetering onverjaarbaar. De onverjaarbaarheid van de naam is het correlaat van zijn onveranderlijkheid (*vgl.* Brussel, 22 jan. 1890, *Pas.*, 1890, II, 193; *Pand. Pér.*, 1890, nr. 1048; Brussel, 5 nov. 1890; *Belg. Jud.*, 1891, 625; Brussel, 8 mei 1907, *Belg. Jud.*, 1907, 737; *Pand. Pér.*, 1907, nr. 1055; Gent, 11 dec. 1924, *Pas.*, 1925, II, 29; *Pand. Pér.*, 1925, nr. 135; *R. Adm.*, 1925, 489; *Belg. Jud.*, 1925, 205; Luik, 17 mei 1962, *J. Liège*, 1962-63, 3; Antwerpen, 26 april 1978, *R.W.*, 1978-79, 503 met noot, *T. Not.*, 1979, 89; *R. Not. B.*, 1979, 485; Hasselt, 18 april 1980, *R.W.*, 1979-80, 2929; HUMBLET, nr. 140, blz. 103; MARTY/RAYNAUD, I, 2, nr. 727, blz. 818 e.v. en de verwijzingen aldaar; zie verder, nr. 272). Op grond van dit beginsel is elkeen gerechtigd de verbetering van zijn geboorteakte te vorderen wegens een vergissing of onvolledigheid in de geboorteakte van zijn voorouders.

Ten onrechte stelde het Hof van Cassatie dat, wanneer de schrijfwijze van de geslachtsnaam geen vergissing of onvolledigheid vertoont ten opzichte van de naam in de geboorteakte van de vader, het verschil in schrijfwijze tussen de voorgelegde akte en de akten van de burgerlijke stand van de voorouders geen grond tot gerechtelijke verbetering oplevert, welk ook het tijdsverloop tussen deze akten weze (Cass., 29 okt. 1976, *R.W., 1977-78, 837 met kritische noot* W. PINTENS; *Arr. Cass.*, 1977, 251; *T. Gem.*, 1978, 3 met conclusie KRINGS; *Pas.*, 1977, I, 250 met noot; *T. Not.*, 1978, 83 met noot; zie ook M. BAX, *R.W.*, 1979-80, 1686, nr. 4-5).

Volgens de heersende opinie moet de naam dan ook verbeterd worden bij om het even welke vergissing of onvolledigheid. De identiteit van de naam hangt niet alleen af van de samenstellende letters maar ook van andere elementen zoals het van of aan elkaar schrijven van de lettergrepen en de schrijfwijze van de beginletter (Brussel, 13 april 1874, *Pas.*, 1874, II, 246; *Belg. Jud.*, 1874, 577; Brussel, 25 april 1888, *Pas.*, 1888, II, 280, *J.T.*, 1888, 675; Brussel, 20 juli 1898, *Pas.*, 1899, II, 116; Brussel, 15 dec. 1898, *Pas.*, 1899, II, 172; Brussel, 1 okt. 1947, *R.W.*, 1947-48, 224; hervorming van Rb. Antwerpen, 20 maart 1947, *R.W.*, 1947-48, 225 met noot H.T.; Antwerpen, 26 april 1978, *R.W.*, 1978-79, 503 met noot; *T. Not.*, 1979, 89; *R. Not. B.*, 1979, 485; Verviers, 11 jan. 1859, *Cl. et B.*, VIII, 635; Mechelen, 13 maart 1863, *Belg. Jud.*, 1863, 409 met advies HOFFMAN; Tongeren, 28 maart 1900, *Pas.*, 1900, III, 225; *J. Liège*, 1900, 142; *Pand. Pér.*, 1900, nr. 1303; *R. Adm.*, 1900, 479; Verviers, 15 juni 1907, *Pas.*, 1908, III, 290; Doornik, 12 maart 1913; *Pand. Pér.*, 1913, nr. 842; *J.T.*, 1913, 727; Hasselt, 21 april 1948, *R.W.*, 1947-48, 1188 met noot; zie ook boven, nr. 223; *anders:* Gent, 1 juli 1896, *Pas.*, 1897, II, 17; *Belg. Jud.*, 1897, 1 met advies DEPAUW en noot; Gent, 20 dec. 1917, *Pas.*, 1918, II, 80; *Belg. Jud.*, 1919, 724; *R.P. Not.*, 1920, 58; *R. Adm.*, 1920, 281; Gent, 17 nov. 1949, *Pas.*, 1949, II, 85; *J.T.*, 1950, 220 met noot; *Ann. Not. Enr.*, 1950, 122; *R. Adm.*, 1950, 161; Rb. Gent, 18 juni 1873, *Belg. Jud.*, 1883, 395; Leuven, 18 april 1877, *Pas.*, 1877, III, 318; *Cl. et B.*, XXVI, 195; Rb. Gent, 5 nov. 1878, *Pas.*, 1879, III, 140; Rb. Kortrijk, 30 april 1891, *Belg. Jud.*, 1892, 415 met noot; Rb. Antwerpen, 27 maart 1896, *Pas.*, 1896, III, 172 met noot; *Belg. Jud.*, 1897, 379; *Cl. et B.*, XLIV, 743; *J.T.*, 1896, 457; R. GAILLY, *Du nom et des prénoms, R.P. Not.*, 1951, 38).

Enkele uitspraken stonden de verbetering van een hoofdletter in een kleine letter toe op grond van artikel 249 van het Wetboek der Registratierechten (Gent, 14 juli 1956, *R.W.*, 1956-57, 1709; *R. com.*, 1957, 125 met noot; *R. Crit. J.B.*, 1961. 465 met noot RENARD en VIEUJEAN; Rb. Gent, 20 dec. 1944, *J.T.*, 1945, 222 met noot R. PIRSON; *R. Adm.*, 1945, 116). Dit criterium is niet terzake: artikel 249 heeft een zuiver fiscale draagwijdte en slaat uitsluitend op de naamsverandering toegestaan door de uitvoerende macht (Cass., 29 okt. 1976, *t.a.p.*; E. VIEUJEAN, *R. Crit. J.B.*, 1970, 393, nr. 1). Wel is het een bijkomende aanwijzing dat de naam niet alleen door de gelijkluidendheid maar tevens door de schrijfwijze van alle elementen wordt geïndividualiseerd (*vgl.* Rb. Ieper, 28 juni 1967, *R.W.*, 1967-68, 654; *R. Crit. J.B.*, 1970, 393 met noot VIEUJEAN; BAETEMAN/DELVA/BAX, *T.P.R.*, 1976, blz. 335 e.v., nr. 3; KLUYSKENS, VII, nr. 34, blz. 47 e.v.).

e) Procedure

1) Bevoegdheid

1°) Volstrekte bevoegdheid

231 Een vordering tot verbetering van akten van de burgerlijke stand betreft de staat van de persoon en behoort tot de bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg (art. 569, 1°; art. 1383-1385 Ger. W.). De vordering wordt behandeld door de burgerlijke rechtbank en door een kamer met drie rechters (art. 92, 1° Ger. W.; A. FETTWEIS, *Bevoegdheid*, nr. 391, blz. 214).

2°) Territoriale bevoegdheid

232 De vordering moet gebracht worden voor de rechter van de plaats waar de akte van de burgerlijke stand wier verbetering gevorderd wordt, is opgemaakt (art. 627, 7° Ger. W.). Voor akten in het buitenland opgemaakt door diplomatieke of consulaire ambtenaren is de rechtbank van eerste aanleg te Brussel bevoegd overeenkomstig artikel 11 van de Wet van 12 juli 1931 (*Pasin.*, 1931, blz. 205).

Gezien de bepalingen betreffende de samenhang toepasselijk zijn op de territoriale bevoegdheid, is de rechtbank in geval van samenhang bevoegd om de verbetering van akten buiten het arrondissement van haar zetel opgesteld te bevelen (art. 634 Ger. W.; A. FETTWEIS, *a.w.*, nr. 599, blz. 329; voor een toepassing van vóór het Ger. W. (W. 15 maart 1932): Rb. Brussel, 2 juli 1937, *Belg. Jud.*, 1937, 589 met noot B.G.R.). In dit geval kan de vordering gebracht worden voor de rechtbank van om het even welk arrondissement waar akten dienen verbeterd te worden, behoudens de voorschriften op de aanhangigheid (art. 565 Ger. W.).

De rechtbank die uitspraak doet over een vordering van staat, is tevens bevoegd en verplicht, een verbetering die daar een gevolg van is te bevelen (F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 313, blz. 140).

2) Bewijs

233 Gezien er voor de verbetering van een vergissing betreffende het geslacht geen inschrijving wegens valsheid in geschrifte is vereist, is deze inschrijving *a fortiori* evenmin noodzakelijk voor de verbetering van de familienaam. De ambtenaar van de burgerlijke stand dient trouwens geen onderzoek naar de schrijfwijze van de naam in te stellen. Het bewijs van valsheid in geschrifte moet dus niet geleverd worden (HUMBLET, nr. 112, blz. 85).

De verzoeker dient met gewone middelen te bewijzen dat de ascendenten van de persoon op wiens geboorteakte de procedure betrekking heeft, de naam bezaten die hij wil laten toekennen (HUMBLET, nr. 113, blz. 85).

234 Eventueel is de voorlegging van de geboorteakte van de vader voldoende. Doch wanneer de vergissing werd begaan in een oudere akte en daarna werd herhaald, dient men verder terug te gaan.

In dit geval moet er onderscheiden worden.

Werd de vergissing begaan na het Decreet van 6 *fructidor* jaar II, dan zal de rechtbank bij toepassing van artikel 1 van dit decreet de verbetering bevelen op voorlegging van de ingeroepen akte (HUMBLET, nr. 114, blz. 86 e.v.). Een huwelijks- of overlijdensakte kan niet gelden als bewijs. Sinds de organisatie van de burgerlijke stand heeft alleen de geboorteakte tot doel de gelijkvormigheid van de verklaarde naam vast te stellen met die welke aan deze persoon wettelijk is toegekend (Cass., 18 maart 1958, *R.W.*, 1959-60, 243; *Pas.*, 1958, I, 843; *R. Crit. J.B.*, 1961, 466 met noot RENARD en VIEUJEAN; Gent, 7 juni 1884, *Pas.*, 1884, II, 362; *J.T.*, 1884, 792; *Belg. Jud.*, 1884, 760).

Het bewijs wordt moeilijker wanneer de fout gemaakt werd vóór het Decreet van 6 *fructidor* jaar II. De onverjaarbaarheid van de naam gaat niet verder dan de naam gedragen op het ogenblik dat het decreet in onze gewesten werd afgekondigd (Rb. Luik, 10 oct. 1975, *J.T.*, 1976, 230; *J. Liège*, 1975-76, 171). Gaat de vergissing verder in de tijd terug, dan volstaat het bewijs met één akte niet meer. De schrijfwijze van de naam moet dan bewezen worden met een aantal titels waaruit de vaste wil van de voorouders blijkt om de gevraagde naam te dragen. Deze wil wordt bewezen met titels die wijzen op een openbaar, langdurig en ononderbroken bezit van de naam (Cass., 6 maart 1924, *Pas.*, 1924, I, 236; *Belg. Jud.*, 1925, 201; *R. Adm.*; 1925, 225: verbreking van Luik, 23 mei 1923, *Pas.*, 1924, I, 237; *Pand. Pér.*, 1923, nr. 177 met noot A.C.: hervorming van Tongeren, 18 juli 1922, *Pas.*, 1924, III, 171; Brussel, 13 juli 1887, *Pas.*, 1887, II, 403; Luik, 14 nov. 1894, *Pas.*, 1895, II, 141; *Belg. Jud.*, 1895, 342, *J.T.*, 1895, 68; Luik, 1 mei 1907, *J. Liège*, 1907, 161; *Pand. Pér.*, 1907, nr. 746; Gent, 11 dec. 1924, *Pas.*, 1925, II, 29; *Pand. Pér.*, 1925, nr. 135; *R. Adm.*, 1925, 489; *Belg. Jud.*, 1925, 205; Luik, 5 juni 1958, *J. Liège*, 1958-59, 9, *Pas.*, 1959, II, 91; Brussel, 23 jan. 1962, *Pas.*, 1962, II, 222; *J.T.*, 1962, 98 met advies O.M.; *R. Adm.*, 1962, 204 met noot; Hasselt, 1 febr. 1933, *J. Liège*, 1933, 143; Dinant, 18 nov. 1959, *J. Liège*, 1959-60, 106; Rb. Brussel, 19 april 1952, *Pas.*, 1953, III, 63; *J.T.*, 1952, 454; W. PINTENS, *De verbetering van de naam in de akten van de burgerlijke stand, R.W.*, 1977-78, 837 e.v.).

De incorporatie van een toenaam die beantwoordt aan artikel 2 van het Decreet van 6 *fructidor* jaar II moet eveneens bewezen worden met een openbaar, langdurig en ononderbroken bezit (Gent, 26 april 1884, *Pas.*, 1884, II, 252; *J.T.*, 1884, 581; *Belg. Jud.*, 1884, 565; Gent, 7 juni 1884, *Pas.*, 1884, II, 362; *J.T.*, 1884, 792; *Belg. Jud.*, 1884, 760; Gent, 2 aug. 1884, *Pas.*, 1885, II, 208; *J.T.*, 1884, 1091; Gent, 20 dec. 1884, *Belg. Jud.*, 1885, 85 met noot; Brussel, 25 juli 1888, *Pas.*, 1888, II, 416; *J.T.*, 1888, 1109; *Pand. Pér.*, 1888, 1639; Brussel, 13 juli 1953, *Pas.*, 1955, II, 13; *R. Crit. J.B.*, 1957, 55 met noot RENARD; Namen, 20 april 1905, *Belg. Jud.*, 1905, 714; *Pand. Pér.*, 1906, 782; Rb. Gent,

7 nov. 1906, *Pas.*, 1908, III, 76; *Pand. Pér.*, 1908, 386; Rb. Brussel, 24 dec. 1907, *Belg. Jud.*, 1908, 45 met noot; *Pand. Pér.*, 1908, 926; Rb. Luik, 10 okt. 1975, *t.a.p.*).

Voor deze periode komen alle akten als bewijs in aanmerking, maar de voorkeur gaat naar de geboorteakte (HUMBLET, nr. 115, blz. 87; nr. 118, blz. 89 e.v.). Het bewijs met brieven van adeldom is waardeloos. Een brief van adeldom stelt alleen het behoren tot de adel vast (Luik, 31 mei 1884, *Pas.*, 1884, II, 393; Gent, 14 jan. 1885, *Belg. Jud.*, 1885, 891; Rb. Gent, 3 febr. 1892, *Belg. Jud.*, 1892, 609; HUMBLET, nr. 120, blz. 91; *anders en ten onrechte:* Brugge, 1 maart 1883, *Belg. Jud.*, 1884, 79; Rb. Antwerpen, 28 febr. 1891, *Belg. Jud.*, 1892, 611 met noot). Ook parochieregisters kunnen ingeroepen worden (Luik, 3 mei 1921, *J. Liège*, 1921, 210; *ook als tegenbewijs:* Brussel, 25 okt. 1911, *Pas.*, 1912, II, 125). Alhoewel zij geen authenticiteit bezitten omtrent hun inhoud, brengen zij toch een zwaar vermoeden bij over de schrijfwijze van de familienaam (Hasselt, 18 april 1980, *R.W.*, 1979-80, 2929).

235 De schrijfwijze in de verschillende bewijsstukken moet gelijkvormig zijn. Elkaar tegensprekende stukken vormen een vermoeden tegen de thesis van de verzoeker (Brussel, 18 jan. 1886, *Pas.*, 1886, II, 154; *J.T.*, 1886, 87; *Belg. Jud.*, 1886, 113: bevestiging van Rb. Brussel, 22 nov. 1884, *Pas.*, 1885, III, 162; *J.T.*, 1884, 1367; *Belg. Jud.*, 1884, 1500 met noot; Brussel, 25 okt. 1911, *Pas.*, 1912, II, 125; Doornik, 21 dec. 1887, *Cl. et B.*, XXXVIII, 175 met noot; Rb. Brussel, 12 jan. 1889, *Pas.*, 1889, II, 115). Enkele geïsoleerde akten die geen verband houden met elkaar, kunnen niet als bewijsstukken gelden (Luik, 14 nov. 1894, *Pas.*, 1895, II, 141; *Belg. Jud.*, 1895, 68). Wel moet het ononderbroken bezit van staat niet op absolute wijze bewezen worden maar kan volgen uit geïsoleerde stukken, die voldoende veelvuldig zijn om te overtuigen van een continuïteit (Gent, 11 dec. 1924, *Pas.*, 1925, II, 29; *Pand. Pér.*, 1925, 213; *R. Adm.*, 1925, 489; *Belg. Jud.*, 1925, 205).

3) Verloop van de procedure

236 De vordering wordt aanhangig gemaakt bij verzoekschrift (art. 1383 Ger. W.). Het verzoekschrift wordt in twee exemplaren opgemaakt en kan alleen door een advocaat worden ingediend (art. 1027, eerste lid, Ger. W.).

De behandeling van de vordering geschiedt in raadkamer. De voorzitter van de kamer waaraan de zaak is toebedeeld, beveelt overlegging van het verzoekschrift aan het openbaar ministerie dat als gevoegde partij moet worden gehoord wanneer het niet ambtshalve optreedt, en wijst een rechter aan om verslag te doen (art. 1384, eerste lid, Ger. W.). Deze vereisten zijn van openbare orde en voorgeschreven op straffe van nietigheid (Luik, 5 juni 1958, *J. Liège*, 1958-59, 9; *Pas.*, 1959, II, 91).

De verzoeker wordt door de griffier bij gerechtsbrief opgeroepen om op de zitting te verschijnen en opheldering te geven (art. 1384, tweede lid, Ger. W.).

Vrijwillige of gedwongen tussenkomst van derden is mogelijk overeenkomstig artikel 812-813 Ger. W.

De rechtbank kan geen ambtshalve verbetering bevelen indien naar aanleiding van de procedure fouten worden ontdekt waarvan de verbetering niet wordt gevorderd (R. GAILLY, *Du nom et des prénoms, R.P. Not.*, 1951, 40).

De beschikking wordt in raadkamer gegeven (art. 1029, eerste lid, Ger. W.).

Hoger beroep en derdenverzet zijn mogelijk overeenkomstig de artikelen 1031-1034 Ger. W. (zie verder, nr. 238).

f) Overschrijving en kantmelding

237 De beschikking die de verbetering beveelt is uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande de voorziening en zonder borgstelling (art. 1029, tweede lid, Ger. W.). De overschrijving mag dus gebeuren zonder de termijn van hoger beroep af te wachten.

De ambtenaar van de burgerlijke stand mag geen enkele wijziging in de verbeterde akte aanbrengen. Hij schrijft de beschikking letterlijk over in de registers. Vervolgens maakt hij een kantmelding in de rand van de verbeterde akte (art. 1385 Ger. W.; zie ook *Pand. B.*, Tw. *Acte de l'état civil*, nr. 434; SCHICKS/VANISTERBEEK, II, nr. 16, blz. 46). De kantmelding gebeurt in rode inkt. Vermits zij het karakter van een akte heeft, wordt zij door de ambtenaar van de burgerlijke stand ondertekend (*Pand. B.*, Tw. *Acte de l'état civil*, nr. 438).

g) Gevolgen van de verbetering

238 Na de overschrijving van het vonnis of het arrest in de registers van de burgerlijke stand en de kantmelding in de rand van de geboorteakte, is de belanghebbende verplicht de verbeterde naam te dragen (HUMBLET, nr. 143, blz. 105).

Vermits de naam ondeelbaar is, heeft hij niet alleen gevolgen tussen partijen maar is hij tegenstelbaar *erga omnes*. De beschikking mag echter geen nadeel berokkenen aan derden die geen partij waren. Vandaar de mogelijkheid van derdenverzet (HUMBLET, nr. 144 e.v., blz. 105 e.v.; Brussel, 22 juni 1859, *Pas.*, 1859, II, 377; *Belg. Jud.*, 1859, 934; *Cl. et B.*, VIII, 294; Gent, 11 maart 1908, *Pas.*, 1908, II, 346; Brugge, 5 juni 1907, *Belg. Jud.*, 1908, 47 met noot; zie boven, nr. 236).

II. *Vordering tot naamsbetwisting*

a) Begrip

239 Naast het verzet tegen een bij Koninklijk besluit toegelaten naamsverandering, beschikt een ieder over een burgerlijke rechtsvordering om zich tegen onrechtmatig gebruik van zijn naam te verzetten. Aldus kan hij door de vordering tot naamsbetwisting een derde verbod laten opleggen een naam verder te gebruiken in het burgerlijk leven, in het raam van een handelsactiviteit, als pseudoniem of in een literair of cinematografisch werk (MARTY/RAYNAUD, I, 2, nr. 726, blz. 814).

In zijn ontwerp voor een nieuw Nederlands burgerlijk Wetboek gaf MEIJERS een treffende definitie van onrechtmatig gebruik van een naam, die later in artikel 8 Ned. B.W. werd overgenomen. Onrechtmatig gebruik is het gebruik van de naam van een ander zonder diens toestemming waardoor de schijn wordt gewekt die ander te zijn of tot diens geslacht of gezin te behoren (E. MEIJERS, *Ontwerp voor een nieuw burgerlijk wetboek. Toelichting*, I, blz. 42).

240 De vordering heeft een burgerlijk karakter. Ze wordt steeds ingesteld voor de burgerlijke kamer van de rechtbank van eerste aanleg.

De vordering heeft een contentieus karakter, vermits ze een gebruik wil ontzeggen. Ze wordt ingeleid bij dagvaarding vermits de rechtspleging op verzoekschrift niet van toepassing is.

b) Voorwaarden

241 Voorwaarden voor het instellen van de vordering tot naamsbetwisting zijn het bewijs van een hoedanigheid en een belang.

1) Hoedanigheid

242 Elkeen bezit de hoedanigheid om een vordering tot bescherming van een naam in te stellen wanneer hij het recht heeft de naam te dragen of wanneer hij behoort tot een familie die het recht heeft de naam te dragen (P. KAYSER, *La défense du nom de famille d'après la jurisprudence civile et d'après la jurisprudence administrative, R. Trim. Dr. Civ.*, 1959, 15, nr. 6; R. LINDON, *La création prétorienne en matière de droits de la personnalité*, nr. 256, blz. 149; S. NAUTRE, *Le nom en droit comparé*, blz. 58 e.v.). Beklaagt men zich over misbruik van een naam die vroeger aan zijn familie behoorde en die men niet meer draagt, dan moet men eerst de geboorteakte laten verbeteren (HUMBLET, nr. 232, blz. 176). Behoort de naam niet tot de familie waarvan men deel uitmaakt en heeft men zelf geen recht op de naam, dan heeft men geen recht om op te treden (LINDON, nr. 269, blz. 154 en de verwijzingen aldaar).

De gehuwde vrouw behoudt de mogelijkheid haar eigen naam te verdedigen, vermits zij die door haar huwelijk niet verliest (HUMBLET, nr. 235, blz. 178; zie boven, nr. 87).

De echtgenoten kunnen optreden om elkaars naam te beschermen (Cass. fr., 5 jan. 1863, *Dall. Pér.*, 1863, II, 313; *Rec. Sirey*, 1863, I, 281; P. KAYSER, *a.w.*, nr. 8, blz. 17). Dezelfde mogelijkheid bestaat ten aanzien van de naam van een vooroverleden echtgenoot (Rb. Luik, 18 juli 1896, *Pas.*, 1896, II, 307; Rb. Seine, 7 juli 1905, *Pand. fr.*, 1906, II, 30 met noot LALLIER).

De kinderen hebben het recht op te treden om de naam van hun overleden moeder te beschermen (P. KAYSER, *a.w.*, nr. 9, blz. 18 en de verwijzingen aldaar; *anders:* HUMBLET, nr. 235, blz. 178). Dezelfde oplossing geldt voor de naam van de grootouders zowel langs vaders- als langs moederszijde (P. KAYSER, *a.w.*, nr. 9, blz. 18 en de verwijzingen aldaar; R. LINDON, *a.w.*, nr. 257, blz. 149 en de verwijzingen aldaar).

De rechtspraak kent de hoedanigheid om op te treden toe aan alle leden van een familie, zijverwanten inbegrepen en zonder grens van graad (Cass. fr., 5 febr. 1968, *J.C.P.*, 1968, II, 15670; LINDON, *a.w.*, nr. 259, blz. 150 en de verwijzingen aldaar; *anders:* Aix-en-Provence, 25 juli 1867, *Dall. Pér.*, 1868, II, 33 dat het recht beperkt tot diegenen die zich in een graad van erfgerechtigheid bevinden). Voor het optreden is geen unanimiteit nodig. Het stilzitten van de enen verhindert de vordering van de anderen niet (LINDON, *a.w.*, nr. 260, blz. 150 e.v.).

2) Belang

243 Het is niet voldoende dat eiser de hoedanigheid heeft om een vordering in te stellen, hij moet ook een belang hebben. Dit belang wordt verschillend omschreven naargelang de aangematigde naam wordt aangewend als familienaam, als pseudoniem of voor commerciële doeleinden.

1°) Misbruik als familienaam

244 Degene wiens naam als familienaam misbruikt wordt heeft een belang een einde te maken aan het risico van verwarring tussen zijn persoon en deze van de verweerder of aan het risico dat de verweerder zou beschouwd worden als een lid van zijn familie (P. KAYSER, *a.w.*, nr. 14, blz. 22; *vgl.* KLUYSKENS, VII, nr. 31, blz. 41). Deze oplossing geldt niet alleen wanneer het recht op naam als eigendomsrecht wordt gekwalificeerd, maar ook wanneer het als persoonlijkheidsrecht wordt omschreven (R. LINDON, *a.w.*, nr. 270, blz. 154; *vgl.* MARTY/RAYNAUD, I, 2, nr. 726, blz. 815). Als persoonlijkheidsrecht heeft de naam een morele waarde die de drager de nodige hoedanigheid verschaft om de vordering tot naamsbetwisting in te stellen. Materieel nadeel moet dus niet bewezen worden (DE PAGE, I, nr. 301, blz. 420).

De vordering wordt verhinderd door een wettelijke homonymie of gelijknamigheid (R. LINDON, *a.w.*, nr. 252, blz. 144 en de verwijzingen aldaar). Er dient echter geen onderscheid gemaakt te worden naargelang de naam al dan niet verspreid is. Uit het feit dat de naam ruim verspreid is kan niet worden afgeleid dat de titularis geen belang heeft in rechte op te treden en dat het misbruik geen nadeel berokkent (Cass., 25 mei 1962, *R.W.*, 1962-63, 889; *Pas.*, 1962, I, 1088; *R. Adm.*, 1963, 198 weliswaar inzake misbruik van de naam als merk, maar in algemene termen gesteld).

Twee Franse arresten wijken inzake overspelige afstamming van deze regels af. Het Hof te Lyon vereist een „intérêt distinct suffisamment sérieux pour être juridiquement protégé". Dit belang werd niet aanwezig bevonden om een overspelig kind het gebruik van een verspreide familienaam te ontzeggen. Er werd tevens rekening gehouden met het feit dat het kind in Marokko leefde en een naamsverandering een ernstig nadeel meebracht (Lyon, 24 jan. 1955, *Dall.*, 1955, 474). Het Hof te Bordeaux ontzegde het kind het recht de naam als familienaam te gebruiken, maar stond toe dat het kind de naam behield als pseudoniem (Bordeaux, 22 april 1963, *R.P. Not.*, 1964, 397; *Dall.*, 1963, 482; R. LINDON, *a.w.*, nr. 271, blz. 155; zie verder, nr. 379).

2°) Misbruik voor een commercieel doel

245 De dragers van een naam hebben een belang om zich te verzetten tegen het wederrechtelijk gebruik van hun naam voor een handelsdoel, b.v. gebruik als handelsnaam of maatschappelijke benaming. Een moreel belang is voldoende. Een risico volstaat. Bestaande verwarring is niet noodzakelijk (Cass., 4 febr. 1965, *R.W.*, 1965-66, 536; *Pas.*, 1965, I, 56; *T.P.R.*, 1976, 336 met noot G. BAETEMAN, W. DELVA en M. BAX, zie de bespreking van dit arrest door L. DE BUSSCHERE, *De bescherming van de handelsnaam en de maatschappelijke benaming, en het verlies van deze bescherming door niet te reageren op inbreuken, J. Falc.*, 1971-72, 36). Er kan een vordering ingesteld worden om de vennootschap te dwingen haar benaming te wijzigen (Brussel, 15 dec. 1950, *J. comm. Brux.*, 1952, 66; *R. Crit. J.B.*, 1954, 209 met noot VAN RYN).

De Franse rechtspraak vereist in dit geval het bewijs van het *bestaan* van een verwarring waarvan de beëindiging van belang is voor de eiser (Cass. fr., 19 dec. 1967, *Dall.*, 1968, 277). Aldus maakt de Franse rechtspraak een onderscheid tussen aanmatiging van de naam als familienaam of als handelsnaam en merk. Deze rechtspraak houdt tevens rekening met de beroemdheid van de naam. Deze rechtspraak gaat ervan uit dat bij een beroemde naam het gevaar voor verwarring groter is (LINDON, *a.w.*, nr. 283, blz. 165).

De Franse rechtspraak stelt eveneens dat het langdurig stilzitten van de titularis van de naam hem het recht ontneemt zich te verzetten tegen het gebruik van zijn naam (Cass. fr., 6 juli 1965, *Dall.*, 1965, 701 met noot LINDON; Cass. fr., 26 mei 1970, *Dall.*, 1970, 520; Rb. Seine, 1 aug. 1903, *Dall. Pér.*, 1904, II, 4; zie ook S. NAUTRE, *a.w.*, blz. 71). Deze uitspraken maken inbreuk op het beginsel van de onverjaarbaarheid van de naam (zie verder, nr. 273).

246 Artikelen 27 en 143 Venn. W. verbiedt het gebruik van een familienaam in de benaming van een naamloze vennootschap of van een

coöperatieve vennootschap om te vermijden dat een deelgenoot door derden geacht wordt persoonlijk aansprakelijk te zijn voor de verbintenissen van de vennootschap. In de praktijk blijft dit voorschrift dode letter. De meeste uitspraken erkennen de jurisprudentiële regel die toelaat in de naam van een vennootschap de naam van haar oprichters te gebruiken (Brussel, 21 okt. 1963, *R.P.S.*, 1964, 39: *R. Crit. J.B.*, 1967, 302 met noot VAN RYN en OMMESLAGHE; Kh. Kortrijk, 29 nov. 1952, *R.W.*, 1952-53, 1348; *R. Crit. J.B.*, 1954, 207 met noot VAN RYN; RONSE, *T.P.R.*, 1967, 681, nr. 97; RONSE/VAN HULLE/NELISSEN/VAN BRUYSTEGEM, *T.P.R.*, 1978, 731-732, nr. 60). Wanneer in een benaming van een vennootschap de familienaam van een stichter wordt gebruikt en deze niet bedongen heeft dat de maatschappelijke benaming zou worden gewijzigd indien hij zich uit de vennootschap terugtrekt, dan wordt hij geacht aan de vennootschap toelating te hebben verleend om voor de duur van de vennootschap van zijn naam gebruik te maken (Kh. Antwerpen, 25 juni 1936, *R.W.*, 1936-37, 887; *T. Not.*, 1937, 58 met noot J. VAN HOUTTE; *R.P. Not.*, 1937, 252 met noot). Doch zonder regelmatige overdracht of overeenkomst kan de vennoot aan het gebruik een einde stellen (LINDON, *a.w.*, nr. 234, blz. 133 en de verwijzingen aldaar).

Artikel 73 § 1 W. Kh., Boek I, Titel V staat niet toe dat de firma van de vennootschap onder firma of van de vennootschap bij eenvoudige geldschieting waarin de wisselagent en de wisselagentcorrespondent hun beroep uitoefenen, een andere dan hun eigen naam bevat. De wet van 3 april 1980 voegde aan dit artikel een tweede paragraaf toe die een uitzondering maakt voor de naam van de gewezen vennoot (*Stbl.*, 25 april 1980). De naam van de gewezen vennoot mag met diens toestemming in de firma behouden blijven zonder dat dit de aansprakelijkheid van de gewezen vennoot meebrengt voor de verbintenissen van de vennootschap tegenover derden.

Het behoud van de naam van een gewezen vennoot in de firma moet het voorwerp uitmaken van een statutenwijziging die dient neergelegd en bij uittreksel bekendgemaakt te worden overeenkomstig artikel 10 van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen (art. 73 § 2, derde lid).

247 Heeft een persoon toestemming verleend aan een vennootschap om zijn naam te gebruiken of is er overdracht van een handelszaak waarvan de naam deel uitmaakt, dan kan hij zich niet meer verzetten indien het gebruik geschiedt volgens de overeenkomst. De familienaam is dan een handelsnaam geworden die aan eigen regels is onderworpen. De cessionaris kan de gecedeerde naam slechts gebruiken voor de uitoefening van zijn handel. Het gebruik in het privéleven is onder geen enkele vorm toegestaan, zelfs niet als toevoeging bij de eigen familienaam of als pseudoniem (Rb. Seine, 19 dec. 1947, *Rec. Sirey*, 1948, II, 95; R. LINDON, *a.w.*, nr. 235, blz. 134).

248 Voor het gebruik van de naam van een overleden persoon is de toestemming nodig van de descendenten en de overlevende echtgenote. Bij gebreke hieraan is de toestemming van de erfgenamen vereist, ongeacht of ze al dan niet de naam dragen.

Voor het gebruik van de naam van een persoon die lange tijd geleden overleden is en wiens afstammelingen zijn uitgestorven, is geen toelating vereist. Deze naam is

in het publiek domein gevallen (b.v. Rubens; HUMBLET, nr. 302, blz. 236). Doch het feit dat de naam als eerbewijs aan een straat is gegeven wil niet zeggen dat hij in het openbaar domein is gevallen. De toestemming van de familie is vereist om een handelszaak of een merk aan te duiden (Kh. Brussel, 12 jan. 1948, *J.T.*, 1949, 316; Grenoble, 29 okt. 1958, *Dall.*, 1958, 755; Parijs, 6 juni 1961, *Dall.*, 1961, 569; Parijs, 24 jan. 1962, *Dall.*, 1962, 639; R. LINDON, *a.w.*, nr. 277, blz. 160; nr. 281, blz. 164).

249 Analoge regels gelden voor het gebruik door een v.z.w. (Rb. Fontainebleau, 25 febr. 1970, *Dall.*, 1970, 211).

250 Inzake het verzet tegen het gebruik van de naam als merk worden gelijkaardige regels gehanteerd. In 1962 stelde het Hof van Cassatie dat de titularis van een familienaam een belang heeft om zich te verzetten tegen dit gebruik. Uit de omstandigheid dat de naam verspreid is, zoals in voorhanden geval de naam Duval, valt niet af te leiden dat de eiser geen belang heeft noch dat de aanmatiging hem geen nadeel heeft kunnen berokkenen (Cass., 25 mei 1962, *Pas.*, 1962, I, 1088; *R. Adm.*, 1963, 198; *R.W.*, 1962-63, 889; voor een bespreking van een uitgebreide Franse rechtspraak, leze men M.-A. PEROT-MOREL, *L'usage du nom patronymique d'autrui à titre de marque, Hommage à Henri Dubois*, blz. 181 e.v.; voor rechtsvergelijkende gegevens, zie B. BITZI, *Der Familienname als Marke*, vooral blz. 108 e.v., 118 e.v.; zie ook R. NERSON, *Jurisprudence française en matière de droit civil. Personnes et droits de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1971, 123).

3°) Misbruik als pseudoniem

251 De drager van een familienaam heeft een belang verwarring te vermijden tussen zijn persoon en diegene die dezelfde naam als pseudoniem gebruikt (zie P. KAYSER, *La défense du nom de famille d'après la jurisprudence civile et d'après la jurisprudence administrative, R. Trim. Dr. Civ.*, 1959, 25, nr. 16. Uit de Belgische rechtspraak zijn geen toepassingen bekend, doch er kan aangenomen worden dat het in algemene bewoordingen gestelde cassatiearrest van 25 mei 1962 toepasselijk is (zie boven, nr. 244 en 250). Bijgevolg volstaat een risico van verwarring.

De Franse rechtspraak daarentegen stelt dat indien een familienaam gedurende geruime tijd zonder verzet van de titularis wordt gebruikt, en hierdoor een zekere bekendheid is verworven zodat geen afstand zonder schade meer mogelijk is, de titularis van de familienaam niet alleen dient te bewijzen dat er een reëel gevaar voor verwarring bestaat maar ook dat hij nadeel ondervindt (Rb. Seine, 1 april 1903, *Dall. Pér.*, 1904, I, 4 met noot COLIN; Parijs, 22 nov. 1911, *Dall. Pér.*, 1916, V, 4; Parijs, 8 juli 1949, *Dall.*, 1949, 401). Hieruit kan dus worden afgeleid dat de titularis van de familienaam slechts een gevaar voor verwarring dient te bewijzen indien het pseudoniem niet gedurende lange tijd gebruikt werd en geen zekere bekendheid heeft verworven. In het tegenovergestelde geval moeten gevaar voor verwarring en nadeel bewezen worden (R. LINDON, *a.w.*, nr. 276, blz. 159; S. NAUTRE, *a.w.*, blz. 69 e.v.).

4°) Misbruik in roman, film, publicitaire slogan

252 Over het algemeen wordt aangenomen dat een persoon zich niet tegen het gebruik van zijn naam in een roman, film, publicitaire slogan e.d. kan verzetten door uitsluitend gelijknamigheid in te roepen (S. NAUTRE, *a.w.*, blz. 74 e.v.). Er dient een gevaar voor verwarring te bestaan (*vgl.* P. KAYSER, *R. Trim. Dr. Civ.*, 1959, 10 e.v.). Gevaar voor verwarring kan uitgesloten zijn omdat de gebruikte naam ruim verspreid is of omdat het personage in totaal verschillende omstandigheden leeft (*Cass. fr.*, 26 mei 1970, *Dall.*, 1970, 520; bevestiging van Parijs, 4 juni 1968, *Dall.*, 1968, 360 met noot M. FOULON-PIGANIOL; Parijs, 24 mei 1975, *Dall.*, 1975, 488; E. DE CALLATAY, *De l'usage des noms réels dans les œuvres de l'imagination, Belg. Jud.*, 1930, 119 e.v.; R. LINDON, *a.w.*, nr. 297, blz. 161 en de verwijzingen aldaar; MARTY/RAYNAUD, I, 2, nr. 726, blz. 816 en de verwijzingen aldaar).

Een deel van de Franse rechtspraak vereist daarenboven dat de naam gebruikt wordt voor een hatelijk of belachelijk personage (Rb. Seine, 15 febr. 1882, *Rec. Sirey*, 1884, II, 22; Rb. Seine, 19 maart 1930, *Gaz. trib.*, 1930, II, 211; zie ook: J.-J. FOULON-PIGANIOL, *Le nom de la personne et les personnages de l'œuvre de l'esprit, Dall.*, 1968, *Chron.*, 117 e.v.). Deze stelling kan niet bijgetreden worden. Gevaar voor verwarring vormt een voldoende belang om de bescherming van de naam te verzekeren (Rb. Seine, 29 okt. 1963, *Gaz. Pal.*, 1964, I, 86; R. LINDON, *a.w.*, nr. 484, blz. 278).

IV. *Vordering tot schadevergoeding*

253 Degene die zich een naam aanmatigt kan op grond van artikel 1382 B.W. tot schadevergoeding worden veroordeeld (Cass., 29 jan. 1926, *Pas.*, 1926, I, 198; *J. Liège*, 1926, 153; *R. Adm.*, 1927, 93; Brussel, 15 dec. 1950, *J. Comm. Br.*, 1952, 66; *R. Crit. J.B.*, 1954, 209 met noot VAN RYN).

Om schadevergoeding te verkrijgen wegens het gebruik van de naam voor een personage in roman of film moeten twee voorwaarden vervuld zijn: een analogie tussen het leven van de reële en de fictieve persoon en een hatelijke, groteske, belachelijke of antipathieke kwalificatie van het denkbeeldig personage (Rb. Seine, 13 maart 1962, *J.T.*, 1962, 676).

AFDELING II

INSTELLING VAN POLITIE

§ 1. **Begrip**

254 Een ieder is verplicht de naam te voeren die in zijn geboorteakte wordt vermeld (art. 1 Decreet 6 *fructidor* jaar II). Uit die bewoordingen volgt dat dit Decreet het karakter van een politiewet heeft. Aldus is de naam niet alleen een

recht, maar ook een instelling van politie (*vgl.* AUBRY/RAU, I, nr. 208, blz. 379; MARTY/RAYNAUD, I, 2, nr. 726, blz. 817).

Hier moet gewezen worden op een decreet van Napoleon dat de joodse burgers verplicht binnen de drie maanden na hun aankomst in België een familienaam en voornamen aan te nemen en deze te laten registreren (Decreet van 20 juli 1808, *Rec. Lég.*, I, nr. 521; DE PAGE, I, nr. 273, blz. 403; E. NANNINGA, *Napoleon en de joodse familienaam, 't Exempel Dwinght*, blz. 339). Dit decreet dat in onbruik was geraakt, werd afgeschaft door artikel 93, 5° van de Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen (*Stbl.*, 31 dec. 1980).

§ 2. **Gevolgen**

A. *Burgerlijke gevolgen*

I. *Verplichting voor de titularis*

255 Elkeen heeft de verplichting in alle handelingen van het openbaar en privéleven de naam te gebruiken die in de geboorteakte wordt vermeld (J. CARBONNIER, *Droit civil,* I, nr. 56, blz. 248; *vgl. Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 476, 410; AUBRY/RAU, I, nr. 208, blz. 379). Hij kan niet gewijzigd worden buiten de gevallen in de wet bepaald.

De naam moet volledig gedragen worden (zie verder, nr. 279). De gewoonte uit de adellijke kringen die erin bestaat slechts het laatste deel van de naam te dragen, is strijdig met het Decreet van 6 *fructidor* jaar II (Cass. fr., 19 nov. 1957, *Ann. Not. Enr.*, 1958, 217 met noot P.M.; *Dall.*, 1958, 283 met noot PONSARD; *R. Trim. Dr. Civ.*, 1958, 649 met noot HEBRAUD; verbreking Parijs, 11 febr. 1953, *Dall.*, 1953, 189; *vgl.* Cass. fr., 11 juni 1963, *Dall.*, 1964, 186; verbreking Parijs, 23 april 1958, *Dall.*, 1958, 361; *J.C.P.*, 1958, II, 1073; R. LINDON, *a.w.*, nr. 263-266, blz. 151 e.v.).

Deze verplichting is echter niet absoluut. Voor zover een derde hiervan geen nadeel ondervindt, is het toegelaten een pseudoniem te gebruiken om literair of artistiek werk te ondertekenen. Onder dezelfde voorwaarden is het toegestaan het anonymaat te gebruiken bij het publiceren van een werk (J. CARBONNIER, *Droit civil*, I, nr. 56, blz. 248). Het is daarenboven de echtgenoten toegestaan elkaars naam te gebruiken (zie boven, nr. 88). Het verplicht karakter van de naam wordt tenslotte afgezwakt indien men een persoon het recht toekent een andere naam te gebruiken dan deze uit zijn geboorteakte om zich aldus een bezit van staat te verschaffen (MARTY/RAYNAUD, I, 2, nr. 726, blz. 818; zie boven, nr. 160; zie verder, nr. 271).

II. *Verplichting voor openbare ambtenaren*

256 Artikel 4 van het Decreet van 6 *fructidor* jaar II verbiedt de openbare ambtenaren de burgers in hun akten anders aan te wijzen dan met de naam die in de geboorteakte wordt vermeld. Zij zijn hiertoe eveneens gehouden in de uitgiften en uittreksels die ze afleveren.

III. *Vorderingsrecht van het openbaar ministerie*

257 Op grond van artikel 138, tweede lid, Ger. W. (oud art. 46 van de Wet van 20 april 1818) is het openbaar ministerie bevoegd om tussen te komen telkens de openbare orde het vereist (A. LE PAIGE, *Rechtsmiddelen*, nr. 60, blz. 54 e.v.; DE PAGE, I, nr. 273, blz. 403; A. MEEUS, *Le rôle du ministère public en droit judiciaire privé, T.P.R.*, 1980, 148, noot 23). Het openbaar ministerie is zelfs bevoegd beroep aan te tekenen, wanneer er in eerste aanleg slechts een tussenkomst was als gevoegde partij (Cass., 5 mei 1881, *Pas.*, 1881, I, 230 met conclusies van FAIDER; *Belg. Jud.*, 1881, 657; Gent, 2 aug. 1884, *Pas.*, 1885, II, 208; *J.T.*, 1884, 1091; Cass. fr., 25 okt. 1905, *Belg. Jud.*, 1907, 43 met noot van L.H.; verbreking van Riom, 1 dec. 1903, *Belg. Jud.*, 1904, 43; HUMBLET, nr. 124 e.v., blz. 93 e.v.; SCHICKS/VANISTERBEEK, II, nr. 16, blz. 46). De vordering in beroep kan tegenstrijdig zijn met het advies in eerste aanleg (Gent, 26 juli 1884, *Belg. Jud.*, 1884, 955; Gent, 11 febr. 1888, *Pand. Pér.*, 1888, nr. 598).

258 Het openbaar ministerie dient in beginsel te bewijzen dat de openbare orde in gevaar is (Cass., 7 april 1927, *Pas.*, 1927, I, 194; *Belg. Jud.*, 1927, 429; *R.P. Not.*, 1927, 458; *R. com.*, 1927, 250).

Artikel 46 van de Wet van 20 april 1810 (thans art. 138, tweede lid, Ger. W.) betekent immers niet dat het openbaar ministerie van ambtswege kan vorderen in burgerlijke zaken telkens enige bepaling geïncorporeerd in een wet van openbare orde of de openbare orde rakende, aan de orde is. De vordering is beperkt tot de gevallen die de openbare orde *in gevaar* brengen (Cass., 22 maart 1923, *Pas.*, 1923, I, 243 met conclusies DECLERCQ). Doch het Hof van Cassatie heeft in een arrest van 6 maart 1924 het begrip openbare orde in verband met de naam ruim geïnterpreteerd. Het Hof stelde dat gezien de onveranderlijkheid van de naam essentieel is voor de goede organisatie van de burgerlijke stand, het openbaar ministerie zijn ambtshalve vordering tot verbetering niet moet verantwoorden (Cass., 6 maart 1924, *Pas.*, 1924, I, 236; *Belg. Jud.*, 1925, 201; *R. Adm.*, 1925, 225; *in dezelfde zin*: Rb. Bergen, 27 juni 1913, *R. Adm.*, 1913, 469; zie ook: F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 309 e.v., blz. 139).

B. *Strafrechtelijke gevolgen*

I. *Artikel 231 Sw.*

259 Artikel 231 Sw. bepaalt dat hij die in het openbaar een naam aanneemt die hem niet toekomt, gestraft wordt met gevangenisstraf van acht dagen tot drie maanden en met een geldboete van vijfentwintig tot driehonderd frank, of met één van die straffen alleen.

a) Kwalificatie van valse naam

260 Op grond van artikelen 1 en 2 van het Decreet van 6 *fructidor* jaar II moet onder het dragen van een valse naam het voeren van een andere naam dan deze vermeld in de geboorteakte verstaan worden (*vgl.* L. HUMBLET, nr. 444, blz. 308; zie ook P. LAUTIER, *La protection pénale du nom*, proefschrift, Rennes, 1933, 157 blz.).

b) Elementen

261 Bepalende elementen zijn enerzijds het gebruik van een valse naam en het openbaar karakter (materiële elementen) en anderzijds het algemeen opzet (intentioneel element).

1) Materiële elementen

262 Gebruik van een valse naam. Het begrip naam moet ruim opgevat worden. Het omvat niet alleen het dragen van een andere familienaam dan de zijne, maar ook het aannemen van een andere schrijfwijze of de toevoeging van een aanloop of een toenaam (Cass., 17 april 1905, *Pas.*, 1905, I, 196; RIGAUX/TROUSSE, IV, blz. 140; zie boven, nr. 98).

263 Gebruik in het openbaar. Vermits valse naamdracht geen gewoontedelict is, volstaat één geïsoleerd feit dat voldoet aan een gebruik in het openbaar (Cass., 22 jan. 1877, *Pas.*, 1877, I, 102). Zoals alle andere elementen wordt het openbaar karakter door de feitenrechter vastgesteld (Cass., 23 mei 1882, *Pas.*, 1882, I, 316; *Belg. Jud.*, 1882, 1133; Cass., 3 aug. 1896, *Pas.*, 1896, I, 260; *Belg. Jud.*, 1897, 926).

Een relatieve publiciteit voldoet aan de wettelijke vereisten. Tijdens de parlemen-

taire besprekingen verklaarde de minister van Justitie in de Senaat dat de term „publiquement" niet duidt op het gebruik op een openbare plaats maar wel de betekenis heeft van „ostensiblement" (NYPELS/SERVAIS, II, nr. 2, blz. 63). Alhoewel het dragen van een valse naam geen gewoontedelict is, zal de herhaling aldus het element van openbaarheid meebrengen. Het veelvuldig gebruik van een valse naam bij het sluiten van particuliere contracten of bij het ondertekenen van briefwisseling beantwoordt aan dit begrip (RIGAUX/TROUSSE, IV, blz. 146). Ook het gebruik van een valse naam in een hotelregister beantwoordt aan een gebruik in het openbaar. Alhoewel dit register geen openbaar document is, is het toch ter inzage van verschillende personen zodat een relatieve publiciteit verzekerd is (Cass., 10 juli 1899, *Pas.*, 1899, I, 337).

2) Intentioneel element

264 Artikel 231 Sw. vereist slechts een algemeen opzet. Valse naamdracht is strafbaar door het enige feit van het gebruik van een valse naam met de bedoeling te laten geloven dat dit de werkelijke naam is (Cass., 5 juli 1897, *Pas.*, 1897, I, 245; met conclusies MELOT; *Belg. Jud.*, 1898, 187; Cass., 6 febr. 1967, *R.W.*, 1967-68, 1071; *Pas.*, 1967, I, 687; *T. Not.*, 1968, 90 met noot; *R.P. Not.*, 1968, 30 met noot F.L.; *J.T.*, 1967, 665; *R. Dr. Pén.*, 1966-67, 623; Brussel, 9 nov. 1910, *Belg. Jud.*, 1911, 26; HUMBLET, nr. 447, blz. 371 e.v.; *Pand. B.*, Tw. *Faux nom*, nr. 43 e.v., 797 e.v.). Bijzonder opzet is niet vereist. De beweegredenen hebben geen belang (RIGAUX/TROUSSE, blz. 147; over algemeen en bijzonder opzet zie: J. CONSTANT, *Traité élémentaire de Droit Pénal*, I, nr. 126 e.v., blz. 180 e.v.). Het oogmerk te schaden speelt dus geen rol (Cass., 5 juli 1897, *t.a.p.*; Cass., 26 mei 1944, *Pas.*, 1944, I, 357; Brussel, 9 nov. 1910, *t.a.p.*; NYPELS/SERVAIS, II, nr. 1, blz. 62). De bedoeling de identiteit te verbergen is evenmin noodzakelijk (Cass., 6 febr. 1967, *t.a.p.*).

Bijzonder opzet kan wel een verzwaring aan het delict meebrengen en kan leiden tot de kwalificatie van oplichting (NYPELS/SERVAIS, II, nr. 1, blz. 62).

c) Sancties

265 Valse naamdracht wordt gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot drie maanden en een geldboete van vijfentwintig tot driehonderd frank of met één van beide sancties (art. 231 Sw. dat de sancties voorzien in het Decreet van 6 *fructidor* jaar II vervangt; HUMBLET, nr. 442, blz. 366 e.v.). Is de aanmatiging gematerialiseerd door bepaalde documenten zoals b.v. naamkaartjes, dan zal de rechtbank de inbeslagname bevelen zo deze stukken nog eigendom van de betichte zijn (art. 42, 1° Sw.; *vgl.* RIGAUX/TROUSSE, IV, blz. 127).

Herhaling wordt beschouwd als een collectief delict dat met één enkele straf wordt beteugeld (Brussel, 19 april 1886, *Pas.*, 1886, II, 263; *Belg. Jud.*, 1886,

719). Worden echter opeenvolgend twee verschillende valse namen gebruikt, dan worden twee straffen opgelegd (NYPELS/SERVAIS, II, nr. 4, blz. 64; RIGAUX/TROUSSE, IV, blz. 148; HUMBLET, nr. 449, blz. 374).

Het strafwetboek heeft geen verzwarende omstandigheden bepaald. Inzake verzachtende omstandigheden, recidive en verjaring is het gemeen recht van toepassing.

d) Uitlevering

266 Valse naamdracht geeft slechts aanleiding tot uitlevering bij samenhang met oplichting of valsheid in geschrifte. Uitlevering is echter niet mogelijk in het geval van artikel 210 Sw. (RIGAUX/TROUSSE, IV, blz. 135).

e) Poging tot valse naamdracht

267 Poging tot valse naamdracht is niet strafbaar, gezien geen wettekst een sanctie bepaalt. Een poging kan immers slechts worden gestraft met sancties uitdrukkelijk door de wet voorgeschreven (art. 53 Sw.; Cass., 19 nov. 1934, *Pas.*, 1935, I, 56; RIGAUX/TROUSSE, IV, blz. 147).

f) Procedure

268 Valse naamdracht behoort tot de bevoegdheid van de correctionele rechtbank (arg. art. 179 Sw.).

Vermits de wet hoofdgevangenisstraf bepaalt, is de persoonlijke verschijning van de betichte voorgeschreven (art. 185 § 2 Sv.).

II. *Artikel 232 Sw.*

269 Ieder ambtenaar, ieder openbaar officier die in zijn akten aan de daarin vermelde personen, in verstandhouding met hen, namen geeft die hun niet toekomen wordt gestraft met een geldboete van tweehonderd tot duizend frank (art. 232 Sw.; *vgl.* voor de ambtenaren van de burgerlijke stand: art. 50 B.W.; voor de notarissen zie art. 1 en 17 van de Wet van 25 *ventôse* jaar XI).

Deze bepaling vervangt artikel 5 van het Decreet van 6 *fructidor* jaar II waarin werd bepaald dat ambtenaren die een andere dan de naam vervat in de geboorteakten toekenden, afgezet werden, van het recht vervallen verklaard werden een andere openbare functie te bekleden en veroordeeld werden tot een boete gelijk aan één vierde van hun inkomsten (F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 225, blz. 103).

HOOFDSTUK VIII

KENMERKEN VAN DE FAMILIENAAM

270 Het begrip en de definitie van de familienaam hebben duidelijk gemaakt dat hij geen individueel maar een familiaal karakter heeft. Hij is gemeenschappelijk aan de leden van dezelfde familie en een gevolg van de afstamming. Voor deze kenmerken die uit de definitie en de verkrijging van de familienaam volgen zij verwezen naar nr. 27 en 36-86.

De naam maakt deel uit van de staat van de persoon. Hij is van openbare orde, onverjaarbaar en onbeschikbaar. Vermits hij op grond van artikel 1 van het Decreet van 6 *fructidor* jaar II het karakter van een instelling van politie heeft is hij tevens verplicht, onveranderlijk en ondeelbaar (zie boven, nr. 27).

AFDELING I

BESTANDDEEL VAN DE STAAT VAN DE PERSOON

271 De naam is een bestanddeel van de staat van de persoon. Door zijn identificerende werking laat hij o.m. toe de burgerlijke staat van een persoon mede te bepalen.

De klassieke rechtsleer geeft over het algemeen een enge interpretatie aan het begrip staat van de persoon. Om te weten of een bepaalde hoedanigheid een bestanddeel is van de staat van de persoon worden slechts deze bestanddelen weerhouden waar tegenover een andere staat kan gesteld worden. „Tout état suppose donc un état contraire, qui pourrait appartenir à la même personne. À la qualité de français s'oppose la qualité d'étranger; à l'état d'époux s'oppose celui de célibataire; et ainsi des autres" (PLANIOL/RIPERT/BOULANGER, *Traité élémentaire*, I, nr. 443, blz. 183). Op grond van deze toetssteen worden slechts enkele hoedanigheden als bestanddeel van de staat van de persoon aanvaard. Zo stellen AUBRY en RAU dat de staat van de persoon beperkt blijft tot de hoedanigheid van Fransman of vreemdeling, de staat van gehuwde of ongehuwde, van vader of moeder, van wettig, onwettig of adoptief kind (AUBRY/RAU/PONSARD, I, § 52, blz. 357; in dezelfde zin, maar enigszins ruimer: PLANIOL/RIPERT/BOULANGER, *Traité élémentaire*, I, nr. 444-448, blz. 183-184). Voor deze klassieke leer is de naam geen bestanddeel van de staat van de persoon maar slechts het uiterlijk kenteken van deze staat. „Par cela même qu'il sert à constater et à déterminer l'individualité du citoyen et ses rapports avec sa famille, le nom patronymique tient à l'état et à la capacité des personnes, sans que cependant il fasse partie intégrante de cet état et de cette capacité (*Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 25). Heel wat klassieke auteurs zoals b.v. DE PAGE behandelen de naam dan ook niet onder de staat van de persoon maar wel onder de identificering van de persoon, samen met de woonplaats, de nationaliteit en de akten van de burgerlijke stand.

Anderzijds karakteriseert DE PAGE de staat van de persoon als „une notion technique, et partant conventionnelle" (DE PAGE, I, nr. 240, blz. 358; zie ook AUBRY/RAU/PONSARD, I, § 52, blz. 356). Dit heeft meerdere auteurs ertoe aangezet de staat van de persoon een ruimere inhoud te geven. Zo beschouwt SAVATIER de gezondheid als een essentieel bestanddeel (R. SAVATIER, *Un attribut essentiel de l'état des personnes: la santé humaine, Dall.*, 1958, Chron., blz. 95-100). Het lijkt niet aangewezen de staat van de persoon mede te laten bepalen door bestanddelen die zeer veranderlijk zijn of uitsluitend afhangen van de wil van de persoon (AUBRY/RAU/PONSARD, I, § 52, blz. 356). Doch

deze argumentatie geldt niet voor de naam die door zijn principiële onveranderlijkheid voldoende stabiliteit vertoont om als een bestanddeel van de staat van de persoon beschouwd te worden. De naam is niet uitsluitend het uiterlijk kenteken van de staat van de persoon, hij bepaalt de staat samen met andere begrippen zoals de woon- en verblijfplaats (W. DELVA, II A, blz. 12; KLUYSKENS, VII, nr. 5, blz. 10; J.M. PAUWELS, *Familierecht*, I, nr. 48, blz. 49; ook: PLANIOL/RIPERT/SAVATIER, *Traité pratique*, nr. 114, blz. 142). De staat van de persoon wordt dan uitgebreid tot het geheel van zijn kenmerken en hoedanigheden waaraan de wet rechtsgevolgen toekent (*vgl.* J.M. PAUWELS, I, nr. 47-48, blz. 33-34).

De naam is ook een bepalend element van het bezit van staat: *nomen, tractatus, fama* (*vgl.* art. 321 B.W.; DE PAGE, I, nr. 250, blz. 365-367). Vermits de naam mede bepaalt of er bezit van staat is, kan hij niet door bezit van staat worden verworven (zie nochtans boven, nr. 160 en verder, nr. 273). Bezit van staat geldt uitsluitend in het domein van de afstamming. De naam stelt de afstamming niet vast, maar is er een gevolg van (DE PAGE, I, nr. 299, blz. 420).

AFDELING II

ONVERJAARBAARHEID

272 De onverjaarbaarheid van de naam is het correlaat van zijn onveranderlijkheid (zie verder, nr. 277). Onbruik van een naam leidt niet tot vernietigende verjaring (zie boven, nr. 230). De toekenning van een naam kan evenmin het gevolg zijn van een verkrijgende verjaring door langdurig bezit (zie boven, nr. 271).

273 De Franse rechtspraak kent volgens sommige auteurs enige rol toe aan de verkrijgende verjaring (zie R. LINDON, nr. 219, blz. 124 e.v.; *vgl. Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 649; BEUDANT, II, nr. 420, blz. 295). Het Franse Hof van Cassatie stelde inderdaad dat langdurig bezit onder bepaalde voorwaarden tot de verkrijging van een naam kan leiden (Cass. fr., 6 maart 1923, *Dall.*, 1923, I, 81 met noot SAVATIER; *Rec. Sirey*, 1924, I, 177 met noot E.-H. PERREAU; Cass. fr., 13 juli 1955, *Dall.*, 1955, 717; Cass. fr., 6 juli 1977, *Dall.*, 1978, 396 met noot AGOSTINI; Cass. fr., 31 jan. 1978, *J.C.P.*, 1979, II, 19035 met noot NERAC; R. NERSON, *Jurisprudence française en matière de droit civil. Personnes et droits de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1979, 121). Doch bij nader toezien erkent het Franse Hof niet de verkrijging van een naam door verjaring, maar wel door bezit van staat (*vgl.* MARTY/RAYNAUD, I, 2, nr. 727, blz. 819 en de verwijzingen aldaar). De openbare orde vereist dat sedert lang gewettigde toestanden niet zonder ernstige reden van het ene op het andere ogenblik worden omvergeworpen. Deze rechtspraak neemt dan ook aan dat, indien er geen gevaar voor de openbare orde bestaat, een langdurig bezit het recht op naam bevestigt. Dit bezit van staat moet echter ter goeder trouw, voortdurend, openbaar en zeer langdurig zijn (E.-H. PERREAU, *De la longue possession en matière du nom patronymique, R. Trim.*

Dr. Civ., 1905, blz. 65 e.v. en 76). Vooral het laatste element, het zeer langdurig bezit, wijkt wat de termijn betreft, af van de verjaring. De rechtspraak vereist een meer dan honderdjarig bezit, al zijn er uitspraken waarbij een kortere termijn in aanmerking werd genomen (zie MARTY/RAYNAUD, I, 2, nr. 727, blz. 819 en verwijzingen in noot 6). Aldus wordt het langdurig bezit van staat een exceptie die men bij gebrek aan andere bewijsmiddelen opwerpt, wanneer men een vordering tot aanmatiging van een naam wenst af te weren (E.-H. PERREAU, *Le droit au nom en matière civile*, blz. 171).

AFDELING III

ONBESCHIKBAARHEID

274 Als element van de staat van de persoon heeft de naam een extrapatrimoniaal karakter en is hij onbeschikbaar. Hij kan niet vervreemd worden noch om niet noch onder bezwarende titel, vermits hij slechts overgedragen wordt op de wijze door de wet bepaald. Afstand van rechten, zoals het recht op bescherming van zijn naam, en erkenning ten voordele van derden van rechten strijdig met de wet zijn onmogelijk (Brussel, 16 mei 1906, *Pas.*, 1906, II, 270; *Pand. Pér.*, 1907, 38). Elke overeenkomst hieromtrent is in beginsel absoluut nietig (*Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 26, 323).

275 Op de regel van onbeschikbaarheid bestaan enkele uitzonderingen.

De echtgenoten kunnen na echtscheiding in bepaalde gevallen elkaar het gebruik van hun naam blijven toestaan (zie boven, nr. 112).

De familienaam die gebruikt wordt als handelsnaam of als merk ontsnapt aan deze regel. De handelsnaam verkrijgt een vermogensrechtelijk karakter en kan aldus het voorwerp van overeenkomsten uitmaken (MARTY/RAYNAUD, I, 2, nr. 727, blz. 818; *Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 27, 324; M.-A. PEROT-MOREL, *L'usage du nom patronymique d'autrui à titre de marque, Hommage à Henri Desbois*, blz. 182; zie boven, nr. 218).

AFDELING IV

VERPLICHTING

276 Een ieder is verplicht de naam te voeren die in de geboorteakte is vermeld (art. 1, Decreet 6 *fructidor* jaar II; zie boven, nr. 255).

AFDELING V

ONVERANDERLIJKHEID

277 Vermits een ieder verplicht is de naam te voeren die de geboorteakte inhoudt, is een naamsverandering slechts mogelijk in de gevallen bij de wet bepaald (Luik, 30 maart 1926, *Pas.*, 1926, II, 157; *Belg. Jud.*, 1926, 354; *J. Liège*, 1926, 138; *R.P. Not.*, 1927, 517; *R. Adm.*, 1927, 95). Door het beginsel van de onveranderlijkheid van de naam wordt beklemtoond dat het doel van de naam, nl. de onderscheiding en de aanduiding van de persoon, slechts vervuld wordt indien de persoon steeds zijn naam behoudt (G. MAYER, *Deutsches Namensrecht*, blz. 10). Een gepaste bescherming van de naam vergt eveneens een vaste band tussen de drager en de naam (H. FICKER, *Das Recht des bürgerlichen Namens*, blz. 175).

278 De landen van *common law* houden principieel vast aan de vrijheid van naamsverandering (H. FICKER, *Das Recht des bürgerlichen Namens*, blz. 139; W. SCHAETZEL, *Le nom des personnes en droit international, Rec. Cours*, 1958, III, 195 e.v.; A. VAN OVERBECK, *International encyclopedia of comparitive law*, II, chapter 15, *Persons*, nr. 44, blz. 29). Toch zijn er duidelijke tendenzen die aantonen dat willekeurige naamsveranderingen nog moeilijk met rechtszekerheid en rechtsbescherming te verzoenen zijn. Aldus wordt aansluiting gezocht bij het „continentaal stelsel" van de onveranderlijkheid van de naam.

Alhoewel men in het Verenigd Koninkrijk zonder enige beperking van naam kan veranderen, wordt voor het verlijden van bepaalde akten geëist dat de persoon aangeduid wordt met de „true name". Hieronder verstaat men de naam waaronder men werkelijk gekend is (zie S. NAUTRE, *Le nom en droit comparé*, blz. 188 en de verwijzingen aldaar). Om betwistingen over de „true name" te vermijden worden registratieprocedures gebruikt. Naast registratie door een „Act of Parliament" of een „Royal License", is de „Deed Poll" de meest gebruikelijke (LINELL, *The Law of Names*, blz. 36 e.v.). Daarnaast is nog voorzien in registratieprocedures door het afleggen van een verklaring voor een *Justice of the peace* of een *public notary* of door publicatie in een dagblad.

Ook in de Verenigde Staten van Amerika is de algemene regel uit de *common law* principieel blijven bestaan. Het is toegelaten van naam te veranderen zonder registratie indien hieraan geen criminele of frauduleuze bedoelingen (b.v. het zich wensen te onttrekken aan de uitvoering van een straf of aan zijn schuldeisers) ten grondslag liggen (E. BANDER, *Change of Name and Law of Names*, blz. 1 e.v.). Doch in bijna alle staten is bij *statute* een parallelle regeling voorzien. Deze wettelijke regeling bestaat uit een gerechtelijke procedure waarbij eventueel een *hearing* wordt gehouden.

In de meeste staten is de *common law*-regeling blijven bestaan. Andere staten zoals *Oklahoma* en *Pennsylvenia* hebben het gewoonterecht uitdrukkelijk buiten werking gesteld (zie S. NAUTRE, *a.w.*, blz. 202 e.v. en de verwijzingen in noot 218, blz. 203). De invoering van een wettelijke procedure naast het gewoonterecht had op de eerste plaats tot doel rechtszekerheid te scheppen door registratie van de naamsverandering (E. BANDER, *a.w.*, blz. 3 en 5). Andere staten hebben van deze nieuwe procedure gebruik gemaakt om de praktijk van willekeurige naamsveranderingen aan banden te leggen door het uitoefenen van enige controle op de motieven. De meeste wetgevingen vereisen een met redenen omkleed verzoek. Slechts enkele staten zoals *Connecticut, Florida, Indiana, Maine* vereisen geen motivering (E. BANDER, *a.w.*, blz. 17). Maakt men gebruik van de wettelijke regeling, dan dient men dit ook te doen voor een volgende naamsverandering en verliest men het recht zich op de *common law* te beroepen. Sommige staten zoals *Iowa* en *North Carolina* staan slechts toe éénmaal van de *statute*-regeling gebruik te maken (E. BANDER, *a.w.*, blz. 5).

AFDELING VI

ONDEELBAARHEID

279 Uit de verplichting de naam te dragen die in de geboorteakte wordt vermeld, volgt dat steeds de volledige naam moet gedragen worden (zie boven, nr. 255).

Anderzijds heeft dit ondeelbaar karakter tot gevolg dat alle bestanddelen van de naam tegenstelbaar zijn als een geheel tegen een ieder (zie boven, nr. 238).

TITEL III

VOORNAAM

HOOFDSTUK I

BEGRIP

AFDELING I

DEFINITIE

280 De voornaam is een individueel bestanddeel van de naam waardoor de verschillende leden van dezelfde familie of van gelijknamige families worden onderscheiden (HUMBLET, nr. 76, blz. 55; KLUYSKENS, VII, nr. 28, blz. 39; MARTY/RAYNAUD, I, 2, nr. 728, blz. 820; MAZEAUD/DE JUGLART, I, 2, nr. 544, blz. 558). Zoals de familienaam is de voornaam een bestanddeel van de staat van de persoon. Hij is dus van openbare orde, onverjaarbaar, onbeschikbaar en ondeelbaar. Hij is tevens verplicht en onveranderlijk (zie verder, nr. 361 e.v.).

AFDELING II

BELANG

281 Het doel van de voornaam volgt uit zijn definitie. De voornaam individualiseert de persoon en vermijdt derhalve verwarring tussen personen met dezelfde familienaam.

AFDELING III

ONTSTAAN

282 Voor etymologische gegevens die een aanduiding geven over het ontstaan van de voornamen raadplege men:

— J. MEYERS, en J. LUITINGH, *Onze voornamen. Traditie, Betekenis, Vorm, Herkomst. Benevens een uitgebreid namenregister*, Amsterdam, 1948.

— J. VANDERSCHAAR, *Woordenboek van Voornamen. Inventarisatie van de doop- en roepnamen met hun etymologie*, Utrecht-Antwerpen, 1964.

— A. DAUZAT, *Dictionnaire étymologique des noms de famille et prénoms de France*, Parijs, 1951 (met bijvoegsel door M. MORLET, *z.j.*).

De „voornaam" wordt soms ook „doopnaam" geheten. Die term is nochtans moeilijk te rechtvaardigen, daar de band tussen doopnaam en doopsel niet zo nauw is als men algemeen aanvaardt. Zolang de volwassenendoop nog overheersend was, heeft de Kerk nooit enige naamsverandering verlangd. De naamgeving was niet opgenomen in de doopritus. Toch blijkt dat bekende christenen zich dikwijls een nieuwe naam kozen, naast of in plaats van hun traditionele naam; dit geschiedde echter altijd als privaat initiatief. In de middeleeuwse oorkonden komen nog verrassend veel heidense namen voor, ook in geestelijke kringen. Pas in de dertiende eeuw neemt, vooral onder invloed van de Franciscanen, het gebruik van heiligennamen toe. Wanneer de Hervorming zich kant tegen de heiligenverering en bijgevolg ook tegen het geven van heiligennamen aan de kinderen, volgt de eerste offficiële stellingname door de kerkelijke overheid in het Westen ten gunste hiervan. Uit de *Rituale Romanum*, goedgekeurd in 1614 door paus Paulus V blijkt duidelijk dat het de ouders zijn die het kind de naam geven. De priester moet er slechts voor zorgen dat geen obscene, aan de mythologie ontleende of belachelijke namen worden gegeven en evenmin namen van afgoden of heidenen. Wanneer de pastoor dit niet kan verkrijgen, dient hij aan de naam door de ouders gegeven, de naam van een heilige toe te voegen en in het doopboek beide namen op te tekenen (L. BRINKHOFF *e.a.*, *Liturgisch Woordenboek*, Tw. *Doopnaam*).

HOOFDSTUK II

VERKRIJGING VAN DE VOORNAMEN

283 Ongeveer elke wetgeving schrijft voor dat ieder een voornaam dient te hebben. Deze regel volgt uit de verplichting van inschrijving in de registers van de burgerlijke stand of van de parochie (K. NEUMEYER, *Le nom des personnes en droit administratif, R. Dr. Int. Lég. Comp.*, 1938, blz. 842, nr. 6). In België volgt deze verplichting uit artikel 57 B.W. dat voorschrijft dat de geboorteakte de voornamen van het kind dient te bevatten. De voornamen worden bijgevolg bij de geboorte gegeven. Werden geen voornamen toegekend, dan dient het openbaar ministerie ambtshalve op te treden (zie verder, nr. 358).

AFDELING I

KEUZERECHT VAN DE OUDERS

§ 1. **Beginsel**

284 De keuze van de voornamen is een attribuut van het ouderlijk gezag (Rb. Brussel, 7 maart 1977, *J.T.*, 1977, 474; Rb. Alkmaar, 13 febr. 1947, *NJ.*, 1947, 461; ASSER/DE RUITER, I, blz. 17; J. CARBONNIER, *Droit civil*, I, nr. 58, blz. 252; H. DÖRNER, *Das elterliche Recht zur Wahl des Vornamens, StAZ*, 1973, blz. 237 e.v.).

De keuze van de voornamen is in beginsel het uitsluitend recht van de ouders. Zijn op het ogenblik van de aangifte van de geboorte beide ouders overleden, afwezig of niet in staat hun wil tot uitdrukking te brengen, dan kan niemand in hun plaats treden. De ambtenaar van de burgerlijke stand dient de geboorteakte in blanco op te stellen. Op vordering van het openbaar ministerie zal de rechtbank van eerste aanleg de geboorteakte aanvullen (zie verder, nr. 358). De hogere administratieve overheden zijn onbevoegd. De keuze van de voornamen is immers een geschil over een burgerlijk recht dat op grond van artikel 92 G.W. tot de bevoegdheid van de burgerlijke rechtbanken behoort (Rb. Antwerpen, 4 febr. 1954, *R.W.*, 1953-54, 1868).

285 Sedert de Wet van 1 juli 1974 kan elke ouder op grond van artikel 373 B.W. de voornamen kiezen en aan de ambtenaar van de burgerlijke stand opgeven. Elk van de ouders kan immers afzonderlijk daden verrichten van uitoefening van het ouderlijk gezag op grond van een wederkerig stilzwijgend mandaat (Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door kamerlid BOURGEOIS, *Gedr. St., Kamer*, 112 [1974] nr. 2, blz. 3). Uitsluitend in het belang van het kind kan de andere echtgenoot zich tot de jeugdrechtbank wenden (art. 373, eerste lid, B.W.).

Naar aanleiding van de verlenging van de termijn van de geboorteaangifte merkt de Raad van State op dat het wetsontwerp Van Elslande de moeilijkheden die m.b.t. de keuze van de voornamen tussen de ouders rijzen, niet ondervangt (*Gedr. St., Senaat*, 305 [1977-78] nr. 1, blz. 64 e.v.). In de memorie van toelichting merkt de regering op dat dergelijke problemen niet nieuw zijn, maar wel zeldzaam gezien in de kraaminrichtingen de praktijk ingang heeft gevonden de ouders attesten te doen ondertekenen waarin de voornamen zijn vermeld. Rijzen toch nog problemen dan moeten deze worden opgelost in het raam van artikel 373 B.W. (*Gedr. St., Senaat*, 305 [1977-78], nr. 1, blz. 6).

Bij feitelijke scheiding is alleen de ouder die de materiële bewaring van het kind heeft, gerechtigd de voornamen te kiezen. Alleen die ouder is gerechtigd het gezag over de persoon van het kind uit te oefenen, behoudens het recht van de andere echtgenoot zich tot de jeugdrechtbank te wenden, uitsluitend in het belang van het kind (art. 373, tweede lid, B.W.).

286 In de praktijk kunnen de voornamen opgegeven worden door diegene die op grond van artikel 56 B.W. de geboorte aangeeft. Artikel 56 B.W. legt de aangifteplicht in hoofdorde op de vader. De aangever wordt echter verondersteld een mandaat van de ouders te hebben ontvangen (F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 417, blz. 180; AUBRY/RAU, I, nr. 205, blz. 376; CARBONNIER, I, nr. 58, blz. 252). De persoon die de voornamen heeft gekozen moet in de geboorteakte niet worden aangeduid (Vraag van senator C. DE CLERCQ, *Parl. Vr., Senaat*, 1974-75, 1960; *R.W.*, 1975-76, 1472). Bij niet-naleving van het mandaat kan de titularis van het keuzerecht hiervan het bewijs leveren met alle middelen. De procedure van verbetering van de akten van de burgerlijke stand op grond van artikelen 1383-1385 Ger. W. moet dan worden gevolgd. Is de geboorteakte nog niet opgesteld, dan kan een vordering in kort geding worden ingesteld (Rb. Antwerpen, 4 febr. 1954, *R.W.*, 1953-54, 1868). Doch het bewijs dat de ouders met de keuze instemden, mag eveneens met alle middelen, ook door vermoedens, worden geleverd (Rb. Brussel, 25 maart 1961, *R. Dr. Fam.*, 1961, 160; *T.P.R.*, 1964, 238, nr. 12 met noot DELVA en BAERT).

In deze materie verdient de regeling van de conflicten tussen de ouders en de aangever in het Nederlandse recht aanbeveling. De ouders kunnen de naamgeving door een derde teniet doen door zelf binnen de termijn van artikel 18, eerste lid, Ned. B.W. de aangifte te herhalen. Hierdoor vervalt de eerder opgemaakte geboorteakte (art. 18, derde lid, Ned. B.W.).

§ 2. **Uitzonderingen**

A. *Vondelingen*

287 Op grond van artikel 58 B.W. komt de keuze van de voornamen van vondelingen toe aan de ambtenaar van de burgerlijke stand. Is de vondeling

echter toevertrouwd aan het O.C.M.W., dan beschikken de beheerders van dit centrum over het keuzerecht (F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 422, blz. 182).

B. *Niet-erkende natuurlijke kinderen*

288 Artikel 58 B.W. wordt bij analogie toegepast op de niet-erkende natuurlijke kinderen. De ambtenaar van de burgerlijke stand kiest in de praktijk de voornamen indien de moeder geen aanwijzingen heeft gegeven en indien de aangever evenmin een keuze doet (F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 421*bis*, blz. 182).

AFDELING II

VORM EN TERMIJN

§ 1. **Vorm**

289 De opgave van de voornamen is aan geen bijzondere vormen gebonden. De opgave wordt tot uitdrukking gebracht door een mondelinge verklaring afgelegd voor de ambtenaar van de burgerlijke stand van de geboorteplaats. Deze niet aan vormen gebonden wilsverklaring kan tot de inschrijving in de registers van de burgerlijke stand worden gewijzigd (*vgl.* H. FICKER, *Das Recht des bürgerlichen Namens*, blz. 159).

§ 2. **Termijn**

290 De aangifte van de geboorte moet worden gedaan binnen de drie dagen na de bevalling, de zaterdagen, zondagen en wettelijke feestdagen niet medegerekend (art. 55 B.W.). Voor de keuze van de voornamen beschikt men derhalve over dezelfde zeer korte termijn.

Een wetsvoorstel van kamerlid BOURGEOIS wil de aangiftetermijn van een geboorte van drie op tien dagen brengen om ook de moeder de gelegenheid te geven de aangifte te doen (*Gedr. St., Kamer*, 669 [1975-76] nr. 1; W. PINTENS, *Actuele ontwikkelingen in het naamrecht, J. Falc.*, 1975-76, 282, noot 17). Dezelfde regeling wordt overgenomen in het Wetsontwerp Van Elslande over de afstamming (*Gedr. St., Senaat*, 305 [1977-78] art. 5, blz. 30; M.v.T., blz. 6).

Beter nog dan verruiming van de termijn, was het invoeren van een bedenktijd. Zo beschikken de ouders in het Duitse recht over een bedenktijd van een maand om de keuze van de voornamen te herzien (§ 22 I Personenstandsgesetz; A. BRUYNEEL, *Les changements de prénoms, J.T.*, 1967, blz. 20, nr. 9). Dergelijke bedenktijd zal het aantal aanvragen tot naamsverandering gevoelig verminderen. Het gebeurt al te veel dat zonder nadenken een mode-voornaam wordt verkozen die bij nader toezien al te belachelijk is.

AFDELING III

AANTAL VOORNAMEN

291 Artikel 57 B.W. spreekt van *voornamen*. Meestal worden er dan ook meer dan één gegeven, maar men neemt aan dat één voornaam voldoende is (DEKKERS, I, nr. 69, blz. 59). Volgens DE PAGE gebruikt artikel 57 B.W. het meervoud omdat het de gewoonte is er meer dan één te geven (DE PAGE, I, nr. 285, blz. 409). De duidelijke tekst van artikel 57 B.W. behoeft echter geen interpretatie. Er kan aangenomen worden dat slechts aan de wettelijke verplichting is voldaan wanneer verscheidene voornamen worden gegeven. Meer dan één voornaam vergemakkelijkt de identificatie (*vgl. Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 44). In de praktijk wordt één voornaam aanvaard (*Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 398; F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 241, blz. 111).

Het is raadzaam het aantal voornamen tot drie of vier te beperken. De ambtenaar van de burgerlijke stand mag echter niet weigeren er meer in te schrijven (PHILIPPART/LEBOUTTE, *Burgerlijke Stand*, I, nr. 37, blz. III-27). Hij kan de partijen er wel op wijzen dat een groot aantal voornamen het risico van een vergissing vergroot (*vgl.* F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 241, blz. 111; L. STICHELBAUDT, Inleiding op VAN DEN BROECK, VAN POUCKE en ROMMEL, *Voornamenregister*, nr. 38, blz. 16; voor Duitsland, zie H. DÖRNER, *Timpe und die magische Sieben. Liberalisierungstendenzen im Vornamensrecht, StAZ*, 1980, 173).

AFDELING IV

TOEGELATEN VOORNAMEN

I. *Wettelijke regeling*

292 De keuze van de voornamen is in België — zoals in onze buurlanden — niet vrij. Die keuze is nog steeds gereglementeerd door artikel 1 van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI (1 april 1803). Volgens dit artikel kunnen alleen de in de verschillende kalenders gebruikelijke namen en de namen van bekende personen uit de oudere geschiedenis als voornamen opgenomen worden.

Familienamen van bestaande personen kunnen niet toegekend worden tenzij deze tevens gebruikelijke voornamen zijn zoals Cornelis, Henri, Joris of Michel (R. DEMAN, *De nieuwe commentaar op de Burgerlijke Stand in België*, III, nr. 388; HUMBLET, nr. 80 e.v., blz. 59; L. STICHELBAUDT, *Handboek van de Burgerlijke stand*, nr. 297; *vgl.* voor Nederland; H. LUIKING, *Was onder het oude boek 1 B.W. de genitiefvorm van een voornaam een voornaam?, N.J.B.*, 1970, 801 e.v.; J. NOTA, *Geslachtsnamen, voornamen, patronymica, N.J.B.*, 1971, 333;

J. DE RIJK, *Het patronimicum wás noch ís een voornaam, N.J.B.*, 1972, 946 e.v.; K. KARELS, *Ontoelaatbare voornaam, H.P.S.*, 1973, 36 e.v.: H. LUIKING, *Ontoelaatbare voornaam, H.P.S.*, 1973, 1 e.v.). Deze regel volgt uit art. 2 van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI.

II. *Interpretatie*

293 In de praktijk wordt dit voorschrift ruim geïnterpreteerd en beslist de rechtspraak naar de geest van de wet (DE PAGE, I, nr. 286, blz. 409 e.v.; KLUYSKENS, VII, nr. 28, blz. 39; W. PINTENS, *De keuze van de voornamen en de interpretatie van de Wet van 11-21 germinal jaar XI (1 april 1803), R.W.*, 1975-76, 1264 e.v. Deze wet is immers gegroeid uit de tijdsomstandigheden. De wetgever van 1803 heeft willen verhinderen dat zoals ten tijde van de Franse Revolutie belachelijke of abstracte voornamen worden gegeven zoals namen van groenten (KLUYSKENS, VII, nr. 116, blz. 135; THIRY,V, nr. 139, blz. 135; zie eveneens de memorie van toelichting voorgedragen door MIOT voor het *Corps Législatif* in LOCRE, *Législation civile, commerciale et criminelle*, II, blz. 141 e.v.; GARAUD/SZRAMKIEWICZ, *La révolution française et la famille*, blz. 15, 17 e.v.).

294 Niet alleen voornamen die voorkomen op Belgische kalenders maar ook op buitenlandse kalenders zijn toegelaten (Brussel, 21 jan. 1959, *Pas.*, 1960, II, 117; *J.T.*, 1959, 185 met noot; *R.P. Not.*, 1959, 312; *R. Dr. Fam.*, 1959, 388; Rb. Brussel, 7 maart 1977, *J.T.*, 1977, 474; *R. Not. B.*, 1977, 600; *R. com.*, 1977, 187; HUMBLET, nr. 81, blz. 59; Vraag senator C. DECLERCQ, 3 maart 1975, *Parl. Vr., Senaat*, 1974-75, nr. 24, blz. 939; *R. com.*, 1975, 119; *De Gem.*, 1975, 293; Vraag volksvertegenwoordiger VANSTEENKISTE, 29 mei 1974, *Parl. Vr., Kamer*, 1974 (B.Z.), 248; *De Gem.*, 1974, 586; *anders: Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 411, 397; zie voor Duitsland, H. STENZ, *Zur Wahl ausländischer Vornamen, StAZ*, 1980, 174).

Buitenlandse kalenders die een fantasistisch karakter vertonen, kunnen niet in aanmerking komen. Slechts deze die welke in den vreemde gewoonlijk zijn aangenomen, mogen worden aanvaard (HUMBLET, , nr. 81, blz. 59 e.v.).

Begrip dient opgebracht te worden wat de voornamen betreft waarvan het voorkomen in kalenders problematisch is (Brugge, 7 jan. 1975, *R.W.*, 1974-75, 2143; *J.T.*, 1975, 640; HUMBLET, nr. 83, blz. 61). Hierbij moet het begrip „kalender" ruim geïnterpreteerd worden. Bestaande betrouwbare werken met lijsten van voornamen zijn indicatief (Vraag kamerlid GELDOLF, *J. Liège*, 1969, 240).

Kunnen met nut geraadpleegd worden:

— A. AUDEBERT, *Dictionnaire analytique des prénoms*, Parijs, 1956;

— A. BALSACQ en R. BILLIET, *Dictionnaire français-néerlandais et néerlandais-français des prénoms admis par l'état civil*, 1936;

— A. DAUZAT, *Dictionnaire étymologique des noms de famille et prénoms de France*, Parijs, 1951 (met bijvoegsel door M. MORLET, z.j.);

— J. GRAAF, *Nederlandsche Doopnamen. Naar oorsprong & gebruik*, Bussum, 1915;

— A. HUYSINGA, *Encyclopedie van voornamen*, Amsterdam, 1957;

— J. MEYERS en J. LUITINGH, *Onze Voornamen. Traditie, Betekenis, Vorm, Herkomst. Benevens een uitgebreid namenregister*, Amsterdam, 1948;

— P. PIERRARD, *Dictionnaire des Prénoms et des Saints*, Parijs, 1974;

— W. SEIBICKE, *Voornamen*, Frankfurt, 1977;

— C. VAN DEN BROECK, P. VAN POUCKE en F. ROMMEL, *Voornamenregister*, derde druk, Heule, 1969 (met juridische inleiding door L. STICHELBAUDT);

— J. VANDERSCHAAR, *Woordenboek van Voornamen. Inventarisatie van de doop- en roepnamen met hun etymologie*, Utrecht, Antwerpen, 1964;

— E. WITHYCOMBE, *The Oxford Dictionary of English Christian Names*, derde druk, Oxford, 1977.

295 Indien terecht een principiële opwerping wordt gemaakt tegen samentrekkingen van voornamen die een chaos veroorzaken van misvormde of belachelijke voornamen, dan stemt het toch overeen met de geest van de wet rekening te houden met de evolutie van het taalgebruik om moderne en verkorte vormen van voornamen te aanvaarden (Antwerpen, 1 okt. 1975, *R.W.*, 1975-76, 2008 met noot W. PINTENS; *vgl.* L. STICHELBAUDT, Inleiding op VAN DEN BROECK, VAN POUCKE en ROMMEL, *Voornamenregister*, nr. 64, blz. 23).

In dezelfde geest is het toegelaten samengestelde voornamen te geven (L. STICHELBAUDT, *Handboek van de Burgerlijke Stand*, nr.297). In Franse voornamen dienen beide delen door een koppelteken verbonden te worden (F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 426, blz. 183). Het Nederlands kent geen regel over het gebruik van het koppelteken in een samengestelde voornaam (zie o.a. *Woordenlijst van de Nederlandse Taal*, 's-Gravenhage, 1954, blz. LXIV-LXV; *anders:* P. PAARDEKOPER, *Standaard A.B.N.-gids*, zesde druk, Antwerpen/Utrecht, 1972, blz. XXXIII). Hieruit kan afgeleid worden dat het Nederlands zich niet tegen het gebruik van het koppelteken verzet (*in deze zin:* L. STICHELBAUDT, Inleiding op VAN DEN BROECK/VAN POUCKE/ROMMEL, *Voornamenregister*, nr. 66, blz. 24). Behoudens het gebruik van een komma tussen niet-samengestelde voornamen, is het gebruik van het koppelteken de aangewezen methode om de samenstelling van de voornamen in de akten van de burgerlijke stand tot uiting te brengen. Wordt aan een kind slechts één samengestelde voornaam gegeven, dan is het gebruik van het koppelteken de enige mogelijkheid om dit doel te bereiken.

296 De uitdrukking „oude geschiedenis" moet niet enkel verstaan worden

als de geschiedenis van de oudheid. Ook de geschiedenis van de middeleeuwen, de renaissance en de moderne tijden komt in aanmerking (Rb. Brussel, 8 jan. 1975, *R.W.*, 1975-76, 1263 met noot PINTENS; HUMBLET, nr. 79, blz. 59; L. STICHELBAUDT, Inleiding op VAN DEN BROECK, VAN POUCKE en ROMMEL, *Voornamenregister*, nr. 52, blz. 20; nr. 60, blz. 22; *Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 413, 397; R. LINDON, *La création prétorienne en matière de droits de la personnalité*, nr. 229, blz. 130; R. NERSON, *Jurisprudence française en matière de droit civil. Personnes et droits de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1979, 116 e.v.; *anders:* DEKKERS, I, nr. 69, blz. 59 die zich ten onrechte beperkt tot personages uit de Grieks-Romeinse oudheid; *vgl.* Antwoord van de minister van Justitie op een parlementaire vraag van volksvertegenwoordiger VANSTEENKISTE, *Parl. Vr., Kamer*, 1974, 248; *De Gem.*, 1974, 586). Wel moet de naam „oud" zijn, in die zin dat hij tot de geschiedenis behoort (HUMBLET, nr. 79, blz. 59).

297 Een voornaam die aan een van bovenvermelde interpretatieregels voldoet, kan echter alleen aanvaard worden indien hij volledig aan de grondgedachte van de wet beantwoordt. Het was de bedoeling van de wetgever van 1803 de niet-ernstige, zinloze of denkbeeldige voornamen te weren (Rb. Brussel, 8 jan. 1975, *R.W.*, 1975-76, 1263; zie boven, nr. 293). Een voornaam kan dus niet aanvaard worden indien hij ongeschikt is om aan iemand te geven. Hij mag niet hatelijk noch onzedelijk zijn. Evenmin mag hij spot of ironie opwekken. Het behoeft niet een op zichzelf genomen ongepast of onwelvoeglijk woord te zijn. Ook lachwekkende voornamen, waarvan drager levenslang alleen maar last kan ondervinden, moeten worden geweigerd (ASSER/DE RUITER, I, blz. 17). Doch het feit dat een naam thans niet meer voorkomt als voornaam is zonder belang (*Parl. Vr.* volksvertegenwoordiger VANSTEENKISTE, dd. 29 mei 1974, *Parl. Vr., Kamer*, 1974 (B.Z.), 248; *De Gem.*, 1974, 586). Aldus kunnen bepaalde gegevens uit de kalenders zoals namen van feesten (Kerstmis, Pinksteren), niet als voornaam gekozen worden, tenzij die gebruikelijke voornamen zijn als Noël, Toussaint (HUMBLET, nr. 82, blz. 61).

298 In deze context is het geraden voor jongens alleen jongensnamen, en voor meisjes meisjesnamen te kiezen, zoals in Nederland en Duitsland gebruikelijk is (ASSER/DE RUITER, I, blz. 17; J. DEELEN, *Van namen en zo*, blz. 193; H. DÖLLE, *Familienrecht*, II, blz. 114 e.v.).

In de oude talen, zoals in het Latijn, komt het geslacht van het kind in de voornaam — vooral in de uitgang — tot uiting.

De Kerk is hiervan afgeweken bij de keuze van de doopnamen, door aan jongens de naam van de meter of van een vrouwelijke heilige te laten geven (W. SCHAETZEL, *Le nom des personnes en droit international, Rec. Cours*, 1958, III, blz. 192).

In België is er geen wettelijke bepaling die het geven van een meisjesnaam aan een jongen en omgekeerd verbiedt (Rb. Brussel, 3 dec. 1937, *Belg. Jud.*, 1938, 242; *R. Adm.*, 1938, 387; zie verder, nr. 337).

Deze interpretatie die door de verouderde wetteksten toegelaten wordt, is strijdig met de bedoeling van de wet. De Nederlandse rechtspraak wijst zulke keuze dan ook terecht als ongepast af (Rb. 's Gravenhage, 12 juni 1963, *N.J.*, 1964, 90). Deze situatie kan immers alleen maar aanleiding zijn tot misbruiken en vergissingen (L. STICHELBAUDT, *a.w.*, nr. 67, blz. 24; PHILIPPART/LEBOUTTE, I, nr. 44, blz. III-29). Door zulke keuze wordt het maatschappelijk doel van de voornamen — de individualisatie — niet bereikt. In de huidige stand van de wetgeving is het dan ook aan te raden bij een meisje de mannelijke voornaam tussen twee vrouwelijke voornamen en voor een jongen de vrouwelijke voornaam tussen twee mannelijke voornamen te plaatsen (PHILIPPART/LEBOUTTE, I, *t.a.p.*; F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 427, blz. 184; L. STICHELBAUDT, Inleiding op VAN DEN BROECK, VAN POUCKE en ROMMEL, *Voornamenregister*, nr. 67 e.v., blz. 24 e.v.).

299 Dezelfde opmerkingen gelden voor tweeslachtige voornamen (Anne, Dominique). Geen enkele wettelijke bepaling verbiedt een tweeslachtige voornaam te geven. Bijkomende voornamen die het geslacht verduidelijken, zullen verwarring vermijden (F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 428, blz. 184; *vgl.* BGH, 17 jan. 1979, *FamRZ*, 1979, 466; *NJW*, 1979, 2469).

300 Om verwarring en vergissing te vermijden moet het aannemen als eerste voornaam van de voornaam van de vader vermeden worden, evenals het herhalen in de zijtakken van de voornamen van de gemeenschappelijke voorvader (*vgl.* HUMBLET, nr. 76, blz. 55).

§ 3. Taak en verantwoordelijkheid van de ambtenaar van de burgerlijke stand

301 De gangbare lijsten van voornamen zijn niet officieel. Ze hebben slechts een indicatief karakter. De ambtenaar van de burgerlijke stand beslist op eigen verantwoordelijkheid of een bepaalde naam als voornaam kan aangenomen worden (Vraag kamerlid GELDOLF, dd. 3 jan. 1969, *J. Liège*, 1969, blz. 240).

De hogere administratieve overheden zijn onbevoegd (HUMBLET, nr. 84, blz. 62). Wel kan hij zonder hierdoor gebonden te zijn het advies van de procureur des Konings inwinnen.

Kiezen de ouders geen voornamen of zijn alle voornamen onaanvaardbaar, dan maakt de ambtenaar van de burgerlijke stand een geboorteakte op van een levend geboren kind waaraan geen voornamen werden gegeven (*geboorteakte in blanco*). Hij brengt tevens de zaak ter kennis van de procureur des Konings. Deze laatste zal de rechtbank van eerste aanleg vorderen de geboorteakte aan te vullen (PHILIPPART/LEBOUTTE, I, nr. 46, blz. III-29; *vgl.* F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 432, blz. 185).

302 Ongeacht de toepassing van de Wet van 18 juli 1966 op het gebruik der talen in bestuurszaken, houdt het verplicht taalgebruik in functie van de taalge-

bieden niet in dat de gekozen voornamen mogen vertaald worden. De ambtenaar van de burgerlijke stand dient de voornamen te akteren in de taal gekozen door de aangever (F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 213, blz. 97 e.v.; nr. 241*bis*, blz. 111; PHILIPPART/LEBOUTTE, I, nr. 72 e.v., blz. 50 e.v.). Een vertaalde voornaam rechtvaardigt een vordering tot verbetering (zie verder, nr. 341).

303 De Wet van 11-21 *germinal* jaar XI (1 april 1803) bevat geen strafbepalingen. Bij gemis aan tekst kunnen geen strafsancties worden opgelegd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand die een voornaam inschrijft die door de wetgever werd uitgesloten of die een toegelaten voornaam weigert. De sancties van artikel 50 B.W. zijn niet toepasselijk (HUMBLET, nr. 85, blz. 62; *anders en ten onrechte:* G. GALOPIN, *Cours de droit civil. L'état et la capacité des personnes*, blz. 87, noot 1; Antwerpen, 1 okt. 1975, *R.W.*, 1975-76, 2008 met noot W. PINTENS). Artikel 50 B.W. verwijst immers niet naar artikel 1 van de Wet van 11-21 *germinal* en iedere strafbepaling moet restrictief uitgelegd worden (L. STICHELBAUDT, Inleiding op VAN DEN BROECK, VAN POUCKE en ROMMEL, *Voornamenregister*, nr. 76, blz. 26).

De ambtenaar van de burgerlijke stand kan wel aansprakelijk gesteld worden op grond van artikel 1382 B.W., indien het bewijs van een fout geleverd wordt. Hiertoe dient hij in de procedure tussen te komen, hetzij vrijwillig hetzij gedwongen (art. 813 Ger. W.).

De ten laste gelegde feiten en de eis moeten in de dagvaarding duidelijk worden omschreven, anders wordt aangenomen dat de ambtenaar uitsluitend wordt gedagvaard om de verbetering te horen bevelen (W. PINTENS, Noot onder Antwerpen, 1 okt. 1975, *R.W.*, 1975-76, 2011). De ambtenaar van de burgerlijke stand is immers geen partij in de procedure van verbetering zoals bepaald in de artikelen 1383 e.v. Ger. W. en kan dus niet zonder in zake geroepen te zijn in het ongelijk gesteld worden in de betekenis van artikel 1017 Ger. W. De procedure van verbetering vergt daarenboven geen onderzoek naar de verantwoordelijkheid van de ambtenaar van de burgerlijke stand (Antwerpen, 1 okt. 1975, *R.W.*, 1975-76, 2008 met noot PINTENS).

§ 4. **Voorstel „de lege ferenda"**

304 Artikel 1 van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI is na meer dan honderdzeventig jaar aan aanpassing toe (A. BRUYNEEL, *Les changements de prénoms, J.T.*, 1967, blz. 19 e.v., nr. 6; BRUYNEEL, *Les changements des prénoms: vers une solution?, J.T.*, 1970, 115; J. LEHRER, *À propos des changements de prénoms, J.T.*, 1967, 219; D. MIRGUET, *Les prénoms. Essai doctrinal et pratique, R. Adm.*, 1926, 169; L. STICHELBAUDT, *Les prénoms. État actuel de la question, R. Adm.*, 1970, 156 e.v.; LEVY, *Le manuel des prénoms*, blz. 165; MAZEAUD/DE JUGLART, *Leçons de droit civil*, I, nr. 545, blz. 545). Ouders die eigentijdse of verkorte voornamen willen geven stuiten op de verouderde bepalingen van artikel 1 van deze wet, die in het ene arrondissement strikter worden geïnterpreteerd dan in het andere. Het probleem ligt bij de ambtenaar van de burgerlijke stand. Hij kan zijn weigering een voornaam te aanvaarden motiveren door zich strikt aan de letter

van de wet te houden (voor enkele toepassingen zie: Antwerpen, 1 okt. 1975, *R.W.*, 1975-76, 2008 met noot PINTENS wat de voornamen *Annelies* en *Greet* betreft; Brugge, 7 jan. 1975, *R.W.*, 1974-75, 2143; *J.T.*, 1975, 640 wat de voornaam *Dana* betreft). Beroep op de rechtbank is dan de enige oplossing. De tussenkomst van de rechtbank moet nochtans zoveel mogelijk vermeden worden wegens de nadelen aan een procedure verbonden.

Men denke aan de bekende zaak van de Bretoense voornamen: het Franse Hof van Cassatie verbrak een arrest van het Hof te Rennes dat het recht op kinderbijslag toegekend had aan Bretoense kinderen die geen burgerlijke stand hadden wegens een geschil over de keuze van de voornamen. De ambtenaar van de burgerlijke stand had geweigerd de Bretoense voornamen Adraboran, Maïwenn, Givendal en Diwezha in te schrijven (Cass. fr., 12 nov. 1964, *Gaz. Pal.*, 1965, I, 191; verbreking van Rennes, 9 jan. 1962, *J.C.P.*, 1962, II, 12501).

Daarenboven is de huidige wettekst enerzijds te streng en anderzijds te ruim. Volgens de letter van de wet kunnen voornamen die aan de geest van de wet beantwoorden, worden geweigerd, terwijl anderzijds belachelijke voornamen kunnen toegelaten worden (L. STICHELBAUDT, *R. Adm.*, 1970, blz. 154, nr. 34).

Ministeriële omzendbrieven die nauwkeurige richtlijnen inhouden bieden geen oplossing. Zij zouden de wet zeer verregaand interpreteren wat niet tot de bevoegdheid van de uitvoerende macht behoort (R. NERSON, *Jurisprudence française en matière de droit civil. Personnes et droits de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1966, 523 met betrekking tot de Franse M.O. van 12 april 1966 verschenen in het *J.O.* van 3 mei 1966). Een ministeriële omzendbrief dient immers noodzakelijk aan de wettekst te herinneren (Vraag kamerlid GELDOLF, *J. Liège*, 1969, 240). In dit geval zou de interpretatie van de wet niet meer met de tekst te verzoenen zijn.

305 Een rationele wetgeving moet het algemeen belang, het belang van het kind en het belang van de ouders verzoenen (CARBONNIER, *Droit civil*, I, nr. 59, blz. 258; zie ook H. DÖRNER, *Timpe und die magische Sieben. Liberalisierungstendenzen im Vornamensrecht, StAZ*, 1980, 170 e.v.). Het openbaar belang vraagt dat de voornamen geschikt zijn om de persoon te individualiseren. Daarom moeten uitgesloten worden: voornamen die niet met het geslacht van het kind overeenstemmen, tweeslachtige voornamen, voornamen reeds in het gezin gedragen, zeer verspreide voornamen indien de familienaam reeds te veel voorkomt. Het belang van het kind vraagt de uitsluiting van belachelijke en onwelvoeglijke voornamen. Het belang van de ouders tenslotte vraagt keuzevrijheid. De keuze van de ouders evolueert met de smaak van de tijd. Ze vertoont een internationaal karakter. De drang naar individuele naamskeuze wordt beklemtoond (H. DÖRNER, *Das elterliche Recht zur Wahl des Vornamens, StAZ*, 1973, 237 e.v.). Het is dan ook aangewezen het kader van artikel 1 van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI te verlaten door een limitatieve opsomming van de voornamen te weren, de keuzevrijheid als beginsel te stellen en een element van feitelijke appreciatie in te voeren (A. BRUYNEEL, *Les changements de prénoms, J.T.*, 1967, blz. 20, nr. 9; J. CARBONNIER, *Droit civil*, I, nr. 59, blz. 258; *anders:* voorstel van wet ingediend door senator JORISSEN tot wijziging van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI betreffende de voornamen en de verandering van namen,

Gedr. St., Senaat, 111 [1970-71] nr. 1; 69 [1971-72] nr. 1; 214 [1974] nr. 1 dat in een limitatieve lijst van toegelaten voornamen voorziet, die om de drie jaar herzien wordt. Zie de kritiek van W. PINTENS, *Wijziging van voornamen, R.W.*, 1974-75, 2445, nr. 81 e.v.).

306 Artikel 4.4 Ned. B.W. bepaalt dat de ambtenaar van de burgerlijke stand weigert voornamen in de geboorteakte op te nemen die ongepast zijn of overeenstemmen met bestaande geslachtsnamen, tenzij deze tevens gebruikelijke voornamen zijn. Een gelijkaardige hervorming is aangewezen. In principe worden hierdoor alle namen waarop de kwalificatie voornaam past, aanvaard. Met mogelijkheid van beroep bij de rechtbank van eerste aanleg in de vorm van een vordering tot verbetering van de geboorteakte, zal de ambtenaar van de burgerlijke stand enige controle uitoefenen door belachelijke, hatelijke voornamen of familienamen te weigeren, zodat er later nog weinig reden tot verandering kan overblijven. Om discretionaire en uiteenlopende beslissingen te weren kan het begrip „ongepaste voornaam" aan de hand van de parlementaire voorbereiding nader omschreven worden in een ministeriële omzendbrief (*vgl.* voor Duitsland: art. 172. *Dienstanweisungen für die Standesbeamten und ihre Aufsichtsbehörden*; zie de commentaar van L. STICHELBAUDT, *R. Adm.*, 1970, 155). Zo kan b.v. onder een „ongepaste voornaam" worden verstaan, een voornaam die niet overeenstemt met het geslacht van het kind of een tweeslachtige voornaam. De voornamen van de eerste categorie kunnen als belachelijke voornamen gekwalificeerd worden. De tweede categorie is strijdig met het openbaar belang wegens gebrek aan individualisatie.

HOOFDSTUK III

VOORNAAMSVERANDERING

307 Gelet op het beginsel van de onveranderlijkheid van de voornaam, kan deze slechts gewijzigd worden in de door de wet opgesomde gevallen: bij adoptie of wettiging door adoptie (art. 360 en 370 § 2 B.W.), en bij verandering toegestaan door de uitvoerende macht (art. 4 Wet 11-21 *germinal* jaar XI, zoals gewijzigd door de Wet van 2 juli 1974).

De Wetten van 27 juli 1953 en 25 juli 1974 stonden bepaalde personen uit de Oostkantons toe hun voornamen te wijzigen.

AFDELING I

WIJZIGING BIJ ADOPTIE EN WETTIGING DOOR ADOPTIE

§ 1. **Begrip**

308 Sinds de Wet van 21 maart 1969, van kracht geworden op 22 april 1969, kunnen de voornamen van de geadopteerde en de gewettigde door adoptie, worden gewijzigd (art. 360 en 370, § 2 B.W.). Hierdoor wil men de geadopteerde beter integreren in het adoptiegezin (C. VAN MALDEREN, *A.P.R.*, Tw. *Adoptie en wettiging door adoptie*, nr. 375, blz. 209).

Het verdient aanbeveling rekening te houden met de leeftijd van het kind. Bij oudere kinderen is een wijziging van de voornamen niet aan te bevelen (L. STICHELBAUDT, *Les prénoms. État actuel de la question, R. Adm.*, 1970, 151; M. VAN LOOK, *Evolutie van het Belgisch adoptierecht, T.P.R.*, 1970, 398, noot 4). Is het kind ongeveer vier jaar, dan identificeert het zijn psychisch bestaan met zijn voornaam. Bij wijziging van de voornaam tegen de wil van het kind dat het vierde levensjaar heeft beëindigd, treedt psychische schade op (P. ZÖLLER, *Vorname des Kindes in der Qualität eines schutzbedürftigen Moments der kindlichen Entwicklung, FamRZ*, 1975, blz. 616).

§ 2. **Procedure**

309 Wordt de homologatie van de adoptie of de wettiging door adoptie gevraagd overeenkomstig de artikelen 349 tot 352 B.W., dan kunnen de partijen in onderlinge overeenstemming aan de rechtbank de wijziging van de voornamen van de geadopteerde vragen (art. 360, eerste lid, 353, eerste lid, en 370 § 2 B.W.). Alhoewel de wijziging van de voornamen onder het toezicht van de rechtbank staat, kan hierover reeds een overeenkomst in de adoptieakte worden gesloten door inlassing van het verzoek (P. WATELET, *La rédaction des actes notariés*, blz. 148; *vgl.* A. VAN HOESTENBERGHE, *Het opstellen van notariële akten*, Algemeen deel, I, blz. 59). De aanvraag is ontvankelijk tot bij de sluiting van de

debatten (J. CANIVET, *Aperçu sur l'adoption et la légitimation par adoption entre Belges en Belgique après la loi du 21 mars 1969, Ann. Not. Enr.*, 1969, 217 e.v., nr. 55 en 57; 253 e.v., nr. 134). Het verzoek kan mondeling ingediend worden (C. VAN MALDEREN, *A.P.R.*, Tw. *Adoptie en wettiging door adoptie*, nr. 375, blz. 369).

Wordt de adoptie of wettiging door adoptie gevorderd overeenkomstig artikel 353 B.W., dan kunnen de eisers aan de rechtbank de wijziging van de voornamen van de geadopteerde of de door adoptie gewettigde vragen (art. 360, tweede lid, 353, eerste lid, en 370 § 2 B.W.).

310 De rechter beslist. Hij kan het verzoek afwijzen, rekening houdend met het belang van het kind (zie boven, nr. 308).

311 Zoals de keuze van de voornamen bij de geboorte nooit volledig aan de ouders wordt overgelaten maar onder het toezicht staat van de ambtenaar van de burgerlijke stand, zo geschiedt de wijziging van de voornamen in het kader van een adoptie of een wettiging door adoptie onder het toezicht van de rechtbank (Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Kamer uitgebracht door mevr. DE RIEMAECKER-LEGOT, *Gedr. St., Kamer*, 436 [1961-62] nr. 2, blz. 27). De rechtbank zal nagaan of de nieuwe voornamen beantwoorden aan de bepalingen van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI.

AFDELING II

VOORNAAMSVERANDERING DOOR DE REGERING TOEGESTAAN

§ 1. **Vóór de Wet van 2 juli 1974**

A. *Onbevoegdheid van de rechterlijke macht*

312 Behoudens de bevoegdheid tot wijziging van de voornamen in het kader van een adoptie of wettiging door adoptie sinds de Wet van 21 maart 1969, werd algemeen aanvaard dat de rechtbanken onbevoegd waren op het gebied van de verandering van voornamen (Brussel, 27 jan. 1844, *Pas.*, 1844, II, 254; *Belg. Jud.*, 1845, 91; Gent, 10 maart 1899, *R. Adm.*, 1899, 188 met noot; *Pand. Pér.*, 1899, 1524; Brussel, 21 jan. 1959, *J.T.*, 1959, 185 met noot; *Pas.*, 1960, II, 117; *R.P. Not.*, 1959, 312; *R. Dr. Fam.*, 1959, 388; Kortrijk, 23 dec. 1949, *Pas.*, 1950, III, 70; *R. Adm.*, 1951, 76 met noot; Rb. Brussel, 14 jan. 1956, *Pas.*, 1957, III, 76; *R. Adm.*, 1958, 67; Rb. Luik, 24 dec. 1971, *J. Liège*, 1972, 293; J. LEHRER, *À propos des changements de prénoms, J.T.*, 1967, 217; L. STICHELBAUDT, *Les prénoms. État actuel de la question, R. Adm.*, 1970, 150, nr. 12; *anders en ten*

onrechte: R. v. St., 19 mei 1953, *Arr. R. v. St.*, 1953, 653; *Pas.*, 1954, IV, 115; *Ann. Not. Enr.*, 1954, 307 met noot P.M.; *R. Adm.*, 1953, 22; *Rec. J. Dr. Adm.*, 1953, 255).

Bij de gerechtelijke hervorming stelde de Koninklijke Commissaris voor deze bevoegdheid toe te kennen aan de rechtbank van eerste aanleg (VAN REEPINGHEN, *Verslag over de gerechtelijke hervorming*, II, blz. 136, art. 569, 2°). De Commissie voor de Justitie van de Kamer heeft deze vermelding in artikel 569 geschrapt. Overeenkomstig de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI meende de Commissie dat in de toenmalige stand van de wetgeving de verandering van de voornamen niet was toegelaten (Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door kamerlid HERMANS, *Gedr. St., Kamer*, 54 [1966-67] nr. 49, blz. 101).

B. *Onbevoegdheid van de regering*

313 Enkele auteurs kenden aan de regering de bevoegdheid tot voornaamsverandering toe (DE PAGE, I, eerste en tweede druk, nr. 287; R. GAILLY, *Du nom et des prénoms, R.P. Not.*, 1951, 42 e.v.; noot onder Brussel, 21 jan. 1959, *J.T.*, 1959, 186). Zij beweerden dat de term „nom" in de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI niet strikt mocht geïnterpreteerd worden en zowel naam als voornaam betekende omdat in de voorbereidende werken „nom" verschillende malen voor „prénom" werd gebruikt. Tevens meenden ze steun te vinden in de rechtspraak. Enkele hoven en rechtbanken verklaarden zich onbevoegd met betrekking tot naamsverandering en verwezen de verzoeker naar de regering (Brussel, 27 jan. 1844, *Pas.*, 1844, II, 254; *Belg. Jud.*, 1845, 91; Gent, 10 maart 1899, *R. Adm.*, 1899, 188 met noot; *Pand. Pér.*, 1899, 1524; Kortrijk, 23 dec. 1949, *Pas.*, 1950, III, 70; *R. Adm.*, 1951, 76 met noot; Rb. Brussel, 14 jan. 1956, *Pas.*, 1957, III, 76; *R. Adm.*, 1958, 67). Meestal citeert men een overweging uit het arrest van 1844: „d'où il suit que leur demande ne peut point être accueillie, libre à eux de prendre, s'ils s'y croient fondés, leurs recours vers sa Majesté, pour obtenir un changement de prénom". Zoals in de overige rechtspraak gaat het hier duidelijk om een zuiver hypothetische overweging die zich niet over de grond van de zaak uitspreekt.

314 De rechtsleer hield zich dan ook overwegend aan een letterlijke interpretatie van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI: wanneer de wetgever de gunst van artikel 4 tot de voornamen had willen uitbreiden dan had hij dit uitdrukkelijk gedaan. Daar de regering geen ander bevoegdheden bezit dan deze welke haar door de wetgever zijn toegewezen, is zij niet bevoegd voor voornaamsveranderingen (L. HUMBLET, nr. 221, blz. 159).

De uitvoerende macht deelde deze zienswijze en stond geen voornaamsverandering toe. Deze houding werd goedgekeurd door de Raad van State in het arrest *Abelew* van 19 mei 1953 (R. v. St., 19 mei 1953, *Arr. R. v. St.*, 1953, 653; *Pas.*, 1954, IV, 115; *Ann. Not. Enr.*, 1954, 307 met noot P.M.; *R. Adm.*, 1953, 22; *Rec. J. Dr. Adm.*, 1953, 255; zie de bespreking van dit arrest door W. PINTENS, *Wijziging van voornamen, R.W.*, 1974-75, 2444 e.v., nr. 41 e.v.; *erratum, R.W.*, 1974-75, 2687). Zelfs DE PAGE wijzigde zijn standpunt en merkte op dat de onveranderlijkheid van de voornaam sterker was dan die van de naam (DE PAGE, I, derde druk, nr. 287, blz. 410).

§ 2. **Wet van 2 juli 1974**

315 De Wet van 2 juli 1974, gegroeid uit een wetsvoorstel van kamerlid DEFRAIGNE, maakt de verandering van voornamen mogelijk door aanvulling van artikel 4 van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI (*Stbl.*, 13 aug. 1974, blz. 10152 e.v.; voor een overzicht van de parlementaire geschiedenis, zie W. PINTENS, *Wijziging van voornamen, R.W.*, 1974-75, 2445 e.v., nr. 44 e.v.).

Met het veranderen van een voornaam wordt zowel de weglating of de bijvoeging als de vervanging van een voornaam bedoeld (Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door senator PEDE, *Gedr. St., Senaat*, 243 [1974] nr. 2, blz. 2; verder genoemd het *verslag*-PEDE).

Gezien de voornaamsverandering georganiseerd wordt in het kader van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI, is de procedure vrijwel gelijklopend met die van de naamsverandering (zie boven, nr. 117 e.v.). Enkele afwijkingen of bijzondere punten worden nader besproken.

A. *Bevoegdheid van de regering*

316 Parallel met de bevoegdheid tot naamsverandering is de regering bevoegd om een voornaamsverandering toe te staan. Hierdoor is er eenvormigheid in twee gelijkaardige materies, zodat tegemoet gekomen wordt aan de verzoeker die zowel naam als voornaam wil veranderen.

Anders is het in Frankrijk en Nederland waar naast een administratieve procedure voor de naamsverandering de gerechtelijke procedure verkozen werd voor een voornaamsverandering (art. 57, derde lid, C. civ.; art. 4.4 Ned. B.W.; P. MAHILLON, *Prénoms. Loi française du 12 novembre 1955*, *Ann. Not. Enr.*, 1956, 159 e.v.).

B. *Gronden tot voornaamsverandering*

317 De wet bepaalt niet welke redenen kunnen ingeroepen worden om een voornaamsverandering te verkrijgen. Het gewijzigde artikel 4 van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI drukt zich uitermate vaag uit en spreekt van „enigerlei reden". Dit betekent evenwel niet dat onverschillig welke reden kan worden ingeroepen.

Een lid van de Commissie voor de Justitie van de Kamer vroeg uitdrukkelijk te bepalen, dat er een ernstige reden moet aanwezig zijn om naam of voornamen te veranderen. Men antwoordde hem, dat de woorden „enigerlei reden" die in artikel 4 van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI voorkomen geen andere betekenis hebben. Het gaat hier over een geijkte uitdrukking die altijd als „ernstige reden" wordt uitgelegd (*Verslag namens de Commissie voor de Justitie* uitgebracht door kamerlid BAUDSON, *Gedr. St., Kamer*, 300 [1970-71] nr. 2, blz. 3; verder genoemd *verslag*-BAUDSON). Dit principe werd nogmaals bevestigd door de Commissie voor de Justitie van de Senaat (*Verslag*-PEDE, *Gedr. St., Senaat*, 243 [1974] nr. 2, blz. 2).

Het lijkt inderdaad niet aangewezen de verandering van voornamen toe te staan voor onverschillig welke reden. Een wettig belang is noodzakelijk. Dit kan het best omschreven worden als het belang van de verzoeker om op een normale wijze in onze maatschappij te leven (B. PARISOT, *Le changement de prénom, Dall., Chron.*, 1966, 44, nr. 25; Cass. fr., 26 jan. 1965, *Dall.*, 1965, 216; zie ook boven, nr. 146).

Daar de wetgever geen precieze richtlijnen heeft vastgesteld, zal de regering de ernst en de gegrondheid van elke ingeroepen reden soeverein beoordelen.

318 In antwoord op een parlementaire vraag schetste de minister van Justitie enkele gronden tot naamsverandering (Parlementaire vraag van senator C. DE CLERCQ, *Parl. Vr., Senaat*, 1975-76, 198; *R.W.*, 1975-76, 1472; *vgl.* P. NEPVEU, *Du changement de prénor, 28 okt. 1952, StAZ*, 1954, 253; *anders:* J.M. PAUWELS, *Verandering van de geslachtsaanduiding bij transseksuele de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1979, 119 e.v.):

— vreemde voornaam (ook: Wetsvoorstel DEFRAIGNE, *Gedr. St., Kamer*, 300 [1968-69] nr. 1, blz. 2). Het doel van deze grond is de integratie van de genaturaliseerde Belg bevorderen (CN/V/74/18).

— voornaam die op zichzelf of samengevoegd met een familienaam belachelijk of hatelijk is (ook: Wetsvoorstel DEFRAIGNE, *Gedr. St., Kamer, t.a.p.*). De voornaam *Polydoor* valt onder deze regel, maar niet de voornaam *Alphonse* (CN/V/74/18; CN/V/74/223). De weglating van de tweede en de daaropvolgende voornamen die niet overeenkomen met het geslacht van de drager, wordt evenmin toegestaan indien de eerste voornaam niet belachelijk is. Een persoon is immers slechts onder zijn eerste voornaam gekend (CN/V/75/251).

— wijziging van de volgorde van de voornamen omdat de bestaande volgorde verwarring schept;

— gevestigd feitelijk gebruik van een andere voornaam dan die vermeld in de geboorteakte (CN/V/75/22; CN/V/75/218; CN/V/74/278; CN/V/74/39; CN/V/76/78). Dit laatste criterium kan slechts aanvaard worden indien er sprake is van goede trouw (*vgl.* W. LOOS, *Namensänderungsgesetz*, blz. 159). Het moedwillig feitelijk gebruik van een voornaam met het oog op een naamsverandering kan niet als wettig belang in aanmerking komen. Het gebruik moet dus effectief zijn (*vgl.* R. NERSON, *R. Trim. Dr. Civ.*, 1979, 119).

Bij feitelijk gebruik van een samengestelde voornaam bestaat geen bezwaar tegen een voornaamsverandering die alleen een koppelteken tussen twee afzonderlijke voornamen aanbrengt (*in deze zin:* CN/V/76/96). Noch de Nederlandse noch de Franse taal verzetten zich tegen het gebruik van het koppelteken in een samengestelde voornaam. Bovendien is het koppelteken het enig afdoend middel om de samenstelling in alle gevallen tot uiting te brengen (zie boven, nr. 295).

— voornamen die om een of andere reden een ernstig nadeel kunnen veroorzaken aan de betrokkenen.

Onder dit criterium valt het verzoek dat steunt op religieuze motieven zoals de overgang of het behoren tot een godsdienst waar het gebruikelijk is een religieus getinte voornaam te dragen (CN/V/74/388; CN/V/75/200).

Onder dit criterium valt eveneens het verzoek van een transseksueel tot voornaamsverandering. Rechtstheoretisch dient dit verzoek te worden afgewezen. Wanneer de rechtbank in het kader van een procedure tot verbetering van de geboorteakte van oordeel is dat er grond bestaat om de vermelding van het geslacht te verbeteren, dan is het eveneens haar taak de voornamen te verbeteren (W. PINTENS, *Wijziging van voornamen, R.W.*, 1974-75, 2450, nr. 44; OVG Münster, 28 okt. 1952, *StAZ*, 1954, 253; *anders:* J.M. PAUWELS, *Verandering van de geslachtsaanduiding bij transseksuelen, R.W.*, 1974-75, 886, met noot 8 die van oordeel is dat transseksualiteit de aanvraag zonder

meer kan gronden; KL.-P. FUGLSANG-PETERSEN, *Vornamensänderung von Transsexuellen, StAZ*, 1971, 129). Zolang de rechtbanken (ten onrechte) een weigerachtige houding blijven aannemen, kan wel aangenomen worden dat de verzoeker een wettig belang heeft. Gezien de voornaamsverandering in casu geen belangrijke openbare belangen aantast, kan de uitvoerende macht gelet op de sociaal bijzonder moeilijke omstandigheden de voornaamsverandering als gunst toestaan, daar waar de rechtbank ze niet als recht wenste te verlenen door een verbetering van geslacht en voornamen. In de praktijk wordt de naamsverandering toegestaan op voorwaarde dat een neutrale d.w.z. een tweeslachtige voornaam wordt voorgesteld zoals Claude en Dominique (J.M. PAUWELS, *Personen- en familierecht*, I, nr. 34, blz. 25; J.M. PAUWELS, *Naar de juridische erkenning van de transseksualiteit?, R.W.*, 1979-80, 2069).

319 Elk verzoek moet onderzocht worden met inachtneming van alle bijzondere elementen van het geval (Parlementaire vraag van senator C. DE CLERCQ, *Parl. Vr., Senaat*, 1975-76, 198; *R.W.*, 1975-76, 1472). Het wettig belang of de ernstige reden wordt aldus niet *in abstracto*, maar wel *in concreto* getoetst rekening houdend met de omstandigheden van de zaak (Parijs, 29 juni 1962, *J.C.P.*, 1963, II, 1304; B. PARISOT, *Le changement du prénom, Dall.*, 1966, *Chron.*, 42, noot 14).

Zo wordt b.v. het belachelijk karakter van een voornaam getoetst rekening houdend met het nadeel dat de titularis ervan ondervindt. Het verlangen een modernere voornaam te dragen ter vervanging van een voornaam waarvan men geen nadeel ondervindt is geen voldoende reden (CN/V/75/245 zaak-Anna/Ann).

C. *Korte procedure*

320 In de Commissie voor de Justitie van de Senaat werd gezegd dat in vergelijking met de naamsverandering een verkorte procedure van toepassing is op de voornaamsveranderingen.

In het *Verslag*-PEDE lezen we: „.... de Wet van 11 *germinal* jaar XI voorziet in artikel 4, 6, 7 en 8 een omslachtige procedure voor wijziging van de naam. Onderhavig ontwerp verwijst voor de wijziging van de voornaam alleen naar artikel 4 en niet naar de artikelen 6, 7, 8. De Commissie was de mening toegedaan dat voor de verandering van voornaam een soepeler procedure mag worden gevolgd en bijgevolg alleen artikel 4 hierbij zal van toepassing zijn" (*Verslag*-PEDE, *Gedr. St., Senaat*, 243 [1974] nr. 2, blz. 2). Dit werd nogmaals benadrukt tijdens de algemene bespreking in de Senaat van de Wet van 25 juli 1974 betreffende de verandering van voornamen van personen geboren in gebieden die in 1940 bij Duitsland terug werden ingelijfd (*Parl. Handel., Senaat*, 26 juni 1974, blz. 436 e.v.).

De Wet van 2 juli 1974 wijzigt inderdaad uitsluitend artikel 4 van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI. De andere artikelen blijven ongewijzigd en gelden uitsluitend voor de naamsveranderingen (in die zin: W. PINTENS, *Wijziging van voornamen, R.W.*, 1974-75, 2450 e.v., nr. 65 e.v.; *Changement de prénoms. — Autorisation du gouvernement. — Enregistrement. — Transcription, R. com.*, 1974, 179; *anders:* J. MASSON, *La loi du 2 juillet 1974 complétant, pour les changements de prénoms, la loi du 11* germinal *an XI relative aux prénoms et changements de noms, J.T.*, 1974, 638).

Er is geen sprake van opschorting gedurende een termijn van een jaar om verzet mogelijk te maken (in deze zin ook: Parl. Vr. van kamerlid DESUTTER, *Parl. Vr., Kamer*, 1977-78, 1067; Parl. Vr. van senator DE CLERCQ van 17 maart 1976, *Parl. Vr., Senaat*, 1975-76, 1250; *De Gem.*, 1976, 331). Er is immers minder reden tot verzet bij voornaamsverandering dan bij naamsverandering. De administratie kan trouwens vooraf rekening houden met mogelijk verzet door een ruime enquête zoals bij de procedure tot naamsverandering. Zie in verband met de procedure het wetsvoorstel van senator VANACKERE die pleit voor een verdere vereenvoudiging van de procedure: toekenning van de voornaamsverandering bij ministerieel besluit, geen publikatie in het Staatsblad (*Gedr. St., Senaat*, 451 [1977-78] nr. 1).

Sinds de maand juli 1980 worden de Koninklijke besluiten die een voornaamsverandering toestaan, niet meer in het Staatsblad gepubliceerd teneinde de procedure te versnellen (*Mededeling van het ministerie van Justitie, Stbl.*, 15 juli 1980). Deze beslissing is in overeenstemming met de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI zoals gewijzigd door de Wet van 2 juli 1974 die de publikatie slechts voorschrijft voor de besluiten van *naams*verandering. De bekendmaking heeft ook geen openbaar nut zodat ze niet verplicht is (art. 56, K.B. van 18 juli 1966 houdende coördinatie van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, *Stbl.*, 2 aug. 1966).

De ontvanger van de registratierechten geeft van de machtiging tot voornaamsverandering rechtstreeks kennis aan de betrokkenen en nodigt ze uit een afschrift van het besluit te komen halen tegen betaling van de fiscale rechten (*Mededeling van het ministerie van Justitie, t.a.p.*).

D. *Registratierecht*

321 Overeenkomstig artikel 3 van de Wet van 2 juli 1974 dat de artikelen 239, 249-250 en 252-254 van het Wetboek der Registratie-, Hypotheek- en Griffierechten aanvult, is er voor de voornaamsverandering een registratierecht van zeshonderd frank verschuldigd zoals voor de verandering van geslachtsnaam. Voor de toevoeging van voornamen is eveneens een recht van zeshonderd frank verschuldigd, waar dit voor de toevoeging van een geslachtsnaam twintigduizend frank bedraagt (amendement voorgesteld door de regering op tekst aangenomen door de Commissie, *Gedr. St., Kamer*, 300 [1970-71] nr. 3, blz. 2).

Verleent hetzelfde Koninklijk besluit een toelating tot naams- én voornaamsverandering dan is er geen registratierecht voor de voornaamsverandering verschuldigd (art. 249, derde lid W. Reg.).

E. *Overschrijving en kantmelding*

322 Het wersvoorstel DEFRAIGNE schreef in het oorspronkelijk artikel 3 een procedure tot vermelding van het Koninklijk besluit op de kant van de geboorteakte voor. Dit artikel werd ingetrokken nadat de minister had opgemerkt dat de

overschrijvingen van de Koninklijke besluiten en de vermeldingen op de kant van bepaalde akten worden geregeld door ministeriële omzendbrieven waarvan de toepassing tot geen enkele moeilijkheid aanleiding geeft (*Verslag*-BAUDSON, *Gedr. St., Kamer*, 300 [1970-71] nr. 2, blz. 3]. Deze opmerking van de minister van Justitie laat toe te besluiten dat er geen vonnis nodig is om over te gaan tot de overschrijving en de kantmeldingen (*in deze zin:* Parl. Vr. van senator DE CLERCQ van 17 maart 1976, *Parl. Vr., Senaat*, 1975-76, 1250; *De Gem.*, 1976, 331; *anders: Changements de prénoms. — Autorisation du gouvernement. — Enregistrement. — Transcription, R. com.*, 1974, 182 e.v.).

Hiervoor dienen in beginsel de ministeriële omzendbrieven van 18 november 1959 en 28 februari 1961 met betrekking tot de naamsveranderingen aangevuld te worden, zoals de minister aankondigde in antwoord op een parlementaire vraag (Vraag nr. 43 van senator C. DE CLERCQ van 5 september 1974 (N.), *Parl. Vr., Senaat*, 1 oktober 1974, blz. 608 e.v.). Later achtte de minister de aanvulling van de circulaires overbodig (Parl. Vr. van senator NAUWELAERTS, 24 aug. 1977, *Parl. Vr., Senaat*, 1977, [B.Z.], 271; *De Gem.*, 1977, 324).

f. *Statistieken*

323 *Aanvragen*

	Voornaamsverandering	Voornaams- en naamsverandering
1974	399	21
1975	301	9
1976	231	7
1977	210	16
1978	216	11
1979	308	14

Beslissing

	Voornaamsverandering	
	Toegekend	Verworpen
1975	59	6
1976	141	16
1977	138	2
1978	106	4
1979	230	6

AFDELING III

GELEGENHEIDSWETTEN VOOR DE OOSTKANTONS

§ 1. **Wet van 27 juli 1953**

324 Artikel 4 van de Wet van 27 juli 1953 tot bepaling van de gevolgen van de toepassing der Duitse wet in het gedeelte van het Belgisch grondgebied dat in mei 1940 wederrechtelijk bij Duitsland werd ingelijfd, maakte een verandering van voornamen mogelijk (*Pasin.*, 1953, 428 e.v.). Deze bepaling gold voor personen tijdens de bezetting geboren in de kantons Eupen, Malmédy en Sankt Vith of in de gemeenten of gedeelten van gemeenten die op grond van de Duitse beslissingen van 18 en 23 mei 1940 bij Duitsland werden ingelijfd.

De verandering van de voornamen diende te gebeuren door het afleggen van een verklaring voor de ambtenaar van de burgerlijke stand binnen de zes maanden na de inwerkingtreding van deze wet. De verklaring die alleen op minderjarigen betrekking had, moest door de wettelijke vertegenwoordiger worden afgelegd.

§ 2. **Wet van 25 juli 1974**

325 De Wet van 25 juli 1974, van kracht geworden op 1 september 1974, betreffende de verandering van voornamen van personen geboren in de gebieden die in 1940 bij Duitsland werden ingelijfd, is een tweede uitgave van de Wet van 27 juli 1953 (*Stbl.*, 22 aug. 1974, blz. 10372).

Tot 1 september 1977 kregen de betrokkenen bij de Wet van 27 juli 1953 die ondertussen meerderjarig geworden waren, de gelegenheid zelf hun wil te kennen te geven. Bovendien kregen de personen die in de Oostkantons geboren waren, vooraleer die kantons ingevolge het verdrag van Versailles bij België werden gevoegd of in 1940 door Duitsland werden bezet, de mogelijkheid hun Duitse voornamen door Franse of Nederlandse te vervangen door het afleggen van een verklaring voor de ambtenaar van de burgerlijke stand van hun geboorteplaats (enig artikel; *M.v.T., Gedr. St., Kamer*, 395 [1972-73] nr. 1, blz. 1).

326 Amendementen van de senatoren JORISSEN en VAN IN die het toepassingsgebied van deze wet wilden uitbreiden, werden verworpen (W. PINTENS, *Wijziging van voornamen*, *R.W.*, 1974-75, 2454, nr. 77 e.v.).

HOOFDSTUK IV

RECHTSAARD VAN DE VOORNAMEN

327 Zoals de familienaam maakt de voornaam zowel het voorwerp uit van een recht als van een instelling van politie.

AFDELING I

RECHT

§ 1. **Kwalificatie**

328 De voornaam ligt aan de grondslag van de identificatie van de persoon en wordt als zodanig als een persoonlijkheidsrecht gekwalificeerd (zie boven, nr. 212 e.v.).

§ 2. **Inhoud**

329 De titularis van de voornaam heeft het recht zijn voornaam te gebruiken, het recht bij zijn voornaam genoemd te worden en hem tegen aanmatiging te beschermen.

A. *Recht op gebruik*

330 Zie nr. 217 e.v., van overeenkomstige toepassing.

B. *Recht bij zijn voornaam genoemd te worden*

331 Zie nr. 221, van overeenkomstige toepassing.

C. *Bescherming*

332 Zoals bij de familienaam beschikt de titularis over drie vorderingen tot bescherming van zijn voornaam: de vordering tot verbetering van de voornaam in de akte van de burgerlijke stand, de vordering om zich tegen misbruik te verzetten en de vordering gegrond op artikel 1382 B.W.

I. *Vordering tot voornaamsverbetering*

a) Begrip

333 Zie nr. 223 en 225, van overeenkomstige toepassing.

b) Gerechtigden

334 Vermits de voornaam geen familiaal maar een individueel karakter heeft, komt de vordering uitsluitend toe aan de titularis. Slechts in uitzonderlijke gevallen zoals usurpatie van de voornaam van een overleden familielid (in samenhang met de familienaam) beschikken de familieleden over een vordering (*vgl.* E.-H. PERREAU, *Le droit au nom en matière civile*, blz. 447).

c) Gronden tot verbetering

335 In de strikte betekenis van het woord kan een akte slechts verbeterd worden wanneer ze niet overeenstemt met de verklaring afgelegd voor de ambtenaar van de burgerlijke stand (HUMBLET, nr. 149, blz. 109). Men zou ook nog van verbetering kunnen spreken wanneer de voornamen verbeterd worden wegens strijdigheid met de wet of wegens een vergissing aangaande het geslacht van het kind (AUBRY/RAU, I, nr. 205b, blz. 376; MARTY/RAYNAUD, I, 2, nr. 676, blz. 689).

De voornamen verbeteren in andere gevallen is geen eigenlijke verbetering meer, maar wel een verandering waarvoor de rechtbanken geen bevoegdheid bezitten (HUMBLET, nr. 149; blz. 109). Toch hebben de rechtbanken in vele gevallen van de gerechtelijke verbetering gebruik gemaakt om de voornamen te verbeteren waar de logica dit vereiste (A. BRUYNEEL, *Les changements de prénoms, J.T.*, 1967, 18, nr. 5; HUMBLET, nr. 149, blz. 109; *Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 468, 409).

1) Schending van wettelijke bepalingen

336 Er is aanleiding tot gerechtelijke verbetering van een voornaam wanneer deze door de wet verboden is of het geven ervan een wettelijke bepaling heeft geschonden (DE PAGE, I, nr. 287, blz. 410; R. GAILLY, *Du nom et des prénoms, R.P. Not.*, 1951, 41).

337 De rechtbank te Brussel verbeterde de voornaam „Liebe" in „Aimée" omdat hij in geen enkele kalender voorkomt en zijn toekenning strijdig werd geacht met artikel 1 van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI (Rb. Brussel, 6 mei 1925, *R. Adm.*, 1926, 505; *Belg. Jud.*, 1926, 56). Vermits het toegelaten is een meisjesnaam aan een jongen te geven, beval de rechtbank te Brussel de verbetering van de geboorteakte omdat de ambtenaar van de burgerlijke stand ten onrechte de voornaam

„Marguerite" voor een jongen had geweigerd (Rb. Brussel, 3 dec. 1937, *Belg. Jud.*, 1938, 242; *R. Adm.*, 1938, 387; zie boven, nr. 298).

338 De rechtbanken hebben de verbetering bevolen wanneer een kind de naam van een bestaande familie tot voornaam kreeg (schending van art. 2 van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI; W. DELVA, *Personen- en familierecht*, II A, blz. 15; HUMBLET, nr. 150, blz. 109 e.v.).

Het Hof van Beroep te Luik verbeterde de derde voornaam „Bovy" van een natuurlijk kind aangezien men gepoogd had de drager van deze familienaam als vader aan te duiden (Luik, 5 jan. 1807, *Cl. et B.*, IX, 720; *Arrêts notables*, VII, 654).

In een vonnis van 2 mei 1923 verbood de rechtbank te Brussel het dragen van de naam „Marnix" als voornaam waartegen verzet was gerezen vanwege de familie de Marnix de Sainte-Aldegonde (Rb. Brussel, 2 mei 1923, *R. Adm.*, 1923, 389; *Belg. Jud.*, 1923, 445).

339 Bij schending van de regels aangaande het ouderlijk gezag is er eveneens reden tot verbetering (Gent, 20 juni 1956, *Bull. Av.*, 1956, nr. 4, blz. 17; Gent, 20 mei 1966, *R.W.*, 1966-67, 1826; Brussel, 29 juni 1967, *Ann. Not. Enr.*, 1968, 181 met noot DELNOY-MARGREVE; *R. Crit. J.B.*, 1970, 399 met noot VIEUJEAN; hervorming van Rb. Brussel, 3 dec. 1966, *Ann. Not. Enr.*, 1968, 177; Nijvel, 19 aug. 1899, *Pand. Pér.*, 1900, 399; Rb. Brussel, 25 maart 1925, *Belg. Jud.*, 1925, 414 met noot; *R.P. Not.*, 1926, 190; *R. Adm.*, 1926, 42; Rb. Antwerpen, 4 febr. 1954, *R.W.*, 1953-54, 1868; Rb. Brussel, 18 juni 1960, *R. Dr. Fam.*, 1961, 158; Rb. Brussel, 25 maart 1961, *R. Dr. Fam.*, 1961, 160; Rb. Gent, 30 juni 1965, *R. com.*, 1967, 181 met noot; *R.W.*, 1966-67, 1826; *T.P.R.*, 1976, 337 met noot BAETEMAN, DELVA en BAX; Mechelen, 3 april 1967, *R.W.*, 1967-68, 98; *T.P.R.*, 1976, 337 met noot BAETEMAN, DELVA en BAX; Rb. Luik, 9 febr. 1973, *J. Liège*, 1972-73, 220; *T.P.R.*, 1976, 337 met noot BAETEMAN, DELVA en BAX; DEKKERS, I, nr. 71, blz. 61; W. DELVA, *a.w.*, IIA, blz. 15 e.v.; DE PAGE, I, blz. 410, noot 9; R. GAILLY, *Du nom et des prénoms, R.P. Not.*, 1951, 41; P. MAHILLON, *De l'interdiction de traduire les prénoms, Ann. Not. Enr.*, 1964, 114, nr. 3; voor een bespreking van deze rechtspraak zie W. PINTENS, *Wijziging van voornamen, R.W.*, 1974-75, 2436 e.v.).

Heeft de ambtenaar van de burgerlijke stand morele druk uitgeoefend op de ouders om een bepaalde voornaam te kiezen, b.v. door een ongerechtvaardigde weigering de gekozen voornaam te akteren, dan zijn de regels aangaande het ouderlijk gezag op onrechtstreekse wijze geschonden (Mechelen, 3 april 1967, *t.a.p.*; Rb. Brussel, 7 maart 1977, *J.T.*, 1977, 474; *R. Not. B.*, 1977, 700; *R. com.*, 1977, 187).

2) Feitelijke vergissingen

340 De rechtbanken bevelen eveneens de verbetering van de voornamen wanneer deze niet overeenstemmen met de verklaring afgelegd voor de ambtenaar van de burgerlijke stand. Meer in het bijzonder hebben de rechtbanken de verbetering bevolen van een verschrijving of verdraaiing in de opstelling van de

geboorteakte ingevolge vergissing, dwaling of bedrog (Brussel, 23 jan. 1962, *Pas.*, 1962, II, 222; *J.T.*, 1962, 98, met advies O.M.; *R. Adm.*, 1962, 204, met noot; Doornik, 11 juni 1860, *Cl. et B.*, IX, 733; *Belg. Jud.*, 1860, 1595; Rb. Luik, 1 mei 1880, *Cl. et B.*, XXIX, 745; A. BRUYNEEL, *Les changements de prénoms, J.T.*, 1967, 18, nr. 5; W. DELVA, *Personen- en familierecht*, IIA, blz. 18; R. GAILLY, *Du nom et des prénoms, R.P. Not.*, 1951, 41).

Bij vergissing in de volgorde van de voornamen is de verbetering eveneens toegelaten (Brussel, 4 dec. 1961, *Pas.*, 1963, II, 6).

Het is niet relevant of de onnauwkeurigheid vrijwillig of ten gevolge van een dwaling werd begaan. Ze mag in om het even welk geval met alle middelen van recht bewezen worden (Dendermonde, 20 jan. 1966, *R.W.*, 1966-67, 1821; *T.P.R.*, 1976, 338 met noot BAETEMAN, DELVA en BAX).

341 Het is de ambtenaar van de burgerlijke stand niet toegestaan de opgegeven voornamen te vertalen (M.O., 26 nov. 1930, *Ann. Not. Enr.*, 1964, 115 e.v., in bijlage bij het artikel van P. MAHILLON, *De l'interdiction de traduire les prénoms, Ann. Not. Enr.*, 1964, 113 e.v.; ROLAND/WOUTERS, *Guide pratique de l'officier de l'état civil*, nr. 435, blz. 147). Het Hof van Beroep te Gent beval dan ook de verbetering van de voornaam „Vedastus", Latijnse vertaling van de opgegeven voornaam „Gaston" (Gent, 16 juni 1960, *R.W.*, 1960-61, 844, met advies O.M.; *in dezelfde zin:* Dendermonde, 20 jan. 1966, *t.a.p.*).

342 De rechtspraak staat de verbetering van de voornamen toe wegens een vergissing omtrent het geslacht van het kind (Rb. Brussel, 5 febr. 1853, *Cl. et B.*, II, 578; Rb. Château-Thiery, 26 jan. 1840, *Dall. Hebd.*, 1940, 123; Rb. Soissons, 25 juli 1945, *Gaz. Pal.*, 1945, II, 141; *R. Trim. Dr. Civ.*, 1946, 26 met noot LAGARDE). De vermelding van het geslacht geldt immers slechts tot het tegenbewijs (Rb. Luik, 9 febr. 1973, *J. Liège*, 1972-73, 283; *J.T.*, 1976, 179 met noot MASSON; *R. Crit. J.B.*, 1977, 507, nr. 8 met noot VIEUJEAN). Inschrijving wegens valsheid in geschrifte is niet vereist. De ambtenaar van de burgerlijke stand heeft noch de verplichting noch de bekwaamheid het geslacht van het kind te controleren (Rb. Brussel, 1 mei 1880, *Cl. et B.*, II, 578; ambtsbericht min. v. Just. CH. FAIDER, *Cl. et B.*, II, 581 e.v.).

343 De vraag rijst of een verbetering van de voornamen (en het geslacht) mogelijk is wegens een evolutie in de seksualiteit van de persoon die leidt tot een verduidelijking of een verandering van het geslacht. Het antwoord op deze vraag zal afhangen van de criteria die men in aanmerking neemt om het geslacht te bepalen.

De meerderheidsopvatting in de rechtspraak stelde dat het de bedoeling van de wetgever was om louter met uiterlijk waarneembare morfologische kenmerken rekening te houden (Mechelen, 17 juni 1975, *R.W.*, 1975-76, 870 met noot J.M. PAUWELS; H.R., 3 jan. 1975, *NJ.*, 1975, nr. 187; zie ook de aangehaalde rechtspraak bij R. NERSON, *Jurisprudence française en matière de droit civil. Personnes et droits de famille, R. Trim. Dr. Civ.*, 1974, 801 e.v.).

Nu wetenschappelijk kan worden aangenomen dat de vaststelling van het geslacht niet uitsluitend mag geschieden op grond van morfologische kenmerken, houdt een deel van de rechtspraak ook met andere criteria rekening.

Neemt men genetische, gonadische en hormonale criteria in aanmerking dan kan een verandering van geslacht en voornamen toegestaan worden aan hermafrodieten (tweeslachtige personen bij wie zowel vrouwelijke als mannelijke geslachtskenmerken worden waargenomen) en pseudo-hermafrodieten (personen die genetisch en gonadisch tot een bepaald geslacht behoren maar uiterlijk eenslachtige of tweeslachtige kenmerken vertonen). Aldus beval de rechtbank te Luik de verbetering van het geslacht en de voornamen van een kind dat in de geboorteakte als behorend tot het mannelijk geslacht was vermeld wegens mannelijke uiterlijke geslachtskenmerken, maar in werkelijkheid een vrouwelijke pseudo-hermafrodiet was op grond van genetische criteria (Rb. Luik, 9 febr. 1973, *J. Liège*, 1972-73, 283; *J.T.*, 1976, 179 met noot MASSON; Parijs, 18 jan. 1974, *Rec. Sirey*, 1974, 196).

Wenst men een verbetering van geslacht en voornamen toe te staan aan transseksuelen (personen die morfologisch, genetisch, gonadisch en hormonaal tot een ander geslacht behoren en die door een artificiële ingreep hun geslacht in feite hebben gewijzigd), dan moet men bij de vaststelling van het geslacht rekening houden met het *psychologisch criterium*. De rechtspraak neemt hier een restrictief standpunt in. In een uitvoerig gemotiveerd vonnis stelt de rechtbank te Mechelen dat in de huidige stand van de wetgeving een artificiële ingreep niet toelaat het geslacht en de voornamen te wijzigen door middel van een verbetering in de registers van de burgerlijke stand. De rechtbank erkende wel het zedelijk belang van de verzoeker met betrekking tot de gevraagde verbeteringen, maar vond terzake geen grondslag in het vigerende regelsysteem voor een rechtsvinding *contra legem* (Mechelen, 17 juni 1975, *R.W.*, 1975-76, 870 met noot J.M. PAUWELS; *in dezelfde zin: Brussel, 7 mei 1974, J.T.*, 1974, 713; *R. Not. B.*, 1975, 137 met noot KLUGER en MAES; H.R., 13 dec. 1973, *N.J.*, 1975, nr. 130 met noot E. LUYTEN; H.R., 3 jan. 1975, *N.J.*, 1975, nr. 187 met noot E. LUYTEN; over deze arresten van de Hoge Raad: DE AFDELING BURGERLIJK RECHT AAN DE RIJKSUNIVERSITEIT TE LEIDEN, *Overzicht van rechtspraak. Enkele belangrijke arresten van de Hoge Raad der Nederlanden 1970-76, T.P.R.*, 1977, blz. 61 e.v.; P. BAKKER, *Transsexisme en de Burgerlijke Stand, H.P.S.*, 1973, 65 e.v.; zie ook de aangehaalde rechtspraak bij R. NERSON, *R. Trim. Dr. Civ.*, 1974, 801 e.v. en 1976, 119 e.v.; *anders:* Turnhout, 21 juni 1972 en Leuven, 1 okt. 1973, *onuitg.*; Rb. Gent, 24 april 1978, *R. Trim. Dr. Fam.*, 1979, 413 met concl. O.M.; Rb. Gent, 22 mei 1978, *R. Trim. Dr. Fam.*, 1979, 416 met concl. O.M.; Rb. Antwerpen, 8 feb. 1979, *R.W.*, 1979-80, 2064 met noot J.M. PAUWELS, die de verbetering toestonden; zie ook F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, nr. 224 e.v., blz. 102 e.v.).

344 Het argument van de rechtbank te Mechelen overtuigt niet. PAUWELS werpt terecht op dat men op grond van het enkele feit dat de interseksualiteit nu ingewikkelder blijkt te zijn dan men rond 1800 kon of wilde vermoeden, de wetgever niet kan verplichten in te grijpen voor enkele vrij zeldzame gevallen (J.M. PAUWELS, *Verandering van geslachtsaanduiding bij transseksuelen, R.W.*, 1975-76, 887). De procedure tot verbetering van de akten van de burgerlijke stand verschaft voldoende waarborgen opdat de rechtszekerheid niet zou in gedrang komen (J.M. PAUWELS, *R.W.*, 1975-76, 877). Sinds kan aangenomen worden dat een transseksuele operatie naar Belgisch recht geoorloofd is indien ze oordeelkundig en met inachtneming van alle medische vereisten wordt uitgevoerd, is het logisch ook in rechte de verbetering van het geslacht en de voornamen toe te staan (zie Rb. Brussel, 27 sept. 1969, *J.T.*, 1969, 635; J.M. PAUWELS, *R.W.*, 1975-76, 884; *vgl.* de principebeslissing van het *Bundesverfassungsgericht* waarin gesteld wordt dat artikel 2 I GG (recht op ontplooiing van de persoonlijkheid) in samenhang met artikel 1 I GG (bescherming van de menselijke waardigheid) gebiedt het geslacht en de voornamen van een transseksueel in zijn geboorteakte te verbeteren wanneer het volgens de stand van de medische wetenschap gaat over een onomkeerbaar geval van transseksualiteit en een *geslachtsaanpassende* heelkundige ingreep heeft plaats gevonden (BVerfG, 11 okt. 1978, *FamRZ*, 1979, 25; hieruit ontstond het *Gesetz über die Anderung der Vornamen und die Feststellung der Geslechtszuhörigkeit in besonderer Fällen (Transsexuellengesetz)*,

van 10 september 1980 dat op 1 januari 1981 in werking treedt; hierover J.M. PAUWELS, *Naar de juridische erkenning van de transseksualiteit?*, *R.W.*, 1979-80, 2068).

Staat men de verbetering niet toe dan stemmen de akten van de burgerlijke stand niet meer overeen met de werkelijkheid. Er kan slechts sprake zijn van rechtszekerheid indien de akten die de staat van de persoon bepalen niet onveranderlijker zijn dan de feiten die ze vaststellen (vgl. J.M. PAUWELS, *R.W.*, 1975-76, 883; E. VIEUJEAN, *R. Crit. J.B.*, 1970, 406 e.v., nr. 8 en 1977, 509, nr. 8 en de verwijzingen aldaar; D. EDLBACHER, *Das Recht des Namens*, blz. 58).

3) Belachelijke, hatelijke of onzedelijke voornamen

345 Er is geen reden tot verbetering van de geboorteakte wanneer de voornamen niet strijdig zijn met de wet en ze beantwoorden aan de verklaring afgelegd voor de ambtenaar van de burgerlijke stand, zelfs niet wanneer de declaranten zich in de keuze van de voornamen vergisten. Hier voornaamsverbetering toestaan zou neerkomen op voornaamsverandering waarvoor de rechterlijke macht geen bevoegdheid bezit (Luik, 28 febr. 1973, *J.T.*, 1973, 313; bevestiging van Rb. Luik, 10 nov. 1972, *J. Liège*, 1973-74, 69; *Mouv. com.*, 1974, 50; zie boven, nr. 312 en 316).

346 Op dit principe aanvaardt DE PAGE één uitzondering: de voornaam kan verbeterd worden wanneer hij belachelijk, hatelijk of onzedelijk is (DE PAGE, I, nr. 287, blz. 410).

DE PAGE baseert zich hiervoor slechts op een Italiaans vonnis waarbij hij dan nog maar de helft van de motivering van de rechtbank weergeeft. De rechtbank te Casale verbeterde inderdaad de voornamen „Ribello" en „Avanti" maar niet alleen omdat ze belachelijk waren, doch overwegend omdat ze in geen enkele kalender voorkwamen (Rb. Casale, 28 april 1906, *Pas.*, 1907, IV, 7).

De rechtbank te Brussel zorgde voor een eerste Belgisch voorbeeld: de voornaam „Eliasz" werd verbeterd in „Eli" wegens het hatelijk karakter van deze naam voor een Israëlitische familie. De rechtbank nam de thesis van het verzoek over waarin werd betoogd dat deze voornaam herinnerde aan de naam van een bekend inciviek, daar de eindletter „z" in België niet wordt uitgesproken (Rb. Brussel, 5 nov. 1965, *Pas.*, 1966, III, 90; *R. Adm.*, 1968, 161; zie de goedkeurende bespreking van dit vonnis door J. LEHRER, *À propos des changements de prénoms*, *J.T.*, 1967, 217; afkeurende bespreking door E. VIEUJEAN, *R. Crit. J.B.*, 1970, 396 e.v., nr. 4).

Na de Wet van 1974 over de voornaamsverandering is het duidelijk dat deze rechtspraak volledig tot het verleden dient te behoren.

4) Vreemde voornamen

347 De Belgische wet verzet er zich niet tegen dat een vreemdeling die Belg is geworden door naturalisatie of wettiging door adoptie, zijn buitenlandse voor-

namen blijft dragen, zelfs wanneer deze hier in geen enkele kalender voorkomen (Brussel, 21 jan. 1959, *Pas.*, 1960, II, 117; *J.T.*, 1959, 185, met noot; *R.P. Not.*, 1959, 312, *R. Dr. Fam.*, 1959, 388). De rechtspraak staat dan ook over het algemeen geen verbetering toe (Rb. Brussel, 14 jan. 1956, *Pas.*, 1957, III, 76; *R. Adm.*, 1958, 67; Rb. Brussel, 5 nov. 1965, *Pas.*, 1966, III, 90; *R. Adm.*, 1968, 161, wat het afgewezen verzoek voor de verbetering van „Meier" in „Marc" of „Luc" betreft; Rb. Luik, 24 dec. 1971, *J. Liège*, 1972, 293). LEHRER merkte terecht op dat men hier niet meer kan spreken van een „verbetering", maar wel van een aanpassing (adaptation) die met een verandering moet worden gelijkgesteld (J. LEHRER, *À propos des changements de prénoms, J.T.*, 1967, 218).

Wel verbeterde de rechtbank de vreemde voornaam „Liebe" in „Aimée". De rechtbank motiveerde de uitspraak door erop te wijzen dat deze voornaam niet alleen in België op geen enkele kalender voorkomt, maar ook niet in welke andere taal ook (Rb. Brussel, 6 mei 1925, *Belg. Jud.*, 1926, 56; *R. Adm.*, 1926, 56). Er werd dus verbeterd wegens schending van artikel 1 van de Wet van 11-21 *germinal* jaar XI (zie boven, nr. 337).

Slechts één, sterk bekritiseerd vonnis wijkt van de heersende doctrine en jurisprudentie af. Op afwijkend advies van de procureur des Konings beval de rechtbank te Tongeren de verbetering van de voornaam „Zdzislaw" in „Ghislain" (Tongeren, 12 nov. 1965, *R.W.*, 1965-66, 1218; *J.T.*, 1966, 467, met kritische noot EECKHOUT; *R. Crit. J.B.*, 1970, 395 met kritische noot VIEUJEAN; *T.P.R.*, 1976, 338 met noot BAETEMAN, DELVA en BAX). De rechtbank meende dat de openbare orde er geen belang bij had dat een Belg een vreemde voornaam bleef dragen. Een Belgische voornaam zou tevens de integratie van de verzoeker bevorderen (zie de slotbemerking in nr. 346).

d) Procedure

348 De procedure tot voornaamsverbetering verloopt zoals de naamsverbetering (zie boven, nr. 231 e.v.). Twee knelpunten worden nog besproken: de bevoegdheid van de jeugdrechtbank tot verbetering van de voornamen in het raam van artikel 373 B.W. en de keuze van een nieuwe voornaam indien de rechtbank de verbetering van een voornaam beveelt wegens strijdigheid met de wet.

349 Bij een betwisting tussen de ouders over de keuze van de voornamen voor het kind kan elke ouder zich tot de jeugdrechtbank wenden (art. 373 B.W.; zie boven, nr. 285).

Beschikt de jeugdrechtbank over een onmiddellijke bevoegdheid om de verbetering van de geboorteakte te bevelen of is er na de beslissing van de jeugdrechter nog een tussenkomst nodig van de rechtbank van eerste aanleg op grond van artikel 1383 Ger. W.?

FETTWEIS staat op de uitsluitende bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg inzake de verbetering van akten van de burgerlijke stand (*Bevoegdheid*, nr. 391, blz. 214 e.v.; *in dezelfde zin:* M. BAX, *Kroniek van het personen- en*

familierecht, R.W., 1976-77, 1626, nr. 9; W. DELVA, *Personen- en familierecht*, IIA, blz. 16; zie ook E. VIEUJEAN, *R. Crit. J.B.*, 1971, blz. 320, nr. 92 wat de nietigverklaring van overeenkomsten betreft).

Deze stelling heeft een logge procedure tot gevolg: na het vonnis van de jeugdrechter dat het geschil tussen de ouders beslecht op grond van artikel 373 B.W., dient men nog een vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te bekomen dat de verbetering van de geboorteakte beveelt op grond van artikel 1383 Ger. W. Op het eerste gezicht laat deze stelling evenmin de bevoegdheid van de jeugdrechter tot zijn recht komen. De jeugdrechtbank maakt immers deel uit van de rechtbank van eerste aanleg. Er is echter geen sprake van ondergeschiktheid, wel van specialisatie. In het kader van deze specialisatie zou de jeugdrechtbank moeten in staat gesteld worden het toezicht op het ouderlijk gezag volledig uit te oefenen, ook wanneer dit toezicht de verbetering van een geboorteakte impliceert (C. DELNOY-MARGREVE, *La puissance paternelle après la loi du 8 avril 1965. Questions soulevées par le nouveau „droit civil de la jeunesse", Ann. F. Dr. Liège*, 1967, 204, nr. 20; C. DELNOY-MARGREVE, *L'article 7, alinéa premier, de la loi du 8 avril 1965 et les attributions „civiles" du juge de la jeunesse, J.T.*, 1968, 199, nr. 4; J. HIRSCH, noot onder Jrb. Luik, 23 jan. 1967, *J.T.*, 1967, 208; W. PINTENS, *Wijziging van voornamen, R.W.*, 1974-75, 2438 e.v., nr. 21). In de huidige stand van de wetgeving verhindert artikel 1383 Ger. W. de realisatie van deze opvatting. De vordering tot verbetering van de akten van de burgerlijke stand behoort tot de uitsluitende bevoegdheid van de burgerlijke rechtbank en moet trouwens door een kamer bestaande uit drie rechters worden behandeld (zie A. FETTWEIS, *a.w.*, nr. 391, blz. 214; nr. 394, blz. 217 e.v., noot 17, blz. 218).

350 Wanneer de rechtbank de verbetering van een bepaalde voornaam beveelt wegens strijdigheid met de wet, is er geen enkel probleem als de geboorteakte verscheidene voornamen bevat: de tweede voornaam neemt de plaats in van de eerste.

Werd er uitzonderlijk slechts één voornaam aan het kind gegeven, dan blijft de vraag of de rechtbank de bevoegdheid heeft een n i e u w e voornaam toe te kennen. HUMBLET meent positief te kunnen antwoorden, naar analogie met een arrest van het Hof van Beroep te Brussel. Dit hof kende de voornaam „Jeanne" toe aan een vrouw wier geboorteakte bij vergissing de voornaam „Jean" en de vermelding „de sexe masculin" bevatte (Brussel, 5 febr. 1853, *Cl. et B.*, II, 578). HUMBLET merkt echter terecht op dat het hier ging om een randgeval waarin de oplossing voor de hand lag (nr. 151, blz. 111).

Verdient het niet de voorkeur de nieuwe voornaam te laten kiezen door de belanghebbende partij, onder controle van de rechtbank? Met belanghebbende partij wordt bedoeld de drager zelf als hij meerderjarig of ontvoogd is; anders degene die over hem het ouderlijk gezag uitoefent.

II. *Vordering tot voornaamsbetwisting*

351 Daar de voornamen ruim verspreid zijn, kan er slechts in uitzonderlijke omstandigheden sprake zijn van voornaamsaanmatiging.

Aldus heeft de titularis van een voornaam het recht de vordering tot voornaamsbetwisting in te stellen tegen de drager van een homonieme familienaam, die dezelfde voornamen onrechtmatig gebruikt om uit de volledige verwarring van beide personen voordeel te halen (CARBONNIER, I, nr. 58, blz. 253).

Aanmatiging van de voornaam onafhankelijk van de familienaam b.v. als handelsnaam of merk kan slechts in zeer uitzonderlijke gevallen voorkomen, daar de meeste voornamen zo verspreid zijn dat het niet mogelijk is een band te leggen met een bepaalde persoon.

Een Franse rechtbank verbood het gebruik van de voornaam *Soraya* als merk voor een schoonheidsprodukt. De rechtbank was van oordeel dat in gans Frankrijk slechts de Iraanse keizerin onder deze voornaam gekend was en dat die wegens zijn zeldzaamheid en originaliteit voor de titularis gelijkstond met haar familienaam (Rb. Seine, 9 okt. 1963, *Gaz. Pal.*, 1964, I, 73; R. LINDON, *a.w.*, nr. 315, blz. 181).

III. *Vordering tot schadevergoeding*

352 Is voldaan aan de voorwaarde van artikel 1382 B.W. dan kan diegene die zich een voornaam heeft aangematigd tot schadevergoeding veroordeeld worden.

AFDELING II

INSTELLING VAN POLITIE

§ 1. **Begrip**

353 Uit artikel 1 van het Decreet van 6 *fructidor* jaar II volgt de verplichting om voornamen te voeren. Aldus kenmerkt de voornaam zich als een instelling van politie (*vgl.* DE PAGE, I, nr. 285, blz. 409).

§ 2. **Gevolgen**

A. *Burgerlijke gevolgen*

I. *Verplichting voor de titularis*

354 Artikel 1 van het Decreet van 6 *fructidor* jaar II bepaalt dat geen burger andere voornamen mag voeren dan die welke in zijn geboorteakte vermeld zijn.

Deze regel blijft in vele gevallen dode letter bij gebrek aan strafrechtelijke gevolgen (zie verder, nr. 359). Het gebruik van een feitelijke voornaam of het afwisselend gebruik van de voornaam en zijn afkorting of vervorming heeft in ruime mate ingang gevonden (W. DELVA, *Personen- en familierecht*, IIA, blz. 17; zie ook boven, nr. 318).

355 Volgens de Wet van 31 mei 1961 betreffende het gebruik der talen in wetgevingszaken, het opmaken, bekendmaken en inwerkingtreden van wetten en verordeningen geschiedt de bekrachtiging en de afkondiging van de wetten in het Nederlands met de woorden: „BOUDEWIJN, Koning der Belgen," enz., en in het Frans met „BAUDOUIN, Roi des Belges," enz.

In het domein van het privaatrecht voert de koning uitsluitend de voornaam *Baudouin* die volgt uit zijn geboorteakte (zie P. MAHILLON, *Du prénom royal, J.T.*, 1976, 103).

II. *Verplichting voor openbare ambtenaren*

356 De openbare ambtenaren moeten de burgers in hun akten aanduiden met de voornamen vermeld in hun geboorteakte (art. 4, Decreet 6 *fructidor* jaar II).

357 Om verwarring te vermijden moeten de notariële akten de gebruikelijke voornaam van de notaris vermelden (art. 12, eerste lid, Wet van 25 *ventôse* jaar XI zoals gewijzigd door de Wet van 10 juli 1951; P. MAHILLON, *L'énonciation du prénom du notaire dans les actes notariés, R. Not. B.*, 1976, 463). Hetzelfde geldt voor de vormgetuigen (art. 12, tweede lid, Wet van 25 *ventôse* jaar XI zoals gewijzigd door de Wet van 16 december 1922; E. VAN DIEVOET, *Les témoins dans les actes notariés, R.P. Not.*, 1923, 36, nr. 27). De bevestigende getuigen daarentegen moeten met de voornamen uit hun geboorteakte vermeld worden (art. 12, eerste lid, zelfde wet).

Met gebruikelijke voornaam wordt bedoeld de voornaam waaronder de persoon in het openbaar gekend is.

De schending van artikel 12 van deze wet heeft geen nietigheid van de akte tot gevolg gezien artikel 68 van die wet de nietigheid niet voorziet. Het is echter veilig zowel de voornaam uit de geboorteakte als de gebruikelijke voornaam te vermelden en b.v. te akteren „Johannes Peeters, gezegd Jan" (E. VAN DIEVOET, *R.P. Not.*, 1923, 26).

III. *Vorderingsrecht van het openbaar ministerie*

358 Daar de voornaam de openbare orde raakt kan het openbaar ministerie ambtshalve optreden wanneer geen voornamen gekozen worden of voornamen die niet door de wet zijn toegelaten (Rb. Brussel, 8 jan. 1975, *R.W.*, 1975-76, 1263 met noot PINTENS). Het parket zal de ouders in de zaak laten roepen en de veroordeling tot de kosten vorderen.

B. *Strafrechtelijke gevolgen*

359 Bij de bespreking in de Senaat van artikel 231 Sw. werd een amendement ingediend om dit artikel tot de voornaam uit te breiden. Het voorstel werd verworpen. Het dragen van een valse voornaam is dus niet strafbaar (R. GAILLY,

a.w., 1951, 45 e.v.; HUMBLET, nr. 450, blz. 374 e.v.; NYPELS/SERVAIS, II, nr. 7, blz. 65).

Het aannemen van een voornaam als familienaam valt wel onder toepassing van artikel 231 Sw. (NYPELS/SERVAIS, II, *t.a.p.*).

360 Artikel 232 Sw. is evenmin van toepassing.

Voor de notaris: zie artikel 12 van de Wet van 25 *ventôse* jaar XI; voor de ambtenaar van de burgerlijke stand: zie artikel 50 B.W.

HOOFDSTUK V

KENMERKEN VAN DE VOORNAMEN

AFDELING I

BESTANDDEEL VAN DE STAAT VAN DE PERSOON

361 Zoals de familienaam is de voornaam een bestanddeel van de staat van de persoon vermits hij de leden van dezelfde familie individualiseert. Derhalve is hij van openbare orde, onbeschikbaar, onverjaarbaar en ondeelbaar (zie boven, nr. 280 en 354).

AFDELING II

VERPLICHTING

362 Een ieder is verplicht de voornamen te voeren die zijn geboorteakte vermeldt (zie boven, nr. 354).

AFDELING III

ONVERANDERLIJKHEID

363 Behoudens een wettelijk toegelaten voornaamsverandering op grond van de Wet van 2 juli 1974 of bij adoptie of wettiging door adoptie, is de voornaam onveranderlijk zodra de geboorteakte is ondertekend (art. 1 Decreet 6 *fructidor* jaar II).

De onveranderlijkheid sluit in dat de volgorde van de voornamen even vast staat als de familienaam (R. DEMAN, *De nieuwe commentaar...*, II, 1, nr. 384). De volgorde van de voornamen kan zoals de voornamen zelf slechts gewijzigd worden door een bij Koninklijk besluit toegelaten voornaamsverandering (zie boven, nr. 340).

AFDELING IV

INDIVIDUEEL KARAKTER

364 In tegenstelling tot de familienaam is de voornaam niet gebonden aan de afstamming. Hij gaat niet over van vader op kind en maakt evenmin deel uit van het familiepatrimonium (*Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 395, blz. 394; MAZEAUD/DE JUGLART, I, 2, nr. 546, blz. 559). Hij heeft een individueel karakter.

TITEL IV

PSEUDONIEM

HOOFDSTUK I

BEGRIP

AFDELING I

DEFINITIE

365 Het pseudoniem is een fictieve naam verzonnen door de titularis om zijn identiteit te verbergen in functie van een bijzondere activiteit (Cass. fr., 23 febr. 1965, *Dall.*, 1965, 387; bevestiging van Bordeaux, 26 juni 1962, *Gaz. Pal.*, 1962, II, 264; Parijs, 25 okt. 1961, *J.C.P.*, 1961, II, 12377; Parijs, 19 jan. 1962, *Dall.*, 1962, Somm., 65; Parijs, 6 febr. 1968, *Dall.*, 1968, Somm., 121; W. DELVA, *Personen- en familierecht*, IIA, blz. 18; F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 239, blz. 110; O. EDLBACHER, *Das Recht des Namens*, blz. 129; J.-M. LELOUP, *Le pseudonyme, R. Trim. Dr. Civ.*, 1963, 450, nr. 1).

Het pseudoniem heeft een individueel karakter en wordt niet als een bestanddeel van de staat van de persoon beschouwd (zie verder, nr. 383 e.v.; 400 e.v.).

AFDELING II

DOEL

366 Het pseudoniem wordt gebruikt ter identificatie van de titularis in het raam van een welbepaalde beroepsactiviteit. Bij de uitoefening van deze activiteit vervult het pseudoniem dus dezelfde functie als de naam (G. MAYER, *Deutsches Namensrecht*, blz. 60; G. DOMASCHKE, *Das Recht am Decknamen*, blz. 4 e.v.).

AFDELING III

ONTSTAAN

367 Reeds in de oudheid vond het gebruik van een pseudoniem ingang. Rond 400 vóór Christus schreef Xenophon zijn „Anabasis" onder het pseudoniem „Themistogenes". Rond dezelfde tijd publiceerde Aristofanes drie comedies onder de naam van zijn vrienden Kallistratos en Philonides (G. DOMASCHKE, *a.w.*, blz. 1 e.v.).

Over het verband tussen het gebruik van een pseudoniem en apocriefe publicaties zie J. SINT, *Pseudonymität im Altertum*, blz. 11, 157 en 163.

368 Over het gebruik van het pseudoniem tijdens de middeleeuwen is weinig bekend. De meeste auteurs waren monniken die onder hun kloosternaam publiceerden. Ze schreven hun werk in dienst van de Kerk waarbij hun persoon op de achtergrond trad (A. WIECZOREK, *Das Pseudonym*, blz. 2).

369 Het gebruik van het pseudoniem kende een zeer grote bloei in de Italiaanse rennaissance, al was het onderscheid met de bijnaam niet altijd duidelijk. Als pseudoniem werd meestal een door de omgeving gegeven bijnaam gekozen. Een vervormde voornaam (Giotto van Angiolotto), de streek van oorsprong (Perugino voor Pietro Vannucci) of de naam van het beroep (Tintoretto voor Jacopo Robusti) vormden de oorsprong van het pseudoniem (A. DAUZAT, *Les noms de personnes*, blz. 182; *vgl.* P. NEPVEU, *Du pseudonyme, J.C.P.*, doctr., 1961, 1662).

AFDELING IV

VERSCHIL MET ANDERE ELEMENTEN UIT HET NAAMRECHT

§ 1. Verschil met naam en voornamen

370 In tegenstelling met naam en voornamen laat het pseudoniem niet toe de titularis te identificeren. Het pseudoniem laat wel toe bepaalde creaties van zijn titularis te individualiseren maar legt geen verband met de burgerlijke staat van de persoon. Dit is wel het geval met de naam en de voornamen die in de akten van de burgerlijke stand worden geakteerd (P. NEPVEU, *Du pseudonyme, J.C.P.*, 1961, *doctr.*, 1662).

§ 2. Verschil met de bijnaam

371 Het pseudoniem verschilt met de bijnaam door zijn oorsprong. Het pseudoniem wordt vrij gekozen door zijn titularis. De bijnaam daarentegen wordt door het volk gekozen (zie verder, nr. 402). Ook het doel is verschillend. Het pseudoniem wil de identificatie van zijn titularis vermijden. De bijnaam is meestal een rake typering die de fysieke identificatie vergemakkelijkt (C. BEUDANT, II, nr. 397, blz. 276; P. NEPVEU, *J.C.P.*, 1961, *doctr.*, 1662).

§ 3. Verschil met het anoniem

372 Het pseudoniem verschilt met het anoniem door zijn doel. Door het gebruik van het pseudoniem wil de titularis weliswaar zijn identiteit verbergen maar wenst hij zijn creaties te onderscheiden van anderen. Het anoniem daarentegen bestaat uit een term met algemeen karakter zoals b.v. „Medicus" of „Judex" die niet alleen de identificatie maar ook de individualisatie verhindert (G. DOMASCHKE, *Das Recht am Decknamen*, blz. 10).

§ 4. Verschil met het incognito

373 Het pseudoniem verschilt van het incognito door de duur van het gebruik. Dit enigszins verouderd begrip uit het publiekrecht duidt op een schuilnaam aangenomen door een publiek persoon met het oog op een kortstondige activiteit zoals b.v. een reis (A. WIECZOREK, *Das Pseudonym*, blz. 9).

§ 5. Verschil met de kloosternaam

374 Het pseudoniem verschilt eveneens van de kloosternaam, die voornaam en familienaam vervangt. In vele gevallen wordt hij niet vrij gekozen, maar opgelegd. Hij is evenmin voor gebruik buiten het klooster bestemd (A. WIECZOREK, *a.w.*, blz. 8).

§ 6. Verschil met de collectieve deknaam

375 Het pseudoniem verschilt van de collectieve deknaam (pavillon neutre) door het verschil in inhoud van de rechten van de gebruikers. De collectieve deknaam is een benaming, eigendom van een krant of tijdschrift, waaronder één of meer leden van de redactie schrijven. Gaat een lid over naar een andere krant, dan mag hij die benaming niet meer gebruiken (Rb. Seine, 14 jan. 1889, *Gaz. Trib.*, 25 jan. 1889; J. LALLIER, *De la propriété des noms et des titres*, nr. 168, blz. 302 e.v.).

HOOFDSTUK II

VERKRIJGING VAN HET PSEUDONIEM

376 De keuze van de titularis is de gebruikelijke wijze van verkrijging van het pseudoniem. Uitzonderlijk wordt het pseudoniem bij overeenkomst verworven.

AFDELING I

VERKRIJGING DOOR KEUZE

377 Het gekozen pseudoniem geniet slechts bescherming indien volgende voorwaarden vervuld zijn: de keuze moet rechtmatig zijn, het gebruik moet bekendheid verworven hebben en mag niet betwist worden.

Sommige gerechtelijke uitspraken wensen slechts bescherming aan het pseudoniem te verlenen indien het een origineel karakter vertoont (zie Parijs, 20 nov. 1969, *Dall.*, 1970, 195 met conclusies LECOURTIER; Parijs, 25 mei 1971, *J.C.P.*, 1972, II, 16950 met conclusies GRANJON).

In de recente rechtsleer wordt deze al te subjectieve voorwaarde verworpen (O. EDLBACHER, *Das Recht des Namens*, blz. 133 en de verwijzingen aldaar; J.-M. LELOUP, *R. Trim. Dr. Civ.*, 1963, 463).

§ 1. **Rechtmatige keuze**

378 De keuze van het pseudoniem mag geen verwarring scheppen of inbreuk maken op de rechten van derden (Cass. fr., 11 febr. 1935, *Dall. Hebd.*, 1935, 117).

Op grond van deze regel kan een familienaam of een reeds in gebruik genomen pseudoniem niet in aanmerking komen (R. LINDON, *a.w.*, nr. 240, blz. 138).

Een voornaam kan wel gekozen worden. De voornaam laat immers alleen toe een band te leggen met een persoon indien ook de familienaam wordt vermeld. Slechts in zeer uitzonderlijke gevallen laat een voornaam toe de drager te identificeren (J.-M. LELOUP, *R. Trim. Dr. Civ.*, 1963, 459 e.v.; zie boven, nr. 351).

379 Een familienaam waarop men geen recht heeft als naam kan nooit als pseudoniem verkregen worden. Het dragen van de naam van de moeder als pseudoniem wordt dan ook in het bijzonder verworpen (R. LINDON, *a.w.*, nr. 249, blz. 143 en de verwijzingen naar de rechtspraak aldaar).

Het Franse Hof van Cassatie oordeelde dat de naam van de moeder waarop men rechtstreeks geen recht heeft, ook niet onrechtstreeks als pseudoniem kan verkregen worden (Cass. fr., 19 juni 1961, *Dall.*, 1961, 544; bevestiging van Parijs, 2 juli 1957, *Dall.*, 1958, 84; *J.C.P.*, 1957, II, 10157; zie boven, nr. 244 *in fine*).

Dezelfde regel geldt voor het gebruik van de naam van de ex-echtgenoot als pseudoniem. Is het na echtscheiding niet toegestaan de naam van de ex-echtgenoot te gebruiken, dan kan men hem evenmin als pseudoniem aannemen (Parijs, 25 mei 1971, *J.C.P.*, 1972, II, 16950 met conclusies GRANJON; *R. Trim. Dr. Civ.*, 1972, 373 met noot NERSON). Dit is alleen mogelijk indien deze naam reeds vóór de echtscheiding en met toestemming van de echtgenoot als pseudoniem werd gebruikt (*vgl.* Rb. Brussel, *Pas.*, 1977, III, 46; *R. Trim. Dr. Fam.*, 1978, 91; zie verder, nr. 394).

§ 2. **Gebruik in het openbaar**

380 Om bescherming te genieten moet het pseudoniem bekend geworden zijn zodat een band met de titularis kan gelegd worden (O. EDLBACHER, *Das Recht des Namens*, blz. 133; J.-M. LELOUP, *R. Trim. Dr. Civ.*, 1963, 463; A. TRABUCCHI, *Istituzioni di Diritto Civile*, blz. 100). Hieruit volgt dat het pseudoniem in het openbaar moet gebruikt worden teneinde het enige vorm van publiciteit te verzekeren. Dit wil echter niet zeggen dat er vereisten inzake omvang of duur van het gebruik moeten vervuld zijn (O. EDLBACHER, *a.w.*, blz. 139; *vgl.* de oudere theorieën uiteengezet door G. DOMASCHKE, *Das Recht am Decknamen*, blz. 26). Een recent gebruik dat veel publiciteit kende, is voldoende (J.-M. LELOUP, *R. Trim. Dr. Civ.*, 1963, 464).

§ 3. **Onbetwist gebruik**

381 Tenslotte geniet het pseudoniem slechts bescherming indien het gebruik niet wordt betwist. Het gebruik van het pseudoniem moet gegrond zijn op goede trouw. Diegene die zijn pseudoniem ondanks betwistingen vanwege b.v. de titularis van een gelijknamige familienaam blijft gebruiken, kan zich niet op dit gebruik beroepen om bescherming af te dwingen (J.-M. LELOUP, *R. Trim. Dr. Civ.*, 1963, 457, 461 e.v.; zie boven, nr. 251).

AFDELING II

VERKRIJGING DOOR OVEREENKOMST

382 Uitzonderlijk ligt een overeenkomst aan de basis van de verkrijging van het pseudoniem. Doch een overeenkomst waarbij de drager afstand doet van zijn pseudoniem en de bescherming daaraan verbonden ten voordele van een derde is niet voldoende om de bescherming van het pseudoniem in hoofde van deze derde te waarborgen. Het pseudoniem wordt slechts effectief verworven indien de nieuwe titularis er effectief gebruik van maakt in het openbaar (*vgl.* O. EDLBACHER, *Das Recht des Namens*, blz. 13).

HOOFDSTUK III

RECHTSAARD VAN HET PSEUDONIEM

AFDELING I

KWALIFICATIE

383 De rechtspraak beschermt het pseudoniem (zie verder, nr. 391 e.v.). Het pseudoniem kan dan ook alleen als een recht omschreven worden vermits hij niet onder toepassing van het Decreet van 6 *fructidor* jaar II valt waardoor de kwalificatie als instelling van politie is uitgesloten.

384 De kwalificatie van het recht op pseudoniem kende een evolutie.

Zoals het recht op naam werd het oorspronkelijk als eigendomsrecht gekwalificeerd (Cass. fr., 6 juni 1859, *Rec. Sirey*, 1859, I, 658; KLUYSKENS, VII, nr. 35, blz. 48; R. LINDON, *a.w.*, nr. 239, blz. 136 en de aangehaalde rechtspraak aldaar; voor een overzicht van andere oudere theorieën zie G. DOMASCHKE, *Das Recht am Decknamen*, blz. 12; A. WIECZOREK, *Das Pseudonym*, blz. 12).

385 Recentere rechtspraak en rechtsleer kwalificeren het recht op pseudoniem terecht als een persoonlijkheidsrecht. In het domein waar het wordt gebruikt is het pseudoniem het symbool van de persoonlijkheid van de titularis. Het pseudoniem individualiseert, het duidt de titularis aan als persoonlijkheid en legt een band tussen de persoon en zijn creaties (*vgl.* Kort ged. Antwerpen, 12 juni 1964, *R.W.*, 1964-65, 971; *J.T.*, 1965, 231 dat het pseudoniem als een persoonlijkheidsrecht omschrijft maar het uiteindelijk als een eigendomsrecht *sui generis* kwalificeert; J.-M. LELOUP, *R. Trim. Dr. Civ.*, 1963, 467 e.v.; G. DOMASCHKE, *a.w.*, blz. 13; A. WIECZOREK, *a.w.*, blz. 12 e.v.).

AFDELING II

INHOUD

386 Het recht op pseudoniem omvat het recht het pseudoniem te gebruiken, bij zijn pseudoniem genoemd te worden en het pseudoniem tegen aanmatiging te beschermen.

§ 1. **Recht op gebruik**

387 Het recht op gebruik van het pseudoniem is niet wettelijk geregeld. Het gebruik is toegelaten in het raam van de literaire of artistieke aktiviteiten waarvoor het pseudoniem werd aangenomen (Cass. fr., 11 febr. 1935, *Dall. Hebd.*, 1935, 177; COLIN/CAPITANT, I, nr. 844, blz. 504).

Het optreden van een kunstenaar onder zijn pseudoniem is dan ook geen valse naamdracht. Artikel 231 Sw. vereist immers een intentioneel element. Degene die zich schuldig maakt aan het dragen van een valse naam heeft de *bedoeling* zijn identiteit te verbergen door het aannemen van een valse naam (zie boven, nr. 264). Dit oogmerk is vreemd aan de gebruiker van het pseudoniem. Alhoewel hij zijn werkelijke identiteit wil verbergen, ligt het niet in zijn bedoeling het pseudoniem voor zijn werkelijke naam te laten doorgaan (*vgl.* Gent, 21 nov. 1883, *Belg. Jud.*, 1884, 93; Corr. Antwerpen, 27 nov. 1937, *R.W.*, 1937-38, 986; R. GAILLY, *Du nom et du prénom, R.P. Not.*, 1951, 45 e.v.). Er is slechts sprake van valse naamdracht indien het pseudoniem als de werkelijke familienaam wordt voorgesteld om aldus de identiteit te verbergen (HUMBLET, nr. 393, blz. 312; NYPELS/SERVAIS, II, nr. 1, blz. 62; J.-M. LELOUP, *R. Trim. Dr. Civ.*, 1963, 454e.v.).

388 Bij het aangaan van verbintenissen of het stellen van rechtshandelingen in het gewone leven is het gebruik van het pseudoniem niet toegelaten (KLUYSKENS, VII, nr. 35, blz. 48). Wel kan een auteur een contract met zijn uitgever ondertekenen met zijn pseudoniem of kan een kunstenaar een engagementsovereenkomst met zijn pseudoniem onderschrijven. De medecontractant is immers ingelicht over de identiteit van de tegenpartij (KLUYSKENS, VII, nr. 35, blz. 48; I, nr. 267; blz. 362; G. MAYER, *Deutsches Namensrecht*, blz. 60). Akten van de burgerlijke stand en notariële akten — ook al houden ze verband met het domein waar het dragen van het pseudoniem toegelaten is — moeten steeds met de familienaam ondertekend worden (LELOUP, *R. Trim. Dr. Civ., 1963, 458).*

389 Het recht op gebruik houdt tevens in dat de titularis zijn pseudoniem voor commerciële doeleinden mag aanwenden. Hij kan een handelaar toestaan het pseudoniem als handelsnaam of merk te gebruiken (BEUDANT, II, nr. 418, blz. 294; LINDON, nr. 243, blz. 139).

§ 2. **Recht bij zijn pseudoniem genoemd te worden**

390 Vermits het dragen van een pseudoniem in het raam van bepaalde activiteiten als rechtmatig wordt beschouwd, beschikt de titularis van het pseudoniem over een vordering om derden te dwingen hem in deze domeinen met zijn pseudoniem aan te duiden. Aldus kan een auteur van zijn uitgever eisen in het raam van zijn publicaties met zijn pseudoniem aangeduid te worden of kan een pianist zich er tegen verzetten dat hij met zijn familienaam op de affiche van een concertzaal verschijnt (LELOUP, *R. Trim. Dr. Civ.*, 1963, 466 e.v. en de aangehaalde rechtspraak aldaar).

§ 3. **Recht op bescherming**

A. *Vordering tot pseudoniemsbetwisting*

391 Om de vordering tot betwisting in te stellen zijn twee elementen vereist: een hoedanigheid en een belang.

I. *Hoedanigheid*

392 Degene die als eerste gebruik van een pseudoniem heeft gemaakt heeft de hoedanigheid om zich tegen elke aanmatiging te verzetten (KLUYSKENS, VII, nr. 35, blz. 48; R. LINDON, *a.w.*, nr. 316, blz. 181; Parijs, 19 jan. 1962, *Dall.*, 1962, Somm. 65).

De erfgenamen van de titularis komt hetzelfde recht toe (Rb. Seine, 18 maart 1929, *Gaz. Pal.*, 1929, I, 817).

De weduwe beschikt over een moreel recht om het pseudoniem van haar vooroverleden echtgenoot te verdedigen. Zekere rechtspraak kent dit recht aan de weduwe toe bij gebrek aan reservataire erfgenamen (Rb. Seine, 28 nov. 1927, *Ann. prop. ind.*, 1928, 245). Die opvatting is gegrond op een kwalificatie als eigendomsrecht die nu als verlaten kan beschouwd worden.

II. *Belang*

393 De titularis heeft niet alleen een belang zijn pseudoniem te beschermen tegenover diegene die dezelfde benaming wil gebruiken als pseudoniem, handelsnaam of merk, maar ook tegenover diegene die van zijn aan het pseudoniem gelijke familienaam wil gebruik maken om dezelfde aktiviteit uit te oefenen (zie LELOUP, *R. Trim. Dr. Civ.*, 1963, 467).

a) Misbruik als pseudoniem

394 De eerste gebruiker van een pseudoniem kan zich verzetten tegen gebruik door een andere persoon. Zijn belang bestaat in het vermijden van een risico van verwarring (R. LINDON, *a.w.*, nr. 316, blz. 181 en de verwijzingen aldaar).

Doch indien een echtgenoot het pseudoniem van de partner (weliswaar met een andere voornaam) met diens toestemming heeft aangenomen en onder deze naam bekendheid heeft verworven in artistieke milieus, dan wordt een recht gecreëerd dat ook na echtscheiding blijft bestaan en dat niet door de ex-echtgenoot kan ingetrokken worden. Dit is des te meer het geval vermits er door toevoeging van de voornaam geen verwarring met het pseudoniem van de ex-echtgenoot mogelijk is (Parijs, 20 nov. 1969, *Dall.*, 1970, 195 met conclusies LECOURTIER; *vgl.* boven, nr. 379).

b) Misbruik voor commerciële doeleinden

395 De gebruiker van een pseudoniem heeft er belang bij te voorkomen dat een verband wordt gelegd tussen zijn persoon en commerciële activiteiten die hem vreemd zijn. Aldus kan hij zich verzetten tegen het gebruik van zijn pseudoniem als handelsnaam of als merk (R. LINDON, *a.w.*, nr. 317, blz. 182).

Daar het pseudoniem zoals de naam het voorwerp van een persoonlijkheidsrecht uitmaakt, dient geen onderscheid gemaakt te worden tussen de bescherming van de naam en die van het pseudoniem. Een risico voor verwarring is voldoende. Bestaande verwarring of nadeel moeten dus niet bewezen worden (zie boven, nr. 245). Nochtans werd beslist dat de titularis zich enkel kan verzetten tegen verwarrend of beledigend gebruik (Kort ged. Antwerpen, 12 juni 1964, *R.W.*, 1964-65, 971; *J.T.*, 1965, 231).

c) Verzet tegen het gebruik van een identieke familienaam

396 In uitzonderlijke gevallen kan het recht op pseudoniem in conflict komen met het recht op naam. Dit is het geval wanneer de titularis van een onbetwist pseudoniem een concurrent krijgt in de persoon van de drager van een identieke familienaam. Voldoet het pseudoniem aan alle vereisten (zekere bekendheid door gebruik in het openbaar, rechtmatig gebruik bij gebrek aan initiële betwistingen), dan verliest de familienaam zijn voorrang (J.-M. LELOUP, *R. Trim. Dr. Civ.*, 1969, 464 e.v.).

Her conflict dient opgelost te worden volgens de regel van het eerste gebruik. De titularis van de familienaam moet de nodige maatregelen treffen om verwarring te vermijden door b.v. een voornaam toe te voegen (R. LINDON, *a.w.*, nr. 318, blz. 182).

B. *Vordering tot schadevergoeding*

397 Zie nr. 352, van overeenkomstige toepassing.

HOOFDSTUK IV

VERLIES VAN HET PSEUDONIEM

AFDELING I

VERLIES DOOR OVERDRACHT

398 Het pseudoniem gaat in hoofde van zijn titularis verloren door overdracht ten gunste van een derde (O. EDLBACHER, *Das Recht des Namens*, blz. 133; zie ook boven, nr. 382).

AFDELING II

VERLIES DOOR ONBRUIK

399 Het pseudoniem gaat eveneens verloren door onbruik. Dit is het geval wannneer de titularis afstand doet van het pseudoniem. Een stilzwijgende afstand volstaat doch is moeilijk vast te stellen. Hij blijkt niet uit het gebruik van een nieuw pseudoniem of het gebruik van de familienaam. Evenmin kan de afstand worden gezien in het opgeven van het beroep waarvoor het pseudoniem werd gebruikt. Het beroep kan immers later weer opgenomen worden (G. DOMASCHKE, *Das Recht am Decknamen*, blz. 30; ENNECERUS/NIPPERDEY, I, § 93IV, blz. 282). Wel kan een stilzwijgende afstand afgeleid worden uit het uitblijven van verzet tegen het gebruik van het pseudoniem door een collega (A. WIECZOREK, *Das Pseudonym*, blz. 31).

HOOFDSTUK V

KENMERKEN VAN HET PSEUDONIEM

AFDELING I

INDIVIDUEEL KARAKTER

400 Het pseudoniem wordt geschapen door de individuele wil van de drager (J.-M. LELOUP, *R. Trim. Dr. Civ.*, 1963, 453 e.v.; R. LINDON, *a.w.*, nr. 236, blz. 136 en de verwijzingen naar de rechtspraak aldaar). Het is de exclusieve aanduiding van één persoon (*Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 585, 439).

Het pseudoniem wordt dan ook niet volgens de regels van de afstamming overgedragen (*Pand. B.*, Tw. *Nom*, nr. 585, 439). Bij gebreke aan overeenkomst met de titularis, kunnen de afstammelingen het pseudoniem niet gebruiken (Kort ged. Seine, 2 maart 1973, *Dall.*, 1973, 320). Het gaat evenmin over op de erfgenamen (Parijs, 23 mei 1924, *Dall. Pér.*, 1925, II, 9; Rb. Seine, 28 febr. 1922, *Rec. Sirey*, 1928, II, 113; zie ook R. LINDON, *a.w.*, nr. 245, blz. 140).

AFDELING II

GEEN BESTANDDEEL VAN DE STAAT VAN DE PERSOON

401 Het pseudoniem is geen bestanddeel van de naam en wordt derhalve niet opgenomen in de akten van de burgerlijke stand (*vgl.* Conseil d'État, 24 okt. 1952, *Gaz. Pal.*, 1952, II, 366; F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 239, blz. 110). Een vordering daartoe is onontvankelijk. Wel kan het pseudoniem opgenomen worden in administratieve stukken tot nadere identificatie van de titularis.

TITEL V

BIJNAAM

HOOFDSTUK I

BEGRIP

AFDELING I

DEFINITIE

402 In tegenstelling tot het pseudoniem dat door de drager wordt gekozen, is de bijnaam of spotnaam (sobriquet) een door het volk verzonnen aanduiding toegevoegd aan de naam, of ter vervanging van de naam tot nadere typering van het individu (W. DELVA, *Personen- en familierecht*, IIA, blz. 18; F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 239, blz. 110; AUBRY/RAU, I, nr. 207, blz. 378; BEUDANT, II, nr. 397, blz. 276).

AFDELING II

DOEL

403 De bijnaam wil de persoon beter typeren dan de familienaam door te wijzen op een typisch kenmerk van de persoon (fysieke of karakteriële eigenschap, plaats van afkomst).

AFDELING III

ONTSTAAN

404 In onze gewesten zijn bijnamen bekend reeds vanuit zeer oude tijden (b.v. Karel Martel, Pepijn de Korte). Ze beantwoorden aan de behoefte tot individualisatie in weinig ontwikkelde samenlevingen (A. DAUZAT, *Le nom des personnes*, blz. 35).

Voor etymologische gegevens zie de verwijzingen onder nr. 29.

HOOFDSTUK II

RECHTSAARD VAN DE BIJNAAM

405 Over het algemeen vormt de bijnaam niet het monopolie van één persoon zoals het pseudoniem. Vermits de bijnaam niet door de titularis wordt gekozen maar door het publiek wordt opgelegd, is een bescherming zoals bij het pseudoniem uitgesloten. De bijnaam heeft praktisch geen juridische waarde.

Slechts zeer uitzonderlijk wordt rechtsbescherming verleend. Dit is het geval wanneer de titularis onder zijn bijnaam algemene bekendheid heeft verworven en de grens tussen bijnaam en pseudoniem is vervaagd. In dit geval heeft de titularis het recht zijn bijnaam te verdedigen tegen elke onrechtmatige inbreuk zoals het gebruik voor handelsdoeleinden. De titularis heeft er belang bij een einde te stellen aan mogelijke verwarring die de schijn wekt dat hij aan de commerciële operatie deelneemt (Parijs, 10 dec. 1931, *Rec. Sirey*, 1932, II, 44; *Gaz. Pal.*, 1932, I, 182; R. LINDON, *a.w.*, nr. 314, blz. 180).

HOOFDSTUK III

KENMERKEN VAN DE BIJNAAM

AFDELING I

INDIVIDUEEL KARAKTER

406 Zoals het pseudoniem heeft de bijnaam een individueel karakter. Hij wordt niet verkregen op grond van de afstamming maar door de volksmond. Hij is dan ook niet erfelijk, al gaat hij in de volksmond dikwijls over van vader op zoon.

Dit betekent echter niet dat de bijnaam steeds eigen is aan één persoon. Veel voorkomende bijnamen kunnen door meerdere personen gedragen worden.

AFDELING II

GEEN BESTANDDEEL VAN DE STAAT VAN DE PERSOON

407 Gezien de toekenning van de bijnaam het werk is van het publiek, heeft hij geen officieel karakter. Aldus is de bijnaam geen element van de staat van de persoon (AUBRY/RAU, I, nr. 207, blz. 378; PONSARD/BLONDEL, *Nom-prénom, Rép. Dr. Civ.*, IV, nr. 324, blz. 21). Het is de ambtenaar van de burgerlijke stand niet toegestaan de bijnaam in de akten op te nemen, gezien hij geen onderdeel is van de naam (*vgl.* PONSARD/BLONDEL, nr. 325, blz. 21; F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 239, blz. 110). Het verzoek de bijnaam in de geboorteakte op te nemen moet dan ook verworpen worden (Rb. Seine, 29 april 1921, *Dall. Pér.*, 1922, V, 2).

De bijnaam kan wel een nuttige rol spelen als bijkomende aanduiding van de identiteit van de drager. Aldus wordt de bijnaam veelvuldig opgenomen in administratieve stukken zoals de opsporingsdocumenten van de politiële dienst. Men laat de bijnaam dan voorafgaan door de term „gezegd" (W. DELVA, *Personen- en familierecht*, IIA, blz. 19; PONSARD/BLONDEL, nr. 324, blz. 21).

TITEL VI

ADELLIJKE TITEL

HOOFDSTUK I

BEGRIP

AFDELING I

DEFINITIE

408 De adellijke titel is een predikaat waarmee de leden van de adel worden aangeduid (DE PAGE, I, nr. 289, blz. 412). Het begrip adellijke titel is toepasselijk op elke adellijke onderscheiding. Het omvat niet alleen de titel ridder, baron, burggraaf, graaf, markgraaf, hertog en prins, maar ook de kwalificatie jonkheer (*Pand. B.*, Tw. *Noblesse*, nr. 38).

AFDELING II

INDELING

409 Bij verheffing in de adelstand kunnen volgende titels verleend worden: prins en prinses, hertog en hertogin, markgraaf en markgravin, graaf en gravin, burggraaf en burggravin, baron en barones, ridder.

De titel „ridder" heeft geen vrouwelijk equivalent en geldt voor beide geslachten (*Jurisprudence du Conseil Héraldique*, in ARENDT/DE RIDDER, nr. 213, blz. 417).

Voor enkele gegevens over de oorsprong van deze titels leze men A. BRAAS, *La législation nobiliaire en Belgique*, nr. 53, blz. 65 e.v.

410 Degene die in de adelstand wordt verheven zonder dat hem een titel wordt verleend voert het predikaat jonkheer of jonkvrouw (ecuyer) (BRAAS, *a.w.*, nr. 57, blz. 69 e.v.; *Pand. B.*, Tw. *Ecuyer*, nr. 1 e.v.).

411 In 1838 werd de hiërarchie van de adellijke titels vastgelegd door koning Leopold I. Van de laagste tot de hoogste rang luidt de volgorde: jonkheer, ridder, baron, burggraaf, graaf, markgraaf, hertog en prins (K.B. 12 dec. 1838; BRAAS, *a.w.*, nr. 56, blz. 69).

Cumulatie van adellijke titels is niet toegestaan. De lagere titel vervalt door de verlening van een hogere (*Jurisprudence du Conseil Héraldique*, in ARENDT/DE RIDDER, nr. 212, blz. 417; BRAAS, nr. 58, blz. 71 e.v.).

HOOFDSTUK II

VERKRIJGING VAN DE ADELLIJKE TITEL

412 Een adellijke titel wordt verkregen als gevolg van een verheffing in de adelstand (concession), van een erkenning van oude titels (reconnaissance) of ten gevolge van een inlijving bij de adel (incorporation, admission) (*Pand. B.*, Tw. *Noblesse*, nr. 42).

Een adellijke titel kan niet door langdurig bezit verkregen worden. Zelfs een eeuwenlang bezit kan geen geldige grondslag vormen voor een titel die niet werd geoctroieerd (*Jurisprudence du Conseil Héraldique* in ARENDT/DE RIDDER, nr. 86, blz. 403).

Voor een bespreking van enkele uitzonderlijke gevallen van verlies van de adellijke titel leze men BRAAS, *a.w.*, nr. 138-140*bis*, blz. 133-135 en de verwijzingen aldaar.

AFDELING I

VERHEFFING IN DE ADELSTAND

§ 1. **Koninklijk prerogatief**

413 Artikel 75 G.W. bepaalt dat de Koning het recht heeft adeldom te verlenen. Hierbij is de Koning door geen bijzondere regels gebonden. Hij beslist soeverein, doch onder de verantwoordelijkheid van de regering (minister van Buitenlandse zaken). Hierbij dient hij wel algemene rechtsbeginselen zoals het verbod van willekeur in acht te nemen (*Pand. B.*, Tw. *Noblesse*, nr. 49).

De toekenning van een adellijke titel aan een persoon die niet tot de adelstand behoort, moet met een verheffing in de adelstand gepaard gaan (*Jurisprudence du Conseil Héraldique*, in ARENDT/DE RIDDER, nr. 85, blz. 403).

414 De rechtbanken beschikken over geen enkele bevoegdheid inzake verlening of erkenning van adellijke titels. Ze zijn wel bevoegd om in geval van betwisting de brieven van adeldom te interpreteren en toe te passen (*Jurisprudence du Conseil Héraldique*, in ARENDT/DE RIDDER, nr. 173 e.v., blz. 413).

§ 2. **Initiatief**

A. *Verlening* motu proprio

415 De verheffing in de adelstand en de adellijke titels kunnen verleend worden op initiatief van het Hof of van de regering wegens bijzondere diensten

bewezen aan het vaderland (*Pand. B.*, Tw. *Noblesse*, nr. 333). De open brieven van adeldom gebruiken dan een bijzondere formule (*Jurisprudence du Conseil Héraldique*, in ARENDT/DE RIDDER, nr. 223, blz. 418; nr. 278, blz. 423).

Van deze mogelijkheid wordt zelden gebruik gemaakt. Hierin komt wellicht enige verandering door de recente oprichting van een consultatieve commissie voor toekenning van adellijke gunsten ingesteld bij het ministerie van Buitenlandse zaken (K.B. 31 jan. 1978, *Stbl.*, 26 mei 1978; *err.*, *Stbl.*, 26 juli 1978). Deze commissie wordt ermede belast jaarlijks aan de Koning een lijst voor te leggen met Belgische vooraanstaanden die wegens persoonlijke verdiensten in aanmerking komen voor verlening van een adellijke gunst (M. VAN DAMME, *De juridische grondslagen van de nobiliteitsregeling in België, R.W.*, 1979-80, 1324 e.v., nr. 11 e.v.).

B. *Verlening op aanvraag*

416 Het meest gebruikelijk is de verlening op aanvraag van de betrokkene. Deze richt hiertoe een verzoek aan de Koning of aan de minister van Buitenlandse Zaken.

Aldus werden onder de regering van koning Boudewijn van 1952 tot 1974 244 personen geadeld. Hiervan kregen 108 een titel: ridder (52), baron (48), burggraaf (3) en graaf (5). De overigen voeren de titel van jonkheer.

Zesenveertig t.h. van de verzoeken van Franstaligen werden ingewilligd (196 verheffingen) en zesenzeventig t.h. van de verzoeken van Nederlandstaligen (48 verheffingen) (Vraag Kamerlid DE VLIES, *Parl. Vr., Kamer*, 1974, 461; *R.W.*, 1974-75, 63).

§ 3. **Criteria**

417 De criteria berusten op ongeschreven regels die sedert de onafhankelijkheid van België praktisch niet zijn gewijzigd. Komt in aanmerking als algemeen aanvaard criterium: door de verzoeker aan het land bewezen diensten op artistiek, cultureel, economisch, financieel, vaderlandslievend of sociaal vlak (Vraag kamerlid DE VLIES, *Parl. Vr., Kamer*, 1974, 461, *R.W.*, 1974-75, 63).

§ 4. **Procedure**

A. *Ministerie van Buitenlandse Zaken*

418 Gezien de materie van protocollaire aard is, ressorteert de verheffing in de adel en de verlening van adellijke titels onder het ministerie van Buitenlandse Zaken, Dienst van de Adel, wegens de bijzondere bevoegdheid van dit departement op dat gebied (BRAAS, nr. 84, blz. 87).

B. *Raad van Adel*

419 Bij Koninklijk Besluit van 6 februari 1844 werd een Raad van Adel ingesteld die ressorteert onder de minister van Buitenlandse Zaken. Hij is samengesteld uit zeven leden met beslissende stem en een griffier met raadgevende stem (art. 2, K.B. 6 febr. 1844). De leden worden benoemd en zijn afzetbaar door de Koning op voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken. De Raad kiest uit zijn leden een voorzitter voor een termijn van één jaar (art. 3, K.B. 6 febr. 1844).

420 De bevoegdheid van de Raad is van consultatieve aard (BRAAS, nr. 71, blz. 80). Hij moet hoofdzakelijk geraadpleegd worden wanneer de minister van Buitenlandse Zaken aan de Koning verslag moet uitbrengen over een aanvraag tot erkenning van een adellijke titel (voor een overzicht van andere opdrachten, zie BRAAS, nr. 71, blz. 79 e.v.).

De voorlegging aan de Raad van de Adel van een verzoek tot verheffing in de adelstand is ongebruikelijk (*Pand. B.*, Tw. *Noblesse*, nr. 333). Deze verzoeken kunnen wel voorgelegd worden aan de consultatieve commissie voor toekenning van adellijke gunsten (art. 3, K.B. 31 jan. 1978; zie boven, nr. 415).

§ 5. **Beslissing**

A. *Vorm*

421 De beslissing waarbij een persoon in de adelstand wordt verheven en hem een adellijke titel wordt toegekend, wordt genomen in de vorm van een Koninklijk besluit waarbij de belanghebbende wordt bevolen open brieven van adeldom te lichten. Deze open brief is de plechtige vorm van het koninklijk besluit. Door de lichting verkrijgt de belanghebbende het recht de adellijke titel te voeren (voor verdere gegevens zie *Jurisprudence du Conseil Héraldique*, in ARENDT/DE RIDDER, nr. 265, blz. 422; BRAAS, nr. 73 e.v., blz. 81 e.v.; M. VAN DAMME, *a.w.*, *R.W.*, 1979-80, 1320 e.v., nr. 6). De vermelding van de adellijke titel in de akten van de burgerlijke stand is niet noodzakelijk om hem te mogen dragen (BRAAS, nr. 123, blz. 116).

B. *Bekendmaking*

422 Het is ongebruikelijk de namen van de begunstigden te publiceren, met uitzondering van de parlementairen die een brief van adeldom ontvangen tussen twee legislaturen (Vraag kamerlid DE VLIES, *Parl. Vr., Kamer*, 1974, 461; *R.W.*, 1974-75, 63).

§ 6. **Registratierecht**

423 De open brieven van adeldom worden slechts afgeleverd na betaling van het registratierecht (art. 254 W. Reg.; zie: F. WERDEFROY, *A.P.R.*, Tw. *Registratierechten*, nr. 1302, blz. 845 e.v.).

Het registratierecht voor open brieven van verlening van adeldom of van een hogere adeldomsrang of van een opneming onder de adel met of zonder titel is vastgesteld op twintig duizend frank (art. 248 W. Reg.). Dit recht kan zoals bij de naamstoevoeging verminderd worden overeenkomstig artikelen 250 en 251 W. Reg. (zie boven, nr. 201).

Behoudens vermindering wordt het recht berekend volgens het tarief van kracht op de datum van het besluit houdende verlening van adeldom, dat de ondertekening van de open brieven voorafgaat (art. 252 W. Reg.).

De open brieven moeten geregistreerd worden op het registratiekantoor te Brussel binnen de zes maanden na hun datum, op straffe van een geldboete gelijk aan het recht (art. 253 W. Reg.).

§ 7. **Overschrijving in de registers van de Raad van Adel**

424 De open brieven van adeldom worden in *extenso* overgeschreven in de registers van de Raad van Adel (BRAAS, nr. 78, blz. 84).

AFDELING II

ERKENNING VAN ADELLIJKE TITELS

§ 1. **Titels verleend door koning Willem I**

425 De titels verleend of bevestigd door koning Willem I der Nederlanden werden door koning Leopold I in 1856 erkend. Op verslag van burggraaf Vilain XIIII, minister van Buitenlandse Zaken, liet hij in het Staatsblad een lijst van Belgen publiceren wier adellijke titel was ingeschreven in de registers van de *Conseil Suprême de la Noblesse* tussen 1 januari en 20 september 1830. De publikatie van deze titels was niet meer geschied in het *Staatsblad der Nederlanden* (BRAAS, nr. 46, blz. 59).

In het Staatsblad van 25 september 1882 verscheen opnieuw een volledige lijst van adellijke titels verleend door koning Willem I. De geldigheid van deze titels blijkt uit de bijgevoegde instructies (BRAAS, nr. 46, blz. 60).

§ 2. Titels verleend door Napoleon I

426 Zoals in het Koninkrijk der Nederlanden in 1815, werden de adellijke titels verleend door Napoleon I, in België in 1830 niet erkend. Die titels zijn verdwenen zodra de Nederlanden geen deel van Frankrijk meer uitmaakten. De keizerlijke adel had immers een politiek karakter. Wegens haar banden met het regime, verdween deze adel tesamen met dit regime (BRAAS, nr. 45, blz. 58; *Jurisprudence du Conseil Héraldique*, in ARENDT/DE RIDDER, nr. 133, blz. 408).

§ 3. Leenheerlijke titels

427 Bij Decreet van 19-23 juni 1790 schafte de Constituante de adel af (GARAUD/SZRAMKIEWICZ, *La révolution française et la famille*, blz. 14). Deze bepalingen werden door Napoleon I niet geabrogeerd. Hij herstelde evenmin de oude titels. De oude adel werd ook door koning Willem I niet gerestaureerd. Artikel 75 van de Belgische Grondwet bevat geen enkele bepaling voor het verleden. De oude adel werd dus niet bij algemene beschikking in haar rechten hersteld (A. BRAAS, *a.w.*, nr. 44, blz. 57).

428 Wel kan een ieder die meent rechten te kunnen laten gelden op een adellijke titel, de Koning individueel om erkenning verzoeken. Bewijsstukken dienen bij het verzoek gevoegd te worden (BRAAS, nr. 67, blz. 77). De erkenning staat gelijk met een verheffing in de adel.

429 Gezien de erkenning gelijk staat met een concessie, is artikel 75 G.W. toepasselijk. Aldus is de erkenning een koninklijk prerogatief. Erkenning is niet mogelijk langs gerechtelijke weg (*vgl.* met de incorporatie van de bijnaam). Dit zou een miskenning van artikel 75 G.W. inhouden (BRAAS, nr. 65, blz. 76).

De Koning beslist soeverein. De erkenning is een gunst en geen recht (BRAAS, nr. 64, blz. 75; *Pand. B.*, Tw. *Noblesse*, nr. 51). Aldus is de Koning niet verplicht te erkennen, hoe gegrond de bewijsstukken ook zijn (ARENDT/DE RIDDER, blz. 120). De erkenning zal in elk geval worden geweigerd op grond van de onwaardigheid van de verzoeker of wegens een maatschappelijke status die onverenigbaar is met de adellijke staat (*Jurisprudence du Conseil Héraldique*, in ARENDT/DE RIDDER, nr. 180, blz. 414; BRAAS, nr. 64, blz. 75; *Pand. B.*, Tw. *Noblesse*, nr. 55).

430 De aanvraag moet voor advies door de Raad van Adel worden onderzocht op grond van artikel 4 van het K.B. van 6 febr. 1844 (voor een toepassing; *R. v. St.*, 8 juni 1962, *Pas.*, 1963, IV, 48; *R. Adm.*, 1962, 200; *Rec. J. Dr. Adm.*, 1962, 262 met advies subst.-auditeur-gen.; Brugge, 7 okt. 1936, *R.W.*, 1936-37,

867). Doch de beslissing komt niet toe aan de Raad van Adel, maar aan de minister van Buitenlandse Zaken. De Raad blijft wel binnen zijn bevoegdheid door te stellen dat een titel twijfelachtig is (*R. v. St.*, 8 juni 1962, *t.a.p.*).

Voor de verwerping van een verzoek is geen koninklijk besluit nodig. De minister blijft binnen zijn bevoegdheid door te beslissen dat onvoldoende bewijsmateriaal voor handen is (*R. v. St.*, 8 juni 1962, *t.a.p.*).

431 Voor de erkenning van een adellijke titel is geen registratierecht verschuldigd. De erkenning verleent immers geen adeldom maar stelt alleen een bestaande toestand vast (BRAAS, nr. 81, blz. 86).

§ 4. Erkenning van buitenlandse adellijke titels

432 Een vreemde adellijke titel kan door een Belg in België slechts gedragen worden, indien deze door de Koning is erkend (art. 75 G.W.; Luik, 16 juni 1925, *Pas.*, 1926, II, 56; *Belg. Jud.*, 1926, 438; *R.P. Not.*, 1926, 526; *R. Adm.*, 1927, 66; Gent, 27 juni 1934, *R. Dr. Pén.*, 1934, 843 met noot; Rb. Gent, 7 juni 1883, *Pas.*, 1883, III, 187; *Belg. Jud.*, 1884, 878; Corr. Rb. Brussel, 18 juli 1921, *R. Dr. Pén.*, 1922, 170; zie: J. VANDENHEUVEL, *Les titres de noblesse étrangers, Belg. Jud.*, 1883, 929 e.v.).

Reeds in het Oudvaderlands recht was het dragen van een buitenlandse titel verboden. Op 15 december 1643 schrijft Filips IV, koning van Spanje, in een brief aan Don Francisco de Mello, markgraaf van Tordelaguna en luitenant-gouverneur-generaal der Nederlanden dat het gebruik van vreemde adellijke titels in de Nederlanden verboden is (J.B. CHRISTIJN, *Jurisprudentia heroica*, II, blz. 8). Dit principe wordt nogmaals bevestigd in de Ordonnantie van Madrid, afgekondigd door Filips IV op 21 juni 1649.

Tijdens de eerste jaren na de Belgische onafhankelijkheid was de regering de erkenning van buitenlandse adellijke titels gunstig gezind. Omdat dit uiteindelijk aanleiding gaf tot misbruiken, bepaalde een Koninklijk Besluit van 20 mei 1845 dat geen enkele Belg de erkenning van een buitenlandse adellijke titel nog zou verkrijgen zonder voorafgaand akkoord tussen de Belgische en de buitenlandse regering (art. 1, K.B. 20 mei 1845, *Bull. Lois*, 1845, 267). Ten gevolge van politieke druk bleven misbruiken bestaan. Een Koninklijk besluit van 30 april 1853 besliste dan ook geen buitenlandse adellijke titels meer te erkennen (Mon. belge, 9 mei 1853, nr. 129).

433 Buitenlandse titels hebben slechts territoriale gelding (W. SCHAETZEL, *Le nom des personnes en droit international, Rec. Cours*, 1958, III, blz. 152 e.v.). Wel kunnen ze als eretitel worden gedragen, indien de autoriteit die de titel verleende wordt aangeduid (b.v. graaf van de Paus; Gent, 27 juni 1934, *t.a.p.*).

AFDELING III

INLIJVING IN DE ADEL

434 De vreemde edelman die b.v. door naturalisatie de Belgische nationaliteit verkrijgt, is op grond van zijn nieuw personeel statuut aan de Belgische wetten onderworpen en mag zijn adellijke titels niet meer voeren (zie boven, nr. 432 e.v.). Hij heeft wel dit recht indien de Koning hem door het verlenen van nieuwe brieven van adeldom bij de adel inlijft. De Koning beslist soeverein (BRAAS, nr. 147 e.v., blz. 144 e.v.; M. VAN DAMME, *De juridische grondslagen van de nobiliteitsregeling in België, R.W.*, 1979-80, 1319 e.v., nr. 3).

HOOFDSTUK III

OVERDRACHT VAN ADELLIJKE TITELS

AFDELING I

INLEIDENDE BEGRIPPEN

§ 1. **Persoonlijke en erfelijke titels**

435 Adellijke titels kunnen ten persoonlijke titel verleend worden. Doch sinds 1848 zijn ze meestal erfelijk. De brieven van adeldom regelen de erfelijke overgang van de titel.

§ 2. **Alleen de man draagt zijn titels over**

436 Tenzij een afwijkende bepaling in de brieven van adeldom is opgenomen, kan de vrouw de adel en de adellijke titels niet doorgeven. Zij kan de titel niet doorgeven aan haar wettige afstammelingen, vermits ze haar naam niet overlaat en de titel een accessorium is van de naam. Evenmin kan ze de titel doorgeven aan natuurlijke of geadopteerde kinderen vermits hier geen mogelijkheid van devolutie bestaat (*Pand. B.*, Tw. *Noblesse*, nr. 412; zie verder, nr. 442 en 443).

Dit principe gold steeds in onze gewesten. In tegenstelling met enkele Franse costumen, was de regel „le ventre anoblit" bij ons niet gekend (*Jurisprudence du Conseil Héraldique*, in ARENDT/DE RIDDER, nr. 79, blz. 402).

AFDELING II

OVERDRACHT VAN ERFELIJKE TITELS AAN AFSTAMMELINGEN

§ 1. **Wettige afstamming**

A. *Wettige kinderen*

I. *Titel van jonkheer of jonkvrouw*

437 De erfelijkheid heeft steeds tot de essentie van de adel behoord. Uit de voorbereidende werken blijkt dat het Nationaal Congres hieraan niets heeft willen veranderen (*Pand. B.*, Tw. *Noblesse*, nr. 407). De adel en de titel van jonkheer of

jonkvrouw gaan over op alle wettige en rechtstreekse afstammelingen (*Pand.B.*, Tw. *Noblesse*, nr. 410; *Jurisprudence du Conseil Héraldique*, in ARENDT/DE RIDDER, nr. 224, blz. 418).

II. *Andere titels*

438 De regels die de overdracht van de overige titels bepalen, zijn van feodale oorsprong. De titel was verbonden aan de onverdeelbare heerlijkheid. Hij was tevens ondeelbaar en werd overgedragen aan de oudste zoon, tezamen met het familiedomein. Tot vandaag is dit de gewone regel: de oudste zoon erft de titel. De andere kinderen voeren het predicaat jonkheer of jonkvrouw.

De brief van adeldom kan een andere regeling vaststellen. De overdracht aan alle afstammelingen is mogelijk, doch zeldzaam (A. BRAAS, nr. 62, blz. 74 e.v.).

439 Anders dan in het oude recht, wordt de titel nooit aan vrouwelijke afstammelingen overgedragen, ook niet bij gebrek aan mannelijke nakomelingen. De brieven van adeldom kunnen een andere regeling bepalen.

In het Oud-Luikse recht bestond de mogelijkheid de adellijke titel bij testament over te dragen op vrouwelijke afstammelingen bij gebrek aan mannelijke (Gent, 15 jan. 1885, *Pas.*, 1885, II, 306, *Belg. Jud.*, 1885, 785 met conclusies J. LAMEERE).

In het Oudfranse recht erfden vrouwelijke afstammelingen de titel bij gebrek aan mannelijke descendenten. Doch zij droegen de titel aan hun man over. Een Edict van 1711 sloot de overdracht van hertogelijke titels langs de vrouwelijke lijn uit, zelfs al stonden de brieven van adeldom dit toe. Dit edict liet de overdracht alleen toe indien de vrouw de naam van het desbetreffend hertogelijk huis droeg (H.-L. BRIN, *La survie des titres de noblesse dans le droit moderne, R. Trim. Dr. Civ.*, 1969, blz. 209).

B. *Gewettigde kinderen*

440 Gewettigde kinderen worden gelijkgesteld met wettige kinderen en kunnen dezelfde rechten op de adellijke titels van hun vader laten gelden (*Pand. B.*, Tw. *Noblesse*, nr. 414).

§ 2. **Adoptieve afstamming**

A. *Wettiging door adoptie*

441 Vermits het kind de naam van de man verplicht krijgt, kan het ook aanspraak maken op de adellijke titels (Jrb. Gent, 23 juni 1972, *J.T.*, 1973, 131; *D.M.J.*, I, 243 met advies O.M.; *R. Crit. J.B.*, 1977, 503, nr. 3 met noot VIEUJEAN; C. VAN MALDEREN, *Adoptie en wettiging door adoptie, T.P.R.*, 1975, blz. 359, nr. 48). De oplossing is logisch vermits de adellijke titel als accessorium

van de naam bijna met een element van de naam kan gelijkgesteld worden (J.P. MASSON, *Les personnes 1973-1975, J.T.*, 1976, 199, nr. 77). De wetgever wenst tevens de gewettigde door adoptie op dezelfde voet te plaatsen als de gewettigde (*Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Senaat, Gedr. St., Senaat*, 358 [1966-67] blz. 40).

B. *Gewone adoptie*

442 „De adoptie heeft van rechtswege geen enkel adelrechtelijk gevolg" (art. 359, § 2 B.W.). Deze bepaling bevestigt de oudere rechtspraak (Rb. Brussel, 4 febr. 1890, *Pas.*, 1891, III, 24; *Belg. Jud.*, 1891, 447; *Jurisprudence du Conseil Héraldique*, in ARENDT/DE RIDDER, nr. 189, blz. 414). In bepaalde gevallen staat de Koning wel een nieuwe concessie toe (zie A. GILLIS, *Adoption, Ann. Not. Enr.*, 1949, 336 e.v.).

Daar de voorbereidende werken niet verduidelijken welke draagwijdte aan de term „van rechtswege" moet gehecht worden, stelt BALLION dat één of beide adoptanten zelf kunnen beslissen of ze hun titel, in zover deze overdraagbaar is, aan de geadopteerde overdragen (*Traité de l'état civil*, I, nr. 251, blz. 117). Deze interpretatie is onverenigbaar met de koninklijke prerogatieven (art. 75 G.W.; zie boven, nr. 413).

§ 3. **Natuurlijke afstamming**

443 Natuurlijke kinderen die erkend zijn, zonder daarna door huwelijk gewettigd te zijn, zijn onbekwaam om in de adel op te volgen en de adellijke titels te voeren. De brieven van adeldom houden slechts richtlijnen in voor de overgang van de titel op wettige afstammelingen (BRAAS, nr. 117, blz. 113).

AFDELING III

OVERDRACHT VAN ERFELIJKE TITELS AAN ZIJVERWANTEN

444 Wanneer geen rechtstreekse afstammelingen bestaan, kan een Koninklijk besluit gevolgd door de aflevering van open brieven van adeldom de titel overdragen aan de zijverwanten. Deze overdracht staat gelijk met een nieuwe concessie. Het is geen recht maar een gunst (BRAAS, nr. 120, blz. 114; *Jurisprudence du Conseil Héraldique*, in ARENDT/DE RIDDER, nr. 236, blz. 419).

B. *Toepassing: vermelding in vonnissen en arresten*

449 Artikel 1 van het Koninklijk besluit van 26 januari 1822 beveelt uitdrukkelijk de hoven en rechtbanken in hun beslissingen de adellijke titels te vermelden. Dit is ook telkens in de brieven van adeldom vastgelegd.

Miskenning van deze verplichting is geen grond tot cassatie gezien het niet gaat over een substantiële of een op straffe van nietigheid voorgeschreven vorm (BRAAS, nr. 121, blz. 115).

C. *Toepassing: vermelding in de akten van de burgerlijke stand*

450 De adellijke titel moet in de akten van de burgerlijke stand worden vermeld als eervol accessorium van de naam dat mee de afstamming bepaalt.

Weigert de ambtenaar van de burgerlijke stand, dan bestaat een recht op verbetering (Cass., 7 april 1927, *Pas.*, 1927, I, 194; *Belg. Jud.*, 1927, 429; *R. Not. B.*, 1927, 458; *R. Adm.*, 1928, 48, 73; *R. com.*, 1927, 250; Luik, 9 mei 1878, *Pas.*, 1878, II, 245; *Belg. Jud.*, 1878, 1530; Gent, 22 nov. 1928, *Belg. Jud.*, 1929, 113; *R.P. Not.*, 1929, 372; *R. Adm.*, 1929, 444; Brussel, 14 febr. 1953, *Pas.*, 1954, II, 23; *J.T.*, 1953, 299; *R.P. Not.*, 1954, 359 met noot; *R. Crit. J.B.*, 1957, 56 met noot RENARD; Rb. Luik, 1 mei 1880, *Cl. et B.*, XXIX, 745; Rb. Brussel, 7 juli 1924, *Pas.*, 1924, III, 177; *Belg. Jud.*, 1924, 571; *R. Adm.*, 1925, 230; Brugge, 7 okt. 1936, *R.W.*, 1936-37, 867; Rb. Gent, 28 okt. 1959, *R. Adm.*, 1960, 173; *R. Crit. J.B.*, 1961, 477; *J.T.*, 1960, 173; Ieper, 18 juni 1967, *R.W.*, 1967-68, 654; *R. Crit. J.B.*, 1970, 394 met noot E. VIEUJEAN; Rb. Luik, 10 nov. 1972, *Pas.*, 1973, III, 2; *J. Liège*, 1972-73, 268; PHILIPPART/LEBOUTTE, *Burgerlijke stand*, I, nr. 50, blz. III-30; COLIN/CAPITANT, I, nr. 846, blz. 505; *Jurisprudence du Conseil Héraldique*, in ARENDT/DE RIDDER, nr. 245, blz. 420; F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 249, blz. 116; *anders en ten onrechte:* Brussel, 26 mei 1858, *Pas.*, 1862, II, 250; *Belg. Jud.*, 1886, 225; Brussel, 26 mei 1885, *Pas.*, 1885, II, 238; *J.T.*, 1885, 885; *Belg. Jud.*, 1886, 225; Gent, 30 okt. 1886, *Pas.*, 1887, II, 36; *J.T.*, 1887, 70; *Belg. Jud.*, 1886, 1052; *Cl. et B.*, XXXV, 93; Brussel, 16 dec. 1914, *Pas.*, 1915, II, 7; Brussel, 16 mei 1923, *Pas.*, 1923, II, 93; *R. com.*, 1923, 280; *R. Adm.*, 1923, 518; *R.P. Not.*, 1925, 419; Brussel, 25 mei 1925, *Pas.*, 1925, II, 120; *J.T.*, 1925, 381; *Pand. Pér.*, 1925, 262; *R.P. Not.*, 1925, 421; *R. Adm.*, 1926, 95; J. LAMEERE, *Titres et noms, Belg. Jud.*, 1883, 1553 e.v.; zie ook P. VERHAEGEN, *Les mentions complétives dans les actes de l'état civil, Belg. Jud.*, 1926, 225 e.v.; *Ann. nobl.*, 1923, I, 131 e.v.).

451 Volgens een omzendbrief van de minister van Justitie van 28 februari 1962 bestaat er geen reden om van deze regels af te wijken bij de vermelding van de identiteit van een kind in de geboorteakte. Dit is van belang omdat anders dan bij de familienaam de adellijke titel van de vader en van het kind niet noodzakelijk dezelfde zijn. Weliswaar bestaat door de vermelding van de adellijke titel van het kind in zijn geboorteakte het risico dat bij wijziging van de titel van het kind, b.v. bij overlijden van de vader, deze niet meer overeenstemt met de vermeldingen in de geboorteakte. Dit is echter geen bezwaar vermits de geboorteakte slechts de toestand dient weer te geven op het ogenblik van de geboorte en niet als bewijs dient van de toestand op een later tijdstip (M.O., 28 febr. 1962, *Verz. M.O.*, 1962, 47; *anders:* PHILIPPART/LEBOUTTE, *a.w.*, I, nr. 50, blz. III-30; L. STICHELBAUDT, *La mention dans les actes de l'état civil des titres de noblesse et autres qualifica-*

tions nobiliaires, R. Adm., 1960, 174 e.v.). Werd de adellijke titel niet vermeld, dan bestaat een recht op verbetering van de geboorteakte (Rb. Luik, 10 nov. 1972, *Pas.*, 1973, III, 2; *Jur. Liège*, 1972-73, 268).

452 De verzoeker moet het bewijs van zijn adellijke titel leveren door voorlegging van de originele brieven van adeldom, een authentieke uitgifte of de lijsten van adeldom uitgegeven door het ministerie van Buitenlandse Zaken en gepubliceerd in de *Almanach Royal* (F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 248, blz. 116). Doch behoudens bewijs van het tegendeel leveren de akten van de burgerlijke stand een *prima-facie*-bewijs (Cass., 19 april 1934, *Pand. Pér.*, 1934, 307; *R. Adm.*, 1934, 389).

De ambtenaar van de burgerlijke stand dient de adellijke titel niet te vermelden indien deze hem twijfelachtig voorkomt. Wel kan hij het advies van de minister van Buitenlandse Zaken inwinnen (F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 247, blz. 115).

453 De predikaten „hoogwelgeboren", „weledelgeboren" moeten niet in de akten opgenomen worden, omdat ze niet het karakter van adellijke titels hebben. Het zijn beleefdheidskwalificaties die niet dienen om de families van elkaar te onderscheiden (Rb. Gent, 28 okt. 1959, *J.T.*, 1960, 689; F. BALLION, in *Traité de l'état civil*, I, nr. 249, blz. 117; *vgl.* L. STICHELBAUDT, *a.w.*, *R. Adm.*, 1960, 176 e.v.).

§ 2. **Recht op bescherming**

A. *Burgerlijke bescherming*

I. *Vordering tot verbetering*

454 Zie boven, nr. 450.

II. *Vordering tot betwisting*

455 De burgerlijke bescherming is dezelfde als deze van de familienaam (R. LINDON, *a.w.*, nr. 312, blz. 178). Een ieder die een wettig belang heeft kan een vordering instellen om misbruik van de adellijke titel, vooral voor commerciële doeleinden, te verhinderen. Een geldelijk belang is niet noodzakelijk. Een moreel belang volstaat. Aldus kan opgetreden worden door de titularissen van de familienaam waaraan de adellijke titel is toegevoegd (Cass. fr., 15 juni 1863, *Dall. Pér.*, 1863, I, 313; Cass. fr., 6 febr. 1923, *Dall. Pér.*, 1923, I, 81). Ook de weduwe heeft een wettig belang omdat een gewoonte haar het recht verschaft de naam van haar overleden echtgenoot te blijven dragen (Cass. fr., 3 aug. 1908, *Dall. Pér.*, 1909, I, 467, *Rec. Sirey*, 1914, 291; zie boven, nr. 105).

III. *Vordering tot schadevergoeding*

456 Zie boven, nr. 253, van overeenkomstige toepassing.

B. *Strafrechtelijke bescherming*

I. *Artikel 230 Sw.*

457 Het onrechtmatig toeëigenen van een adellijke titel wordt door de strafwet beteugeld. Artikel 230 Sw. straft diegene die in het openbaar een adellijke titel aanneemt die hem niet toekomt met een boete van tweehonderd tot duizend frank.

Hieronder valt zowel het voeren van een adellijke titel wanneer men niet tot de adel behoort, als het voeren van een adellijke titel verschillend van diegene die men werkelijk bezit (RIGAUX/TROUSSE, IV, blz. 131).

II. *Artikel 232 Sw.*

458 Ieder ambtenaar, ieder openbaar officier die in zijn akten aan de daarin vermelde personen, in verstandhouding met hen, adellijke titels geeft die hun niet toekomen, wordt gestraft met geldboete van tweehonderd tot duizend frank (art. 232 Sw.).

HOOFDSTUK V

KENMERKEN VAN DE ADELLIJKE TITEL

AFDELING I

BESTANDDEEL VAN DE STAAT VAN DE PERSOON

459 De adellijke titel is geen onderdeel van de familienaam, maar een eervol accessorium dat bijdraagt tot de juridische individualisatie van de drager (AUBRY/RAU, I, nr. 200, blz. 309). Aldus duidt de adellijke titel mede de afstamming aan evenals de familie waartoe de drager behoort (Cass., 7 april 1927, *Pas.*, 1927, I, 194; *Belg. Jud.*, 1927, 429; *R.P. Not.*, 1927, 458; *R. Adm.*, 1928, 48, 73; *R. com.*, 1927, 250; DE PAGE, I, nr. 290, blz. 413). Hij is een bestanddeel van de staat van de persoon (zie boven, nr. 271).

AFDELING II

KARAKTER VAN OPENBARE ORDE

460 Als onderdeel van de burgerlijke staat is de adellijke titel van openbare orde (*vgl.* BRAAS, nr. 104, blz. 105; zie boven nr. 457-458). Aldus is de adellijke titel onverjaarbaar, onvervreemdbaar en kan hij niet het voorwerp uitmaken van enige transactie. De overdracht wordt uitsluitend geregeld door de brief van adeldom. Afgesloten overeenkomsten vallen onder toepassing van de artikelen 6, 1131 en 1133 B.W. en hebben geen gevolg (BRAAS, nr. 91, blz. 93; voor het gebruik van de adellijke titel voor handelsdoeleinden, zie BRAAS, nr. 106, blz. 106; *Pand. B.*, Tw. *Noblesse*, nr. 16).

AFDELING III

GEEN VOORRECHTEN

461 De adellijke titel is een eretitel waaraan geen bijzondere rechten of voorrechten verbonden zijn. Hij stelt de titularis van geen enkele wettelijke verplichting vrij. Aldus is hij niet in tegenspraak met de artikelen 6 en 75 van de Grondwet (BRAAS, nr. 43, blz. 56).

TITEL VII

INTERNATIONAAL PRIVAATRECHT

462 In het internationaal privaatrecht heeft de kwalificatie van de naam een groot belang vermits de verwijzingscategorie de keuze van de verwijzingsregel en de toepasselijke wet bepaalt. Wordt de naam gekwalificeerd als een element van de staat van de persoon, dan is buitenlands recht toepasselijk (zie verder, nr. 464). Wordt de naam daarentegen als een instelling van politie gekwalificeerd, dan is de aanwending van buitenlands recht uitgesloten vermits deze laatste verwijzingscategorie tot het publiek recht behoort. Deze rechtstak kent geen verwijzingsregels (K. NEUMEYER, *Le nom des personnes en droit administratif, R. Dr. Int. Lég. Comp.*, 1939, 41). De toepassing van de *lex fori* is dan de enige mogelijkheid.

463 De discussie over de kwalificatie is in het internationaal privaatrecht niet zo sterk geaccentueerd als in het burgerlijk recht. Vrijwel algemeen wordt aanvaard dat de naam behoort tot de verwijzingscategorie staat van de persoon (H. BATIFFOL, *Droit international privé*, II, nr. 404, blz. 27; R. DAYANT, *Le nom en droit international privé, J.C. Dr. Int.*, Fasc. 542, nr. 2, blz. 2 en de verwijzingen aldaar; A. VON OVERBECK, *International Encyclopedia of Comparative Law*, III, 15, nr. 46, blz. 30). Deze keuze is gerechtvaardigd vermits de naam meer is dan een middel tot identificatie van de persoon (R. DAYANT, *a.w.*, nr. 3, blz. 2). Hij is op de eerste plaats een gevolg van de afstamming en een persoonlijkheidsrecht (zie boven, nr. 215).

464 Artikel 3, derde lid, B.W. bepaalt dat de wetten betreffende de staat en de bekwaamheid van de persoon toepasselijk zijn op de Belgen, ook wanneer zij in het buitenland verblijven. Deze unilaterale verwijzingsregel wordt door de rechtspraak bilateraal uitgelegd door een redenering bij analogie, zodat vreemdelingen onder toepassing vallen van hun nationale wet tenzij deze in strijd is met de Belgische internationale openbare orde (Cass., 19 jan. 1882, *Pas.*, 1882, I, 36; Cass., 9 maart 1882, *Pas.*, 1882, I, 62; Cass., verenigde kamers, 16 febr. 1955, *Pas.*, 1955, I, 647; F. RIGAUX, *Droit international privé*, I, nr. 297, blz. 248; in deze zin ook artikel 2 van de eenvormige Benelux-wet betreffende het internationaal privaatrecht).

465 Het gebruik van de nationaliteit als aanknopingsfactor biedt geen onmiddellijke oplossing voor alle problemen. De aanknopingsfactor moet gespecifiëerd worden bij dubbele of meervoudige nationaliteit, bij renvoi, bij optie en bij samenloop van nationale wetten.

Daarenboven moet het toepassingsgebied van de nationale wet afgebakend worden. De toepassing van het personeel statuut moet wijken voor de *lex fori* op

grond van de regels over de organisatie en de werking van de burgerlijke stand, op grond van overwegingen van openbare orde en op grond van politiewetten (W. PINTENS, *De naam van buitenlanders in de akten van de burgerlijke stand. Actuele problemen van burgerlijke stand. Internationaal privaatrecht*, nr. 8 e.v., blz. 38 e.v.).

ZAAKREGISTER

A

Aanloop,
— naamstoevoeging, 173.
— schrijfwijze, 224.
Zie ook: adeldom.

Academische titel, 15.

Adeldom,
— aanloop, 32.
— brief van —,
— — geen naamrechtelijke gevolgen, 121.
Zie ook: bewijs, Koning.
— — open —, 421.

Adellijke titel, 408 e.v.
— begrip, 408.
Zie ook: baron, burggraaf, graaf, hertog, jonkheer, jonkvrouw, markgraaf, prins, ridder.
— bescherming, 454 e.v.
— cumulatie, 411.
— overdracht, 435 e.v.
— verkrijging, 412 e.v.
Zie ook: erkenning, inlijving bij de adel, verheffing in de adel.
— verlies, 412.
Zie ook: adoptie, akten van de burgerlijke stand, gehuwde vrouw, notaris, onbeschikbaarheid, onverjaarbaarheid, onwettig kind, rechtbank, registratierecht, wettiging, wettiging door adoptie.

Adoptie, 62 e.v.
— adellijke titel, 442.
— eerste —, 63 e.v.
— door twee echtgenoten, 64.
— door een weduwe, 67.
— gevolgen, 72 e.v.
— — voor de afstammelingen, 74, 116.
— — voor de geadopteerde, 72 e.v.
— herroeping, 75.
— procedure, 70 e.v.
— voornaamswijziging, 308 e.v.
Zie ook: dubbele naam, rechtbank, wettiging.

Advocaat,
— bijstand, 102, 193.
— verzoekschrift tot naamsverbetering, 236.

Afstamming, 6, 37 e.v.
— adoptieve —, 62 e.v.
— onbekende —, 85 e.v.
— onwettige —, 47 e.v.
— — feitelijk —, 78 e.v.
— — onrechtstreeks bewezen —, 59 e.v.
— — rechtstreeks bewezen —, 48 e.v.
— overspelige en bloedschendige —, 59 e.v.
— wettige —, 37 e.v.
Zie ook: adoptie, onwettig kind, vondeling, vordering van staat, wettiging, wettiging door adoptie.

Akten van de burgerlijke stand,
— van diplomatieke en consulaire ambtenaren, 232.
— vermelding van adellijke titels in —, 450 e.v.
Zie ook: geboorteakte, naamsverbetering, registers van de burgerlijke stand.

Almanach Royal, 452.

Ambtenaar van de burgerlijke stand,
— aansprakelijkheid,
— — burgerlijke —, 303.
— — strafrechtelijke —, 269, 303.
— keuze van de naam,
— — van een niet-erkend onwettig kind, 79.
— — van een vondeling, 82 e.v.
— keuze van de voornaam,
— — taak en verantwoordelijkheid bij de —, 301.
— — van een niet-erkend onwettig kind, 288.
— — van een vondeling, 287.

Anoniem, 372.

Anonieme bevalling, 79.

Anonymaat, 255.

Antwoordplicht, 183, 194.

B

Baron, 408 e.v.

Beginselen van behoorlijk bestuur, 147, 200.

Bekende naam,
— naamsverandering, 169.

Belachelijke naam,
— naamsverandering, 152 e.v., 157.

Belang,
— algemeen, 305.
— van de echtgenoot, 96.

— van het kind, 44, 53, 58, 62, 129, 161 e.v.
— wettig —,
— — als grond tot naamsverandering, 147 e.v., 189.
Zie ook: belachelijke naam, hatelijke naam, onzedelijke naam, pleegkind, pseudoniem, testator, rechtszekerheid, veel voorkomende naam.
— — als grond tot voornaamsverandering, 317 e.v.

Beroep,
— geen — tegen weigering tot gebruik van de naam van de echtgenoot, 96.
— tegen beschikking tot naamsverbetering, 236.
— tegen intrekking van de toestemming tot gebruik van de naam van de echtgenoot, 102.
— tegen naamsverandering of verzet, 198.

Betwisting van adellijke titel, 455.

Bevolkingsregisters, 204.

Bewijs,
— adellijke titel, 452.
Zie ook: *Almanach Royal.*
— keuze van de voornaam, 286, 340.
— toestemming, 96.
— vergissing in de geboorteakte, 233 e.v.
Zie ook: parochieregisters.

Bezit van staat,
— naamsverandering, 160.
— verkrijging van de naam door —, 160, 230, 271, 273.

Bijnaam,
— begrip, 29, 371, 402 e.v.
— kenmerken, 406 e.v.
Zie ook: rechtsaard.

Burgerlijk wetboek, 25 e.v.

Burggraaf, 408 e.v.

C

Code Michaud, 23.

Cognomen, 10.

Collectieve deknaam, 375.

Commissie voor de ethische problemen, 81.

Commission Internationale de l'Etat Civil,
— conventie, 80.

Common law,
— echtscheiding, 113.
— gehuwde vrouw, 94.
— recht op naam, 211.
— veranderlijkheid van de naam, 278.

Concubinaat, 162, 164, 181.

Consul-generaal,
— advies bij naamsverandering, 182.

Consultatieve Commissie voor toekenning van adellijke gunsten, 415.

Correctionele rechtbank,
— bevoegdheid inzake valse naam, 268.
— persoonlijke verschijning voor de —, 268.

Costumen, 19, 436.
— codificatie van —, 21.

Curator, 138.

D

Dagvaarding,
— aanduiding van de gehuwde vrouw in —, 100.

Derdenverzet,
— bij naamsverbetering, 236, 238.

Doopnaam, 28 e.v., 282.

Drieledige naam, 13.

Dubbele familienaam,
— adoptie, 66, 160.

Duitse recht,
— echtscheiding, 113.
— gehuwde vrouw, 94.
— keuze van de voornaam, 290, 306.
— familienaam van het kind, 40, 43.

E

Echtscheiding, 112 e.v.
— door onderlinge toestemming, 112.
— echtscheidingsgrond, 96.
— geen grond tot naamsverandering voor het kind, 154.
— gebruik van de naam van de ex-echtgenoot, 112.
Zie ook: toestemming.

Einbenennung, 168.

Erkenning, 48 e.v.
— door één echtgenoot tijdens het huwelijk, 56.
— gedwongen of gerechtelijke —, 51.
— gelijktijdige — door de ouders, 55.

— na adoptie, 73.
— nietige —, 50.
— opeenvolgende —en,
— — door de ouders, 52 e.v.
— — door personen van het hetzelfde geslacht 57 e.v.
— — gevolgd door een wettiging, 58.
— vrijwillige —, 49.
Erkenning van adellijke titels, 425 e.v.
— buitenlandse titels, 432 e.v.
— leenheerlijke titels, 427 e.v.
— verleend door koning Willem I, 425.
— verleend door Napoleon I, 426.
Etymologie,
— bijnaam, 404.
— familienaam, 29.
— pseudoniem, 369.
— voornaam, 282.
Zie ook: doopnaam.

F

Familienaam, 27 e.v.
— begrip, 27.
— kenmerken, 270 e.v.
Zie ook: onbeschikbaarheid, ondeelbaarheid, onveranderlijkheid, onverjaarbaarheid, openbare orde.
— samenstelling, 30 e.v.
Zie ook: aanloop, toenaam.
— verkrijging, 36 e.v.
— — door afstamming, 37 e.v.
— — door toewijzing, 78 e.v.
Familieraad, 132.
Familieverlating, 181.
Feitelijke scheiding,
— gebruik van de naam van de echtgenoot bij —, 116.
Zie ook: toestemming.
Feitelijk gezin, 162.
Firma, 246.
Franse recht,
— echtscheiding, 112 e.v.
— gehuwde man, 88.
— naamsbetwisting, 244 e.v., 251 e.v.
— naamsverandering, 143, 178, 191.
— oudfrans recht, 23, 436, 439.
— recht op naam, 221.
— vordering van staat, 79.

G

Geboorteakte,
— *in blanco*, 284, 301.
— vermelding van de naam van de moeder in —, 79.
Zie ook: bewijs, Commissie voor de ethische problemen, naamsverbetering, vordering van staat.
— verplichte en verboden vermeldingen, 37.
Geesteszieke, 134.
Gehuwde vrouw,
— adellijke titel, 445.
— handtekening, 92.
— naamsbetwisting, 142.
Zie ook: dagvaarding, openbare akte.
Gelijkberechtiging, 40, 42, 91, 94.
Gelijknamigheid, 244.
Gentilitium,
Zie: *nomen gentile*.
Gerechtelijk raadsman, 135.
Geslacht van het kind,
— voornaamsverbetering wegens vergissing in —, 342, 350.
Getuigen, 357.
Gewoonte,
— gebruik van de naam van de echtgenoot, 87, 91 e.v.
— *praeter legem*, 87.
Goed gedrag en zeden, 176, 181.
Graaf, 408 e.v.

H

Handelsnaam,
— bescherming, 112.
— gebruik van een familienaam als handelsnaam, 218 e.v.
— gebruik van de naam van de ex-echtgenoot als —, 112.
— patrimoniaal karakter, 220, 275.
Zie ook: onrechtmatig gebruik, voornaamsbetwisting.
Hatelijke naam,
— naamsverandering, 152 e.v., 157.
Hermafrodiet, 343.
Hertog, 408 e.v.
Homonymie,
Zie: gelijknamigheid.

Huwelijk, 6, 87.
— gebruik van de naam van de echtgenoot, 88 e.v., 255.
— — in de beroepsbetrekkingen, 95 e.v.
— — in het burgerlijk leven, 88 e.v.
— gebruik van de naam van de overleden echtgenoot, 105 e.v.
— — in de beroepsbetrekkingen, 107.
— — in het burgerlijk leven, 105 e.v.
Zie ook: echtscheiding, feitelijke scheiding, maatschappelijke benaming, nietigverklaring van het huwelijk, putatief huwelijk, rechtbank, scheiding van tafel en bed.
Huwelijksvermogensrecht, 97.
Hypothecaire publiciteit, 3.

I

Identiteitskaart, 204.
Incognito, 373.
Individualisering,
— door de naam, 3 e.v.
— door de voornaam, 281, 298, 364.
Individuele naam, 14, 28.
Inlijving bij de adel, 434.
Instelling van politie,
— familienaam, 254 e.v., 276.
— voornaam, 353 e.v.
Internationaal privaatrecht, 462 e.v.
Italiaanse recht,
— recht op naam, 211.

J

Jeugdrechtbank, 44, 129, 349.
Jonkheer, 408, 410, 437.
Jonkvrouw, 410, 437.
Joodse familienaam, 254.

K

Kantmelding,
— naamsverandering, 202 e.v.
— naamsverbetering, 237.
— voornaamsverandering, 322.
Kloosternaam, 374.
Koning,
— recht adeldom te verlenen, 413 e.v., 429, 434.
— — *motu proprio*, 415.
— — op aanvraag, 416.
Koninklijk besluit,
— legaliteit, 123.
— motivering, 185 e.v., 197.
— publikatie, 184, 187, 196, 198.
Koppelteken,
Zie: schrijfwijze.

L

Le ventre anoblit, 436.
Lex Cornelia de falsis, 17.
Lex Wisigothorum, 18.
Luxemburgse recht,
— naamsverandering, 207.

M

Maatschappelijke naam,
— gebruik van de familienaam in —, 245 e.v.
— gebruik van de naam van de overleden echtgenoot in —, 107.
Machtsoverschrijding, 123, 200.
Marginale toetsing,
— controle op de naamsverandering, 119 e.v., 199 e.v.
Markgraaf, 408 e.v.
Mater semper certa est, 42, 78.
Meisjesnaam, 91, 94.
Merk,
— gebruik van de familienaam als —, 218 e.v.
Zie ook: onrechtmatig gebruik, voornaamsbetwisting.
Middle name, 13.
Minderjarige,
— onder ouderlijk gezag, 128 e.v.
— onder voogdij, 132.
— ontvoogde —, 133.
— verlengd —, 137.
Minister,
— van Buitenlandse Zaken,
— — adel, 413, 418, 452.
— — naamstoevoeging, 182.
— van Justitie, 122 e.v.

N

Naam,
— begrip, 1 e.v.
— samenstelling, 10 e.v.
Zie ook: drieledige naam, individuele naam, tweeledige naam.

Naamsbetwisting, 239 e.v.
Zie ook: gehuwde vrouw, onrechtmatig gebruik.

Naamstoevoeging, 174.
Zie ook: aanloop, *nom terrien*.

Naamsverandering, 117 e.v.
— begrip, 117 e.v.
— gevolgen, 206 e.v.
— gronden, 146 e.v.
Zie ook: wettig belang.
— herroeping van ambtswege, 205.
— kwalificatie, 118.
— statistieken, 120.
Zie ook: beroep, kantmelding, Koninklijk besluit, openbaar ministerie, overschrijving, verzoek tot naamsverandering.

Naamsverbetering, 223 e.v.
— begrip, 223 e.v.
— gevolgen, 238.
— gronden, 230.
— procedure, 231 e.v.
Zie ook: akten van de burgerlijke stand, ambtenaar van de burgerlijke stand, beroep, bewijs, derdenverzet, kantmelding, openbaar ministerie, overschrijving, rechtbank.

Nederlandse recht,
— echtscheiding, 113.
— keuze van de voornaam, 286, 306.
— naam van het kind, 40.
— naamsbetwisting, 239.
— naamsverandering, 120, 149, 151, 163 e.v., 188.

Nietigverklaring van het huwelijk,
— gebruik van de naam van de ex-echtgenoot, 108.
— gevolgen voor de naam van het kind, 60, 109.

Nomen gentile, 10.

Nom terrien,
— naamstoevoeging, 174.

Notaris,
— naam van de — in notariële akte, 99.
— vermelding van de adellijke titel in notariële akte, 448.
— voornaam, 357.
Zie ook: gehuwde vrouw, getuigen.

O

O.C.M.W.
— keuze van de naam van de vondeling, 82.
— keuze van de voornaam van de vondeling, 287.

Onbekwaamverklaarde,
— gerechtelijk —, 136.
— wettelijk —, 138.

Onbeschikbaarheid,
— adellijke titel, 460.
— familienaam, 274 e.v.
— voornaam, 361.

Ondeelbaarheid,
— familienaam, 238, 279.
— voornaam, 361.

Onrechtmatig gebruik,
— adellijke titel,
Zie: betwisting van adellijke titel.
— familienaam, 244 e.v.
— — voor een commercieel doel, 245 e.v.
— — als familienaam, 244, 396.
— — als pseudoniem, 251.
— — in roman, ..., 252.
Zie ook: naamsbetwisting.
— pseudoniem, 393 e.v.
— — voor een commercieel doel, 395.
— — als pseudoniem, 394.
Zie ook: pseudoniemsbetwisting.
— voornaam, 351.
Zie ook: voornaamsbetwisting.

Ontkenning van het vaderschap, 61.

Onveranderlijkheid,
— familienaam, 230, 255, 277 e.v.
— voornaam, 363.

Onverjaarbaarheid,
— adellijke titel, 460.
— familienaam, 230, 272 e.v.
— voornaam, 361.

Onwettig kind, 6, 47.
— familienaam *de lege ferenda*, 42.
Zie ook: ambtenaar van de burgerlijke stand, Commissie voor de ethische problemen, erkenning, ontkenning van het vaderschap, wettiging.

Onzedelijke naam,
— naamsverandering, 152 e.v., 157.

Oostenrijkse recht,
— gehuwde vrouw, 94.
— recht op naam, 211, 221.
Oosteuropees recht,
— huwelijk, 94.
Openbaar ambtenaar,
— strafrechtelijke aansprakelijkheid, 269.
Zie ook: ambtenaar van de burgerlijke stand, notaris.
Openbaar ministerie,
— adoptie, 65.
— naamsverandering,
— — advies, 180 e.v.
— naamsverbetering,
— — advies, 236.
— — vorderingsrecht, 257 e.v.
— vordering tot aanvulling van de geboorteakte *in blanco*, 284, 301, 358.
Openbare akte, 92, 99, 356.
Zie ook: notaris.
Openbare orde, 65, 236, 257 e.v., 361.
Opzet, 261, 264.
Ouderlijk gezag, 44.
— keuze van de voornaam, 284 e.v.
— — schending van het — bij de keuze van de voornaam, 339.
Zie ook: minderjarige, toestemmingsrechten.
Oudvaderlandse recht, 18 e.v., 432, 439.
Overschrijving,
— naamsverandering, 202 e.v., 206.
— naamsverbetering, 237.
— voornaamsverandering, 322.

P

Parochieregisters, 234.
Pavillon neutre,
Zie: collectieve deknaam.
Persoonlijkheidsrecht,
Zie: recht op adellijke titel, recht op naam, recht op pseudoniem, recht op voornaam.
Pleegkind,
— naamsverandering, 161.
Portugees recht,
— familienaam van het kind, 39.
Predikaat, 453.
Prins, 408 e.v.
Pseudoniem, 365 e.v.
— begrip, 365 e.v.
— naamsverandering, 170.
— verkrijging, 377 e.v.
— — door keuze, 377 e.v.
— — door overeenkomst, 382.
— verlies, 398 e.v.
— — door onbruik, 399.
— — door overdracht, 398.
Zie ook: onrechtmatig gebruik, pseudoniemsbetwisting, valse naam.
Pseudoniemsbetwisting, 391 e.v.
Putatief huwelijk,
— gebruik van de naam van de ex-echtgenoot, 110.
— gevolgen voor de naam van het kind, 60, 111.

Q

Qui peut le plus, peut le moins, 98.

R

Raad van Adel, 419 e.v., 424, 430.
Raad van Europa,
— conventie, 80.
— resolutie, 43, 94.
Raad van State,
— naamsverandering, 178, 199.
Zie ook: beginselen van behoorlijk bestuur, marginale toetsing.
Rechtbank,
— aanvulling van de geboorteakte *in blanco*, 284.
— adellijke titel, 414, 449.
— bevoegdheid,
— — gebruik van de naam van de echtgenoot, 101.
— — naamsbetwisting, 240.
— — naamsverandering, 123.
— — naamsverbetering, 225, 231 e.v.
— feitenrechter, 229.
— persoonlijke verschijning, 102.
— vaststelling van de staat van de persoon, 85.
Recht op adellijke titel, 447 e.v.
Zie ook: rechtsaard.
Recht op naam, 217 e.v.
Zie ook: handelsnaam, rechtsaard.

Recht op pseudoniem, 386 e.v.
Zie ook: rechtsaard.
Recht op voornaam, 328 e.v.
Zie ook: rechtsaard.
Rechtsaard,
— adellijke titel, 446 e.v.
— bijnaam, 405.
— familienaam, 210 e.v.
— — eigendomsrecht, 212 e.v., 244.
— — persoonlijkheidsrecht, 213 e.v., 244.
— pseudoniem, 383 e.v.
— — eigendomsrecht, 384.
— — persoonlijkheidsrecht, 385.
— voornaam, 327 e.v.
Rechtspersoon,
— naam van de —, 1.
— verzet tegen naamsverandering, 190.
Rechtszekerheid,
— naamsverandering, 168.
Regering,
— uitsluitende bevoegdheid,
— — naamsverandering, 121 e.v.
— — voornaamsverandering, 316.
Registers van de burgerlijke stand,
— aanvulling, 85.
— authenticiteit, 225.
Registratierecht,
— brief van adeldom, 423, 431.
— naamsverandering, 141, 201, 204, 321.
— voornaamsverandering, 321.
Ridder, 408 e.v.
Romeinse recht, 16 e.v.

S

Schadevergoeding, 96, 101, 104, 253, 352 e.v., 456.
Scheiding van tafel en bed,
— gebruik van de naam van de echtgenoot, 115.
— scheidingsgrond, 96.
Schrijfwijze,
— familienaam, 223 e.v., 230.
Zie ook: aanloop.
— koppelteken, 66, 98, 295, 318.
Skandinavische recht,
— huwelijk, 94.
Zie ook: Zweedse recht.
Spaanse recht,
— familienaam van het kind, 39.
Staat van de persoon, 85, 271, 361, 370, 401, 407, 459.
Zie ook: bezit van staat, verandering van staat, vordering van staat.

T

Taalgebruik,
— in bestuurszaken, 204, 302.
— in wetgevingszaken, 355.
Termijn, 184, 195.
Testator,
— naamsverandering, 172.
Toenaam, 34 e.v.
— incorporatie in de familienaam, 234.
Toestemming,
— tot gebruik van de naam van de echtgenoot, 96 e.v.
— — gevolgen, 96 e.v.
— — intrekking, 101 e.v.
— tot gebruik van de naam van de overleden echtgenoot, 107.
— tot naamsverandering, 177.
— echtscheiding, 112.
— feitelijke scheiding, 116.
Zie ook: bewijs, huwelijksvermogensrecht, maatschappelijke naam, notaris.
Toestemmingsrechten, 129, 137.
Transseksualiteit, 318, 343.
Tussentijds recht, 24.
Tweeledige naam, 12.
Tweeslachtige voornaam, 299.

U

Uitlevering,
— valse naam, 266.

V

Valse naam, 98, 259 e.v.
— poging, 267.
— pseudoniem, 387.
Zie ook: correctionele rechtbank, schrijfwijze, uitlevering.
Valse voornaam, 359 e.v.

Valsheid in geschrifte, 233.
Veel voorkomende naam,
— naamsverandering, 151.
Verandering van staat, 227.
Verbetering van de adellijke titel, 454.
Verenigde Naties,
— verdrag, 43, 94.
Verkwister, 135.
Vermeend huwelijk,
Zie: putatief huwelijk.
Vertegenwoordigingsbevoegdheid,
Zie: advocaat, minderjarige.
Verzet,
— tegen naamsverandering, 189 e.v.
— tegen voornaamsverandering, 320.
Zie ook: beroep, rechtspersoon, wettig belang.
Verzoek tot naamsverandering,
— afstand, 144.
— behandeling, 178 e.v.
— bekendmaking, 143.
— beslissing, 183 e.v.
— motivering, 140.
— overlijden van de verzoeker, 145.
— vormvereisten, 139.
Volmacht, 204.
Vondeling, 82 e.v.
Zie ook: O.C.M.W., ambtenaar van de burgerlijke stand.
Voogdij,
Zie: minderjarige.
Voorlopig bewindvoerder, 134.
Voorlopige maatregelen,
— gebruik van de naam van de echtgenoot, 96.
Zie ook: echtscheiding.
Voornaam,
— aantal, 291.
— begrip, 280.
— toegelaten —, 293 e.v.
— — *de lege ferenda*, 304.
— verkrijging, 283 e.v.
Zie ook: bewijs, doopnaam, onbeschikbaarheid, ondeelbaarheid, onverjaarbaarheid, openbare orde, ouderlijk gezag.
Voornaamsbetwisting, 351.
Voornaamsverandering, 307 e.v.
— begrip, 315.
— gelegenheidswetten, 324 e.v.
— gronden, 317 e.v.
— procedure, 320 e.v.
— statistieken, 323.
Zie ook, adoptie, kantmelding, overschrijving, transseksualiteit, wettiging door adoptie.
Voornaamsverbetering, 333 e.v.
— begrip, 333.
— gronden, 335 e.v.
— procedure, 348 e.v.
Zie ook: geslacht van het kind, hemafrodiet, jeugdrechtbank, ouderlijk gezag, rechtbank, transseksualiteit.
Voorvoegsel,
Zie: aanloop.
Vordering,
— tot staken, 104.
— tot vernietiging van een arrest, 123.
— tot wijziging van een handelsnaam, 104.
Zie ook: naamsbetwisting, naamsverbetering, voornaamsbetwisting, voornaamsverbetering.
Vreemdeling, 8.
Vreemde naam,
— naamsverandering, 156 e.v.

W

Wapenschild, 448.
Wetsontwerp-Van Elslande, 39, 54, 285, 290.
Wettiging, 45, 167 e.v.
— na adoptie, 73.
— nietige —, 46.
Wettiging door adoptie,
— familienaam, 76 e.v.
— voornaam, 308 e.v.
Zie ook: rechtbank.
Wettig kind,
— familienaam,
— — *de lege ferenda*, 40 e.v.
— — verkrijging, 6, 37 e.v.

Z

Zwakzinnige, 135.
Zweedse recht,
— naamsverandering, 151.
Zwitserse recht,
— recht op naam, 211, 221.